Enigme ale istoriei

Pornind de la premisa [că faptele istorice s-au desfăşurat, din cauza relatărilor tendenţionase ale contemporanilor şi, uneori, ale urmaşilor, cu totul altfel decât sunt prezentate de „istoria“ oficială, în manuale], ne-am propus să abordăm fapte şi personalităţi în contextul epocilor respective şi al documentelor vremii, pentru a ajunge la concluzii proprii. Acestea diferă uneori de cele tradiţionale, alteori de-a dreptul le contrazic.

Paul Ştefănescu

ISTORIE 189.000 LEI/set
ENIGME SI MISTERE DIN T OATE TIMPURILE
VOL. I-J
YVS000618
ISTORIE

Enigme ale istoriei

Paul Ştefănescu

ENIGME ŞI MISTERE DIN TOATE TIMPURILE 2

VESTALA

NOUTĂȚI EDITORIALE

- *Hans Biedermann*, **Dicționar de simboluri**, I–II, 304+272 p.;
- *Leon Casso*, **Rusia și Bazinul Dunărean**, 240 p.;
- *Al. Ciorănescu*, **Dicționarul etimologic al limbii române**, format 17 x 24 cm, 1056 p.;
- *Nic. Densușianu*, **Istoria militară a poporului român**, 464 p.;
- *Ovidiu Drimba*, **Dicționar de autori, opere și personaje**, 240 p.;
- *Ovidiu Drimba*, **Istoria culturii și civilizației**, vol. XI, 464 p.;
- *Ovidiu Drimba*, **Rabelais și Renașterea europeană**, 224 p.;
- *M. Eminescu*, **Traduceri literare**, 320 p.;
- *M. Eminescu*, **Viața culturală românească. 1870–1889**, 304 p.;
- *W. Froehner*, **Columna lui Traian**, 160 p.;
- *Moses Gaster*, **Studii de folclor comparat**, 432 p.;
- *Pierre Grimal*, **Dicționar de mitologie greacă și romană**, 392 p.;
- *B. P. Hasdeu*, **Folcloristica**, vol. I–II, 464+320 p.;
- *B. P. Hasdeu*, **Soarele și Luna**, folclor tradițional în versuri, ediție critică, I–II, 480+400 p.;
- *Iulia Hasdeu*, **Jurnal fantezist**, 320 p.;
- *Stephan A. Hoeller*, **Gnosticismul**, 208 p.;
- *Hans–Christian Huf*, **Clipe de istorie**, 448 p.;
- *Teodor Iordănescu*, **Viața privată în imperiul roman**, 160 p.;
- *Leo P. Kendall*, **Diamante faimoase și fatale**, 240 p.;
- *Claude Lecouteaux*, **Vampiri și vampirism**, 160 p.;
- *Fosco Maraini*, **Tibetul secret**, 416 p.;
- *I. M. Marinescu*, **Figuri din antichitatea clasică**, 336 p.;
- *I. Mușlea*, **Bibliografia folclorului românesc. 1930–1955**, format 13 x 24 cm, 288 p.;
- *I. Oprișan*, **Basme fantastice românești**, I–III, 352+336+368 p.;
- *I. Oprișan*, **B. P. Hasdeu sau Setea de absolut. Tumultul și misterul vieții**, 592 p. + 16 planșe hors text;
- *I. Oprișan*, **Troițe românești. O tipologie**, 30 x 22 cm, integral color, 240 p.;
- *Victoria le Page*, **Shambhala**, 304 p.;
- *Maria Păun*, **Dicționar integral de sinonime**, 512 p.;
- *Nicolae Petrescu*, **Primitivii**, 480 p.;
- *Florentin Popescu*, **Viața lui V. Voiculescu**, 336 p.;
- *Simion Florea Marian – Tudor Pamfile – Mihai Lupescu*, **Cromatica poporului român**, 368 p.;
- *Pamfil Șeicaru*, **Scrieri din exil**, I–II, 416+576 p.;
- *Paul Ștefănescu*, **Inițiere și mari inițiați**, 273 p.;
- *Paul Ștefănescu*, **Magia neagră**, 176 p.;
- *Paul Ștefănescu*, **Mari scandaluri financiare**, 176 p.;
- *Paul Ștefănescu*, **„Nebunii" istoriei**, 352 p.;
- *G. Dem. Teodorescu*, **Istoria limbii și literaturii române**, 464 p.;
- *Liviu Vălenaș*, **Memorialul Apocalipsei**, 352 p.;
- *Liviu Vălenaș*, **Memorialul stalinismului**, 496 p.;
- **Corpusul receptării critice a operei lui M. Eminescu. Sec. XIX**, vol. I–III, 400+ 432+448 p.

ÎN CURS DE APARIȚIE

- *Giuseppe Cochiara*, **Istoria folclorului european**, 464 p.;
- *Iulia Hasdeu*, **Cugetări**, 128 p.

PAUL ȘTEFĂNESCU

ENIGME ȘI MISTERE DIN TOATE TIMPURILE

Vol. II

Coperta de I. OPRIȘAN

• Coperta I: Hitler și Mussolini. Fotografie din 1939.

• Coperta IV: Richard Wagner alături de marea sa iubire: Cosima, cu care se căsătorește oficial la 25 august 1870, la Lucerna. Elveția.

Editura VESTALA
ISBN 973-9418-72-6
ISBN 973-9418-73-2

© Toate drepturile sunt rezervate Editurii VESTALA.

PAUL ȘTEFĂNESCU

ENIGME ȘI MISTERE DIN TOATE TIMPURILE

Vol. II

Editura VESTALA
București, 2004

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Ştefănescu,Paul
Enigme şi mistere din toate timpurile/ Paul Ştefănescu. - Bucureşti; Vestala, 2004
2 vol.
ISBN 973-9418-71-6
Vol. 2 – ISBN 973-9418—73-2

94(100) : 929

Cuvânt înainte

Contemporanii n–au izbutit totdeauna – şi nici, ulterior, istoria – să descifreze cauzele reale şi toate implicaţiile unor episoade dramatice, nici adevărata personalitate a unor figuri de altminteri de largă notorietate. Generaţiile care s–au succedat în timp, au preluat una de la alta, relatări despre unele fapte şi despre unii oameni, versiuni câteodată contestabile, care nu au întârziat să apară chiar şi în manualele de istorie din şcoli. Aşa se face că istoria învăţată diferă cu cea care s–a derulat în realitate. Nu mai vorbim de exagerările tendenţioase cauzate de diverse conflicte şi ne referim aici în primul rând la legenda lui Dracula pusă pe seama marelui domnitor Vlad Ţepeş de diverşi negustori saşi. Pornind de la aceste premise, am oferit publicului larg din ţara noastră o suită de volume intitulate generic: *Enigme ale istoriei*. Spre bucuria noastră, lucrările noastre au fost bine primite şi apreciate de cititori, în special de tineri. Am hotărât să extindem aria documentării şi iată un nou volum care vede lumina tiparului.

Pornind de la aceste premise, ne–am propus să abordăm fapte şi personalităţi în contextul epocilor respective şi al documentelor vremii, pentru a ajunge la concluzii proprii. Acestea diferă uneori de cele tradiţionale, alteori de–a dreptul le contrazic.

de

Prof. dr. Paul Ştefănescu

Asasinarea lui Abraham Lincoln

La întrebarea dacă în cazul asasinării, în urmă cu o sută treizeci și nouă de ani a lui Abraham Lincoln „lucrurile nu s-au petrecut, oare, cu totul altfel decât menționează istoria"?, astăzi nu se poate oferi un răspuns tranșant.

În lucrarea noastră nu puteam să nu ne oprim asupra unuia dintre cele mai zguduitoare atentate din istoria omenirii. Această crimă odioasă constituie o mărturie care demonstrează că, uneori, chiar și în momentele cruciale ale istoriei, adevărul pare cu neputință de stabilit. Dacă ne referim numai la istoria Americii, vom întâlni și alte cazuri, unele mergând până în zilele noastre în care adevărul este ocultat. Cercetările întreprinse de specialiști nu și-au spus încă ultimul cuvânt și noi ipoteze, unele chiar fanteziste, sunt emise fără încetare. Și nu se știe dacă adevărul va fi cunoscut vreodată... Atâta vreme cât el va fi învăluit în mister, va plana în continuare o incertitudine și o îndoială îndreptățită...

Decenii de-a rândul, care s-au scurs din acea fatidică Vinerea Mare de 14 aprilie 1865 și până în prezent, s-a considerat, cel puțin din punct de vedere oficial, că asasinarea lui Abraham Lincoln este un caz elucidat.

După ce asasinul – ucis de urmăritori – și complicii săi au fost pedepsiți – prin spânzurătoare – au început să iasă la iveală o serie de lucruri absolut neclare, ca să nu mai vorbim de nepotrivirile legate de urmărirea criminalilor, modul de judecată, fapte care formează un fundal întunecat pe care se proiectează asasinarea lui Lincoln. Pe scurt, din analiza inadvertențelor legate de acest caz, s-au ivit elemente care au întărit o bănuială tot atât de veche, și anume că adevăratul asasin, autorul moral cum am spune astăzi, făcea parte chiar din anturajul lui Lincoln, din guvern!

*

Dacă pentru creștini Săptămâna Mare și mai ales Vinerea Mare nu este prilej de petrecere, primăvara anului 1865 pentru locuitorii

Washingtonului constituia o excepție. Războiul fratricid al Nordului contra Sudului luase sfârșit, cu victoria Nordului, libertatea ieșise victorioasă, fusese abolită sclavia negrilor și mai ales proclamată egalitatea în drepturi între negri și albi.

În prima săptămână a lunii aprilie generalul sudist Lee împreună cu douăzeci și șase de mii de soldați bine înarmați fuseseră nevoiți să capituleze în fața președintelui Lincoln. Acesta asistase la ultimele lupte privind impasibil deznodământul de pe puntea vasului „River Queen". Cu puțin timp în urmă, la 3 aprilie, trupele nordiste ocupaseră Richmondul mistuit de flăcări.

Ziua de vineri, 14 aprilie 1865, a început cât se poate de banal, nelăsând să se întrevadă tragedia ce va urma. De dimineață, puțin trecut de orele opt, președintele a servit micul dejun cu familia, de față fiind și fiul cel mare al familiei Lincoln, Robert, ce se întorsese cu o seară înainte din City Point împreună cu generalul Grant. Era prima zi pe care o petrecea la Washington.

La orele unsprezece fix a început o ședință de cabinet la care a luat parte și generalul Grant. Trebuia să spunem că Lincoln și Grant erau prieteni vechi și se apreciau reciproc. Nu era cazul și al soțiilor. Cele două doamne nu se puteau suferi, iar în ultima vreme mai ales încordarea dintre ele sporise, de vină fiind, din câte se pare, doamna Lincoln.

Cu prilejul ședinței, generalul Grant, în fața căruia cu doar câteva zile în urmă capitulase comandantul suprem al statelor din Sud, a făcut cunoscut celor prezenți condițiile de capitulare puse soldaților confederali învinși: „Am dat ordin să fie lăsați să plece acasă la familiile lor și le-am spus că nu vor avea nimic de suferit dacă-și vor vedea de treabă".

Opinia generalului Grant nu era însă împărtășită de către toți cei prezenți. Ministrul de război, Edwin M. Stanton avea o părere cu totul opusă. El era de părere că Sudul trebuie ocupat militar, fiind partizanul unei politici de represalii dusă împotriva foștilor adversari.

După ședința de cabinet, președintele îl invită pe generalul Grant cu soția, la teatrul „Ford" unde seara urma să se joace comedia *Our American Cousin* (*Verișoara noastră din America*). Lincoln vroia ca, ieșind împreună cu soțiile, să repare tocmai ce stricase soția lui.

La invitația președintelui, generalul Grant se scuză politicos, motivând că intenționa ca după amiaza să-și vadă copiii pe care nu îi văzuse de mai multă vreme. Adevăratul motiv era însă antipatia reciprocă dintre cele două femei, care, în cea mai mare

parte, se datora doamnei Mary Lincoln. Când, în 1842, Lincoln o ceruse în căsătorie pe Mary Tood, actuala doamna Lincoln, aceasta era una dintre cele mai frumoase tinere din Kentucky. Timpul care se scursese acționase, din nefericire, în defavoarea ei: din tânăra frumoasă și plăcută devenise o femeie impulsivă și irascibilă, victimă a unor repetate stări depresive, care aveau să culmineze cu sfârșitul într-un sanatoriu de boli nervoase la zece ani după moartea soțului.

Abraham Lincoln (1809–1865), președinte al Statelor Unite ale Americii între 1860–1865.

Deși bolnavă, Lincoln nu a încetat s-o iubească ca la început și se purta foarte prevenitor cu ea. Mary Lincoln suspecta pe toată lumea, bănuindu-i pe cei din jur de intenții ascunse, iar în ultima vreme o gelozea nejustificat pe doamna Grant, cu care, de altfel, era cea mai bună prietenă.

În dimineața fatală, Lincoln, pentru a atenua răceala dintre cele două femei și mai ales pentru a-i oferi o distracție care s-o scoată din starea depresivă, îi promise o seară la Teatrul „Ford".

După masa de prânz, președintele Lincoln rezolvă câteva probleme de stat ce nu sufereau amânare precum și grațierea de la pedeapsa cu moartea a unui cercetaș dezertor.

La puțin după orele patru, președintele cu soția se urcară în trăsură și plecară în port unde se afla tras la chei și ancorat monitorul „Montauk". După vizitarea vasului, înainte de ora cinci, se intoarseră la Casa Albă. Aici președintele se intreținu cu câțiva vechi prieteni, guvernatorul Oglesby și generalul Hayni. După ce termină întrevederea, plecă pe jos spre Ministerul Apărării însoțit de Crook polițistul care constituia garda de corp a președintelui. La Ministerul Apărării citi ultimele știri primite, după care se întoarse la Casa Albă. Pe drum, mergând pe jos, s-au întâlnit cu un grup de beți, dintre care unul era cât pe-aci să se ciocnească cu președintele.

În jurul orei șapte și jumătate mai primi câteva vizite, între care se număra și cea a purtătorului de cuvânt al Casei Albe, Schuyler Colfax. Un alt vizitator, George Ashmun, membru al Congresului

din partea statului Massachusetts fu amânat pentru a doua zi la orele nouă.

Aproape de ora opt, președintele, la braț cu soția, au ieșit din Casa Albă și, pășind pe un covor înflorat, au urcat în trăsură în vreme ce garda militară prezenta onorul. Trăsura porni și o luă pe H-Street oprind în fața casei senatorului Harris din New York. Aici erau așteptați de fiica senatorului, Clara Harris, care, împreună cu logodnicul ei, maiorul Henry R. Rathbone, prieteni ai președintelui, înlocuiseră familia generalului Grant la invitația de a merge la teatru împreună în acea seară.

Aproximativ pe la nouă și jumătate trăsura se puse în mișcare și, coborând pe strada a IX-a, se opri la intrarea Teatrului „Ford". Spectacolul din seara aceea se deosebea prin faptul că celebra actriță Laura Keen apărea în spectacolul de adio în rolul Florencei Trenchard.

Echipajul trăsurii prezidențiale fu întâmpinat la intrarea în teatru de portarul Charles Forbes ce era însoțit de John Parker, garda personală a președintelui Lincoln.

Din acest moment încep semnele de întrebare. Astfel, în chiar după amiaza respectivă, Lincoln îi solicitase ministrului apărării Stanton să-l pună la dispoziția sa pentru a-i asigura paza personală pe maiorul Eckert, un personaj impunător și puternic. Ministrul i-a refuzat solicitarea sub motivul că maiorul Eckert avea altă misiunea de îndeplinit, fapt care era cu totul inexact, stabilindu-se ulterior că militarul fusese liber și se afla acasă.

Și astfel securitatea președintelui a rămas în seama unui singur om: polițistul Parker. Acesta se îmbăta des și era cunoscut în anturajul său ca un alcoolic notoriu.

Înștiințat că președintele cu soția se vor afla printre spectatori, directorul teatrului Harry Clay a întreprins o serie de pregătiri pentru întâmpinarea oficială a înalților oaspeți. Astfel, el dădu ordin tâmplarilor să unească lojile a șaptea și a opta situate deasupra în imediata apropiere a scenei. Fură instalate canapelele cele mai bune din teatru, pentru doamne au fost alese câteva fotolii îmbrăcate în damasc roșu, iar pentru președinte, cunoscându-se preferința acestuia, a fost dispus un balansoar în loja numărul șapte, pe primul loc înspre scenă, având pe locul din spate pe soția sa, iar în colțul lojei numărul opt era așezată domnișoara Harris și lângă ea, pe o canapea, logodnicul ei, maiorul Rathbone. Loja era împodobită cu steagul american.

Spectacolul începuse de mult când președintele pătrunse în loja care-i era destinată. Dirijorul orchestrei, William Withers jr. făcu

un semn cu bagheta artiștilor care se opriră și înaintând pe scenă în direcția lojei președintelui, făcură o reverență adâncă. Imediat orchestra execută imnul american, publicul aflat în sală se sculă în picioare, după care spectacolul își continuă cursul normal.

Polițistul Parker, care asigura paza președintelui, se așeză pe un scaun aflat în fața ușii la intrarea în lojă. Obișnuit să bea, după cum am mai spus, nu rezistă mult și, simțind nevoia imperioasă să bea, a mers la bufetul teatrului să bea un pahar de whisky, dar nu se mulțumi numai cu unul și, în scurt timp, fu ametit de-a binelea.

În acest moment, profitând de faptul că președintele Lincoln era lipsit de pază, a intrat în acțiune asasinul. Acesta nu era altul decât tânărul actor John Wilkes Booth. Nou angajat la Teatrul „Ford" se bucura de un fizic deosebit, la care se adăuga un talent pe măsură, fapt care îi atrăsese epitetul de „cel mai frumos bărbat din orașul Washington". Originar din statul Maryland, provenea dintr-o familie de actori. Tatăl său, Junius Brutus Booth a fost considerat o vreme drept cel mai mare actor din America și devenise pentru viața teatrală americană un simbol. Emigrat din Anglia în America, a trăit cu diverse femei cu care a avut opt sau nouă copii. Ultimul, John Wilkes, s-a născut la 9 mai 1838 la periferia localității Bel Air din Baltimore, Maryland. Ca și ceilalți frați ai săi era născut în afara căsătoriei. John a manifestat de timpuriu înclinații către teatru, iar la vârsta de șaptesprezece ani era deja un actor consacrat care se bucura de succes. Un frate al său, Edwin, avea renumele de a fi cel mai bun interpret din toate timpurile al lui Hamlet. Aceasta era una din laturile, cea văzută, a vieții lui John Wilkes Booth. Cea de a doua latură, care vine să explice gestul său, o vom vedea puțin mai târziu.

Să revenim la derularea evenimentelor din ziua de 14 aprilie. John, în acea zi, era liber, întrucât avea loc spectacolul de rămas bun al actriței Laura Keen. John veni la teatru sub motivul de a-și ridica corespondența, printre care și scrisorile de la numeroasele sale admiratoare. Se așeză pe un scaun și începu să parcurgă scrisorile. Tocmai atunci intră și directorul teatrului de la care obținu informația că președintele Lincoln urma să vină în seara aceea la reprezentație. După ce a plecat directorul, la câteva minute Booth a urcat la etaj să recunoască locurile în care avea să stea președintele. Orientându-se pe loc, imaginâ un sistem simplu, capabil să permită deschiderea intrării lojei din exterior cu ajutorul unei sfori. În ușa lojei ce purta numărul șapte practică o mică gaură care să-i permită să observe pe cei care se aflau înăuntru. Așteptă făcându-și de lucru până ce muncitorii așezară drapelul pe parapetul

lojei oficiale, după care ieși pe poartă și părăsi teatrul. Era ora unu și jumătate când, de la teatru, se duse pe C-Street la grajdurile ținute de un oarecare James W. Pumphrey situate în apropiere de hotelul „National". Închirie un cal, pe care îl aduse, între orele cinci și șase, și-l legă de un stâlp în spatele clădirii teatrului „Ford".

Și-a petrecut restul timpului într-un local bând bere iar pe la ora nouă a mers din nou la teatru. Pătrunse prin intrarea artiștilor și ajuns în culise îi solicită unui lucrător pe nume Edman Sprangler, care era familiarizat cu munca la grajduri, să aibă grijă de calul legat afară în spate. Sprangler fiind obligat să mânuiască decorurile în timpul spectacolului, l-a chemat pe ajutorul său Joseph Burroughs să ducă iapa lui Booth și să aștepte cu ea lângă intrarea din spate venirea lui Booth.

În acest timp, Booth folosindu-se de un coridor lăturalnic utilizat doar de artiști și personalul de serviciu se întâlni cu John Buckingham pe care-l întrebă cât este ceasul. Mai zăbovi puțin și la zece și zece trecu prin vestibulul ce despărțea lojile, deschise o ușă și intră într-un mic vestibul care despărțea culoarul de loja cu numărul șapte. Se opri în fața ușii unde constată că sfoara era prinsă în încuietoare cum o lăsase de dimineață iar gaura scobită în lemn de dimineață îi permise să zărească capul președintelui.

Lincoln se afla în semiîntuneric și urmărea acțiunea piesei. Ascuns în spatele ușii, care nu era păzită conform consemnului, aștepta să se ajungă la o anumită replică din piesă, când publicul izbucnea în puternice hohote de râs. Pe scenă rămase un singur artist: Harry Hawk care interpreta rolul lui Ashy Trenchard. Când sosi momentul așteptat, trase de sfoară și ușa se deschise, permițându-i să pătrundă în lojă. Se apropie pe tăcute de balansoarul pe care stătea președintele și cu un pistol marca „Derringer", cu un singur glonț, de calibru mare, trase în ceafa președintelui. Era ora zece și cincisprezece minute. Exact în același moment Lincoln se sprijinise cu mâna dreaptă de balustradă. Glontele pătrunse în regiunea occipitală a craniului și președintele se prăbuși pe pardoseala lojii. Spectatorii nu auziseră împușcătura și continuau să privească spre scenă. Maiorul Rathbone înțelese într-o clipită ce se întâmplase, se ridică de pe capanea și se repezi la atentator. Booth scoase cu repeziciune un pumnal și-l înjunghie în umăr pe maior. Acesta se dădu înapoi împleticindu-se, după care se năpusti din nou asupra criminalului. Booth profită de o clipă de neatenție și făcându-și vânt sări peste balustradă direct pe scena aflată cu aproximativ trei metri mai jos. În timpul căderii, unul dintre pintenii de la cizma se agăță de faldurile drapelului ce

îmbrăca balustrada lojei provocându-i o luxație la piciorul stâng. Incidentul nu-l împiedică să fugă și târându-se pe scenă, strigă spre spectatorii din sală: „Sic semper tyranis" (Așa vor păți tiranii!). Se strecură pe lângă colegul său Harry Hawk și, pătrunzând în culise, alergă între Laura Keen și tânărul William J. Fergusson, continuând să țină strâns în mână pumnalul plin de sânge cu care-l rănise pe maiorul Rathbone. În goana sa, se lovi puternic de dirijorul orchestrei, William Withers căruia încercă să-i aplice două lovituri cu cuțitul, dar nu reuși decât să-i taie haina. Ajunse, în final, la ieșirea din spate a teatrului, unde era așteptat, după cum convenise, de Burrough, cu calul pe care îl încălecă în grabă și se făcu nevăzut.

Un spectator curajos, avocatul maior Joseph B. Steward, un bărbat ce măsura aproape doi metri, care avea loc în rândul întâi, dându-și seama despre ce s-a întâmplat, alergă pe urmele lui Booth, urmărindu-l pe coridorul ce da spre ieșire, strigând: „Puneți mâna pe el! Puneți mâna pe el!" Era trecut de ora zece și jumătate când Booth, care fusese între timp recunoscut de unii spectatori, dispăru călare în întuneric, scăpând din mâinile avocatului urmăritor.

Publicul din sală, în cea mai mare parte nu realizase încă ce se petrecuse, puțini știind că cel care fugise sărind pe scenă era actorul Booth, deghizat cu perucă și mustăți. Soția lui Lincoln își dădu seama că soțului ei i s-a întâmplat ceva grav, căci președintele stătea ghemuit cu capul în piept și nu mai mișca. Asasinul țintise de aproape în președinte și proiectilul pătrunsese în cutia craniană și rămăsese în ea. În lojă alergară imedait câțiva medici: Charles A. Leale, Charles S. Taft și doctorul King. Urmă o consultație rapidă și medicii deciseră să fie transportat de urgență până la cel mai apropiat pat. Peste drum de teatru se afla locuința lui Peterson. Unul dintre locatari auzind zgomot, deschise o fereastră să afle ce s-a întâmplat. Cineva spuse că este nevoie de un pat pentru președintele Lincoln care este grav rănit. În acest timp președintele a fost scos din teatru și adus în casa de peste drum. Dat fiind starea gravă a pacientului, medicii nu se încumetaseră să-l transporte mai departe. Președintele fu dus printr-un coridor îngust până în dormitorul de la etajul întâi, și a fost așezat cu grijă într-un pat, cam scurt pentru el.

La patul președintelui alergară cei mai buni chirurgi din Washington, printre care se număra și doctorul Stone, medicul familiei președintelui. Rănitul fu dezbrăcat și învelit cu pleduri încălzite. Constatară cu toții că proiectilul pătrunsese în cap pe după urechea stângă, străpunsese creierul și se oprise îndărătul ochiului

drept. Medicii prezenți erau în unanimitate de părere că rănitul nu mai are nici o șansă de salvare.

Soția președintelui șocată, fu îngrijită încă din primele momente ale atentatului, de actrița Laura Keen, domnișoara Harris și maiorul Rathbone. Acesta din urmă avu și el nevoie de îngrijiri căci rana adâncă căpătată la umăr sângera puternic.

Doamna Lincoln fu găzduită peste noapte într-una din camerele de la parter ale casei lui Peterson, ca să fie în apropierea soțului. Din când în când, se ducea să-l vadă pe Lincoln, dar în cele din urmă nervii îi cedară și medicii o luară în îngrijire.

Pe la ora șapte dimineața, în ziua de 15 aprilie, doctorul Stone făcu cunoscut că starea președintelui era critică. La 7,22 Abraham Lincoln încetă din viață fără a-și mai fi recăpătat cunoștința. Clopotele din Washington anunțară în cele patru zări trista veste.

La scurt timp după săvârșirea atentatului au fost încunoștințați vicepreședintele Johnson, ministrul de război Stanton și ministrul marinei Welles. Primul care sosi la locul crimei a fost ministrul de război Stanton, care a preluat provizoriu conducerea țării. El se instală imediat într-una din camerele pensiunii în care murise Lincoln și începu să dea dispoziții privind prinderea asasinului și a complicilor acestuia. Un șuvoi neîntrerupt de telegrame porneau de la acest cartier general improvizat, alături de ordine de deplasare către unități ale armatei, alarmarea posturilor de poliție și grăniceri cu semnalmentele criminalului, mandate de arestare, ordonanțe și instrucțiuni.

Vreme de circa zece ore care au urmat decesului președintelui Lincoln, Stanton a îndeplinit nu numai funcția ce o deținea, de ministru de război, ci și pe aceea de șef al poliției și de judecător suprem, fiind un adevărat dictator. Ce s-a petrecut, de fapt, în realitate, nu se cunoaște. După unele zvonuri ar fi existat o scurtă convorbire a lui Stanton cu vicepreședintele Johnson, acesta din urmă fiind trimis acasă. După alte surse, vicepreședintele nu ar fi fost de găsit în tot acest interval, Stanton fiind nevoit să-și asume toate prerogativele ce impuneau o asemenea situație.

Dând dovadă de prezență de spirit și profesionalism Stanton, prin dispozițiile date, a urmărit în primul rând să împiedice ieșirea din oraș a autorilor atentatului. Polițiștii au fost mobilizați imediat și au ocupat gările iar armata a blocat șoselele de acces spre Washington în timp ce fluviul Potomac era atent supravegheat de nave de război. Voit sau nu, totuși Stanton lăsase libere două posibilități de ieșire. Ambele duceau în direcția statului Maryland. Unul dintre aceste două drumuri lăsate libere ducea peste un pod

lung de lemn, denumit în popor „podul șantierelor navale", construit peste fluviul Anacostia. În timpul zilei podul era păzit în permanență iar după ora nouă seara trecerea era interzisă.

În paralel cu măsurile luate de Stanton, au început și demersurile Șefului poliției din Washington, maiorul Richards. Întâmplător acesta se afla în sala de spectacol în momentul atentatului și-l văzuse pe asasin sărind din loja președintelui și trăgând focul ucigător. Dacă maiorul Richards nu l-a recunoscut pe asasin din cauza deghizării care-l făceau de nerecunoscut, în schimb colegii săi care alergaseră pe scenă l-au văzut de aproape și l-au recunoscut pe actorul Booth.

Fără să mai aștepte vreun ordin de la superiorii săi, maiorul merse la prefectură și demară cercetările. Comisarii de poliție începură să-i interogheze pe spectatorii din primele rânduri care asistaseră la eveniment, solicitându-le să precizeze împrejurările în care actorul fugise. Urmară la rând mânuitorii de decoruri și tânărul care se îngrijise de calul lui Booth. Era de acuma limpede că autorul asasinatului președintelui Abraham Lincoln era actorul John Wilkes Booth. Așa cum procedează orice anchetator, și polițiștii americani ai vremii trecură la reconstituirea personalității asasinului. Ancheta avea să scoată la iveală o serie de lucruri extrem de interesante. Booth era un actor la modă ce dispunea de venituri mari, neacceptând decât roluri care erau plătite cu 5-600 de dolari pe săptămână. Aceste onorarii îi asigurau un venit anual de aproximativ 20.000 de dolari, fapt care-l făcea să intre în categoria milionarilor. Locuia la hotelul „National", un stabiliment de lux. Când se mutase de la New York la Wanshington a locuit în pensiunea Suratt pe H-Street la nr. 541 în casa aparținând lui Mary E. Suratt din partea de nord-vest a orașului.

Evenimentele se desfășurau cu repeziciune. John Clarnoe, comisar criminalist în fruntea unei echipe de zece agenți secreți începu cercetările. Prima misiune: supravegherea locuinței atentatorului, arestarea și anchetarea tuturor locatarilor. Un interogatoriu luat chiar la fața locului avea să identifice un prim suspect: John Surratt, fiul proprietarei pensiunii, care dispăruse de la locuință.

Cercetările s-au îndreptat înspre rudele lui Booth: au fost găsiți doi frați ai acestuia, Junius Brutus și Joseph și sora sa Asia Clark. Dacă cele aflate nu au adus lumină în privința dispariției lui Booth, în schimb au permis să se explice ce l-a determinat să facă gestul criminal.

Dacă inițial se emisese ipoteza că asasinul nu era întreg la minte și că nu aparținuse unei organizații de conspiratori, poliția descoperi

că Booth desfășurase în timpul războiului o susținută activitate de spionaj în favoarea Confederației sudiste. Profesia sa de artist îi permitea să vină în contact cu multă lume și să culeagă informații pe care le transmitea de cealaltă parte a frontului. Asasinarea președintelui Lincoln nu era o acțiune singulară. Tot el organizase și asasinarea concomitentă a vicepreședintelui Andrew Johnson și a ministrului afacerilor externe, William Seward.

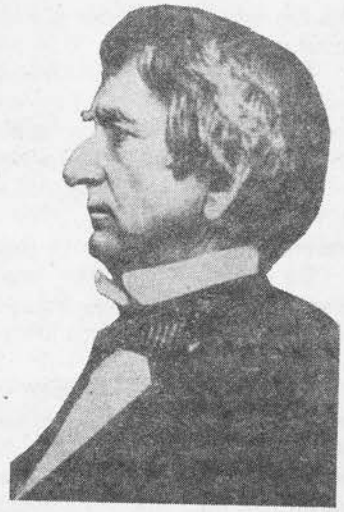

Wiliam H. Seward, ministru de externe în timpul președenției lui Lincoln.

Venit în Washington, își stabili domiciliul la pensiunea Surtatt și începu să joace la teatrul „Ford". Imediat racolă o serie de oameni ce manifestau sentimente ostile regimului nordist și concepură un plan fantastic: răpirea președintelui Lincoln și folosirea lui ca ostatic în favoarea sudiștilor în vederea răscumpărării unor prizonieri și mai ales a ducerii unor tratative cu nordiștii de pe poziții mult favorizante.

O parte dintre complotiști au fost de părere că omorârea președintelui ar fi fost mai eficace pentru scopul propus. Principalii participanți la complot erau: Lewis Paine, un personaj cu o statură de uriaș, dar slab ca intelect; David Herold, vânzător de droguri și fără ocupație, George Atzenrodt, proaspăt sosit din Prusia, John Surratt, o fire romantică și visătoare, atras de aventură și Michael O'Laughlin și Samuel Arnold foști colegi de-ai lui Booth și luptători ai Confederației sudiste.

Booth plănuise să-l răpească pe președinte și că-l transporte peste fluviu. Organizase de-a lungul șoselei, pe întreg traseul de la Washington la Richmond, mai multe stații de schimbare a cailor, intenționând să-l transporte pe președinte pe teritoriul Confederației la 18 ianuarie 1865.

La prima vedere, planul era extrem de simplu. Președintele avea să vadă spectacolul de la Teatrul „Ford". La un semnal, unul dintre acoliții lui Booth urma să închidă conducta de gaz și să stingă lumina, iar Lewis Paine să-l lege cu forța pe președinte și să-l arunce pe scenă ca pe un pachet. După aceea urma să fie scos pe

ușa din spate a teatrului și dus cu o trăsură pe malul fluviului la Arzenrodt.

Întreprinderea nu le-a reușit, căci președintele modificându-și programul nu s-a mai dus la spectacol; o a doua încercare nu a fost nici ea mai reușită. Aceasta prevedea răpirea lui Lincoln pe un drum de pădure din afara orașului Washington.

Anchetatorii poliției ajunseră la concluzia că Booth trebuie să fi avut un informator aflat în cercurile cele mai apropiate președintelui, care cunoștea programul lui Lincoln.

La concluzia de a se pune la cale atentatul în locul răpirii, se ajunsese imediat după victoria Nordului împotriva Sudului. A rămas neexplicată enigma dacă el a fost într-adevăr cel care a luat hotărârea să fie ucis președintele Lincoln.

Apare întrebarea de ce nu-l anunțase informatorul pe Booth că în seara aceea Lincoln se va duce la teatru? Își schimbase locul din preajma președintelui sau îi era teamă să mai furnizeze informații datorită riscului sporit ca urmare a victoriei Nordului? Era clar că era un risc prea mare și acțiunea nu avea șanse de reușită.

La 14 aprilie, Booth află din gura directorului Teatrului „Ford" despre participarea din acea seară a președintelui Lincoln la spectacol. Mobiliză pe conspiratori și împărți sarcinile. Harold și Paine primiră misiunea să-l asasineze pe ministrul afacerilor externe, Seward, George Atzenrodt trebuia să-l ucidă pe vicepreședintele Johnson. În după amiaza aceleiași zile, Herold închiriase un cal cu care intenționa să treacă granița după săvârșirea atentatului. Dar evenimentele au luat un curs diferit de cel imaginat. Booth îl omorî pe președinte, dar când sări pe scenă, își fractură piciorul stâng. Cu toate acestea, după cum știm, a reușit să se facă nevăzut.

Vom urmări acum pe cel de al doilea asasin: Lewis Paine, un individ cu o forță de urs, dar cu un intelect foarte limitat. Dotat cu o minte primitivă, nu reușea să țină minte nimic mai mult de câteva minute. Booth îi încredințase misiunea să-l ucidă pe ministrul de externe William H. Seward. Cu câteva zile mai înainte, Seward avusese un accident de trăsură și se odihnea la pat cu maxilarul inferior luxat, cu brațul drept zdrobit și cu alte contuzii la corp mai puțin grave. Ministrul locuia într-o vilă, cu soția, cu cei doi fii și o fiică.

Booth îl dăduse în grijă pe Paine lui David E. Harold, care urma să stea de pază în fața vilei și să-și aștepte complicele, care trebuia să-l asasineze pe Seward.

În jurul orei nouă, Herold ajunse la locuința lui Paine, care îl

Asasinarea președintelui Abraham Lincoln.
Pictură de epocă.

luă și-l conduse la vila ministrului de externe situată în Piața Lafayette. Redus mintal, Paine nu reușea să țină minte nimic și de aceea Herold îi explică încă o dată că trebuie să urce și să-l ucidă pe ministru, în vreme ce el îl va aștepta jos, la intrarea casei. De îndată ce Paine pătrunse în casă, Herold îi legă calul de un copac și plecă spre casă.

Paine ajunse la intrarea în vilă, sună și îi deschise un negru înalt și slab, infirmier militar, sergentul Robinson. Paine începu să-i explice că a adus niște medicamente de la doctor, dar negrul nu înțelegea. Discuția deveni din ce în ce mai zgomotoasă și în capătul scărilor se ivi fiica ministrului, Fanny, care, la auzul gălăgiei, ieșise din camera bolnavului, să vadă ce se întâmplă. În acel moment se deschise și o altă ușă, apărând doamna Seward și fiul ei Frederik, amândoi în cămăși de noapte.

Paine, bâlbâindu-se, repetă motivul naiv pentru care venise, explicând de ce trebuie să ajungă în dormitorul bolnavului. Spusele sale treziră neîncrederea celor de față și nu i se permise să urce. Paine vru să pătrundă cu forța în camera bolnavului și procedă după cum îl tăie capul: scoase coltul și trase în tânărul Seward. Dar arma nu luă foc, și atunci se năpusti asupra lui Frederick Seward îl lovi de câteva ori cu patul armei pe fiul ministrului, și-l înjunghie cu un cuțit „Bowie". Tânărul își pierdu cunoștința și se prăbuși într-un lac de sânge.

Paine se repezi pe scări la etaj, luând-o pe coridor, deschizând ușă după ușă. Încăperile erau goale. Ultima ușă nu se deschidea, ea încuiată. Se năpusti în ușă și o scoase din balamale. Bolnavul era întins în pat, cu brațul drept legat într-o eșarfă și bărbia prinsă într-o atelă ortopedică din oțel și piele care îi ținea nemișcată bărbia sfărâmată. Acest bandaj avea să-i salveze viața, întrucât Paine, turbat de furie se năpusti asupra bolnavului, fără s-o bage în seamă pe fiica acestuia care veghea la căpătâiul tatălui ei, și încercă să-i înfigă cuțitul în gât. Cuțitul ricoșă, întâmpinând metalul acoperit cu piele, dar totuși reuși să-i facă o crestătură ce se întindea de la maxilarul inferior până la umărul obrazului. Fără să stea pe gânduri, Paine îl lovi pe Seward cu pumnalul în cap și acesta cu sângele șiroind se rostogoli în pat. Agresorul se încurcă în perdele și fu atacat de celălalt fiu al victimei, Augustus Seward și de negrul ce îl îngrijea pe bolnav. Dar Paine termină repede cu ei și se hotărî să fugă. Ieși în stradă plin de sânge, dezlegă calul, se aruncă și șa și porni în galop. Între timp tovarășul său Herold care îi promisese că-l așteaptă, se făcuse nevăzut.

În vilă rămăseseră: ministrul având obrazul tăiat, Frederick Seward leșinat, Augustus grav rănit la cap, negrul care primise și el mai multe lovituri de cuțit, Fanny, fiica lui Seward leșinată și doamna Seward care venise la sfârșitul încăierării.

Atentatul împotriva ministrului de externe al lui Lincoln eșuase în mod lamentabil. Paine s-a predat singur poliției, deși, din câte se pare, nu avusese această intenție. Anchetat, nu fu în măsură să explice de ce a mers la pensiunea doamnei Surratt. În ziua a cincea după comiterea faptei, s-a prezentat la imobilul cu numărul 541 de pe H-Street. Avea pe umăr un târnăcop și fiind întrebat ce dorește, a răspuns.

— Doamna Surrat mi-a cerut să vin să-i sap un șanț de scurgere.

A fost recunoscut și arestat pe loc, dar cu prilejul interogatoriului nu s-a putut afla prea multe de la el. Mary Surratt neagă că-l cunoaște, dar evident că mințea. Vinovăția lui Paine au dovedit-o martorii prezenți în momentul atacului în casa ministrului. A fost închis în nava de război „Sangus", ancorată în port.

*

La scurt timp după comiterea atentatului, atât șeful poliției, cât și ministrul de război, Stanton luară primele măsuri ce se impuneau într-o asemenea situație. Astfel, ordonară închiderea imediată a tuturor drumurilor care ieșeau din orașul Washington. Armata

ocupase și supraveghea toate podurile mai puțin podul ce făcea legătură directă cu Richmondul sudist. Pentru podurile militare erau valabile numai regulamentele militare. Pe timpul nopții accesul era oprit civililor. Prefectul poliției și comandantul militar cunoșteau aceste dispoziții și, ca atare, nu i-au trimis sergentului de serviciu, pe nume Cobb, nici o informație despre atentatul la viața președintelui și nici mai ales că în noaptea aceea paza și consemnul trebuia respectat cu sfințenie. La ora 10,45, Booth se apropie călare de acest pod, fiind cu puțin timp după ora închiderii. Nu cu mult înainte trecuse și Paine și se făcuse nevăzut peste graniță. În fața barierei se afla un călăreț ce se grăbea. Sergentul Cobb îl opri și-l întrebă regulamentar cine este și încotro se duce. I-a mai spus că podul era închis de o bună bucată de timp, după cum este scris pe tăblița indicatoare. Booth își spuse numele adevărat și spuse că a întârziat în oraș la o distracție. Sergentul spuse că nu-l cunoaște pentru că nu frecventează teatrul. Tânărul mai spuse că se grăbește spre casă și atunci sergentul ridică bariera lăsându-l pe asasin să treacă granița.

Ministrul de Război a calificat comportarea sergentuli Cobb drept: „o eroare funestă, dar scuzabilă". Ne putem întreba de ce comportamentul lui Cobb nu a constituit obiectul unei anchete a Consiliului de război, ținând seama de faptul că în aceeași noapte, sergentul Cobb a mai comis alte două erori grave.

La foarte scurt timp după trecerea lui Booth, a sosit călare și David Herold care îl părăsise pe Paine la casa ministrului de externe. Se plimbase prin oraș fără nici o țintă, încercase să vorbească cu cineva dintre ai săi, dar negăsind pe cine căuta, plecase la drum spre sudiști. Era suficient să treacă podul peste fluviul Potomac pentru a se simți în siguranță.

Herold se prezentă sergentului Cobb drept un oarecare Thomas, justificându-și întârzierea prin faptul că a rămas mai mult la o fată și că acum se grăbește să ajungă acasă. Sergentul Cobb ridică bariera și îl lăsă și pe el să treacă. Herold dădu pinteni calului și trecu peste Potomac în viteză.

Nu a trecut decât câteva minute și un al treilea călăreț a cerut permisiunea să treacă podul. Nu era altcineva decât proprietarul cailor John Fleiscer pe care Paine și Herold îi închiriase cu rezerva că îi va înapoia până la ora 9 seara. Omul aștepta la poartă, când deodată l-a zărit pe Herold care venea în goana calului din direcția vilei lui Seward și a trecut pe lângă el fără să-l salute măcar. Recunoscându-l fără greutate pe clientul său, a încălecat și el și a pornit în urmărirea lui, bănuind că nu este ceva curat la mijloc.

Ajuns la pod, omul s-a plâns de furtul cailor, dar sergentul Cobb nu l-a mai lăsat să treacă. Nu i-a mai rămas altceva decât să se întoarcă în oraș unde reclamă furtul cailor la poliție dând semnalmentele respectivilor. Polițiștii făcură imediat legătura între furtul cailor și conspiratorii care reușiseră să dispară. Pentru a porni în urmărirea lor, polițiștii cerură Cartierului general al armatei să-i pună caii necesari la dispoziție. Dar cererea polițiștilor le-a fost respinsă sub motiv că momentan nu existau cai disponibili, iar armata își lua obligația să procedeze ea însăși la urmărirea criminalilor, dat fiind gravitatea cazului în speță.

Seward realiză ce se petrecuse pe Navy Yard Bridge și nu-i mai rămase decât să constate cu groază că autorii atentatului împotriva președintelui Lincoln, fugiseră pe singurul drum posibil, care nu era supus supravegherii militare. Înțelese în fine că Booth, Herold și necunoscutul care se prezentase drept Thomas în fața sergentului Cobb erau probabil amestecați în atentatul petrecut.

Autorii care s-au ocupat de cazul de față nu remarcă existența unor legături aparent întâmplătoare existente în jurul atentatului asupra președintelui Lincoln.

Să examinăm mai îndeaproape lucrurile așa cum s-au derulat ele. Booth, după săvârșirea atentatului părăsi prin ușa de serviciu clădirea Teatrului „Ford". Era exact ora douăzeci și douăzeci de minute, alergă călare de la Potomac în direcția Silver Mill, iar aproape de miezul nopții se afla la Surrattville (Clinton), cu alte cuvinte la aproximativ 15 kilometri de locul unde săvârșise crima.

În urma sa, Herold, la rândul său, se străduia să-l ajungă din urmă. După atentat, nu stabiliseră nici un contact și nu bănuiau că se află atât de aproape unul de altul. Booth acuza dureri puternice la piciorul rănit și încetini mersul calului. Deodată auzi în spate tropot de cal și se sperie groaznic crezând că este urmărit de poliție și își îndreptă calul într-un tufiș de mărăciniș și arbuști ce formau un zid de nepătruns. Ținându-și răsuflarea văzu trecând pe lângă el un călăreț singuratic în care îl recunoscu pe Herold, îl strigă și după ce schimbară câteva cuvinte în care își împărtășiră reciproc cele petrecute de fiecare, își continuară drumul împreună.

Comisarul Clarnoe, care ancheta cazul, a reconstituit mersul evenimentelor petrecute în noaptea respectivă. Un rol important l-a avut depoziția hangiului Lloyd. Trecuse de miezul nopții și hangiul, după ce trăsese obloanele la cârciumă, se spălă și se băgă în pat unde îl aștepta soția sa. Nu apucă să atipească, când, pe la miezul nopții, auzi bătăi puternice în ușa de la intrare. Privind pe fereastră zări doi călăreți pe care îi recunoscu îndată: erau Booth și Herold.

Cu puțin timp în urmă, Booth apelase la serviciile hangiului pentru a ascunde niște arme. Probabil, își zise hangiul, acum avea nevoie de ele și venise să le ridice. Booth era transpirat tot, schiopăta groaznic de piciorul stâng și când ușa se deschise strigă la Lloyd să-i aducă în grabă o sticlă de whisky din cel mai bun pe care îl are. Luă sticla și bău din ea ca și cum ar fi fost apă. Avea ochii holbați și fața îi era crispată din cauza durerilor. Apelă la hangiu să-l ajute să încalece, plăti fără să se mai uite la rest și dispărură amândoi în întuneric, luând cu ei și armele pe care Lloyd le vârâse într-un sac.

Durerile piciorului lui Booth deveniseră tot mai insuportabile și acesta, sfătuindu-se cu însoțitorul său, se hotărî să consulte un medic, pe doctorul Samuel Mudd din Bryantown, la care mai apelase cu câteva luni în urmă pentru o răceală și pe care îl cunoștea.

În epoca aceea un doctor nu ar fi părut surprins dacă cineva l-ar fi trezit din somn în puterea nopții și i-ar fi pus în față un om împușcat, cerându-i să-i acorde primele îngrijiri. Astfel se face că nu a fost nimic neobișnuit în faptul că, în apropiere de Bryantown, la ora patru dimineața, la ușa doctorului Mudd sunară doi bărbați necunoscuți care se prezentară drept Thomas și Tyson și cerură primul ajutor pentru piciorul fracturat al unuia. Booth își acoperise fața cu un șal, lăsându-și liberi numai ochii. Herold și dr. Mudd îl coborâră de pe cal și-l transportară în casă. John Wilkes Booth nu mai putea suporta durerile de la picior. Acesta se umflase, cizmele de piele îl strângeau ca într-un clește. Îi spuse doctorului că își rupsese piciorul căzând de pe cal.

Doctorul Mudd îi tăie lui Booth cizma, îi pansă piciorul, după care merse în altă cameră să pregătească niște atele. Între timp cei doi călăreți se întinseră pe pat și dormiră puțin refăcându-și forțele. Dimineața, după o cană cu cafea fierbinte pregătită de slujnica doctorului, o negresă, Mudd îi fixă fractura în atele, confecționându-i, în cele din urmă, și un fel de baston care să-l ajute la mers. Ambii călăreți părăsiră ferma după amiaza târziu, ferindu-se de lumina zilei. Înainte de a porni la drum, doctorul Mudd mai controlă o dată piciorul bolnavului.

Următoarea țintă o constituia colonelul Cox. Merseră pe întuneric cam paisprezece-șaptesprezece mile, se rătăciră și nu ajunseră la locuința lui Samuel Cox decât foarte târziu. Colonelul nu se mai încumeta în plină zi să-i treacă peste Potomac și îi sfătui pe fugari să se ascundă în lăstărișul din apropiere, poruncindu-i fratelui său vitreg, Thomas Jones, să le ducă apă de băut și niște

provizii. Fugarii se ascunseră la vreo trei kilometri de casa lui Cox, într-o regiune mlăștinoasă.

Cei doi rămaseră în ascunzătoarea din lăstăriș până la orele nouă seara, când se lăsase de-a binelea întunericul. Atunci se hotărâră să pornească din nou la drum în direcția fluviului Potomac, pe care trebuiau să-l traverseze din nou. Thomas Jones, fratele vitreg al lui Cox, i-a ajutat în întreprinderea lor. Fluviul Potomac este o apă mare, la Washington curge pe câmpie și mai la vale se varsă într-un lac întins. A trece pe malul celălalt nu era o treabă ușoară. În ziua de 23 aprilie reușiseră să treacă pe celălalt mal, afându-se de acuma pe pământul statului Virginia. Se considerau salvați.

La 20 aprilie 1865 Ministerul de Război de la Washington hotărâse o recompensă de 50.000 de dolari pentru prinderea lui Booth, 25.000 de dolari pentru John Surratt (fiul lui Mary Surratt proprietara pensiunii unde era cazat Booth), iar pentru David C. Herold alți 25.000 de dolari. Anunțul era semnat de ministrul de război Edwin M. Stanton. Comunicatul mai cuprindea înștiințarea că toți aceia care îi vor ascunde pe atentatori, îi va ajuta să fugă sau îi va sprijini în orice fel, vor fi deferiți tribunalului militar și condamnați la moarte. Urma o descriere foarte exactă a complotiștilor și apelul către toți cetățenii cinstiți să ofere sprijin autorităților la prinderea vinovaților.

Suma de o sută de mii de dolari oferiți pentru prinderea criminalilor era enorm de mare pentru vremurile acelea. La aceasta se adăuga, deloc neglijabilă, anunțul cu pedeapsa cu moartea pentru orice fel de sprijin acordat de cineva fugarilor.

Anunțul l-a determinat pe fratele vitreg al colonelului Cox să se prezinte la poliție a treia zi după publicarea acestuia. Thomas Johnes mărturisi în fața ofițerului de serviciu O'Beirn că Booth și Harold se aflau ascunși de câteva zile în mlaștinile fluviului din apropierea casei lor. Colonelul Samuel Cox le trimitea zilnic de mâncare. O descindere la locuința colonelului nu avea să fie încununată cu nici un rezultat: cei doi fugari trecuseră între timp fluviul și dispăruseră. Pământul pe care-l parcurgeau era în întregime sudist, iar locuitorii, în marea lor majoritate, erau de partea Confederației. Speranțele poliției în ajutorul populației erau slabe. Booth, având bastonul confecționat de doctorul Mudd, prins de șa, iar Harold cu sacul plin de provizii și cu două pături, la care se adăugau sacul cu arme, rătăceau în pustiu, mergând mereu spre sud. Trecuseră trei zile de la trecerea cu barca a Potomacului când auziră niște glasuri aduse de vânt. Imediat se ascunseră și așteptară

îngrijorați. Bănuiau că sunt urmăriți de soldați care scotoceau mlaștina în căutarea lor. Deodată, dintr-un tufăriș apărură trei soldați, într-o stare jalnică, cu echipamentul rupt și murdar, morți de foamne și abia mai ținându-se pe picioare. Deși Booth era și el istovit s-a bucurat de noii camarazi, le-au oferit să bea și să mănânce din proviziile lor și au plecat la drum împreună. Era 23 aprilie 1865.

John Wilkes Booth, asasinul lui Lincoln (la 14 aprilie 1865).

Căpitanul Jett, unul dintre soldați, în vârstă de numai optsprezece ani, veni în sprijinul lui Booth, neștiind cine este acesta. Îi spuse, că nu departe de Port Royal se afla o cunoștință de a sa, un fermier. Până acolo erau aproximativ zece mile, trebuiau să treacă fluviul Rappahannock și se vor afla în siguranță la adăpost de urmăritori. Căpitanul Jett, care îl recunoscuse de acuma pe Booth și știa de ce fuge, i-a însoțit pe cei doi și pe la orele patru după amiază au ajuns la ferma lui Richard H. Garett. Căpitanul Jett îl cunoștea pe proprietar, dar despre Booth i-a spus că este un soldat din armata sudistă, Boyd, care își rupsese piciorul. Dorea un culcuș sigur și liniștit, nefiind exclus să fie urmărit de bande ale nordiștilor care urmăreau rămășițele armatei învinse.

Richard Garrett nu a bănuit nici o clipă cine era rănitul care-i solicitase adăpost, iar Jett, prietenul său care-l adusese, nu i-a spus nimic. În acest timp, în pădurile din apropiere, mișunau unități ale armatei nordiste ce aveau misiunea să-l captureze pe asasinul președintelui Lincoln.

Jett își luă rămas bun de la Garett și Booth și își văzu de drum. Deodată se trezi în fața puștilor unei companii de soldați nordiști. Era o patrulă de cavalerie comandată de colonelul E. J. Conger. Om cu experiență colonelul îl informă pe căpitanul Jett despre asasinarea președintelui Lincoln, adăugând măsurile care îi priveau pe toți aceia care îi vor ajuta pe criminali să fugă. În final îl întrebă dacă nu a întâlnit vreun fugar care să corespundă cu semnalmentele indicate. Căpitanul Jett realizând gravitatea situației și om integru,

i-a raportat comandantului cavalerilor că Booth împreună cu un alt individ se află ascunși în uscătoria de tutun a fermei lui Garett.

Cum au decurs lucrurile în realitate nu se știe cu certitudine.

Patrula de cavalerie a încercuit uscătoria de tutun în care se adăposteau Booth și Herold. Conger, cu o voce fermă, i-a somat prin portavoce pe fugari să se predea de bunăvoie. Neobținând nici un răspuns, spuse că va folosi forța. Speriat David Herold ieși din uscătorie cu mâinile ridicate. Cât îl privește pe Booth acesta refuza să se predea.

Colonelul hotărî să afume șopronul. Soldații făcură o grămadă de vreascuri și le dădură foc, așteptând ca fumul înnecăcios să-l scoată pe fugar din ascunzătoare.

Booth rămase în șopron și strigă că îi va ucide pe toți care vor îndrăzni să se apropie de el. Prin peretele de șipci al șoptronului, soldații îl zăriră pe Booth cum aleargă de colo, colo, șchiopătând pe cârjele sale și căutând cu disperare o ieșire din mijlocul flăcărilor. Într-adevăr, fumul își făcu efectul și Booth apăru în fața barăcii cu mâinile ridicate și tușind întruna. Deodată cei prezenți auziră o împușcătură. John Wilkes Booth căzu mort la pământ. Proiectilul îi străpunsese gâtul. Ceva mai târziu, unul dintre ostașii prezenți, sergentul Boston Corbett a recunoscut că el l-a împușcat pe asasinul președintelui Lincoln. Nu se știe dacă i s-a dat recompensa pusă pe capul lui Booth, dar se știe în schimb că a devenit foarte popular. A avut parte de un destin tragic: din erou național a ajuns un biet portar care își ducea cu greu zilele și în 1886 era internat într-un azil de nebuni.

Corpul lui Booth a fost transportat pe puntea monitorului „Montank", ancorat în portul militar. Cadavrul a fost examinat de medicii legiști, s-a constatat identitatea și a fost eliberată autorizația de înmormântare.

Asupra lui Booth a fost descoperit jurnalul pe care începuse să-l scrie în urmă cu câteva zile, pe când se afla în drum spre colonelul Cox. Jurnalul a fost predat Ministerului de Război. Legat de acest jurnal apar unele întrebări care au rămas fără explicații până în zilele noastre. Astfel, acest jurnal care constituia o piesă importantă de acuzare împotriva lui Booth, nu a jucat nici un rol împotriva conspiratorilor. Nici măcar nu a fost menționată existența lui. Generalul de brigadă Lafayette C. Baker fost șef al poliției secrete în timpul războiului civil, a declarat că a înmânat jurnalul superiorului său nemijlocit, ministrul de război Stanton. Când acesta i l-a înapoiat după un timp, din el lipseau 18 pagini care tratau tocmai despre evenimentele survenite în zilele premergătoare atentatului împotriva lui Lincoln.

După capturarea lui Booth, toți conspiratorii, mai puțin tânărul John Surratt, se aflau după gratii. Pregătirile pentru proces au durat extrem de mult. Mulți dintre cei implicați își recunoscuseră vina, iar dovezile care îi încriminau erau incontestabile. Procesul a început la 9 mai 1865 la închisoarea militară din Washington în fața unui tribunal militar extraordinar. Procesul s-a situat imediat în atenția mondială. S-a stabilit că acest caz intră în competența justiției militare dat fiind că, în perioada în care a fost săvârșit atentatul, Lincoln îndeplinea funcția de comandant suprem al armatei.

Printre cei nouă judecători militari ce alcătuiau completul de judecată, se număra și generalul-maior Lewis Wallace ulterior un reputat scriitor. La baza procesului a stat ideea răzbunării împotriva complotiștilor, proces desfășurat sub semnul unei asprimi necruțătoare. Timp de șase săptămâni nu s-a mai găsit nici un loc la hotelurile din Washington, pline până la refuz de ziariști și reporteri sosiți din toată lumea. În final, verdictul dat nu a oferit nici o surpriză. Sentința a fost aspră, dar nici cei mai optimiști nu se puteau aștepta la altceva. Din cei opt acuzați patru au fost condamnați la moarte prin spânzurătoare, și anume: Paine, Herold, Atzenrodt și Mary Surratt. Președintele Johnson nu i-a grațiat și, în ziua de 7 iulie 1865, au fost spânzurați în curtea unei închisori militare, nu departe de locul unde era înmormântat conducătorul complotului, actorul Booth.

Celelalte pedepse pronunțate au fost în marea lor majoritate condamnări la închisoare pe viață. În privința doctorului Mudd acesta a declarat în fața tribunalului că pacientul său stătuse tot timpul cu fața întoarsă, astfel încât nu l-a putut recunoaște. Totuși, tribunalul nu i-a dat crezare. Ba chiar a ajuns la concluzia că dr. Mudd ar fi fost acela care i-a sfătuit pe fugari să caute refugiu la un oarecare colonel Cox, care-i va trece granița în statul Virginia, peste fluviul Potomac. Doctorul Mudd a fost condamnat la muncă silnică pe viață. Mai târziu, în anul 1869, împreună cu Arnold au găsit înțelegere din partea președintelui și au fost grațiați.

Vina acuzatei Mary Surratt nu a putut fi dovedită. În legătură cu cazul ei s-a vorbit mai târziu de o crimă judiciară, ea murind oarecum în locul fiului ei, John Surratt, care, după cum se știe, a făcut parte din complot și a reușit să fugă în Canada. Americanul Roscoe susține că „nu încape nici cea mai mică îndoială că în mod intenționat Stanton l-a lăsat să dispară".

După atentat, John Surratt a reușit să fugă peste granița canadiană, iar de aici în Anglia. Consulul american la Londra a

comunicat la Washington că John Surratt a fost văzut în Anglia, i s-a răspuns, în urma unei consultări a Ministrului de Război, că se consideră că nu este indicat să se intreprindă vreun demers. Mai târziu, prezența lui Surratt a fost semnalată în Italia, dar nici de data aceasta Stanton nu a vrut să acționeze. Zadarnic a încercat ministrul de externe Seward să intervină pe lângă ministrul de război pentru a-l determina să dispună arestarea lui Surratt. Stanton nu mișca nici un deget. Seward nu se lăsă și, până la urmă, cu sprijinul ministrului marinei, își văzu eforturile încununate de succes. În anul 1867 îl găsim închis la Alexandria, în Egipt. O covertă a fost trimisă în Egipt pentru a-l aresta pe Surratt, care, între timp, ieșise din închisoare. Când, în cele din urmă, Surratt a fost adus în fața tribunalului, acesta nu a putut ajunge la o hotărâre. O a doua acțiune introdusă împotriva lui Surratt a fost respinsă sub pretext de astă dată a prescripției. Unii autori sunt convinși că arestarea, cât și procesul lui Surratt, au fost tărăgănate cu premeditare din dispoziții sus puse.

Surratt, în timpul șederii sale în Europa, pe când se afla în Italia, se spune că ar fi declarat că Booth nu acționase din proprie inițiativă și că în spatele lui se aflau alții.

Că declarațiile lui Surratt nu erau fără nici un temei, a fost confirmată și de declarația fiului lui Lincoln, Robert Lincoln. Cu puțin timp înainte de moartea sa, la douăzeci de ani după comiterea atentatului, el a distrus documentele personale rămase de la tatăl său, motivându-și gestul în fața opiniei publice prin aceea că ele conțineau mărturii despre un complot mai larg împotriva președintelui și că în spatele acestei crime politice se găsea unul dintre membrii guvernului lui Lincoln, care se făcuse vinovat de crimă de înaltă trădare. Nu se mai poate stabili astăzi dacă Robert Lincoln făcea aluzie la Stanton.

Cei care, în locul politicii de conciliere între Nord și Sud promovată de Lincoln, au preconizat o politică de răzbunare, au învins. Acest lucru a devenit clar încă din timpul procesului. Atunci a apărut teza la care procurorul făcea de nenumărate ori referire: „Războiul civil, în sprijinul căruia a fost urzită această crimă de stat, a fost la rândul său o conspirație criminală și un asasinat gigantic".

Ultima agitație în jurul lui Booth a avut loc în anul 1867 cu prilejul deshumării cadavrului său. Mormântul lui incomoda lucrările de sistematizare, așa că a fost mutat în altă parte. Dentistul lui Booth, care era de față la deshumare, a declarat că dantura celui îngropat nu era dantura lui Booth. Doi ani mai târziu, când

oficialitățile au încredințat familiei osemintele lui Booth și acesta a fost îngropat într-un cimitir civil, au reînceput discuțiile în legătură cu identitatea celui îngropat.

Ca și în numeroase cazuri de mari asasini americani, și în cazul lui Booth s-a emis ipoteza, de unii autori, cum că el ar trăi, că în locul lui ar fi fost înmormântat altcineva, întrucât oamenii politici din cele mai înalte cercuri care erau legați de complot, aveau interes ca omul care le înfăptuise planul, să trăiască liniștit mai departe, sub un alt nume.

După părerea noastră, aceasta este o simplă ipoteză fantezistă, Booth pierzându-și viața în condițiile arătate. Ce este sigur, e faptul că asasinatul președintelui Abraham Lincoln nu a fost elucidat nici până astăzi.

Iubirea secretă a lui Richard Wagner

Cu ani în urmă, publicul cititor din Europa a putut lua cunoștiință despre cele relatate în *Jurnalul* Cosimei Bülow, carte publicată concomitent în Germania și Franța[1].

Jurnalul se înscrie în galeria iubirilor romantice, iar pasiunea arzătoare a Cosimei pentru Wagner nu și-a stins ecourile nici până în zilele noastre. Despre Cosima de Bülow, fiica lui Liszt, Nietzsche scria: „A fost singura femeie ce a dat dovadă de un stil cu adevărat superior". A fost ultima pasiune a lui Wagner, ce a constituit pentru el un stimulent viu și copleșitor.

Cosima a fost cea de a doua soție a lui Wagner. Ea era fiica naturală a lui Liszt și a contesei d'Agoult. La vârsta de douăzeci de ani, s-a căsătorit cu baronul Hans von Bülow, pianist. Acesta a fost unul dintre cei mai străluciți elevi ai lui Liszt și colaborase cu Wagner la compoziție și conducerea orchestrei.

Richard și Cosima s-au văzut pentru prima oară la Paris, pe strada Casimir-Perier, în apartamentul pe care-l ocupa Liszt. Era în ziua de 9 octombrie 1853 și Cosima împlinise șaisprezece ani. Divorțat de soția sa Minna, și ducând o viață de boem, Wagner o va reîntâlni zece ani mai târziu pe Cosima, în 1863, la Berlin, căsătorită cu Bülow și mamă a două fetițe. Nu se cunosc nici astăzi circumstanțele care au condus la acea dragoste pătimașă dintre Wagner și tânăra femeie.

Știm doar, că înainte de 28 noiembrie 1863, când Richard a părăsit Berlinul, Cosima și cu el s-au preumblat vreme de două zile ținându-se de mână prin tot orașul „luându-și cu lacrămi în ochi și printre suspine, angajamentul de a aparține pe vecie unul altuia".

În anul următor, atunci când se afla în mijlocul celor mai negre

1. Jean Mister, *Historia*, nr. 376, 03. 1978, p. 70. În cartea sa, *Hugo și Wagner în fața destinului lor*, face lungi referiri la *Jurnalul* menționat.

dificultăți morale și materiale, Wagner a fost salvat de intervenția providențială a regelui Ludovic al II-lea de Bavaria[1], care l-a invitat la München. La rândul său, Richard i-a lansat rugămintea familiei Bülow de a-l însoți. Și Hans a primit postul de pianist la Curte și șef de orchestră.

În scurt timp, Cosima a devenit amanta lui Wagner. În orice caz, la 10 aprilie 1865 ea va naște o fată, pe care o va boteza Isolda. Singur numele spune multe.

Legătura dintre cei doi nu a putut scăpa privirilor indiscreților și ea a constituit în scurt timp o temă inepuizabilă a unei serii de articole calomnioase și caricaturi publicate în gazete. Politica nu a stat deoparte și s-a amestecat și ea, încât, la 6 decembrie 1865, pentru a face față violentei campanii îndreptată împotriva lui Wagner, regele i-a solicitat acestuia să plece. Wagner a plecat mai întâi în Elveția și apoi pe Coasta de Azur, unde, în luna ianuarie, i-a parvenit vestea morții primei sale soții.

În primăvara următoare, Cosima a venit după Wagner, în Elveția.

Căutând un loc pentru a adăposti iubirea lor, Wagner după lungi căutări, a închiriat o vilă situată în apropiere de Lucerna, înconjurată de verdeață și scăldată de apele lacului Celor patru cantoane. În această insulă a Fericiților de la Tribschen, s-a născut, la 17 februarie 1867, Eva cea de a doua fiică a lor și la 18 iunie 1869 un băiat zdravăn și bine făcut pe care Wagner s-a decis să-l boteze cu numele de Siegfried. În noiembrie 1868, Cosima s-a instalat definitiv la Wagner, punând capăt navetei între Elveția și München. La 1 ianuarie 1869, ea a început a-și scrie jurnalul. După un an a fost celebrată căsătoria celor doi într-o biserică protestantă din Lucerna.

Acest jurnal, scris de mână, mai puțin câteva pagini datorate lui Wagner, s-a întins pe intervalul cuprins între 1 ianuarie 1869 și 13 februarie 1883, data morții lui Wagner.

Pe tot parcursul confidențelor sale, Cosima ne face cunoscută criza de conștiință ce o apăsa și criza situației delicate create de existența celor două fiice avute cu Hans von Bülow, Blandine și Daniela, alături de Isolda și Eva născute din legătura cu Wagner, cărora li se vor adăuga și singurul ei băiat, Siegfried.

Pentru început, primele două fete au fost internate într-un pension, dar Cosima a început să-și facă griji datorită sănătății acestora. Aceste complicații familiale au condus la tensiuni,

1. Vezi Paul Ștefănescu: *Enigme ale istoriei*, vol. II, Ed. „All", p. 129, 1995.

devenite uneori violente, care s-au menținut până târziu. Ele ne interesează mai puțin decât reacțiile zilnice fidel notate în „Jurnal".

Deseori acest luptător se va simți copleșit. Pe la mijlocul uriașei compoziții muzicale a „Ring-ului", al cărui „text" a fost început în 1848, descurajat, Wagner îi va declara Cosimei: „- Aș dori să abandonez transpunerea pe muzică a acestui text". Pe de altă parte, dacă nu mai trecea prin grave dificultăți financiare, cum întâmpinase la Paris și Viena, el era foarte neliniștit din cauza relațiilor sale cu regele Ludovic al II-lea. Locuiau acum într-o mansardă unde dispuneau de un dormitor și două cămăruțe pentru copii. Citindu-l pe Schiller, unul dintre autorii săi preferați, Wagner va nota pe marginea textului această reflecție referitoare la personajul Wallenstein: „Nefericirea este însoțită de speranță, fericire și teamă. Eu mi-aș putea folosi mai bine forțele decât să scriu partituri care nu vor fi niciodată executate". Cosima i-a replicat că timpurile se vor schimba, dar el i-a răspuns:

„În cel mai nefericit caz, aceste timpuri vor fi teribile. Va veni o vreme de puritanism în care arta mea nu va avea nimic de spus".

În fiecare seară cei doi întreprindeau împreună lungi lecturi. Când vremea era frumoasă, splendoarea munților și a lacului îi îmbărbătau, dar adesea o brumă gri învăluia peisajul și Cosima amintindu-și de *Odyseea* avea impresia „că Regatul Umbrelor trebuia să fi avut acest aspect la greci" și avea impresia că vede siluetele eroilor ce trec pe apa liniștită și gri pierzându-se în ceață. Apoi, deodată, cerul se lumina și, o stea strălucitoare și calmă își făcea apariția, prima din seara aceea. Cosima i se adresa cu fraza din *Tannhaüser*:

— Te salut, o dulce stea!

În acest timp, Richard care o căuta peste tot în grădină fredonând chemarea lui Siegfried, o găsea: „Atunci, scria ea, nu îmi mai căutam mica mea prietenă, steaua, pentru că l-aveam lângă mine pe marele prieten!" Amintirile și visurile dețin un loc important în „Jurnalul" Cosimei, în mijlocul a mii de detalii privitoare de la sănătatea și educația copiilor până la boala micului lor cățeluș Ros. La 25 februarie 1869, Richard a visat că era căsătorit cu Cosima și ea se plimba îmbrăcată într-o rochie de satin alb. „Ceea ce m-a izbit în relatarea sa, va nota ea, e că în ceea ce mă privește, am fost obsedată toată noaptea de ideea morții".

La prânz ea află că Richard nu se simțea bine. „Trebuia să-mi unesc toate forțele pentru a-l distrage cu încetul". La 2 martie, foenul făcea ravagii și a provocat pe lac o furtună la fel ca în *William Tell*. După ce au privit un timp la negustorii ce-și aduceau marfa în spate până la piață, Richard și Cosima au cântat o bucată

bună de vreme la patru mâini la pian, iar la sfârșit, plin de bucurie, Richard a scrigat: „Nu sunt decât un măgar bătrân în întregime fericit!"

La 11 martie, Wagner află despre mortea lui Berlioz. „Această știre ne-a trezit mii de amintiri. Am vorbit despre toți dispăruții acestui an. Moartea a secerat pe mulți: Lamartine, Berryer, Rossini, Berlioz, ca să nu-i menționez decât pe cei mai celebri".

Seara au vorbit despre concilul bisericii catolice ce urma să se deschidă la Roma: „Se dorește a se face atotputernic Vaticanul, această pagodă papală, și să se așeze pe capul iezuiților tiara pontificală". Această temă, cu referiri la Roma, și la Bavaria și Austria, va reveni adesea în gura lui Wagner, despre care se știa că este ostil Bisericii catolice și a influenței ei politice.

Numeroase scrisori venite de la Paris, mai ales de la Pasdeloup, șef de orchestră, relatau că la ultimul său concert, câțiva auditori au fluierat ascultând preludiul la Lohengrin; episod amuzant: o doamnă i s-a adresat vecinului ei, care nu se mai oprea din fluierat suflând într-o cheie:

„Domnule, dacă nu vă opriți, am să vă sparg capul cu umbrela!"

Și Cosima își încheie ziua, menționând: „Singura mea rugăciune: să mor în aceeași zi, în aceeași oră cu Richard". Ea îi va supraviețui, fidelă preoteasă a cultului său, 47 de ani.

La 30 martie 1869, a avut parte de o mare emoție cu prilejul unei plimbări de-a lungul căii ferate. Ea relatează: „L-am zărit pe Ros pe șine, se bătea cu un alt câine, iar trenul se apropia în mare viteză fiind în situația să-l calce. Richard a țâșni ca o săgeată și strigând a apucat câinele în ultima clipă, salvându-se și el".

Seara, în vreme ce beau bere, vorbeau de *Iliada* și *Odyseea*, dar cum tâmplarul era pe punctul de a da cu lac în camera vecină, mirosul neplăcut de solvent a incomodat-o pe Cosima. Wagner s-a supărat și a proferat o serie de cuvinte urâte pe care acesta nu ar fi trebuit să le spună, fapt pentru care Cosima s-a urcat în camera sa ca să poată plânge în voie.

„M-am întrebat apoi, spunea ea, ce ar fi mai bine să fac: să las să-i treacă supărarea sau să cobor pentru a-i explica calmă cum stau lucrurile și să încerc să-l liniștesc?"

S-a născut un băiat

În acest timp, Wagner se lupta cu probleme de ordin artistic. Regele dorea să se reprezinte *Aurul Rinului* la München. Mijloacele

materiale lipseau. Marea sa operă risca să fie compromisă. Totul părea potrivnic!

La 7 aprilie au parvenit vești de la Paris unde avusese premiera cu *Rienzi* ce se soldase cu un strălucit succes. În același timp o telegramă de la Berlin anunța triumful lui *Lohengrin*. Astfel, aproape peste tot, opera sa se impunea.

Viața la Tribschen se scurgea calm și liniștită, punctată de incidente neprevăzute: copiii culegeau pui de măcăleandru căzuți din cuiburi și-i instalau în casă, unde, natural, pisicile atâta așteptau și îi mâncau.

Cosima este din nou gravidă și în această stare ea e superstițios de atentă la toate constrângerile, indiferent de natura lor. Multe sunt nefavorabile. Richard, a văzut într-o dimineață un mare păianjen ieșind dintr-o lamă de parchet. Hermina, camerista, a visat perle care, conform tuturor cheilor de vise, anunță indubitabil o nenorocire!

Totuși, evenimentul la care se aștepta Cosima s-a produs normal și, la 6 iunie, la orele patru dimineața, a născut un băiat „care cântărea aproape două livre mai mult decât media nou născuților". Richard aștepta la parterul casei, când, auzind strigătele puternice ale copilului, a urcat imediat.

„Richard privea drept în față", notează Cosima și a fost surprins de o strălucire de o incredibilă frumusețe, care ilumina tapiseria de culoare portocalie, aflată în apropiere de ușa camerei mele și care se reflecta pe o casetă albastră, decorată cu portretul meu încadrat într-o mică ramă de aur. Portretul strălucea cu o limpezime supranaturală. Soarele se urcase pe cer deasupra lui Richi și arunca în cameră primele sale raze. Richard a izbucnit în plâns și în acest moment a parvenit la urechea mea clinchetul matinal al clopotelor de duminecă ce veneau tocmai de la Lucerna pe deasupra lacului. Richard și-a privit ceasul și a remarcat că fiul său venise pe lume la orele patru.

La 9 iunie, dimineața, Wagner a intrat în camera Cosimei și i-a recitat strofa finală pe care tocmai o terminase de scris pentru actul trei din *Siegfried*:

Amor strălucitor, moarte veselă!

Nașterea fiului lor l-a umplut pe Wagneri de bucurie și Richard i-a declarat soției sale că „de îndată ce ea va fi restabilită, va intra într-o veche biserică și că a luat ferma decizie să jure să nu se mai enerveze". Mai este nevoie să menționăm că temperamentul său își va recăpăta de îndată resursele și că exploziile de mânie vor fi întotdeauna tot atât de violente și imprevizibile?

„Aș putea oare acționa altfel"?

În iulie, trei francezi, Catulle-Mendès, soția sa, Judith Gantier și Villiers de l'Isle-Adam au venit să-l vadă pe Wagner. El i-a primit cu răceală, găsindu-i indiscreți. Câțiva ani mai târziu, compozitorul se va dovedi foarte sensibil la șarmul amețitor al lui Judith...

Numeroase pagini din „Jurnal" sunt consacrate de Cosima lungilor și dificilelor negocieri cu Hans de Bülow relativ la divorțul lor. Dar, la scurt timp, o nouă grijă o va preocupa: suferința cardiacă a lui Richard.

La 4 august 1869, acesta a terminat de schițat orchestrația ultimului act al lui *Siegfrield* și Cosima notează: „Plimbare după masă în pădure cu copiii. Cea mai frumoasă vară de care îmi amintesc ne-a adus-o Siegfried". E vorba, bineînțeles, în același timp și de fiul lor și de a doua parte a Ring-ului (opera).

Vara a trecut repede. Sfârșitul anului se apropia și Cosima se pregătea de sărbătoarea Crăciunului, aurind nucile pe care le va atârna în pomul de Crăciun. Într-o seară de toamnă, ea se afla singură, iar Richard era plecat la Lucerna.

„Soarele asfințea având culorile pe care i le conferea foenul; în șemineu focul abia mai pâlpâie înainte de a se stinge. Rama portretului lui Goethe aruncă o sumbră strălucire, arabescurile însele lucesc slab în umbra crepusculului care învăluie totul. Sufletul plutește și mă gândesc la viața care s-a scurs. Ar fi putut oare fi altfel? Aș fi putut să renunț la iubirea ce am avut-o pentru Richard? Nu, nu m-aș fi putut comporta altfel. Dar pentru că unul dintre noi trebuia să sufere, îmi recunosc profund greșeala și doresc să mi-o ispășesc cât pot de repede".

A doua zi, tonul confesiunilor este foarte vesel. Wagner a primit de la Ministerul Afacerilor Străine bavareze placa lui Nicham, care i-a fost decernată de beiul Tunisului. El a refuzat să semneze de primire, dar a păstrat placa pe care a prins-o cu acul de cortina teatrului de copii Guignol.

Sărmanul Nicham! Treisprezece ani mai târziu, la Bayrenth, după ultima reprezentație a lui *Parsifal*, Wagner va agăța de corsajul planturos al domnișoarei Horson, cea mai frumoasă floare, dar acest detaliu nu figurează în vol. II al *Jurnalului*. Wagner probabil că a ales pentru gestul său un moment în care Cosima privea în altă parte.

Elaborarea lui *Siegfried* terminată, Wagner s-a angajat imediat la *Crepusculul zeilor*.

Anul 1869 s-a terminat cu festivitățile obișnuite, pomul de Crăciun al copiilor și reprezentarea, la teatrul de marionete, a

Masacrului Inocenților la Bethleem, piesă scrisă cândva de Louis Geyer, bunicul lui Wagner.

Pentru că era anul nou, Richard progresează în compunerea „Crepusculului", dar totodată e foarte contrariat că au început la teatrul regal din München, pregătirile pentru *Walkyria* și el declară că nu va asista la repetiții.

Ce gândea el despre compozitori?

În februarie, a terminat schițarea *Prologului, Crepusculului* și *Călătoria lui Siegfried pe Rin*. Tema „Fetelor Rinului" îi conferă o excelentă dispoziție, vorbește de cântecul Brunnhildei *O, Doamne Sfinte!* și spune:

„Dacă ai ști la ce m-am gândit scriind aceasta! La Magdenburg, la sfârșitul deschiderii foarte vesele a unei opere comice de Auber, canișul meu, care mă aștepta afară a pătruns înăuntru la prima notă a orchestrei și a alergat pe scenă. La început a stat liniștit, apoi s-a auzit o plângere lungă, foarte pătrunzătoare. Toată sala râdea, iar în ceea ce mă privește eu eram foarte emoționată și de atunci întotdeauna când ascult acest cântec melancolic în același timp cu melodia veselă pe care o interpreta orchestra."

La ce te poate duce inspirația!

Wagner vorbea adesea despre muzică cu Cosima despre literatură sau istorie și făcea aprecieri cu privire la compozitorii contemporani, care erau arareori binevoitoare. El îl detesta pe Schumann și spunea că forma atinsese perfecțiunea la Mendelssohn, dar și răceala unui cristal și-i reproșa lui Berlioz că-și suprapunea temele, fără a le dezvolta cu adevărat. Printre maeștrii care l-au precedat, el a știut să-i așeze pe cei mari exact la locurile care li se cuveneau: Bach, Mozart și Beethoven, care formau în ochii săi o incomparabilă trinitate. Și dacă temperamentul său îl înclină mai mult către Beetohoven, el consideră că nimic pe lume nu întrece ultimele simfonii ale maestrului din Salzburg.

„Într-o zi în care Nietzsche a venit la noi pentru a-i face o vizită, i-a cântat câteva pasaje din *Nunta lui Figaro*.

— Se pretinde, a remarcat Nietzsche, că Mozart ar fi inventat muzica cu intrigi.

— Este contrariul, a afirmat Richard, el a dizolvat intrigile în muzică. Găsim la Beaumarchais oameni spirituali și inteligenți, sclipitori, care acționează și vorbesc cu spirit, în vreme ce la Mozart observăm ființe deja sublime, care suferă și se plâng".

Dacă Wagner admira, la Liszt pe genialul pianist, el făcea dreptate pitorescului și mișcării din simfonia sa *Faust*, critica orchestrația poemelor simfonice atribuind-o influenței prințesei Wittgenstein:

„În prezența sălbaticilor, ea nu e sensibilă decât la efectele cele mai grosiere, la șocuri în muzică".

Considerăm că Cosima nu aprecia în mod deosebit muzica tatălui său, căci atunci Nietzsche nu și-ar fi permis să afirme că în *Legenda sfintei Elisabeta* se găsește mai multă tâmâie decât „parfum de trandafir".

La 5 martie a avut loc o conversație mai deosebită. După ce s-a referit la München, Richard i-a spus Cosimei că i-ar plăcea să trăiască la Bayreuth. Ei au căutat în Enciplopedii o descriere a orașului și au descoperit imaginea monumentală a unei magnifice opere vechi.

Glasenapp în *Biografia lui Richard Wagner* consideră că acesta a fost inițiatorul marelui proiect al teatrului Festivalurilor de la Bayreuth. Într-adevăr, la puțin timp după aceasta Wagner examinând la fața locului posibilitățile materiale de la Bayreuth, a recunoscut că Opera Margravilor nu corespunde desenelor sale și că era necesar pentru punerea în scenă a operelor sale un nou teatru.

La 2 aprilie, Cosima relatează cu emoție că micuțul Siegfried i-a spus lui Richard pentru prima dată „papa". În această primăvară friguroasă nenumărate detalii rustice i-au inspirat condeiul.

Încă de la începutul verii, Cosima, fără să se preocupe în mod deosebit de politică, menționează în dese rânduri tensiunea creată între Paris și Berlin de afacerea succesiunii la tronul Spaniei. Zvonurile despre iminența unui război, sunt din ce în ce mai neliniștitoare. Veto-ul lui Napoleon al III-lea împotriva candidaturii unui prinț din dinastia Hohenzollern i-a provocat o veritabilă criză de turbare lui Wagner și toată ranchiuna împotriva Franței a reînviat cu un val de bilă.

Dar, oare, ce gândea în tot acest timp Cosima care, născută franțuzoaică, va scrie: „Această impertinență franceză mă scoate din sărite, acest popor merită să i se aplice o corecție nemiloasă!" Oricare ar fi putut fi umilirile la care a fost supus un copil fără tată și fără mamă la Paris, nu e greu să-i înțelegem violența. După cum nu trebuie să ne mai mirăm de atitudinea lui Richard Wagner, care îi datora atât regelui Ludovic al II-lea al Bavariei și mai ales care cunoștea prea bine sentimentele sale profunde de ură împotriva Prusiei.

Mai târziu, Wagner se va dovedi ostil politicii lui Bismark și

va vedea amenințarea pe care imperialismul german, unit în jurul Prusiei, o reprezenta pentru pace. Dar, pentru moment, în această dramatică vară a anului 1870, în care depeșa din Ems va juca rolul de amorsă ca să explodeze o mină, Richard și Cosima sunt deopotrivă de dezlănțuiți ca și ziarele germane cele mai naționaliste. Rămâi surprins să constați cum o inteligență ca a lui Wagner a putut judeca cu o asemenea orbire un război care a sfâșiat Europa vreme de un secol și care va fi punctul de pornire a două viitoare războaie mondiale.

În tot acest timp s-au derulat penibile convorbiri cu Hans de Bülow, încheiate la 27 iulie, când Cosima a luat cunoștiință, de la avocatul ei, că divorțul s-a pronunțat la 18 iulie.

„Jurnalul" oferă puține detalii în privința modului cum a decurs mariajul ei cu Richard, care a fost celebrat la 25 august la orele 8 dimineața, la biserica reformată din Lucerna. Wagnerii au tipărit doar douăzeci de invitații pentru prietenii lor. Copiii s-au exprimat într-un mod cât se poate de neașteptat despre acest eveniment: „Maman se căsătorește cu unchiul Richard".

Rasputin – stăpânul femeilor

„Acum mai bine de o jumătate de secol l-am ucis pe Rasputin..." Cuvintele prințului Iussupov încep să reînvie sub ochii noștri o lume de mult apusă – lumea anilor prerevoluționari la Petersburg, lumea marii aristocrații țariste și ultimele ei ore imperiale. În mijlocul acestei lumi, fascindând-o sau asmuțind-o împotriva sa, trona, cu orgiile, intrigile și misterele sale, o figură demonică: călugărul Grigori Rasputin, omul pe care o jumătate a înaltei societăți ruse îl diviniza, iar cealaltă jumătate îi declarase război fără cruțare. Și unii și ceilalți se temeau însă de Rasputin, de teribila sa putere, căreia până și familia imperială îi era o pradă ușoară. Și totuși Rasputin a fost ucis...

Din micuța căsuță aflată pe strada Pierre Guerin, 30 bis, la Auteuil, departe de centrul Parisului, cneazul Felix Felixovici Iussupov își deapănă amintirile despre o lume și întâmplări de mult apuse...

Rasputin – pe numele său Grigori Efimorovici Novâi – s-a născut în anul 1872, la Pokrovski, un târg pierdut în taiga între câmpiile și pădurile Siberiei. Câteva duzini de case tăiate din trunchi de copaci, în stilul tradițional rusesc, înconjurau o biserică de lemn, asemănătoare tuturor bisericilor ale căror cupole străjuiesc de secole aceste ținuturi aspre. Zăpada cădea luni în șir, iar singurul mijloc de a ajunge la așezarea izolată de lume pe timp de iarnă era sania trasă de cai. Lui Rasputin îi plăcea să-și povestească amintirile din vremea primilor ani de viață, când, înfășurat într-o pătură din blană de laika – acei câini siberieni fără de care oamenii locului nu pot supraviețui la –40°C – contempla, întins pe spate pe podeaua troikăi, Calea Lactee, luminată de razele lunii pline. Legănat de clinchetul ritmic al clopoțeilor de la gâtul cailor, vedea trecându-i prin față stele îndepărtate, cu lucirea lor fosforescentă, agățate parcă de o boltă cerească pe care gerul uscat o făcea să pară încă și mai adâncă. În acest decor natural și-a petrecut întreaga tinerețe, ca orice copil de la țară.

Tatăl său, Efim Novâi, geambaș de cai, își dobândise cinstit

avuțiile, ocupându-se pe ascuns cu negoțul de cai furați. Porecla de „*Rasputin*", pe care tânărul Grigori o primise de curând de la tovarășii săi, era semnificativă pentru epoca vieții sale și o prorocire pentru viitor: este un cuvânt din argoul țărănesc care înseamnă „afemeiat, desfrânat și lacom".

Copil fiind, Grigori se deosebea de ceilalți copii de vârsta lui printr-o remarcabilă forță fizică și rezistență la intemperii, calități care aveau să-i permită în adolescență să suporte loviturile țăranilor păgubiți cărora le fura caii. Incorigibil, nu se învăța minte și când se vindeca de rănile primite, o lua iar de la capăt. Femeia și farmecele acesteia le-a cunoscut devreme, aproape din întâmplare pe când abia împlinise 13 ani. Atunci, în baia de aburi din mijlocul satului, își plimbase pentru prima oară mâinile pe rotunjimile șoldurilor Mariei, o tânără văduvă, care l-a dus la ea acasă și l-a inițiat în tainele amorului, lăsându-l lipsit de vlagă.

Această viață de destrăbălare din femeie în femeie, de hoț de cai și mare amator de vodkă ar fi putut dura mult timp, dacă în viața lui Grigori nu ar fi intervenit un eveniment neobișnuit. Sursele care se referă la aceasta îi atribuie cauze diferite. Le vom reda pe ambele.

Astfel, se spune că fratele său, încercând să treacă un râu, a alunecat de pe puntea improvizată și a căzut în apă. Încercând să-și salveze fratele de la înec, s-a aruncat în apele reci și învolburate ale râului ce curgea vijelios. Scos la mal de săteni, se îmbolnăvește grav și zace într-o stare de inconștiență vreme de mai multe săptămâni, zbătându-se între viață și moarte. Boala avea să-i schimbe tot cursul vieții: când își va reveni, fiul căruțașului dobândi puteri paranormale. Se știe că șamanii din Orientul Îndepărtat și Siberia (din preajma Cercului Polar), precum și vrăjitorii, semenii lor din Africa Centrală și America de Sud (jungla amazoniană), sunt supuși, înainte de a fi inițiați, unor probe de rezistență fizică, inimaginabil de severe. Se presupune că boala gravă de care a suferit Grigori a jucat rolul torturilor din timpul inițierii șamanice. O respectare a acestui procedeu o întâlnim în decursul timpurilor la popoarele mai evoluate prin probele pe care le parcurge neofitul în cursul inițierii sale, probele celor patru elemente: pământul, apa, aerul și focul. Acestea corespund celor patru vârste ale lumii și celor patru calități fundamentale ale ființei umane: simțul material, sensibilitatea, inteligența și spiritualitatea. Aceste probe sau purificări erau îndeplinite în toate societățile inițiatice oculte ale antichității și se găsesc sub forma unor urme și în Egipt, în Bizanț, în cărțile gnostice și în religiile „cu mistere". Le regăsim în prezent

în francmasonerie, cu prilejul inițierii la gradul de discipol francmason.

Grigori Rasputin. Imagine din tinerețe.

Scena revenirii la viața normală, a însănătoșirii lui Grigori, a făcut multă senzație, fiind descrisă în toate biografiile dedicate acestui straniu personaj. Mai mulți oameni din sat se strânseseră în casa tatălui său, pentru a-și exprima indignarea despre un eveniment rar, petrecut în micul lor cătun siberian: se furase un cal, fapt ce trecea în opinia acelor oameni drept o crimă capitală. Indignarea nu mai cunoștea margini. Nu se bănuia cine ar putea fi hoțul. Aflat în camera alăturată, micul Grigori, a sărit din patul în care zăcea și năvălind în camera în care se adunaseră țăranii, cu ochii strălucitori și fixi s-a repezit la unul din săteni, strigând: „Ha! Petre Alexandrevici! Tu ai furat calul! Tu ești hoțul!"

A urmat un moment de stupoare și de liniște, după care cei prezenți au plecat tăcuți și îngândurați fiecare spre casele lor. Noaptea, țăranii intrați la bănuială, îl pândesc pe Petre Alexandrevici și îl surprind pe când ducea fân calului furat, ascuns într-un pătul. Furioși la culme, țăranii aplică legea locului: îl spânzură. Dar faptul a mai avut și o urmare: s-a dus vestea despre darul lui Rasputin de a ghici viitorul.

Conform unei a doua variante, schimbarea vieții lui Grigori s-ar fi datorat faptului că tatăl său s-ar fi îmbolnăvit grav și i-ar fi cerut fiului său să întreprindă un pelerinaj în numele său la mânăstirea Tobolsk, aflată la peste 100 de kilometri distanță de Pokrovski. Când se întoarse, nu mai era același om. „Mi s-a schimbat sufletul", a spus el. Un localnic aflat la fața locului povestea: „Când a intrat în biserică, a început să clatine din cap ca un animal încolțit. Am crezut că înnebunise". Transfigurat, Grigori hotărâse să renunțe la viața lui dezordonată. A început să postească și și-a amenajat în pivniță un loc destinat rugăciunilor în tovărășia părinților și prietenilor săi. La lumina lumânărilor și a unui opaiț, la ale cărui raze se zăreau reflexele icoanelor atârnate pe perete, Grigori comenta cu voce joasă, *Evangheliile* în fața unei asistențe care-l asculta cu tot mai multă smerenie și admirație nedisimulată.

A intrat în legătură cu membri ai sectei Klisti în timpul călătoriei? Tot ce se poate. Această secta[1] căpătase o răspândire mare în Rusia și ideile pe care le răspândea în legătură cu mântuirea individuală, ca și mijloacele adesea dubioase, prin care se putea ajunge la aceasta, găseau ecoul în rândul poporului.

De acum înainte, Grigori Efimovici își schimbă cursul vieții și urmează calea obișnuită a șamanilor siberieni din Rusia pravoslavnică. El primește „vestirea" misiunii sale – întocmai ca și Mahomed și creatorii multor secte – de la o apariție supranaturală, ce i s-a arătat sub chipul unei femei, care purta un veșmânt strălucitor și pleacă la mănăstirea Versoturie, pentru a-și continua inițierea. Urmează o călătorie în ținuturi îndepărtate, unde deprinde secretele ierburilor folosite de preoții tibetani la efectuarea vrăjilor și vindecarea unor boli.

Întors acasă, este considerat de mulți dintre consăteni ca un „*profet ales*", un fel de reîncarnare a lui Iisus Christos. Demonstrează însă un apetit sexual nesățios, nedându-se la o parte de a poseda orice femeie pe care punea ochii, indiferent cine era aceasta și cui i-ar fi aparținut. Pune chiar bazele unei religii rudimentare, în fond o sectă ca multe altele ce existau în Rusia la acea vreme, bazată pe principiul poligamiei. Era un foarte bun hipnotizator. Înzestrat cu un fizic absolut banal, tămăduitorul avea în schimb o privire sticloasă, care-ți îngheța sufletul. Privirea, mereu privirea... dispunea de doi ochi verzi, asemănători cu ai unui șarpe, cu care hipnotiza pe oricine; se spune că l-a hipnotizat instantaneu înainte de a fi ucis chiar și pe viitorul său asasin. În plus, dispunea de

1. *Secta „Klisti"* la care aderase Rasputin, se distingea față de celelalte secte existente în Rusia (Rascolii, Duhobortii, Beglopovoții, Molocanii, Stramiky, Stundiștii, Scopiții, Bialoritii, Pomorții, Nikudișnikii, Dușitelii etc.) prin extravaganța și senzualitatea practicilor. Membrii sectei locuiesc cu predilecție în împrejurimile orașelor Cazan, Simbirsk, Saratow, Ufa, Orenburg și Tobolsk. Numărul lor se ridica (pe timpul lui Rasputin) la aproximativ o sută douăzeci de mii, iar doctrina lor pare însuflețită de cel mai înalt spiritualism, întrucât își propuneau să corespundă cu însuși Dumnezeu, însușindu-și cuvântul și întrupând pe Iisus Christos. Dar în așteptarea divinei înțelegeri, sectanții se dedau la cele mai neobișnuite practici sexuale. Credincioșii, bărbați și femei, tineri și bătrâni, se întrunesc în puterea nopții, într-o izbă sau într-un luminiș de pădure, dacă e vară și e cald. Acolo, invocând pe Dumnezeu, cântă imnuri, zbiară cântece și joacă hore cu o iuțeală din ce în ce mai mare. Conducătorul dansului (ce aduce cu ciuleandra) lovește cu biciul pe cei care slăbesc ritmul. Amețeala îi trântește pe toți la pământ, cuprinși de extaz și convulsii. Îmbătați de „duhul sfânt", perechile se înlănțuie cu ardoare și liturghia se sfârșește cu niște priveliști de o destrăbălare monstruoasă, pline de aberații, incesturi și sodomie.

remarcabile capacități parapsihologice, printre care telepatia, clarviziunea și puterea de a vindeca boli, considerate până în zilele noastre ca incurabile de medicina oficială.

După o a treia variantă, care încearcă să explice tranformarea survenită în existența lui Grigori, se spune că Grigori, adesea luat la goană de către capii de familii și chiar biciuit în public, din poruncă polițienească, Grigori, ascultând predicile unui popă, pe care-l ducea cu căruța la vestitul locaș sfințit din Abalask, în apropiere de Tobolsk, îi deschideseră ochii dintr-o dată asupra puterii atrăgătoare și revelatoare a instinctelor sale mistice. O arătare a Sfintei Fecioare, care se milostivi să-l binecuvânteze mai târziu, îl conduse pentru tot restul vieții pe căile mântuirii, în vreme ce un glas lăuntric îl asigura că: deși plin de păcate îngrozitoare, Dumnezeu îi păstrează o mare menire pe pământ.

Îngrijorat de apariția și extinderea cu repeziciune a practicilor sectei Klisti în satul lor, preotul din Pokrovski se plânse episcopului din Tobolsk, care dispuse imediat efectuarea unei anchete. Nu se găsiră însă dovezi acuzatoare și ancheta nu avu urmări iar Grigori Novii fu lăsat în pace. Frământat de problema mântuirii sufletului, a început a cutreiera locurile sfinte din Rusia și, luându-și cârja pribegiei, se duse la minunatul schit din Troița, aproape de Moscova, apoi la cel din Potkaevsky, aproape de Kovno.

Timp de trei ani, rătăci astfel din mânăstire în mânăstire. Pentru a încheia cu demnitate pribegirile sale, își impuse greul și îndepărtatul drum și, în 1896, se spune că ar fi ajuns chiar la Muntele Athos în Grecia. Acest pelerinaj rar în lumea ortodoxă îi spori prestigiul și faima. Au trecut anii, iar în 1903 Grigori plecă la Kazan, unde își avea sediul o faimoasă Academie de Teologie. Prințul Uktomski (în acel timp episcopul Andrei) l-a primit la început cu neîncredere și prudență pe călugărul rătăcitor venit din îndepărtata Siberie. În scurt timp a fost entuziasmat de tânărul stareț, lăudându-l în fața tuturor. Prin intermediul teologilor acestei academii s-au răspândit primele zvonuri privitoare la personalitatea și capacitățile ieșite din comun ale lui Grigori.

Dându-și seama de talentul său, Grigori s-a decis să-și părăsească definitiv Siberia natală, pentru a se stabili la St. Petersburg, unde-și putea folosi mai bine talentele. Trecu în drumul său prin Kiev cu nenumăratele sale biserici și mânăstiri, unde rămase timp de câteva săptămâni și înnodă prietenie cu călugării de la Lavra Catacombelor, o mânăstire datând din secolul al XI-lea, unde se aflau, adăpostite în criptele catacombelor, corpurile mumificate ale multor sfinți și pustnici.

Patruzeci de ani avea Rasputin când sosea la Petersburg în 1904, decis să cucerească capitala marelui imeperiu rus. Nu se știe dacă Rasputin își jura – așa cum o făcea Parisului eroul balzacian, Cavalerul de Rastaignac – să stăpânească orașul de pe Neva. Cert este că el ajunge la Petersburg înarmat cu o experiență de viață căreia perspicacitatea, șiretenia și vitalitatea sa nu așteptau decât să-i ofere mediul unei lansări în stil grandios. Începându-și cariera la vârsta de cincisprezece ani în satul natal – Pokrovski, județul Tiumen, gubernia Tobolsk – prin hoții la drumul mare, beții și bătăi, unde putea spera călugărul semianalfabet să găsească un decor mai potrivit înfloririi escrocheriilor sale decât la curtea țarilor, pe care o disprețuia și o socotea bună doar pentru a-i asigura ascensiunea și influența asupra întregii societăți aristocratice?

Anii pe care Rasputin îi petrecuse cutreierând satele și orașele din Ucraina până în Siberia, iscusința cu care deprinsese toate tainele și canoanele bisericești și stabilise legături cu numeroase secte religioase din Rusia, inteligența sa inventivă l-au ajutat să cunoască multe din slăbiciunile orânduirii sociale și ale credinței pravoslavnice, care nu ofereau zecilor de milioane de țărani decât mirajul vieții de dincolo de mormânt. Urmărind pur și simplu înfăptuirea intereselor sale, sub impulsul vanității lui nemărginite, Rasputin s-a făcut propagatorul unei învățături sui-generis despre necesitatea... unirii dintre suflet și trup. Pusă în slujba propagării acestui ciudat amalgan de predici mistice și erotice, îmbinând percepte biblice cu povețe senzuale, forța de convingere pe care o avea Rasputin a izbutit să-i creeze numeroși prozeliți, mai cu seamă „drept-credincioase". Scriitorul rus V. D. Bonci-Bruevici ne-a lăsat o interesantă descriere a modului în care oficia Rasputin în înalta societate:

„În salonul Varvarei Ivanovna (baroneasa V. I. Ikșku – n. n.) unde, după câte se pare, nu mai fusese până atunci, a intrat cu pas ușor și degajat și, din prima clipă, s-a năpustit la stăpâna casei: «Ce-ai făcut, măicuțo, ai atârnat pe pereți un adevărat muzeu. Numai cu un perete din ăsta ai putea hrăni cinci sate înfometate. Ei doamne, ia uită-te la ei cum trăiesc, iar țăranii flămânzesc». Varvara Ivanovna începu să-i prezinte oaspeții... Mai mult ca orice mi-au atras atenția ochii lui. În timp ce privea atent și direct, în ei juca, parcă, o luminiță fosforescentă. Tot timpul își iscodea cu privirea interlocutorii și, uneori, începea brusc să vorbească mai rar, să tărăgăneze vorba, să se poticnească, de parcă s-ar fi gândit la altceva și-și fixa privirea în ochii cuiva, uitându-se țintă la el câteva minute, răstimp în care rostea cuvinte aproape inteligibile. Am observat că tocmai această privire perseverentă și sfredelitoare producea o deosebită impresie asupra celor de față, mai cu seamă asupra femeilor pe care le tulbura grozav, făcându-le să-și piardă cumpătul... Uneori, însă, după o asemenea scenă, în timp ce vorbea despre cu totul altceva, adresându-se altei persoane, se întorcea iarăși spre cel pe care-l privise atent cu 15-20 minute înainte și, întrerupând discuția, începea să spună tărăgănat: «Nu e bine, mamă, nu e bine, da... Așa nu se poate să trăiești, ia uită-te în jur, vezi cum este...». Și din nou aborda altă temă sau începea să se plimbe grăbit prin cameră, aplecându-se puțin în față și frecându-și mâinile. Toate acestea impresionau puternic pe cei din jur".

Ajungând în St. Petersburg, a închiriat, împreună cu soția și cei trei copii, un apartament modest la periferia orașului. Ducea o viață retrasă, înconjurat de clerici de rang înalt care nu au întârziat să-i recunoască capacitatea de tămăduitor și-l tratau ca pe un drept-credincios venit dintr-un fund de țară. Cu sprijinul financiar al acestora, Rasputin ducea o viață tihnită și fără griji materiale.

Mulți dintre aceia care l-au cunoscut în acea perioadă, au afirmat că puterea lui magnetică se simțea de îndată ce te aflai în apropierea sa. Privirea lui îi subjuga, la fel cum, după aceea, i-a subjugat pe toți contemporanii săi. Era o privire alunecoasă, agitată, care te pătrundea ca un pumnal. Maurice Paléologue[1] ambasadorul Franței în Rusia, care l-a cunoscut personal, dar nu l-a simpatizat deloc, o descrie astfel: „Avea o privire în același timp pătrunzătoare și liniștitoare, naivă și deopotrivă vicleană, fixă și pierdută. Dar când se înflăcăra vorbind, pupilele lui emanau un magnetism incontestabil".

Isprăvile sale, în vârtejurile nocturne, îi aduseră în curând popularitatea, iar capacitățile sale paranormale ajunseră cunoscute până departe. Rătăcind de-a lungul satelor, rostea cuvântări evanghelice și parabole deprinse de la călugării din mânăstirile pe care le vizitase. Puțin câte puțin începu să se dedea și la profeții, molifte și farmece, lăudându-se chiar că a făcut și minuni. Până la o sută de verste depărtare de Tobolsk, nimeni nu se îndoia de puterea lui miraculoasă. Și totuși, avusese încă de pe vremea aceea întâlniri supărătoare cu justiția, pentru „mici păcate", cum ar fi: înșelăciuni, violuri, provocări de avorturi cu ierburi siberiene etc.; n-ar fi scăpat cu față curată, dacă autoritățile eclesiastice nu l-ar fi luat încă de pe atunci sub ocrotirea lor.

În anul 1904 – menționează Maurice Paléologue – renumele său cucernic și faima virtuților sale ajunseră până la Petersburg.

1. Maurice Paléologue, *Ultima Țarină*, Editura Universul, 1933.

Faimosul vizionar, părintele Jean de Kronstadt, care mângâiase și sfințise cele din urmă clipe ale împăratului Alexandru al III-lea, dori să-l cunoască pe tânărul proroc siberian. Îl primi la mânăstirea Sfântului Alexandru Newsky și se felicită că a descoperit, după niște semne sigure, că în fața lui se afla un ales al lui Dumnezeu.

După această apariție în Capitală, Grigori reluă drumul spre Pokrovskoi. Dar din ziua aceea, zările vieții lui se lărgiseră. Întră în contact cu o ceată întreagă de preoți, mai mult sau mai puțin pătrunși, mai mult sau mai puțin șarlatani, mai mult sau mai puțin vicleni, cum se găseau destui în păturile adânci ale clerului rusesc. De pe atunci, se întovărăși cu un călugăr cârcotaș, gălăgios, erotic și făcător de minuni. Adorat de popor, acest călugăr, care se numea Heliodor, era un dușman al liberalilor și al evreilor.

Pe vremuri, fiind călugăr, se răzvrătise în mănăstirea sa din Țarâțin, ținând Sfântul Sinod în respect, prin violența fanatismului său înapoiat. În curând Grigore nu se mai mulțumi să aibă de-a face cu popii și cu mujicii, ci fu văzut plimbându-se, cu un aer grav, alături de arhiepiscopi, egumeni, episcopi, arhimandriți, care, ca și Jean de Kronstadt, erau gata să recunoască într-însul o „stea divină".

În vremea aceasta, trebuia să respingă neîncetatele ispite diavolești, cărora le cădea adesea pradă. La Țarâțin, defloră o călugăriță, pe care încercase să o mântuiască. La Kazan, pe o seară senină de iunie, fiind beat, fu văzut ieșind dintr-un lupanar și îmbrâncind înainte-i o fată goală, pe care o izbea cu lovituri de curea, scandalizând întreg orașul. La Tobolsk, seduse pe prea cucernica soție a unui inginer, doamna L... pe care o adusese în așa hal, că alerga de colo până colo, trâmbițându-și dragostea și glorificându-se pentru nerușinarea ei; se lăuda chiar, că ea a fost aceea care l-a inițiat pe Grigori în deliciile rafinate ale femeilor de lume.

Cu toate isprăvile acestea, care se repetau fără încetare, faima sfințeniei sale creștea din zi în zi. Oamenii îngenuncheau pe stradă, trecând pe lângă dânsul; îi sărutau mâinile, îi atingeau poalele caftanului, spunându-i „Christosul nostru, mântuitorule, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi, sărmanii păcătoși!... Dumnezeu te va asculta!"... La care el răspunde: „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, vă binecuvântez, fraților. Aveți încredere! Christos va veni în curând. Pătimiți în amintirea suferințelor Lui și chinuiți-vă propria voastră carne!..."

În anul 1905, episcopul Teofan, inspectorul Academiei Teologice din Petersburg, un prelat dintre cei mai cucernici, duhovnicul

împărătesei, avu reaua inspirație de a chema la sine pe Grigori, pentru a se convinge de aproape de darurile minunate ale acestui suflet naiv, pe care puterile diavolului îl răscoleau cu atâta furie.

Din capul locului, fu atât de mișcat de ceea ce văzu, încât dintr-un prisos de conștiinciozitate îl supuse spre a fi cercetat și de alți episcopi. Unul dintre aceștia fu episcopul Hermogen, care se impusese de mult veneraței întregului cler rusesc, prin rigurozitatea ortodoxiei sale, prin inteligența sa sclipitoare, prin noblețea firii sale și moravurile-i neprihănite. Era glorificat în tăcere pentru o jertfă supraomenească: se castrase pentru a-și sustrage inima și sufletul de la imboldul poftelor trupești. El găsise curajul în învățăturile sfinte, pe care ni le-a lăsat prorocul Isaia: „Atunci Domnul spuse eunucilor: Acelora care păzesc cu strășnicie legile mele, le voi păstra un loc de cinste în casa mea; le voi da un rang de cinste între fiii mei și fiicele mele și-i voi investi cu o poreclă veșnică, care nu va pieri niciodată".

Cercetările amănunțite ale episcopului Hermogen îl conduseră la aceeași încheiere, la care ajunsese și episcopul Teofan, asupra darurilor suprafirești și a virtuților misterioase ale apostolicescului făcător de minuni.

Sub oblăduirea acestor doi preoți eminenți, Grigori putu să pătrundă cu ușurință în turma credincioșilor lor, care număra destule suflete. În capul acestora se afla un grup de înaltă noblețe: Marele duce Nicolae Nicolaevici, comandantul suprem al gărzii imperiale, fratele său, marele duce Petru Nicolaevici și soțiile lor Anastasia și Militza, fiicele regelui Nichita al Muntenegrului.

Era de ajuns ca Grigori să apară, pentru a zăpăci și a fermeca această societate trândavă, încrezătoare, înclinată spre practicile cele mai absurde ale teurgiei, ale ocultismului și ale necromanției. Toate cenaclurile mistice își disputau profetul siberian, Bojicelovec-ul, omul lui Dumnezeu. Mai ales marile ducese muntenegrene se distingeau prin admirația lor înflăcărată.

Ajuns în anturajul țarului - printr-un concurs de împrejurări peste care trecem - grație mitropolitului Moscovei și mai ales al țarinei, și-a demonstrat facultățile pe care le poseda, oprind hemoragiile fiului țarului care suferea de hemofilie.

Țareviciul, cum se știe, era atins de hemofilie. Știința era neputincioasă, dar Rasputin cu ierburile sale tibetane reușise ca prin farmec să amelioreze starea tânărului bolnav, în persoana căruia se sprijineau toate speranțele dinastiei Romanov. Am sublinia faptul că maladia țareviciului era ținută secretă. Cu prilejul ceremoniilor oficiale, moștenitorul coroanei, îmbrăcat într-un costum de marinar,

era aşezat într-un loc de frunte, purtat pe braţe într-un fotoliu de un cazac solid cât un munte.

În 1907, micul Alexei este victima unui accident ale cărei consecinţe aveau să fie deosebite pentru istoria Rusiei. Se ştia că cea mai mică rană poate duce la curgeri abundente de sânge. Căzătura i-a provocat o hemoragie internă la piciorul drept. Micul prinţ este în pericol de moarte. Medicii nu-l pot ajuta cu nimic. Nu mai rămân decât rugăciunile. Dar, în mijlocul nopţii, marea ducesă Anastasia bate la uşa încăperii unde se reculege ţarina. Aduce un mesaj de speranţă pe care Alexandra nu-l înţelege de la început. Marea ducesă insistă şi îi murmură la ureche: „Cunosc un ţăran din Siberia care îl poate vindeca pe ţarevici... este un sfânt!"

Întins în patul prea mare pentru el, Alexei zăcea lipsit de cunoştiinţă. Are tenul livid, ochii închişi şi piciorul drept umflat de hemoragie. Ţarina nu mai ezită şi îi vorbeşte ţarului Nicolae al II-lea despre ţăranul din Siberia. Ţarul dă imediat ordin ca acesta să fie adus. Trebuie să spunem că pe atunci, la început de secol, vindecătorii erau foarte apreciaţi la Curtea Rusiei. Mai mulţi magnetizori se succedaseră deja în anturajul imediat al ţarului şi, mai ales al ţarinei. Printre ei, un anume doctor Philippe, care a cunoscut o mare vogă. Hipnotizator şi profet, acesta a reuşit să o convingă pe Alexandra că descântecele lui vor determina naşterea unui urmaş de parte bărbătească. O anchetă dusă în secret a făcut dovada escrocheriei: faimosul doctor Philippe era în realitate o calfă de măcelar pe nume Nizier-Vachot şi era total incult! Dar Nicolae al II-lea, furios şi încăpăţânat, nu a vrut să ştie de nimic. A fost nevoie de mult timp şi de diplomaţie spre a se hotărî să-l trimită pe impostor înapoi în Franţa, acoperit de glorie şi daruri somptuoase.

Marile ducese muntenegrene au fost acelea, care, încă din anul 1900, îl introduseseră pe magul Philippe la curtea ţarilor şi tot ele îl înfăţişară şi pe Rasputin împăratului şi împărătesei, în vara anului 1906.

Cu toatea acestea, chiar în ajun de a-i acorda audienţa, suveranii stătuseră o clipă la îndoială. Mai întâi cerură sfatul episcopului Teofan, care-i linişti pe deplin:

— „Grigore Efimovici" – le spuse el – „este un ţăran, un suflet simplu. Majestăţile lor vor trage folos ascultându-l, deoarece este glasul pământului rusesc, care grăieşte prin gura lui. Ştiu tot ce i se impută. Îi cunosc toate păcatele: sunt nenumărate şi adesea chiar dezgustătoare. Dar e dăruit cu o putere atât de mare de constrângere şi cu o credinţă atât de naivă în mila cerească, încât jur pentru

mântuirea lui veşnică. După fiecare căinţă, rămâne curat ca un copil scos din apele sfinţite ale botezului. Sunt convins că omul acesta este alesul lui Dumnezeu..."

Un înalt funcţionar al Curţii, purtând unul din cele mai vechi nume ruseşti, prinţul P..., avu trista menire de a introduce în taină, pe lângă majestăţile lor imperiale, pe nevrednicul şi nerușinatul mujic.

A fost o dată memorabilă şi rău prevestitoare în istoria Rusiei, pentru că mai mult decât relele adânci ce zdruncinau împărăţia, vom vedea de aici înainte pe împărat şi împărătească lucrând, chiar cu mâinile lor, la dărâmarea ţarismului, a Rusiei în ultimă instanţă.

Noaptea târziu, părinţii îl aşteaptă pe binefăcătorul anunţat. Deodată uşa se deschide. Apare un bărbat înalt, slab, purtând tradiţionalul caftan negru. Cizmele sunt nefăcute, părul lung, barba răvăşită. Faţa lui teribilă se întoarce spre ţar. Noul venit are fruntea lată şi barată de o cicatrice. Un chist îi deformează ochiul drept. Nasul gros este ciupit de vărsat. Sprâncenele stufoase aproape că acoperă ochii scânteietori, înfundaţi în orbite.

„Mă numesc Rasputin, Grigori Rasputin".

Intră în camera micului bolnav. Cu un gest dispreţuitor o îndepărtează pe doica încremenită şi se apropie de împărat şi de împărătească. Îi îmbrăţişează, trece prin faţa unei icoane, se opreşte o clipă şi se roagă, apoi se îndreaptă spre patul lui Alexei. Copilul e tot inconştient, dar Rasputin îi vorbeşte blând, aproape cu tandreţe, îşi plimbă mâinile mari pline de bătături, cu unghii negre, pe micul corp, apoi pe faţa trasă. Şi, încet, Alexei se trezeşte, îşi recapătă cunoştiinţa. Se uită surprins la acel om cumsecade, înalt şi îmbrăcat tot în negru, aplecat peste patul lui. Copilul, despre care se spunea că este pierdut, pe care medicii îl abandonaseră morţii, care cu numai câteva ceasuri mai înainte murmurase: „Când se va sfârşi să mă îngropaţi în grădină", acest copil a trăit din nou. Rasputin continuă să vorbească:

— Boala ta nu e nimic, îşi spuse el, te vei vindeca, acum imediat. Nu te mai doare!

Alexei îşi mişcă puţin piciorul, îl întinde, îşi recapătă culorile, îşi ridică capul de pe pernă, zâmbeşte şi vorbeşte.

Ore în şir va sta Rasputin la patul lui Alexei. Copilul nu mai are febră şi nici dureri. Nicolae şi Alexandra plâng nevenindu-le să creadă în miracolul care a avut loc sub ochii lor. Cu o voce gravă şi joasă, Rasputin povesteşte ţareviciului cele mai frumoase legende din Siberia, în care reginele se preschimbă în gâşte albe şi unde ţarevicii devin nişte prinţi frumoşi care se însoară într-o zi cu

prințese la fel de frumoase ca mămica... apoi, sub privirile incredule ale țarului, vindecătorul se ridică, îl pune pe băiat să promită că va dormi cuminte și iese din cameră. Atunci țarina aleargă pe culoar, îl prinde din urmă pe Rasputin, îi apucă mâna și i-o sărută cu pasiune. Țăranul o măsoară cu privirea lui mândră: „Să crezi în fața rugăciunilor mele și fiul tău va trăi!" Împărăteasa ridică capul și i se pare că distinge în jurul feței lui un halo misterios.

Folosind însușirile sale „supranaturale" în a-l trata pe moștenitorul tronului, făcând uz de legăturile sale cu șamanii din Orient și Siberia, care-l aprovizionau cu droguri necunoscute în farmacopeea rusă, Rasputin a devenit de îndată obișnuitul Palatului de iarnă sau al reședinței imperiale de la Țarskoe-Selo.

Din toate personajele istoriei, Rasputin este cel care se confundă cel mai mult cu legenda lui. Până nu de mult mai existau bărbați și femei care l-au cunoscut, care i-au vorbit. Și fiecare a văzut în el un personaj diferit: când un consilier demonic și trădător, când un călugăr obscen și pervertit, când un iluminat persecutat de diavol.

Fapt e că în câteva săptămâni a reușit să devină confidentul țarului. Mai mult: consilierul lui personal. Și foarte repede, la Curtea de la Țarskoie-Selo avu mai mulți dușmani decât prieteni.

Numeroase mărturii relatează viața de desfrâu a călugărului siberian. Ambasadorul Franței din perioada 1914-1917 spunea despre el: „Pentru psihiatria modernă, Rasputin personifică excelent tipul clasic de mitoman erotic și religios".

De la vârsta de 20 de ani se crede în legătură directă cu Dumnezeu, Iisus Christos, Sfânta Fecioară, arhanghelii și sfinții. La acest misticism se adaugă o perversiune ce se întâlnește în mod frecvent la mitomani: senzualitatea lubrică, obsesia insațiabilă a actului sexual. Abia iese din palat, unde a sedus unele după altele femeile de la Curte, și se pierde nopți întregi în drojdia societății unde regăsește cerșetori și prostituate.

Prinții sunt indignați de aceste fapte. Revolta mocnește: cum poate să accepte țarul acest personaj infam, cu mâinile încă murdare de desfrâu, să cuteze să o atingă pe împărăteasă? Dar Nicolae al II-lea se încăpățânează. Și calomniatorii cad în dizgrație. Episcopul Hermogene, care îl apostrofase pe Rasputin, pleacă în exil. La fel și episcopul Teofan, care îndrăznise să scrie: „Nu ești decât un impostor și un ipocrit, te prefaci că ești pios, dar duci o viață nelegiuită și obscenă. Dezonorezi familia regală prin prezența ta; comportarea și spusele tale, murdăresc onoarea împărătesei și cutezi să pui mâinile tale necurate pe persoana ei sacră. Te implor să dispari..." Cum se ridica o voce împotriva lui Rasputin țarina

intervenea imediat, făcând să fie dizgrațiat calomniatorul. Puterea magnetică, care aducea toate femeile la picioarele „țarului" din Siberia, dăruindu-le pentru cele mai rele desfrâuri, acționase oare și asupra împărătesei Alexandra?

Alte acuzații care au planat asupra lui Rasputin erau mult mai grave, în special cele privitoare la secretele de alcov ale țarinei Alexandra. Persoane mai mult sau mai puțin demne de încredere, printre care Maxim Gorki, au mers chiar până la a afirma că țarevicul era fiul lui Rasputin! Dar nu s-a putut aduce nici o dovadă care să ateste pretinsa lui legătură amoroasă cu împărăteasa. Personalitatea țarinei, idila care s-a înfiripat încă de la prima vedere între ea și țar, scenele de gelozie pe care i le făcea acestuia, cu toate că o părăsise definitiv pe amanta sa, balerina Ksecinskaia, demonstrează fidelitatea ireproșabilă a Alexandrei[1].

Detractorii ei s-au folosit însă de o scrisoare în care-și exprimă limpede sentimentele față de Rasputin: „Mult iubite și neuitat maestru, mântuitor și călăuză mi-e atâta dor de tine. Mă simt întotdeauna liniștită când ești aproape de mine, stăpâne. Îți sărut mâinile și-mi pun capul pe umărul tău robust. Ce ușurare și ce siguranță încerc în clipele acelea. Și nu mai am decât o singură dorință: să adorm, să adorm pe veci în brațele tale. Încotro ai zburat? Inima îmi este atât de îndurerată, atât de neliniștită... A ta iubită pentru eternitate".

Această scrisoare a fost reprodusă în cartea scrisă de Iliodor, un cleric apropiat o vreme de Rasputin, care i-a devenit apoi dușman de moarte. Trebuie să precizăm, însă că, deși există multe confirmări orale în legătură cu existența acestui text, originalul scrisorii – în caz că a existat – n-a fost găsit niciodată. Pe de altă parte, lui Rasputin îi plăcea să întrețină misterul în legătură cu raporturile în care se afla cu țarina.

La 6 august 1914 Rusia a intrat în primul război mondial. Începând cu 5 septembrie 1915, dată la care Nicolae al II-lea, Țarul Rusiei (1868-1918), părăsea Țarskoe-Selo, pentru a lua comanda trupelor și până la 20 martie 1917, putem urmări agonia familiei țariste grație corespondenței schimbate între Nicolae și soția sa. Aceste scrisori se numără printre documentele istorice cele mai importante și, totodată, cele mai stupefiante din toate timpurile. Totuși, rămâne o enigmă teribilă dependența acestora față de un om pe care-l credeau capabil de a reda sănătatea copilului lor. Pe această temă se pot face, desigur, multe presupuneri, dar am depăși cadrul pe care ni l-am propus.

1. Arhivele de Stat ale Federației Ruse, dosarele 249-252, 1467, 1469.

La 10 septembrie 1915, Alexandrei i s-a încredințat controlul guvernului suprem al Rusiei, țarina dorindu-și cu patimă puterea. Alexandra nu vroia să fie dominată și pentru ea nu exista decât un singur om căruia îi cerea sfatul și sprijinul: Rasputin!

Subjugarea țarinei, dar și a multor doamne din înalta societate rusă, pare să fie explicabilă prin unele colportări răspândite în cercurile ostile țarului și anume că Rasputin avea relații intime cu femeiele de la Curte... Să nu uităm că nu ocolea nici o femeie pentru a-și satisface apetitul sexual insațiabil; căsătorite sau virgine, indiferent de poziția lor socială, le forța să-i cedeze. Aceasta îi atrăsese o ură nemărginită a soților și părinților femeilor seduse de desfrânatul în sutană.

La începutul domniei, țarul era decis să mențină principiul autocrației, însă în urma revoluției din 1905, a fost nevoit să accepte un compromis sub forma uni guvern parlamentar, Duma.

Alexandra o detesta, mai ales datorită faptului că aceasta fusese cea care ordonase efectuarea unei anchete oficiale privitor la comportamentul scandalos al lui Rasputin. Una dintre obsesiile sale era reacția celor din jur față de acesta. Miniștrii săi erau valabili și menținuți în funcție dacă-l consultau pe Rasputin și-i acceptau sugestiile și părerile.

Rasputin cu împărăteasa Alexandra Feodorovna a Rusiei.

Opoziția crescândă împotriva lui Rasputin a determinat-o pe Alexandra să se deplaseze la cartierul general al țarului, pe care l-a îndemnat să dea dovadă de fermitate, să demonstreze că el este „stăpânul" și să nu țină seama de vocile celor ce se împotriveau pseudo-călugărului. „Ah! scumpul meu, îi va spune ea, rog pe Dumnezeu ca să te facă să simți că el este Providența noastră. Dacă ar fi fost aici, nu știu ce s-ar fi petrecut. El ne salvează prin rugăciunile sale și sfaturile pe care ni le dă. Este sprijinul de granit și ajutorul nostru".

Influența lui Rasputin era mult mai puternică decât cea a tuturor marilor duci, a Consiliului Imperial și a Consiliului de Miniștri laolaltă. Pe măsură ce-și sporea această influență, Rasputin mânuia cu mai multă iscusință cheia tuturor numirilor importante, a tuturor revocărilor oamenilor de seamă, a tuturor marilor tranzacții din capitala rusă. Această cheie era puterea de seducție pe care o exercita Rasputin, întâi de toate asupra țarinei. Nimeni dintre cei care l-au cunoscut nu pot uita impresia de extraordinară forță fizică pe care o degaja Rasputin, forță aliată cu strălucirea hipnotică a ochilor săi deosebit de mari și pătrunzători. Întreaga comportare a călugărului în relațiile sale cu familia imperială dovedește capacitatea sa magistrală de a-și juca rolul.

Scrisorile pătrunse de supunere orbească pe care i le adresau țarina și alți membri ai familiei imperiale, rapoartele poliției, propriile sale cuvinte ilustrează câtă dreptate avea unul dintre aghiotanții țarului, generalul Spiridovici, când afirma că Rasputin „devenise cancelarul imperiului rus".

Au existat și încercări din partea unora mai îndrăzneți pe lângă țar, să-i deschidă ochii asupra lui Rasputin. Toți au eșuat și unii membri ai familiei țarului s-au decis să acționeze pentru a-l suprima.

Rasputin i-a prezis țarului două mari adevăruri: că nu trebuie să se angajeze în primul război mondial, fiindcă își va pierde tronul și că dacă el, Rasputin, va muri, familia imperială nu-i va supraviețui și va pieri la scurt timp după aceea.

Multe fapte și evenimente descrise de el au stârnit uimirea contemporanilor săi, necunoscători ai manifestărilor paranormale (totuși, mai înainte, și țarul Nicolae I îl invitase la curtea sa pe celebrul medium britanic Daniel-Douglas Home (1833-1886), pentru a face unele demonstrații și ședințe de spiritism. Rasputin trezea admirația celor din jur prin ședințele de ghicire a gândurilor (telepatie), pe care le declanșa după dorință, mai ales în timpul bețiilor prin marile restaurante moscovite. Pentru extraordinarul

șaman siberian, ghicirea gândurilor devenise un simplu amuzament. De altfel, toată viața dezordonată (fenomen pe care îl întâlnim și la Gurdjieff, un alt rus), amuzamentele și orgoliul i-au fost fatale acestui straniu personaj. El, care a putut prevesti destinul imperiului, n-a știut să-și prevestească moartea. Exceptând pe celebrul Nostradamus, nici un mare magician nu a întreprins descifrarea viitorului său. Se pare că acest lucru este oprit adepților Științelor Oculte.

În întreaga țară se repetă un nume, care, de acum încolo, va fi acoperit de oprobiu: Rasputin. Toate greșelile, toate eșecurile țarului sunt atribuite, de acum înainte, destrăbălatului mujic. Este acuzat în mod fățiș de spionaj, de a se fi aflat în slujba serviciilor secrete germane. Altfel cum s-ar putea explica înfrângerile de pe front? Concomitent, unii aristocrați și politicieni se gândesc la o pace separată cu Germania. Doctorul de Lazovert ne dezvăluie acest lucru. Care este planul? Să-l determine pe țar să abdice. S-o proclame pe împărăteasă regentă. Dar pentru asta este absolută nevoie de Rasputin. Numai el ar putea-o convinge pe Alexandra.

Șeful Intelligence Service-ului în Rusia se numește Samuel Hoare. I se prezice o carieră strălucită, fiind dotat cu un deosebit simț al jocului de culise. Fără prea mare greutate, el ghicește planul conjuraților. O pace separată cu Germania? Ar însemna o catastrofă pentru Marea Britanie și pentru Franța. Va trebi evitată cu orice preț. Și, deoarece numai Rasputin ar putea s-o „manevreze" pe împărăteasă, vor trebui să scape de Rasputin. Suprimarea lui devine o „necesitate politică".

Cine să-l lichideze însă pe stareț? Un agent englez? Nu. Căci, în cazul unei nereușite, alianța militară dintre Rusia și Anglia nu trebuie să aibă cu nimic de suferit de pe urma acestui fapt. Sir George Buchanan, ambasadorul Angliei la Petrograd, declara că acțiunea trebuie condusă exclusiv de către ruși, fără ca englezii să se compromită.

Se ajunge, astfel, la o explicație cu totul nouă a morții lui Rasputin. Până acum a fost în general acceptată versiunea unică a prințului Iusupov. Ea poate fi rezumată fără nici o dificultate. Vara lui 1916 e pe sfârșite. Într-o bună zi, Rodzianko, președintele Dumei, a exclamat într-un salon: „Ce poți face când toți miniștrii și toți cei din anturajul Majestății Sale sunt creaturi ale lui Rasputin? Singurul mijloc de salvare ar fi asasinarea mizerabilului ăsta, dar nimeni n-are în Rusia curajul s-o facă. Dacă n-aș fi așa bătrân, nu m-aș da în lături".

Printre cei de față de află și Felix Iusupov. Are douăzeci și

nouă de ani. E căsătorit cu prințesa Irina, nepoata lui Nicolae al II-lea. Fiind unic fiu, nu e mobilizat. Și are oroare de violență. E mare iubitor al artelor, frecventează actori și dansatori. Autorul său preferat? Oscar Wilde. În „Jurnalul" său, ambasadorul Franței notează: „Prințul Felix Iusupov e înzestrat cu o inteligență vie și cu mult simț estetic: dilentantismul lui se complace însă cam prea mult în fantezii perverse, în imagini literare care zugrăvesc viciul și moartea".

Cuvintele lui Rodzianko l-au impresionat pe Iusupov și îl obsedează. Pentru salvarea Rusiei e, într-adevăr, necesar să fie ucis Rasputin? Încetul cu încetul, ideea își face loc. Suprimarea lui Rasputin e o datorie. O datorie a lui, a lui Iusupov. Camarazii săi sunt pe front. Ei îi ucid zilnic pe nemți. El, la rândul lui, făcând să dispară un singur om „un dușman josnic, laș și cinic", va salva tronul imperial și întreaga Rusie.

Să dăm acum cuvântul doctorului Lazovert: 1. Iusupov avea la el, într-o eprubetă, o bună parte din toxicul pe care i-l dăduse studentul, prietenul lui Maklakov. În ziua dramei, Iusupov le-a arătat tot timpul prietenilor lui eprubeta aceea. Otrava consta, de fapt, dintr-un amestec de cianură de potasiu și un element activ extras din strycnos toxifera, plantă din care se extrage faimoasa curara. Acest element activ – curarina – este solubil în apă și în alcool și se prezintă ca o masă amorfă gălbuie și delicvescentă. În eprubeta lui Iusupov se afla un amestec constituit mai ales din cianură de potasiu și aproximativ 25% curarină. Acest amestec (curarina are reacție alcalină) trebuie să se fi descopus repede în timpul păstrării sub influența luminii și a umidității... Or, în ziua de 16 decembrie umiditatea aerului era foarte mare. Tot scoțând eprubeta din buzunar, Iusupov a lăsat-o să pătrundă, fără doar și poate, în interior aer. 2. Vasiliev pretinde că doctorul Badmaev (medicul tibetan, prieten cu Rasputin) i-a aplicat lui Rasputin un tratament special contra unei eventuale otrăviri criminale, administrându-i diverse otrăvuri în doze foarte mici, pentru ca să-i obișnuiască organismul și să i-l facă imun la cianura de potasiu. Tot Badmaev i-ar fi dat lui Rasputin un praf misterios, ca să neutralizeze curara (se știe că această otravă era la modă în acel timp la Petrograd).

Trebuie să subliniem că generalul Vasiliev n-a studiat niciodată toxicologia, altfel ar fi știut că praful misterios nu era altceva decât... sare de bucătărie, care, așa cum se învață chiar în școala elementară, este clorură de sodiu – NaCl. Clorul fiind un halogen, constituie antidotul clasic al curarinei. Numeroși prieteni și cunoscuți de-ai

lui Rasputin observaseră că starețul, când lua masa la oameni pe care nu-i cunoștea prea bine sau prin restaurante, scoatea din buzunar un soi de tabachere care conținea un praf alb-cenușiu din care înghițea o cantitate destul de mare. Unii spuneau chiar în glumă: „starețul ia cocaină"... Nu era însă decât banala sare, clorura de sodiu, antidotul toxicului!

3. Se știe că, la început, cadavrul lui Rasputin a fost transportat la morga Spitalului Invalizilor. Acolo, medicul legist a început autopsia, întreruptă ulterior din ordinul țarinei. Medicul legist a avut totuși răgazul să-i deschidă stomacul și să constate prezența unei „mase negre și cu caracter rășinos". Or, curarina este un alcaloid care se extrage cu alcool și care se prezintă sub forma unei mase negre și rășinoase. În concluzie, combinându-și acțiunile, diversii agenți au putut să anuleze efectul otrăvii. Glucoza din prăjituri și dioxiodul de carbon din aer au alterat și descompus parțial cianura de potasiu. Umiditatea la care a fost expusă curara a micșorat toxicitatea acesteia. Este posibil chiar ca Rasputin, cum știm că avea obiceiul, să fi înghițit ceva sare de bucătărie înainte de a merge la Iusupov.

Inițial, Iusupov a căutat, printr-un intermediar din lumea interlopă, un ucigaș plătit, dar nereușind să dea de omul potrivit, a hotărât să săvârșească singur crima ce avea să-i aducă o tristă glorie. Pentru a-l contacta pe Rasputin, a apelat la serviciile Mariei Golovina o adeptă și secretara lui Rasputin, cu care întreținea și relații intime. Iusupov nu-l mai văzuse de mai multe luni pe Rasputin, pe care îl găsi mult schimbat, cu obrazul buhăit.

Felix Iusupov îi puse la curent cu planurile sale pe prietenul său intim marele duce Dmitri, nepotul lui Nicolai, și pe Suhotin, un ofițer aflat în permisie la Sankt Petersburg, în care avea o mare încredere. După un timp celor trei complotiști li s-a alăturat și Purișjevici, unul dintre conducătorii dreptei parlamentare.

Iulie 1916. În atelierul celebrului sculptor Aronson, în vreme ce artistul îi executa figura în marmură, călugărul din Pokrovsk își expunea opiniile pentru un cerc de admiratoare.

Potrivit obiceiului, Rasputin vorbește mult și despre multe. Artă, politică, monarhie, război, amor, bani și mai ales despre sine însuși. Nepoata sculptorului - Aimée Alexandre - notează. Rasputin revarsă întreaga sa mânie împotriva marilor familii care-i urzesc pieirea. „Mujicul rus are nevoie de Dumnezeu și de un reprezentant al acestuia pe pământ. Mujicul rus are nevoie de un monarh. Dar drumul dintre țar și mujic este barat de curteni ticăloși. Dumnezeu a voit ca țarul să asculte adevărul și să primească sfatul din gura

unui mujic și m-a trimis pentru a deschide ochii aceluia care este tăicuțul nostru. Curtenii ticăloși s-au unit pentru a mă distruge. Ei urlă, se indignează, sunt scandalizați și ofensați. Ei se gândesc să mă omoare. Ei sunt geloși deoarece tăicuțul mă ascultă. Ei sunt furioși deoarece eu stau la dreapta țarului. Ei, care au uniformele acoperite de decorații și cruci, mă invidiază pentru cămașa mea rusească, care nu are altă cruce decât cea brodată de Sasa (țarina n. n.). Dar nu mă voi lăsa cu una, cu două. Îmi voi vinde scump pielea. Nu sunt rahitic ca aristocrații. Sunt bine clădit. Am oasele tari și sângele năvalnic. Rasputin nu și-a spus încă ultimul cuvânt. Nu-l vor doborî ușor pe Rasputin".

Și totuși, peste doar câteva luni...

Marele Duce Dmitri Pavlovici, deputatul Purșkevici și contele Felix Iusupov și-au asumat riscul de a-l ucide pe stareț. Misiunea le-a fost facilitată de deosebita încredere și afecțiune pe care Rasputin începuse să le nutrească pentru Felix Iusupov, care avea pe atunci 29 de ani. Întrucât mai multe încercări de a-l omorî pe stareț dăduseră greș, totul a fost pus la punct în cele mai mici amănunte pentru o seară din preajma Anului Nou.

Iusupov l-a invitat pe Rasputin la Moika, în seara zilei de 29 decembrie 1916. Pentru organizarea acestei întâlniri, Iusupov a folosit drept salon de primire, subsolul palatului pe care l-a mobilat cât mai fastuos.

Lumina slabă pătrundea cu greu prin ferestrele mici aflate la nivelul solului, căzând pe mătăsurile a căror nuanță zmeurie punea în valoare porțelanurile chinezești așezate pe mici console de lemn aurit. Covorul persan în tonuri de albastru și purpură contrasta cu albul imaculat al unei blăni de urs polar aruncat în fața șemineului de granit roșu cu uși de bronz aurit.

Se mai afla acolo o piesă de mobilier care atrăgea atenția și anume un cabinet italienesc din secolul al XVII-lea, încrustat cu pietre semiprețioase. Grație unui sistem de oglinzi în mijlocul lui se afla un labirint fără ieșire. Un crucifix din cristal și argint, dispus pe acest cabinet completa punerea în scenă conferindu-i un aer aparte.

Când trecu pragul casei lui Iusupov, Rasputin nu părea să fie conștient că în acea noapte de 29 spre 30 decembrie va trece în neființă.

Lumina lampioanelor venețiene dansa pe mătasea roșie a perdelelor, focul trosnea în șemineu, încălzind sufletul mai mult chiar decât vodka în această atmosferă unde mai domnea încă tihna unei lumi care-și trăia ultimele clipe. Dulciurile, care-i plăceau atât

de mult lui Rasputin, fuseseră alese cu grijă de la cei mai buni cofetari din Sf. Petersburg, iar carafele de cristal, ale căror multiple fațete aruncau mii de scântei, era pline cu vin de Madera.

Prințul avusese grijă să le dea liber în seara aceea servitorilor și șoferului său. Se dusese personal să-l ia pe Rasputin, însoțit de un om de încredere, doctorul Lavorzet. Acesta avusese sarcina de a presăra cianură pe delicioasele piroșki, care-i plăceau lui Grișka. Iusupov a fost convins până la moarte că Rasputin rezistase otrăvii, dar unii istorici, ca Eduard Rodzinski, de pildă, afirmă că, temându-se de pedeapsa lui Dumnezeu, Lavorzet înlocuise otrava cu un praf inofensiv.

Bucuros ca un copil, Rasputin a înghițit o mulțime de piroșki, lăudând frumusețea fiecărui obiect din jur sub privirile înspăimântate ale gazdei sale. Constatând că otrava – care ar fi fost de ajuns să ucidă un regiment întreg – nu avea nici un efect asupra monstrului, Iusupov fu convins că are de-a face cu un adevărat diavol.

— Grigori Efimovici, reuși el să articuleze, de ce-a venit Protopopov acasă la dumneata?

— N-au decât să încerce proferă Rasputin. Dacă mă ating, vor atrage asupra Rusiei nenorocirea!

Coșmarul dura de peste două ceasuri și ar fi durat și mai mult dacă complicii țarului, ascunși într-o încăpere de la parter, nu și-ar fi pierdut răbdarea. Sub pretextul că se duce să salute invitații soției sale, Iusupov îl rugă pe Grigori să-l scuze câteva clipe. Sfătuindu-se în grabă, conspiratorii hotărâră ca prințul să-l doboare pe Rasputin cu revolverul pe care-l ținea ascuns la spate.

Felix se întoarse la invitatul său și-l îmbie din nou cu dulciuri și vin. Iar în timp ce Rasputin își manifesta admirația față de cabinetul cu labirint, Iusupov trecu la acțiune.

— Ar trebui să te rogi, Grigori Efimovici! exclamă el, ațintindu-l cu arma.

Și el se rugă cerului, în sinea lui, să-i dea putere de a comite fapta. Unde să-l împuște? În cap, în inimă? Simți un fulger străbătându-i trupul, iar glonțul porni. Rasputin scoase un urlet ca de fiară și se prăbuși pe blana de urs. Era culcat pe spate, cu fața contractată, mâinile i se încleștau convulsiv pe piept. Pe cămașa de culoarea cerului se lățea o pată roșie.

Auzind detunătura, tovarășii prințului se grăbiră într-acolo. Văzându-și, în sfârșit, dușmanul la pământ, se simțiră ca niște eroi. Au mărturisit ulterior că în ziua aceea se consideraseră salvatorii Rusiei. De fapt, focul de revolver tras de mâna tremurândă a

tânărului prinț, care credea că a pus capăt unui dezastru, a avut efecte atât de denaturate, încât a dus la pieirea a circa 50 de milioane de ruși în războaie, revoluții și gulaguri.

Doctorul Lazovert se repede la Rasputin și îi ia pulsul: mai bătea încă. Îi ascultă horcăitul și se întoarse către prietenii lui, spunându-le: „Se află în agonie, este ultima fază de comă, se va sfârși repede..."

Cneazul Felix Iussupov, organizatorul asasinării lui Rasputin.

Dar Rasputin se ridică brusc și se repede la ucigaș. Imediat intervin și ceilalți conspiratori care se aflau de față. Îl lovesc cu cuțitele și descarcă din nou, mai multe focuri de armă în călugăr. În cele din urmă, Rasputin cade. Sângele curge șiroaie, majoritatea organelor vitale fiind atinse. Un glonte îl izbise în tâmplă. Conspiratorii, în cele din urmă, îl consideră mort cu adevărat. Îl transportă pe un divan din piele roșie și îi închid ochii.

Mai rămâne de dus la bun sfârșit planul pus la cale. Ca să inducă în eroare poliția, s-a hotărât ca Suhotin să-și pună șuba și căciula starețului. Noaptea silueta lui ar putea fi luată drept a mortului. Doctorul Lazovert trebuie să-și reia rolul de șofer. Iusupov îl va însoți pe falsul Rasputin la el acasă. În ultima clipă, însă, vlăguit de greaua încercare prin care trecuse, Iusupov le șoptește că nu mai are puterea să-și însoțească prietenii. Intervine atunci Dimitri: are aceeași talie și aceeași statură ca Felix. El va fi acela care va induce în eroare poliția. Așadar, în mașina prințului iau loc Dimitri, Suhotin și doctorul Lazovert. Automobilul pornește și dispare în noapte. Cum fuse stabilit, după multe ocoluri, ca să-i deruteze pe eventualii polițiști, cei trei au schimbat mașina. Ei revin la palat ca să ridice cadavrul lui Rasputin. Le este dat să afle însă că toate măsurile de precauție au dat greș: zgomotul detunăturilor a atras atenția vecinilor și mai cu seamă a unui agent de poliție. E drept, acesta s-a îndepărtat, făgăduind că nu va spune nimic. Conjuratii înfășoară cadavrul lui Rasputin într-o pânză groasă, îl leagă ca pe un balot, îl aruncă în mașină și o pornesc în direcția insulei Petrovski. Acolo, lângă un stâlp al podului cu același nume, printr-o copcă făcută anume în gheață, îl vor arunca în apele reci

ale fluviului. Când se va pescui trupul printre gheţurile Nevei, îi vor găsi braţele şi picioarele legate strâns cu nişte frânghii. Fiica lui Rasputin afirmă în *Amintirile* ei că tatăl său ar fi fost mutilat într-un mod infam.

Întâmplarea a făcut ca Ohrana să dea de urmele adevărate ale afacerii. Corpul lui Rasputin a fost descoperit pe fundul Nevei, aproape de insula Krestowsky. Stratul de gheaţă era atât de gros că de abia a putut fi recuperat cadavrul.

Trupul i-a fost dus în taină la spitalul militar din Tcesma, între Petrograd şi Ţarskoe-Selo. La autopsie, s-a constatat că Rasputin izbutise să-şi eliberee pe jumătate o mână, iar plămânii îi erau plini de apă. Rasputin murise înecat! Când medicii sfârşiră autopsia, fu introdusă o călugăriţă, sora Aculina, pe care starețul o cunoscuse odinioară la mănăstirea din Oktai, unde-i citise molifte pentru îndepărtarea duhurilor rele.

Din porunca împărătesei, sora singură, împreună cu un infirmier, trebuia să-i facă găteala cea de pe urmă. Afară de ea, nimeni nu fu lăsat în apropierea mortului: soţia, fiicele şi adepţii lui cei mai înfocaţi se rugară zadarnic ca să obţină învoirea de a-l vedea pentru cea din urmă oară.

Pioasa Aculina zăbovi trei ore cu spălatul corpului, cu ungerea cu mirodenii a rănilor, cu îmbrăcatul veşmintelor noi, şi cu punerea cadavrului într-un coşciug de argint.

La sfârşit, îi puse un crucific pe piept, şi-i strecură între degete scrisoarea ţarinei: „Scumpul meu martir, dă-mi binecuvântarea ta ca să mă urmeze cu statornicie pe drumul dereros ce-mi mai rămâne de străbătut aicea jos. Şi aminteşte-ţi de noi colo sus, în rugăciunile tale!...

Alexandra."

La miezul nopţii, coşciugul fu adus la Ţarskoe-Selo pentru a fi înmormântat într-o capelă construită în apropierea palatului imperial. Singurele persoane prezente fură: împăratul, împărăteasa, cele patru mari ducese, ministrul de interne, Protopopow, doamna Virubow şi duhovnicul curţii, protopopul Vasiliev, care oficie prohodul.

A avut loc o mică ceremonie de familie, pentru care ţarul Nicolae a venit tocmai de la Moghilev, unde participa la importante tratative purtate cu comandanţii armatelor aliate în legătură cu planurile de măsuri strategice ce urmau a fi luate pe fronturile de luptă. I-a lăsat pe generali să aştepte şi a venit să-şi ia un ultim rămas bun de la genialul şarlatan Rasputin.

Paznicul lămpilor ţarului a fost un om de nimic şi nicidecum

un sfânt făcător de minuni. După moartea lui au început să circule fel de fel de poveşti, cum că omul lui Dumnezeu a rezistat şi unei otrăvi atât de puternice cum este cianura de potasiu. După afirmaţia lui Felix Iusupov, Rasputin mâncase şi băuse o cantitate atât de mare, încât ar fi trebuit să cadă mort pe loc.

Ar mai fi de adăugat că efectul morţii lui Rasputin asupra Alexandrei a fost exact invers aceluia aşteptat. Departe de a cădea într-o stare de apatie fără speranţă de vindecare, ţarina s-a restabilit, după primul şoc.

La 22 martie, orele 9 seara, sicriul lui Rasputin e dezgropat în taină din capela în care se odihnea la Ţarskoe-Selo şi transportat în pădurea din Pargolowo, la cincisprezece verste spre nord de Petrograd.

Acolo, în mijlocul unui luminiş, câţiva soldaţi comandaţi de un ofiţer de geniu, înălţară un rug mare din trunchiuri uscate de brad culese din pădure. După ce ridicară capacul coşciugului, scoaseră cadavrul cu ajutorul unor cângi, neîndrăznind să-l atingă cu mâna, din pricina putreziciunii şi-l azvârliră, nu fără greutate, deasupra grămezii de lemne.

Apoi, după ce-l stropiră cu petrol, îi dădură foc. Cremaţiunea a durat mai mult de şase ore, până în zori de zi. Cu tot vântul rece, cu toată durata lungă a operaţiei, cu tot vârtejul unui fum acru şi puturos care se înălţa dinspre rug, mai multe sute de mujici se îndesară toată noaptea în jurul rugului, muţi, nemişcaţi, privind tâmpiţi, înspăimântaţi, fără pietate, rugul care înghiţea încetul cu încetul rămăşiţele starețului.

Când flacăra îşi îndeplini menirea, soldaţii adunară resturile de cenuşă şi le îngropară sub zăpadă.

Pădurea din Pargolowo lumină, într-o strălucire nefirească, imaginea din urmă a mujicului siberian.

*

Se naşte firească întrebare: de ce am ales în lucrarea noastră să evocăm acum, la 86 de ani, figura enigmatică a lui Rasputin? În primul rând pentru rolul pe care l-a jucat acest mujic din îndepărtata Siberie la Curtea ţarilor şi pentru influenţa pe care a exercitat-o asupra imperiului rus, o putere colosală la vremea aceea, e drept cu picioarele de lut, după cum s-a dovedit cu prilejul revoluţiei din octombrie 1917.

În mod cert şi indiscutabil, Rasputin a jucat un rol istoric iar personalitatea sa surprinde pe oricine se apleacă asupra evenimentelor la care a luat parte.

S-a pus adesea întrebarea dacă Rasputin era sincer în expunerea calităților sale suprafirești, sau nu era decât un șarlatan, un simplu impostor. Opiniile sunt împărțite, dat fiind că Rasputin era plin de contraste, de incoerențe și de ciudățenii.

Supus în permanență supravegherii Ohranei, niciodată nu s-a semnalat că printr vreun mijloc ar fi încercat să-l facă pe împărat să încheie o pace separată cu puterile centrale.

Nu-l putem socoti, deci, agent al Germaniei și nici capabil de toate mișeliile. Mai întâi, pentru că nu avea nevoie de bani, nu putea fi cumpărat, primea mai multe decât îi trebuia, pentru că nu cheltuia mai nimic. Se îmbrăca ca un mujic, soția și fiicele sale, se comportau ca niște femei nevoiașe. Toate mesele le lua afară din casă. Plăcerile lui, departe de a-l costa ceva, îi aduceau încă venituri. Femeile tinere și bătrâne, de care era înconjurat, nu încetau să-i trimită păsări, veșminte și multe alte daruri. Împăratul și împărăteasa, tot așa, îl dăruiau cu îmbelșugare. În sfârșit, căutătorii de slujbe, care îi cereau intervenții, îl răsplăteau de asemeni, cu vârf și îndesat. Deci, Rasputin nu ducea lipsă de bani, dimpotrivă, risipea fără socoteală, pentru că era darnic, și dăruia foarte mult bisericilor. Dar faptul care pleda că nu se află în slujba Germaniei, era că apărea ca o persoană complet neputincioasă de a juca un rol, pentru că nu era în stare să-l învețe. Era un om viclean, un primitiv, de o neștiință crasă, incult, mai mult șiret decât deștept și foarte sărac cu duhul. Nu avea nici o înțelegere pentru chestiuni politice. Niciodată nu puteai să-l introduci în gânduri și socoteli cu care nu era deprins. Nu putea susține o convorbire sau o discuție serioasă între prieteni. Repeta numai ceea ce i se spunea. Se poate presupune că agenții germani s-au servit indirect de el pentru a afla secrete de strategie și de diplomație rusă. Pe unul dintre acești mijlocitori, pe bancherul Manus, se știe că săptămânal dădea un dejun starețului care, se întâlnea acolo cu generali și aghiotanți de-ai împăratului, înalți demnitari și mai multe femei frumoase și foarte îndatoritoare cu toți cei care erau generoși. Se bea toată noaptea. Încălzit de băutură, Rasputin pălăvrăgea, devenind de o vorbărie nepotolită. Și tot ce afla în convorbirile sale cu suveranii, tot ce i se încredința, tot ce surprindea din părerile lor cu șiretenia de om simplu, din proiectele lor, din nădejdile și necazurile lor, pe toate acestea le băga în limbajul lui pitoresc. A doua zi un raport circumstanțial pleca la Stockholm, de unde ministrul Germaniei îl transmitea la Berlin.

Să ne oprim puțin și asupra laturii psihologice a lui Rasputin. Referitor la capacitatea sa de a-i influența pe cei din jurul său, el

n-ar fi fost în stare să răsfrângă o asemenea fascinație, dacă n-ar fi fost încredințat de darurile sale mistice. Credința în el însuși, în puterile sale oculte, constituia factorul de căpetenie cu care-și subjuga adepții. Cel dintâi adept al predicilor și al practicilor sale, era el însuși. Paracelsus spunea că puterea de convingere a făcătorului de minuni cere, în primul rând, credința lui însuși în puterea sa: „Cineva nu poate să facă ceea ce nu se crede în stare să facă". De altminteri, cum putea crede Rasputin că nu pornește de la el o forță neobișnuită, când aproape zilnic se putea convinge de acest lucru, prin credulitatea oarbă pe care i-o arătau cei ce se aflau în jurul său? Și apoi pentru a impune credințele sale împărătesei el îi spunea că-i sunt date de Dumnezeu. Supunerea absolută a țarinei nu era o dovadă elocventă a adevărului susținerilor sale? Sau poate că avem de a face cu o sugestie reciprocă? Se întreba cineva.

Considerat prin prisma psihiatriei moderne, Rasputin reprezintă în mod desăvârșit tipul clasic al *„mitomanului erotic și religios"*. Se cunoaște că mitomania este o formă a nevrozei constituționale, care pornește de la o activitate anormală și continuă a imaginației creatoare. Persoanele atinse de această predispoziție bolnăvicioasă își compun un rol pe care îl însuflețesc, îl susțin, îl îmbogățesc mereu, cu născociri prodigioase, punând o măiestrie uimitoare în jocul compus din minciună și sinceritate, din iluzii și înșelătorie.

În acest mod se explică de ce, la vârsta de douăzeci de ani, Rasputin se credea în legătură directă cu Dumnezeu, cu Iisus, cu Sfânta Fecioară, cu arhanghelii și cu toți sfinții. Cu toți aceștia alcătuiește un univers fantastic, în care își au propriul loc. Marele fond de misticism și de sugestibilitate, care se găsește în sufletul slavilor și în special al rușilor, alcătuia un teren minunat pentru însămânțarea minciunilor sale romantice.

Și la toate acestea se adaugă o perversitate fiziologică și mintală, care se găsește adesea la mitomani: o senzualitate murdară și obsesia chinuitoare, irezistibilă și nesațiabilă a nevoilor fiziologie sexuale.

După aproape douăzeci de ani, atentatul împotriva lui Rasputin a avut un final judiciar. S-a creat o situație neobișnuită. În fața juriului unui tribunal londonez, ucigașul a făcut mărturisiri în legătură cu fapta sa, pentru care nu fusese niciodată judecat, iar reprezentanții legii au ascultat mărturisirea prințului impasibili.

În anii '30, societatea cinematografică Metro-Goldwin-Mayer

a făcut un film având o montare fastuoasă care tratat viața și moartea lui Rasputin. Filmul a rulat pe ecranele din țările europene având titlul „Smintitul călugăr Rasputin" și s-a bucurat de un succes enorm de casă. Pornind de la evenimente reale, autorul scenariului a păstrat numele personajelor care nu mai erau în viață, iar în locul prințului Iusupov și al soției sale apărea cuplul soților Pavel Chegodieff, prințul și Natașa, prințesa soția sa. Motivul era lesne de înțeles: atât prințul Iusupov cât și soția sa Irina trăiau în emigrație și, în calitatea lor de ultimii membri ai familiei țarului, aveau în Occident o poziție socială deosebită. Precauția pe care o luaseră realizatorii filmului s-a dovedit a fi inutilă, căci la începutul anului 1934, Irina Alexandrovna Iusupova s-a plâns în fața unui tribunal din Londra, solicitând scoaterea filmului de pe piață și plata unor despăgubiri morale. Prințesa își motiva plângerea prin faptul că se identifica cu prințesa Natașa din film, care devine amanta lui Rasputin, înșelându-și soțul. Realitatea era cu totul alta: prințesa Irina nu l-a cunoscut personal niciodată pe Rasputin. Infidelitatea conjugală trebuia să motiveze în film atentatul săvârșit de prințul Iusupov. Motivele uciderii lui Rasputin erau, deci, gelozia și politica. Justiția i-a dat dreptate reclamantei.

După scurgerea a încă douăzeci de ani, la 27 februarie 1934, a avut loc în fața unui tribunal londonez judecarea autorilor atentatului împotriva lui Rasputin ce avusese loc în seara zilei de 29 decembrie 1916. Martorii au prezentat lucrurile așa cum au decurs ele în noaptea fatidică. Contrar așteptărilor nu au fost dezvăluite lucruri noi, cu excepția a câtorva depoziții care aveau să creioneze mai bine portretul lui Rasputin și să explice cum a fost posibil ca un țăran incult și desfrânat să devină o personalitate proeminentă la curtea țarului și să exercite o influență mai mare ca o oricărui alt curtean?

Maurice Paléologue, ambasadorul Franței la Moscova, va scrie în memoriile sale că o prințesă rusă, al cărui nume nu voia să-l divulge datorită poziției sale, îi mărturisise într-o clipă de sinceritate următoarele: „Din punct de vedere fizic, Rasputin este respingător. Are mâini murdare, unghii negre, mustăți neîngrijite, dar, cu toate acestea, este atrăgător. Are un temperament ieșit din comun și o fantezie fără margini. Uneori este de-a dreptul spiritual. Reușește să vorbească în parabole și are o înclinație profundă spre lucrurile misterioase".

Toți cei care s-au aplecat asupra enigmaticului călugăr siberian

și-au pus întrebarea: care să fi fost, oare, calitățile care i-au permis lui Rasputin să parcurgă o ascensiune așa de amețitoare?

Și, fapt incredibil, în fața tribunmalului din Londra au fost martori care au afirmat că Rasputin dispunea de puteri supranaturale și că probabil se folosise de hipnoză pentru a-i influența pe cei din jur, paralizându-le voința și mai ales discernământul. Nu exista nici o explicație la faptul că atâția oameni cu pregătire, inclusiv membrii familiei țarului, i se supuneau orbește și vedeau în el trimisul lui Dumnezeu.

Prințul Iusupov, cel care îl ucisese pe Rasputin, a depus ca martor a celor petrecute în memorabila noapte de 20 decembrie 1916. Calm și cu o demnitate ce-i reliefau originea nobiliară, prințul a descris cu lux de amănunte modul cum i-a oferit prăjiturile otrăvite, paharul cu vin cu otravă și în final cum l-a împușcat cu pistolul.

Completul de judecată a ascultat impasibil relatările făcute de bărbatul în puterea vârstei ce vorbea o engleză de o distincție rară. Judecătorul a cerut un ultim detaliu:

— Și cum l-ați ucis în cele din urmă pe Rasputin?

Prințul Iusupov:

— Purișkevici a mai tras asupra lui încă trei gloanțe, dintre care numai unul l-a nimerit.

Judecătorul:

— Și atunci a murit?

Iusupov:

— Nu, încă nu.

Judecătorul:

— L-ați omorât, deci, dumneavoastră?

Iusupov:

— Da, l-am lovit cu patul armei. Până la el n-am ucis pe nimeni, dar în cazul lui Rasputin am considerat că este de datoria mea să o fac. Și am făcut-o!

Această depoziție va elucida o serie de aspecte rămase în suspensie, mai ales că circulau o serie de versiuni contradictorii. Cadavrul lui Rasputin pescuit din apele Nevei avea un aspect îngrozitor, fața și corpul fiind pline de vânătăi. Craniul era spart și la autopsie s-a constatat că toate traumatismele suferite fuseseră produse pe când încă se mai afla în viață.

Prințul Iusupov și-a descărcat conștiința în fața tribunalului londonez. Judecătorul i-a interogat îndelung pe toți participanții la crimă și a considerat-o ca fiind vinovată de defăimare pe societatea

cinematografică Metro-Goldwin-Mayer pentru că prin scenele intime ale prințesei Chegodieff cu Rasputin a adus prejudicii prințesei Iusupova, în final condamnând-o să plătească părții vătămate, prințesa Iusupova, o despăgubire de 25000 de lire sterline.

Fapt fără precedent în analele marilor afaceri criminale, prințul Iusupov a fost, deci, primul și ultimul atentator care, nu numai că n-a fost condamnat și pedepsit pentru crima sa, ci pe deasupra a mai și câștigat!

Enigma de la Tungusk. Descrieri ale unui fenomen neobișnuit

În zorii zilei de 30 iunie 1908, în zona transiberiană a avut loc un eveniment fără precedent, care, nici până în zilele noastre, la aproape 100 de ani, nu și-a găsit o explicație unanim acceptată de oamenii de știință.

Să urmărim faptele, așa cum s-au petrecut ele, în descrierea mai multor autori:

1. Marinarii de pe câteva nave ce pluteau pe apele Oceanului Indian au observat un obiect curios pe bolta cerească, obiect care se îndrepta spre țărmurile asiatice. Țăranii din nordul Indiei au văzut și ei un obiect ciudat, asemănător cu un „glob de foc", care a dispărut dincolo de vârfurile înalte ale munților Himalaia. Oamenii caravanelor care străbăteau deșertul Gobi sau cei din nord-vestul Chinei au urmărit uimiți și înfricoșați trecerea globului de foc, care după calculele ulterioare, avea o căldură la suprafață de 3000°C. Au fost impresionați de șuieratul asurzitor al acestui musafir ceresc, care se îndrepta spre suprafața Pământului.

Și impactul nu a întârziat să aibă loc. S-a întâmplat pe platoul siberian central în apropierea râului Tunguska, un ținut slab populat, acoperit cu turbării și păduri de pin.

S-a produs o explozie puternică, iar cutremurul provocat a fost resimțit la centrul seismologic din Irkutsk, situat la 900 km distanță.

La impactul cu Pământul, a țâșnit o uriașă jerbă de foc. Unda de șoc s-a propagat în aerul înconjurător până la o distanță de aproximativ 800 km. Un șuvoi de aer fierbinte a măturat dealurile împădurite, provocând incendii care au durat multe zile. Mii de copaci au fost doborâți, colibele nomazilor din regiune au fost măturate pur și simplu de pe suprafața pământului. La o distanță de 50 km, oamenii își acopereau fețele cu mâinile pentru a le ocroti de aerul fierbinte.

Norii s-au ridicat până la 20 km deasupra regiunii, dând naștere unor „ploi negre". Undele provocate de explozie au fost înregistrate după câteva ore la Greenwich (Anglia). Din Peninsula Scandinavia și până în Siberia, s-a observat un fenomen curios, inexplicabil. Norii radiau o lumină atât de intensă, încât în unele locuri a fost posibil să se facă fotografii în miez de noapte.

2. Mărturisirile făcute de doi țărani ruși, din cătunul Vanovara, ar fi fost suficientă să creeze o înspăimântătoare legendă asupra celor petrecute. S. B. Semenov era atunci în pragul izbei sale și vecinul său P. P. Kosolopov își săpa grădina. Și deodată, din senin, amândoi au văzut o lumină neobișnuită, albăstrie. Pământul s-a cutremurat, vuind prelung. Undeva, la 100 kilometri depărtare spre nord, în pădurea de pini, la Tungusk, „ceva" exploda. Mai târziu calculele aveau să arate că forța exploziei era de 100 megatone de energie radiantă și mecanică. Ecoul ei a fost înregistrat pe tot globul. Seismografele de la Irkutsk și Sankt Petersburg înregistraseră unda de șoc terestră. S-au detectat și numeroase unde barometrice care au făcut de câteva ori înconjurul globului, rezultând dintr-o oscilație de atmosferă. Peste tot s-a înregistrat o variație a câmpului magnetic terestru. Timp de două luni s-a observat o ciudată luminozitate pe cerul Caucazului. Se spune că timp de multe săptămâni din cauza forforescenței aerului, se putea citi... noaptea!

3. Martorii relatează că la 30 iunie 1908 dimineața, o enormă bilă de foc a cărei traiectorie a fost posibil de urmărit pe deasupra Chinei din Nord-Vest a venit să se abată pe platoul siberian, la 600 km nord de calea ferată nou construită a Transiberianului, ale cărui traverse au început să valseze, în vreme ce geamurile și giurgiuvelele de lemn ale micuței stațiuni din Kansk zburau în țăndări și se răspândeau în toate părțile. Trei explozii succesive au fost înregistrate: una foarte puternică și două progresiv mai slabe. Prima a fost distinct evidențiată de seismografele observatorului din Washington și doar în anul 1927, 19 ani mai târziu, un expert geolog și un meteorolog, Leonid Kulik a mers înlăuntrul deșertului din taiga pentru a vedea ce este adevărat din aceste povestiri înfricoșătoare asupra sferei de foc, a exploziei și a pădurii trăznite pe care le povesteau tungușii. Nu era vorba de superstiții. Leonid Kulik a găsit efectiv o pădure trăznită! Arbori doborâți pe o suprafață de 1920 km^2, mai întâi răsturnați, apoi arși, în final total carbonizați și pe măsură ce se apropia de punctul de impact la ceea ce expertul sovietic nu se îndoia să fi fost un gigantic meteorit. Însă mare i-a fost stupefacția sa când nu a găsit nici un crater și nici o urmă de șoc a ceva asemănător cu un corp ceresc care s-ar fi izbit

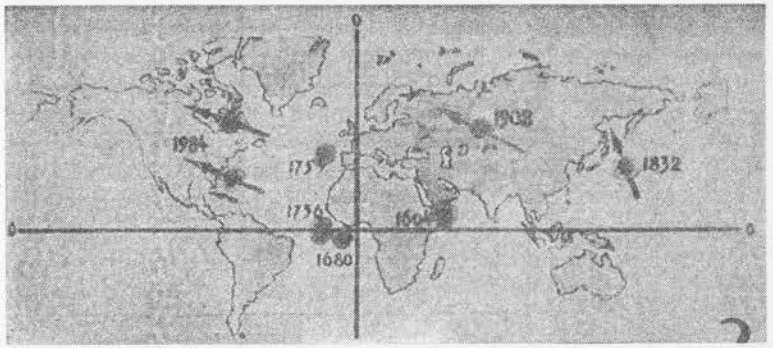

Punctele de impact cu pământul ale unor mari corpuri cerești căzute în sec. XVII-XX.

de scoarța terestră. De altfel, în loc să fie răsturnați cu vârfurile în direcția opusă locului unde se presupune că a avut loc explozia, trunchiurile arborilor se aflau dispuse în sens invers. Ca și cum ei ar fi fost aspirați de o combustie gigantică produsă deasupra solului care ar fi distrus tot oxigenul și ar fi provocat o enormă „sugere" de aer în trombă incandescentă. Ceea ce este exact unul dintre efectele bombei atomice... Însă o bombă atomică de aproximativ 1500 de ori mai puternică decât cea de la Hiroșima.

În antologia evenimentelor misterioase fenomenul petrecut în Siberia a fost denumit „bolidul Tunguska", deoarece explozia a avut loc în regiunea respectivă, iar un corp ceresc necunoscut se identifică îndeobște cu un bolid. Teoria căderii lui pe Pământ a rezistat trei decenii pentru a face apoi loc ipotezei potrivit căreia o navă spațială extraterestră rămasă în... pană a explodat, nu pe Pământ, ci în aer la 10-15.000 m înălțime (ceea ce ar explica absența craterului) și la o temperatură atât de ridicată încât chiar metalele cu un punct înalt de fuziune s-au vaporizat (fapt care s-ar potrivi cu absența vestigiilor). Se naște, în acest caz, totuși, întrebarea: care este originea acestei monstruoase energii? S-a răspuns că bolidul de la Tunguska a fost o cometă mai mică intrată în coliziune cu Terra; dat fiind că nucleele cometelor nu pot, de obicei, să învingă rezistența atmosferei terestre, urmele exterioare ale catastrofelor se șterg destul de repede.

În ciuda celor petrecute, vreme de 12 ani nu s-a întreprins nimic pentru cercetarea la fața locului, pentru a se găsi explicații științifice ale acestui fenomen unic în istoria Terrei. De ce? Pe de o parte, pentru că era o regiune izolată, greu accesibilă, pe de altă parte din

cauza frământărilor social-politice prin care trecea Rusia. Uitarea începuse să se aștearnă. Dar...

După primul război mondial, sub auspiciile Academiei de Științe sovietice, se organizează o expediție în Siberia. Conducător fusese desemnat Leonid Kulik, în vârstă de 38 de ani.

În timpul pregătirilor, el primi o scrisoare care conținea o filă a unui calendar vechi. Pe verso era reprodusă o știre apărută cu ani în urmă într-un ziar în care se relata despre căderea unui meteorit de mari proporții. Kulik era uimit. Nu auzise de acest meteorit. Pentru a afla și alte date, el începu să caute în colecțiile ziarelor siberiene. Dintr-un cotidian a aflat că, într-o dimineață de iunie, țăranii dintr-un mic sat situat la nord de Kirensk, au văzut un obiect în formă de tub, care a coborât pe verticală timp de 10 minute. După atingerea pământului, s-a auzit o bubuitură de tun și s-a format un nor uriaș negru însoțit de o flacără ca o limbă bifurcată.

Ce l-a intrigat pe tânărul cercetător? Forma obiectului descris era cilindrică. Aceasta nu ar corespunde aspectului pe care trebuie să-l aibă un meteorit în cădere. Apoi, prezența norului negru și a flăcărilor care ar explica producerea unui incendiu de mari proporții era greu de presupus, având în vedere că în acea perioadă a anului solul mustea de apă, deci mare parte a regiunii era transformată în mlaștină.

Cercetând alte ziare, tânărul cercetător a schițat un „portret" al obiectului cosmic, precum și o relatare a evenimentelor legate de traiectoria și căderea acestuia. A mai sesizat declarațiile contradictorii ale martorilor, precum și înfloririle unor ziariști în realtările lor.

Un lucru era sigur însă. Dacă a fost meteorit, atunci se poate spune că a fost cel mai mare căzut pe Pământ, cunoscut de istorie.

Dar care era locul exact al impactului cu pământul?

Kulik a aflat din fila de calendar că un inginer călătorea cu transiberianul și a văzut foarte bine cum se prăbușea sfera de foc. Trenul s-a oprit într-o gară aflată la 11 km de orașul Kansk. Pasagerii au coborât din tren ca să examineze obiectul căzut. Nu a fost posibil, din cauza căldurii din jur.

Toate acestea trebuiau verificate pe teren. Așa că mai mulți membri ai expediției în pregătire au hotărât să înceapă cercetările la Kansk, unde sperau să mai găsească martori.

Kulik a întocmit un chestionar ce a circulat în tot orașul Kansk. Și-a dat seama că nu este o sarcină ușoară să găsească locul impactului. Din zecile de relatări a dedus că impactul s-ar fi produs

mai departe, spre nord sau nord-est, în apropiere de bazinul râului Tunguska Pietroasă.

Cercetătorul rus era convins că obiectul era un meteorit. În acest sens și-a redactat raportul către Academie, după întoarcerea din prima expediție.

Datele culese încep să se înmulțească. Acestea au fost culese de oamenii de știință și de către diferiți specialiști care, lucrând în zonă, au adunat relatările de la localnici.

Geologul S. V. Obrucev sesiza că, în ochii localnicilor tunguși, meteoritul este un obiect sacru și de aceea ei ascund cu grijă locul unde a căzut. A. V. Voznesenski, cercetător și, pe atunci director al Observatorului Meteorologic din Irkutsk, a folosit materialele expediției conduse de Kulik, precum și datele seismice de dinainte și de după impact. A ajuns la concluzia că nu a fost un singur meteorit, ci un grup care, pe măsură ce înainta, se dispersa. După opinia sa, suprafața afectată avea un milion de kilometri pătrați. Kulik, care și-a consacrat o mare parte din viața și activitatea sa pentru a găsi dovezi în sprijinul ipotezei lui, a plecat într-o nouă expediție în 1927. A ajuns până la Vanavara. Aici a aflat de la bătrânul S. B. Semenov că acesta a văzut un uriaș glob de foc care acoperea cea mai mare parte a cerului și a simțit căldura produsă, crezând că i-a luat foc cămașa. Cercetătorul era uimit; nu mai auzise de meteoriți care în cădere, să producă temperaturi atât de mari.

Kulik, însoțit de un ghid pe nume Ilia Patapovici și un localnic,

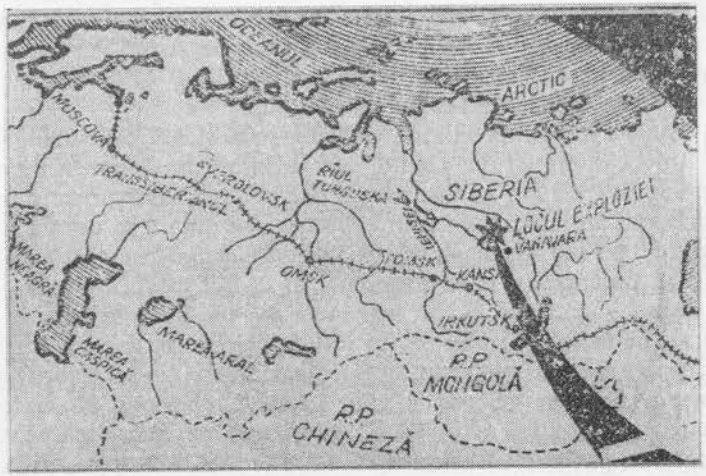

Harta Siberiei cu situarea „locului exploziei".

a hotărât să plece pe cursul râului Tunguska-Pietroasă, spre presupusul loc al impactului, la confluența cu râul Makrita.

Pe valea Makrita apăruse un peisaj care întrecea toate relatările martorilor oculari. Foarte mulți copaci erau doborâți. Vârfurile lor erau îndreptate spre sud sau sud-est. Acest lucru era o indicație precisă a direcției suflului provocat de explozie. Rădăcinile smulse din sol se înălțau golașe către cer. Într-un loc, copacii uscați aveau urmele unui incendiu pornit de sus. Kulik credea că a fost vorba de un meteorit și că aceste fenomene au fost provocate de o pungă fierbinte de aer comprimat pe care obiectul cosmic o împingea înaintea sa.

Cu toate greutățile ivite, Kulik și-a continuat drumul, stabilindu-și tabăra în apropierea gurii râului Ciurghina. De aici, efectua zilnic lungi excursii în împrejurimi. În apropiere se afla o regiune presărată cu smârcuri, denumită Mlaștina Sudică, unde cercetătorul considera că s-ar găsi craterul.

Pentru a se lămuri, a început să se îndrepte spre centrul acestei mlaștini, pe care Kulik, a rebotezat-o „Marele ceaun", unde credea că se află centrul impactului.

Pe măsură ce se apropia de centru, el văzu cu uimire că printre trunchiurile doborâte se aflau copaci care rămăseseră în picioare, având rădăcinile adânc înfipte în sol. Numai ramurile fuseseră smulse și coaja de pe trunchiuri. În spatele copacilor rămași în picioare, care erau răspândiți într-un cerc larg în jurul locului unde a avut loc impactul, în viziunea sa, se găsea o mlaștină cu zone de turbă. În mod logic aici trebuia să fi „aterizat" meteoritul. O arie de câțiva kilometri pătrați părea pur și simplu strivită sub puterea impactului, creând un peisaj dezolant.

Și totuși în zonă nu exista nici un crater.

Primele două expediții ale lui Kulik și, mai ales, concluziile lor au provocat emoții în rândul specialiștilor din întreaga lume. Într-adevăr, pe glob au fost înregistrate puternice mișcări seismice și tulburări atmosferice în anul 1908. Așa că din multe țări au fost trimise materiale Academiei de Științe, care completau informațiile.

S-a organizat o nouă expediție, în cadrul căreia un grup de specialiști au cercetat o arie mai largă din jurul locului unde s-a produs impactul. Au adus cu ei și un echipament special pentru detectarea magnetismului, în eventualitatea descoperirii unor fragmente meteoritice ce s-ar fi găsit în solul mlăștinos. Nu a fost detectată nici o urmă de metal. Și, totuși, unii crescători de reni din regiune au declarat că au găsit bucăți de metal, mai mari decât o lamă de cuțit.

Leonid Kulik și Ilia Potopovici (ghidul său).

Pentru a-și menține ipoteza că ar fi fost un meteorit, Kulik a presupus că sub mocirla amestecată cu turbă se află o mare cantitate de nichel și fier meteoritic.

Dar au apărut și alte ipoteze pe care le vom expune pe scurt.

Rusul I. A. Astapovici și englezul Francisc Whipple au emis, în 1930-1935, independent unul de celălalt, ipoteza că obiectul căzut era o cometă alcătuită din corpuri gazoase, ceea ce ar explica faptul că nu a lăsat urme metalice, precum și absența unuia sau mai multor cratere de impact.

După Astapovici, fenomenele atmosferice care au urmat exploziei au fost produse de coada de praf a nucleului unei comete mici care venea spre Pământ și care a explodat cu o forță mai mare decât erupția unui vulcan sau a celor mai puternice uragane.

Între anii 1938-39 Kulik a pornit în ultima sa expediție. Scopul său era să exploreze întreaga arie a copacilor smulși din rădăcini și să întocmească o hartă precisă a regiunii. El a avut de data aceasta la dispoziție un avion, pentru o deplasare mai rapidă și eficientă.

După analizarea și prelucrarea datelor culese la ultima expediție, un prieten al lui Kulik, cercetătorul E. L. Krinov, a emis ipoteza că meteoritul nu a explodat pe suprafața solului, ci în aer, deasupra „ceaunului". Din păcate, această ipoteză nu a putut fi investigată imediat după formularea ei.

Începuse cel de al doilea război mondial. Cercetările au fost în consecință sistate. Kulik a căzut în timpul războiului prizonier la nemți, fiind internat într-un lagăr nazist, unde a și murit în cele din urmă.

Cercetările au fost reluate de neobositul Alexandr Kazanțev, un foarte bun cunoscător al tundrei siberiene. Începuturile preocupărilor lui s-au suprapus cu explozia bombei atomice americane de la

Hiroșima, care s-a produs la aproximativ 550 m deasupra solului. După război a putut vizita Hiroșima și a fost puternic impresionat de puterea devastatoare a exploziei și de unele aspecte ale peisajului care aminteau de fotografiile din regiunea Tunguska-Pietroasa pe care o studiase. Un fapt l-a pus pe gânduri. La câteva sute de metri de centrul exploziei de la Hiroșima, se afla un grup de copaci, desfrunziți și jupuiți de coajă, dar rămași în picioare, ca cei din regiunea Tunguska.

Să fi fost o explozie nucleară în anul 1908?

Cu timpul se conturaseră două orientări principale. Una către ipoteza „meteoritică" a lui Kulik și una către ipoteza „mucleară" a lui Kazanțev.

Ce s-a întâmplat de fapt? A căzut un meteorit, gigant, evident, dată fiind mărimea craterului și a... ecoului. Evenimentul astfel explicat de astronomi a devenit cunoscut sub numele de „meteoritul din Tungusk". Dar, astronomii nu s-au deplasat la „fața locului" decât după, cum am văzut, aproximativ douăzeci de ani mai târziu. Și de atunci, oamenii de știință încearcă să găsească urme și să facă unele comparații cu alte asemenea evenimente. De pildă cu craterul format în urmă cu vreo patru mii de ani, în deșertul Arizonei, unde la vreo sută de metri adâncime se află și meteoritul. Or, aici, după aproape șaptezeci de ani, nu se află nici un crater și nici cea mai mică urmă de meteorit pe imensa întindere de kilometri pătrați încă devastată!

Datorită rarității și violenței fenomenului (căderea unui meteorit, mai greu de o mie de tone nu se produce, se spune, decât o dată la o mie de ani, a făcut să se cutremure pământul pe o rază de sute de kilometri), s-a dorit să se compare cele două explozii gemene care s-au produs în Madagascar, la 30 iulie 1977, în urma impactului a două bucăți aparținând unui enorm bolid, la 400 și 100 km distanță de Tananarive. Unul dintre ele a săpat un crater de 240 m diametru ca și acel care s-a produs acum 94 de ani în Siberia (1908). Cu toate acestea, după studiul care a fost consacrat evenimentului la începutul secolului de doi savanți britanici: John Baxter și Thomas Atkins și publicat sub titlul: *The Fire Came By: the Riddle of the Great Siberian Explosion* cele două fenomene luate în discuție par să fi fost total diferite. Cel siberian a rămas încă misterios, în vreme ce, cel din Madagascar este considerat ca o simplă cădere a unei mari pietre venită din cer.

Printre ipotezele emise privitoare la originile cataclismului din Siberia, se situează și aceea privind impactul provocat de un semnal laser trimis spre Pământ de o civilizație care ar adăposti sistemul

planetar al celei de-a 61-a stele din constelația Lebăda. Când s-a stabilit că izotopul radioactiv argon-39 era absent în eșantioanele luate din epicentrul locului respectiv și când s-a declarat că explozia produsă deasupra taigalei fusese de origine nucleară a survenit o altă presupunere: bolidul de la Tunguska nu era altceva decât un enorm bulgăr de zăpadă și de praf cu o masă de 100 000 de tone minimum. Bulgărele de zăpadă a fost pe loc preluat de un bulgăre de hidrogen și astfel s-a creat ipoteza unei „mini-găuri negre", urmată de cea a unei „sonde interstelare". Dar, în fine, oricât de numeroase și de diferite ar fi explicațiile privind bolidul respectiv, nici una nu răspunde la întrebarea: unde s-a petrecut de fapt enigma secolului? Toate eșafodajele de argumente dezbătute în acești 94 de ani relativ la misterul bolidului din Tunguska privesc două fapte: locul căderii există, dar bolidul însuși este de negăsit. Oamenii de știință se străduiesc de peste nouă decenii să găsească explicația, dar fără rezultat. Iată însă că un cercetător din Leningrad, profesorul Iordanișvili, doctor în științe, a propus ca problema să fie abordată din alt punct de vedere. Ipoteza lui e atât de „elementară" încât e de mirare că n-a fost emisă până acum.

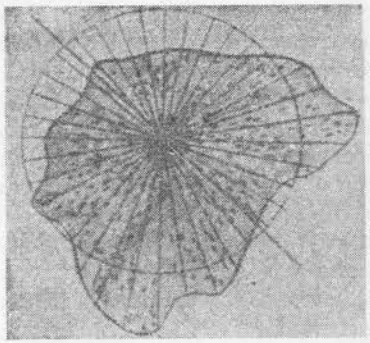

Efectele exploziei asupra arborilor în epicentrul fenomenului.

Profesorul Iordanisvili a plecat de la două fapte observate în realitate: *primul:* la 30 iunie 1908, dimineața, sute de persoane au văzut traiectoria descendentă a bolidului care a parcurs cel puțin o mie de kilometri deasupra Siberiei orientale, de la lacul Baikal până la lacul cunoscut sub numele de Vanavara unde s-a sfărâmat. Această traiectorie ce depășea puțin paralela 60 era ușor înclinată în raport cu suprafața Pământului. S-a putut vedea, atunci, clar, urma incandescentă a bolidului la o înălțime de 120-130 kilometri. Faptul se acordă perfect cu legile fizicii, întrucât este îndeobște cunoscut că orice corp care pătrunde în atmosfera Terrei cu o viteză cosmică se încălzește brusc până la o temperatură de 10.000-15.000°C luând aspectul unei „stele căzătoare" sau al unui „fragment de Soare". Altitudinea la care corpul respectiv ia foc ca urmare a frecării de straturile dense ale atmosferei e și ea

binecunoscută: 100–130 km. E clar, deci, fenomenul așa cum a fost descris de martorii oculari se potrivește perfect cu datele științifice. *Al doilea fapt* observat atunci, în iunie 1908, căderea însăși a bolidului a fost și ea văzută de un alt grup de martori oculari aflați la distanțe între 200 și 400 kilometri de locul ei, pe malul Angarei. Mărturia lor duce la concluzia extraordinară, fiindcă ținând cont de curbura suprafeței terestre, de linia orizontului etc., înseamnă că au văzut corpul incandescent la o înălțime de cel puțin 3–400 km, adică dincolo de atmosferă. Sau nu l-au văzut deloc. Astfel stând lucrurile, s-a dedus că acest corp a luat foc nu ca urmare a frecării de atmosferă. Și atunci, fără a intra în contradicție cu legile mecanicii newtoniene, dacă prima grupă de martori a văzut bolidul înainte de cădere, în vreme ce al doilea, care se afla în valea Angarei – după, cum s-au petrecut lucrurile? Nu cumva a fost vorba de un ricoșeu? Chiar de cel mai banal ricoșeu, după opinia profesorului Iordanișvili, un fenomen fizic dintre cele mai elementare, cunoscut de toți. Adică: intrat în coliziune cu Pământul într-un unghi foarte îngust în raport cu suprafața lui, bolidul a sărit la două trei sute de kilometri și, la această înălțime, el a fost văzut în starea incandescentă care i-a făcut pe martorii de pe malul Angarei să se gândească la un fragment de Soare; după ce a înscris o parabolă și și-a pierdut viteza fabuloasă, a căzut din nou pe Pământ, de data aceasta definitiv.

Ce ne explică această ipoteză: întâi faptul că un corp incandescent a fost observat dincolo de atmosferă. Apoi absența craterului și a „vestigiilor" bolidului. Și încă un mister: de ce în locul căderii, arborii pădurii au căzut retezați de sus în jos în două părți egale ca aripile unui fluture? Fiindcă lucrurile s-au petrecut aici ca în cazul aruncării unei pietre plate într-un lac: când atinge apa, unda sare în mod absolut egal la dreapta și la stânga traiectoriei urmată de piatră.

Și, totuși, unde a căzut bolidul? Iată care e părerea profesorului Iordanișvili publicată în revista *Sputnik*. Legile mecanicii ne permit să situăm traseul bolidului. El a urmat, probabil, linia care trece prin regiunea Vanavara și cea a gurilor râurilor Dubces și Vorogovka (mici afluenți ai Ieniseiului). Ca în toate cazurile ricoșeului, se pot produce câteodată deviații destul de mari. Important este însă a se ști lungimea „saltului" făcut de bolid. Cred că distanța poate fi evaluată prin calcul grafic. Punctul urmărit trebuie să se situeze în apropierea lanțului situat de-a lungul Ieniseiului, sau în plină taiga – între Ienisei și Iriș. În această regiune, terenul e întretăiat de coline, de mlaștini și semănat cu ridicături

mari. Unul dintre ele este, după toate probabilitățile „intrusul" de la Tunguska, ascuns într-o pădure foarte tânără: o pădure care nu are decât 94 de ani...

În sprijinul ipotezei lui Kazanțev vin și rezultatele expedițiilor din 1959 și 1960, conduse de geofizicianul A. V. Zolotov. În regiunea Tunguska, el a observat o alternare a crengilor arse cu cele nearse, aflate în vârful aceluiași copac aproape complet ars. Aceeași părere o are și profesorul E. Y. Zigel, când specifică că arderile au fost provocate de radiația luminoasă a exploziei, numai în locurile care nu erau în umbra frunzelor și a ramurilor.

I. A. Astapovici susținea că a fost vorba de explozia unei comete gazoase. După douăzeci de ani, dispunând între timp de probe noi, a revenit și a considerat că a fost o explozie atomică. A calculat că norul negru din Tunguska se ridicase până la 20.000 m, pe când cel produs la Hiroșima s-a ridicat doar până la aproximativ 15.000 m.

O altă expediție în zonă a folosit un spectometru sensibil, pentru a măsura nivelul radiației mostrelor colectate. Probele nu sunt categorice în favoarea exploziei atomice.

În schimb, s-au descoperit urme de silicați și magnetită, fapt care ar pleda în favoarea teoriei „meteoritice".

Chimistul american a făcut o comparație a efectelor acestei explozii cu cea de la Hiroșima.

La Hiroșima, tot ce era lemn incendiat se întindea pe o rază de 1,6 km, în vreme ce pe platoul Tunguska raza era de 16 km. Aria distrusă la Hiroșima cuprindea 28,8 km^2, iar la Tunguska 828 km^2. În ciuda acestor neconcordanțe, ipoteza nucleară a fenomenului de la Tunguska continuă să aibă numeroși adversari.

Un mister în plin care avea să alimenteze din nou imaginația, de data aceasta într-o variantă modernă. Este vorba de curentul la modă al OZN-urilor și existența extratereștrilor. Doar totul corespundea atât de bine unei vizite dintr-o altă planetă, dintr-o altă civilizație...

Dar, așa cum notează Charles Noel Martin, în articolul său din revista *Science et Avenir*, din care ne-am îngăduit să extragem informația: „lăsând la o parte explicațiile date de literatura științifico-fantastică, de genul exploziei unui vas interplanetar al unor «vizitatori» care au ratat aterizarea, și rămânând în domeniul fenomenelor naturale, fizica modernă încearcă să găsească ipoteze în arsenalul celor mai recente descoperiri". După bomba termonucleară, bomba de anihilare. Un kilogram de antimaterie presupusă ar putea, dematerializându-se, în contact cu materia terestră opusă,

să elibereze o astfel de energie. Prezența în univers a unei materii „anti" este din ce în ce mai mult admisă. Dar de atunci, se presupune a deține proba existenței unor fantastice „găuri negre", care ar fi niște formațiuni astronomice, asemănătoare cu niște tuneluri, niște puțuri fără fund, în care este atrasă materia și lumina. Așadar, este vorba de formații obscure, invizibile, de unde și denumirea de „găuri negre". Dar dacă până acum, se credea că mase stelare enorme erau înghițite în astfel de puțuri negre de câțiva kilometri în diametru, nimeni încă nu îndrăznise să-și imagineze că milioane de miliarde de tone ar putea fi hipercondensate într-un volum de numai câțiva atomi. Or, este tocmai ipoteza lansată de doi tineri cercetători – A. A. Jackson I. V. și Michael P. Ryan Jr. de la Universitatea din Texas. Acest microtunel negru, nu mai mare de câțiva atomi, ar fi abordat Terra, oblic, pătrunzând în sol și în toată grosimea globului, ca o baionetă într-un smoc de paie. Calculul făcut de tinerii savanți corespunde întru totul fenomenului văzut de țăranii din Vanovara și de urmele lăsate, de lipsa craterului etc. etc.

Ipoteza este controlabilă, pentru că dacă acest tunel negru de atomi a traversat Terra, calculul indică un punct de emergență situat în plin ocean Atlantic în zona 30°–40° longitudine vestică și aproximativ 40°–50° latitudine nordică. Se poate cerceta, prin urmare, în relatările maritime din acel an, ținând cont de fusele orare, dacă nu cumva vreun căpitan de vas a consemnat un fenomen „ciudat". Formării coloanei albastre incandescente de pe pământ, i-ar corespunde aici sensul de mare-înaltă atmosferă.

Mai recent, au prins a se contura dintre explicațiile pe care le-am avansat mai sus, două direcții în explicarea fenomenului. Se presupune că explozia a fost provocată de un mic corp de antimaterie sau de o așa-zisă „gaură neagră".

Conform datelor fizicii teoretice, antimateria singură este stabilă, ca și materia obișnuită, de altfel, dar în contact una cu cealaltă se anihilează reciproc, eliberându-se cantități uriașe de energie. Prin urmare, un mic meteor cu această compoziție din antimaterie ar fi în măsură să provoace, în cazul unei coliziuni cu Pământul, o explozie de proporții uriașe, după care ar dispărea pur și simplu, nelăsând nici o urmă, în afara efectelor exploziei, ceea ce explică lipsa de la Tunguska a unui crater și a materiilor meteoritice, fier și silicați.

Această ipoteză a fost formulată în 1941, de către Lincon La Paz, profesor la Universitatea statului Ohio.

Adversarii acestei ipoteze susțin că nu sunt explicații satisfăcătoare privind luminozitatea sau aspectul tubular sau faptul că explozia nu s-a produs la primul contact cu materia, prin urmare chiar în clipa când meteoritul de antimaterie intra în atmosferă, adică la 300 km altitudine.

Alții susțin că explozia ar fi fost provocată de o ciocnire a Pământului cu o „gaură neagră".

Există în spațiul cosmic stări ale materiei create de presiunile și temperaturile uriașe dezvoltate într-o stea care se comprimă până la o densitate extremă, devenind un ghem compact de neutroni. Microgăurile negre pot cântări miliarde de tone. O astfel de ciocnire a fost invocată, în 1973, de către A. A. Jackson și Michael Ryan de la Universitaea din Texas. În timpul coliziunii, un corp de mărimea unei fracțiuni de milimetru poate provoca o explozie puternică și nu lasă nici un crater. O asemenea microgaură ar fi putut străbate planeta noastră ca un proiectil, ieșind pe partea cealaltă și dispărând în Cosmos.

Care au fost argumentele contra?

Experții ruși au susținut că ipoteza găurii negre nu corespunde nici cu declarațiile făcute de martorii oculari și nici cu dovezile culese la locul exploziei.

Fizicienii americani Beasley și Tinsley au remarcat că o gaură neagră și-ar fi urmat cursul în linie dreaptă și, judecând după direcția de cădere, ar fi ieșit după 10–15 minute în Oceanul Pacific, declanșând o explozie de mari proporții. Or faptele demonstrează că până acum nu s-a înregistrat nici o perturbație în Oceanul Pacific.

Și, totuși, ce a fost obiectul misterios care, în dimineața zilei de 30 iunie 1908, a provocat explozia din regiunea Tunguska? Un meteorit, un conglomerat de antimaterie, o gaură neagră, o cometă sau o navă extraterestră? A fost o explozie de natură atomică?

La toate aceste ipoteze s-au mai adăugat și altele.

Astfel, John Baxter și Thomas Atkins susțin că ciudatul obiect care a provocat marea explozie era o astronavă venită de pe o altă planetă și care, în urma unei defecțiuni la motoarele sale acționate cu combustibil nuclear, a explodat.

Gherrih Altov și Valentina Juriliova susțin că ființe inteligente de pe o planetă îndepărtată au luat erupția vulcanului Krakatoa drept semnale emise de pământeni în Cosmos și în consecință au răspuns emițând la rândul lor către Pământ o rază laser care, pe când străbătea atmosfera terestră, deasupra Siberiei, s-a transformat în substanță și a explodat.

De o „gaură neagră" din spațiu? De o coliziune cu un bulgăre de antimaterie? rătăcită în spațiu. De naufragiul unei astronave mânată cu energie atomică, venită dintr-o civilizație extraterestră pentru a lua un contact amical cu noi și care ar fi degenerat în catastrofă? Sau, de ce nu, să fi fost vorba de o reglare de tir ostilă înainte de a începe un război al lumilor? Toate ipotezele sunt deschise deopotrivă.

Iluzie sau realitate: fantome care se bat[1]

Și el începu să explice pe un ton normal că l-a văzut pe Sfântul Gheorghe pe un cal alb conducându-i pe englezi la Vitry-le-François când Aliații se retrăgeau. Această bătălie avusese loc la sfârșitul lui august 1914 când armata germană se retrăsese în fața corpului 2 al armatei engleze. De atunci, domnișoara Phylles Campbel a fost martora unui aflux de răniți englezi, francezi, belgieni și chiar germani. Dar era pentru prima oară când ea auzea povestindu-se despre această descriere de apariție. Simplu delir? Nu, întrucât la scurt timp un alt rănit a confirmat cele relatate:

Culcat pe patul spitalului, pușcașul din Lancashire nu prezintă nimic precipitat în gesturi, nimic rătăcit în priviri. În rest, rana care a primit-o în luptele de la Vitry-le-François este urâtă.

— Soră, o întreabă pe infirmiera care îl pansa, ai cumva o imagine sau un medalion cu Sfântul Gheorghe?

— Sunteți catolic?

— Nu, sunt metodist wesleyian, dar...

Și el începu să explice pe un ton normal că l-a văzut pe Sfântul Gheorghe pe un cal alb conducându-i pe englezi la Vitry-le-François când Aliații se retrăgeau. Această bătălie avusese loc la sfârșitul lui august 1914 când armata germană se retrăsese în fața corpului 2 al armatei engleze. De atunci, domnișoara Phylles Campbel a fost martora unui aflux de răniți englezi, francezi, belgieni și chiar germani. Dar era pentru prima oară când ea auzea povestindu-se despre această descriere de apariție. Simplu delir? Nu, întrucât la scurt timp un alt rănit a confirmat cele relatate:

„Se afla așezat pe pământ, a relatat domnișoara Phyllis Campbell, alături de acest bărbat, un soldat al R.F.A. rănit la picior; el a surprins gestul meu de mirare și s-a grăbit să-mi spună: «E

1. Bernadette de Castelbajac, *Batailles de fantômes, Historia*, nr. 384, 1978, p. 91.

adevărat, soră, noi l-am văzut cu toții. Mai întâi a fost un fel de ceață galbenă, ca o perdea, în fața germanilor, când ei au ajuns în vârful colinei... Când a dispărut, am văzut în acest loc un bărbat înalt, cu un păr blond, în armură aurită, pe un cal alb, cu sabia scoasă, cu gura deschisă pe punctul de a spune: Veniți, copii. Veți vedea cum voi termina acești diavoli». Și soldatul a încheiat spunând că, într-adevăr, cavaleria germană și-a oprit înaintarea și apoi înfricoșată s-a întors și s-a pus pe fugă."

Cei doi soldați au un aer atât de sigur de ce au văzut cu ochii lor, încât domnișoara Phyllis Campbell, în vârstă de douăzeci și unu de ani, s-a grăbit să raporteze totul doamnei d'A... directoarea spitalului.

Doamna nu a luat cele relatate în serios. Ea a chemat pe cele șase infirmiere ale Crucii Roșii pe care le avea în subordinea sa recomandându-le să asculte cu atenție confidențele răniților. Și din toate părțile n-au întârziat să-i parvină confirmarea celor spuse de cei doi răniți. Ofițeri cu grade mari, un preot catolic, belgieni și francezi, trei soldați ai Gărzii irlandeze și un preot ce a primit ultima spovedanie, toți au spus că l-au văzut pe acest antic luptător.

Ei l-au văzut la dreapta sau la stânga, în față, alături, în funcție de poziția pe care o aveau în timpul bătăliei, și toți au văzut luminoasa apariție ce a precedat deruta germanilor. Pentru francezi nu era Sfântul Gheorghe, ci Ioana d'Arc ce venise în ajutorul lor. Pentru alții, era vorba de arhanghelul Mihail care strigase „Victorie"!

Această istorioară publicată de un ziar britanic, a făcut să se vorbească mult despre ea. Și, detaliu curios, domnișoara Phyllis Campbell a cunoscut după război o infirmieră germană ce se afla în august 1914 într-un spital din Postdam și care a primit aceleași relatări de la răniții internați în spitalul în care lucra, spunând că regimentul lor în vreme ce urca la asaltul unei coline deținute de englezi, un uriaș fantastic călare pe un cal alb i-a amenințat cu sabia, forțându-i să se întoarcă din drum.

Și iată că la una sau două zile după apariția războinicului miraculos și în aceeași regiune a Franței, s-au semnalat mai multe fenomene de materializare pe un cer extrem de tulburător. Un brigadier englez a văzut în noaptea de 28 august, la fel ca și însoțitorii săi, o lumină strălucitoare pe cer, după care au întrevăzut o serie de personaje stranii prevăzute cu niște lucruri ce aduceau cu aripi deschise și care păreau învăluite în draperii ce ajungeau până la pământ.

În noaptea precedentă, după teribila bătălie de la Cateau, ce

făcuse 1800 de morți de partea engleză, un ofițer ce-și conducea subordonații către Saint-Quentin, a fost apărat pe tot timpul drumului de o trupă de luptători fantomă care-i urmărea de la o anumită distanță. Ofițerul, perplex, le-a spus soldaților săi ce vedea, dar aceștia i-au răspuns că nu disting absolut nimic în ciuda faptului că fantomele se aflau foarte aproape de ei.

Că războiul le-ar fi tulburat creierele tuturor acestor oameni, este improbabil, dar nu imposibil. Mai trebuie notat că astfel de personaje misterioase ce mergeau prin aer, au fost semnalate în toate timpurile și în toate țările.

Despre cerul plin de ostași care se luptă, de arme care trag, scria Plinius cel Bătrân și Titus Liviu în operele lor. În Europa, în Franța, sub domnia lui Pepin cel Scurt, au fost văzute batalioane fantomă încleștate în lupte, ce au revenit în secolul al XVIII-lea la Nogent-le-Retrou.

Mărturii asemănătoare abundă... Iată o foarte curioasă „descriere sumară a unui înfricoșător meteor și o viziune miraculoasă", relatată de Humbert de Billy. Această viziune s-a produs la 28 iunie 1577, în apropiere de Saint-Amour, un sat din munții Jura: La aproximativ o oră și jumătate după apusul soarelui, au fost văzute în aer mai multe persoane, atât bărbați cât și femei, copii mici și oameni maturi... ce formau o armată, înarmată cu sulițe, săbii și iatagane răsucite în formă de melc și care mărșăluia spre miază-noapte. După circa un sfert de oră, un întuneric i-a învăluit pe acești ciudați luptători și când norul s-a răspândit, s-a putut vedea pe cer „trei atotputernici luptători, înarmați până în dinți și amenințători..." Ei luaseră parte la luptă, fără a fi răniți. Au făcut mai multe pauze, în timpul cărora s-au salutat reciproc punându-și mâinile pe abdomen, după care au reînceput lupta. După aceea i-a învăluit un alt nor, și au dispărut pentru totdeauna.

O viziune profetică și autentică, dat fiind că relatarea ei a fost confirmată la zece zile după ce s-a produs, de către presă. Iată faptele:

În noaptea de 1 spre 2 februarie 1574, cinci soldați din garda civilă din Utrecht au văzut derulându-se deasupra capetelor lor, o luptă stranie. Două armate se confruntau. Una venea din nord-vest și cealaltă venea din sud-est, când s-a produs un prim asalt distrugător ce s-a transformat curând într-o nouă confruntare. Viziunea s-a estompat și pe cer au apărut lungi pete de sânge ce se scurgea.

Bulversați de spectacol, toți cei cinci soldați, care l-au văzut derulându-se, l-au raportat a doua zi superiorilor lor. Magistrații

din Utrech i-au interogat și depozițiilor lor scrise au fost semnate sub jurământ. În ciuda faptului că au consultat mai multe cărți de divinație, ei nu au descifrat nici un sens al celor văzute, a acestei bătălii între fantome.

Dar, la 13 februarie a urmat sângeroasa bătălie de la Mook, unde armata spaniolă, aflată sub comanda ducelui de Avila, venită din nord-vest, a fost învinsă de trupele lui Ludovic și Henri de Nassau pentru o primă oară, după care, la reluarea luptei, au obținut victoria. Totul a decurs absolut întocmai ca în decursul viziunii, dar la o distanță de peste o sută de kilometri către sud.

În mod contrar, bătălia de la Edge Hill, în Warwick, Anglia, s-a derulat în mai multe reprize pe cer, după ce se desfășurase în realitate și morții fuseseră îngropați. La 23 decembrie 1642, între ceasurile douăsprezece și unu noaptea, câțiva ciobani, țărani și călători au fost martori la o confruntare ce s-a sfârșit prin înfrângerea armatei regale de cea a Parlamentarilor. Drapelele regelui erau perfect vizibile, la fel ca și cele ale adversarilor săi. Spectacolul a durat exact trei ore.

Spectatorii s-au dus cu toții la domnul Wood judecător din Keinton. Acesta s-a lăsat convins să meargă la locul unde a avut loc bătălia, fiind însoțit de vecinul său, pastorul Marshall. Împinși de curiozitate, câțiva notabili ai parohiei li s-au alăturat celor doi.

Și, stupoare! A doua zi seara, era duminică, în noaptea de Crăciun, două armate erau prezente pe cer și cu un zgomot infernal a început din nou lupta!

Ca fulgerul, noutatea fenomenului nocturn s-a răspândit în împrejurimi. O mare mulțime de oameni a doua zi seara se adunaseră la locul cu pricina. Dar nu s-a manifestat nimic. În ziua următoare la fel. Și, apoi, minune! Sâmbăta s-a produs din nou spectacolul bătăliei furibunde, la fel ca și duminecă. După care, din nou cerul a rămas calm și pustiu.

În weekend-ul următor, fidele unei întâlniri stupefiante, cele două armate s-au înfruntat din nou. Regele Carol I, care se afla la Oxford, a fost informat de cele petrecute. S-a mirat, firesc, și a trimis imediat pe colonelul Lewis Kirke, pe căpitanul Dudley, pe căpitanul Wainman și trei seniori din suita sa.

Nu numai că acești delegați au fost și ei, la rândul lor, martorii bătăliei, dar i-au recunoscut pe unii dintre combatanți. Printre aceștia pe sir Edmond Varney, care pierise cu aproape două luni în lupta de la Edge Hill.

Cei șase delegați ai regelui au revenit la Oxford și au relatat

ce au văzut, iar afacerea s-a oprit acolo căci de atunci nici o luptă nu a mai avut loc pe cer la Keinton.

După aproape o sută cincizeci de ani mai, revista *Der Hassfreund* a publicat acest surprinzător raport:

„La începutul anului 1785, s-au produs în apropiere de Ujest (departamentul Gross-Strehlitz, districtul Oppeln, în Silezia superioară) o serie de întâmplări care au produs o mare emoție atât în Prusia, cât și în întreaga Germanie.

La 27 ianuarie anul acesta, între orele trei și patru după masă, circa cincizeci de persoane care lucrau pe câmp, au văzut pe neașteptate un corp de infanterie dispus pe trei rânduri, precedat de doi ofițeri cu coifuri roșii ce veneau spre ei.

La o anumită distanță, trupele s-au oprit și cei aflați în prima linie au tras focuri în direcția țăranilor care, în mod ciudat, nu au auzit nici un zgomot. Un fum gros s-a ridicat pe dată de la țevile armelor și când el s-a risipit, s-a putut distinge în locul ocupat de către infanteriști, husari călare care au dispărut și ei la rândul lor în scurt timp.

La 3 februarie, către orele 8 dimineața, patru sute de țărani au zărit din nou, în același loc, aceeași soldați. Unul dintre țărani mai curajos, a urcat pe cal și a galopat în direcția soldaților, dar ajungând la locul în cauză cei care rămăseseră și îl priveau, l-au văzut în mijlocul soldaților în vreme ce respectivul nu a văzut nimic în jurul său.

La 15 ale aceleiași luni, scena s-a repetat din nou, fiind martore treizeci de persoane. Atunci generalul von Sass, anunțat imediat de producerea apariției, a trimis la fața locului un detașament de soldați. De îndată ce aceștia au ajuns la fața locului, soldații fantomă au reapărut la rândul lor.

Ofițerul care comanda detașamentul și-a strunit calul și s-a îndreptat în direcția armatei fantomă, în vreme ce, la rândul lor, rânduri de soldați fantomă au pornit în întâmpinarea sa. Ajunși față în față, s-au salutat și ofițerul prusac l-a întrebat pe celălalt cine este și ce vor să facă, dar nu a obținut nici un răspuns. A scos pistolul și a tras un foc în aer, după care totul a dispărut brusc.

De remarcat că aceste curioase întâlniri de gradul trei au avut loc în plină zi.

În iunie 1815, la scurt timp după bătălia de la Waterloo și la circa o sută de kilometri est pe celebra câmpie, locuitorii din Verviers au putut vedea defilând pe cer un regiment de artilerie cu toate piesele inerente, dintre care un afet de tun se afla într-o stare jalnică, încât i s-a desprins o roată.

După douăzeci de ani, în Anglia, un corp de trupă defila la orele cinci după masă. Ostașii cu săbiile scoase în mâini formau, fie câte două rânduri, fie un singur șir, pe cerul senin de țară de la Mendis.

În cartea sa de *Demonologie*, Walter Scott relatează cazuri asemănătoare: „Companii de bărbați mărșăluiau în aer, de-a lungul râului, aruncându-se unii împotriva altora și dispărând pentru a face loc altor luptători aerieni.

M-am dus de trei ori la rând în acea după amiază și am observat că două treimi dintre martori îi văzuseră, iar o altă treime nu văzuse nimic. Aceia care au văzut aceste lucruri au putut descrie modelele puștilor, lungimea țevilor lor ca și mânerele săbiilor, panglicile de la chipuri etc."

La începutul lui februarie 1871, aceste cohorte de luptători ce se băteau călare, ridicau cu copitele cailor nori de praf. Spectacolul a durat circa două ore și oamenii care priveau i-au văzut pe combatanți cum trec pe lângă ei, depășindu-i. Totul s-a petrecut la Golasze în Posnania unde au avut loc luptele franco-germane, dar nu corespunde nici unei bătălii. Preotul locului, Grylewski, a confirmat pe cuvânt de onoare realitatea acestei viziuni.

S-a căzut într-o porzaică realitate o dată cu relatarea făcută de Jerôme Cardau. Către anul 1550 acesta se afla la Milano. Un zvon se răspândise printre cetățeni: se spunea că un înger plutea prin aer și toată lumea îl văzuse. Efectiv, imaginea foarte clară era a unui personaj într-o manta lungă, ce se mișca încet pe cer. Era reproducerea exactă, așa cum remarcase un spectator mai circumspect decât vecinii săi – și erau aproximativ două mii – a îngerului de piatră ce se înalța pe clopotnița bisericii Saint-Gothard. Un fenomen câtuși de puțin curent, dar, în sfârșit, natural, de refracție pe nori.

Același reflex de credulitate la Vezelay, în secolul următor. Locuitorii credeau în minunea apariției unui gigant ce agita o sabie lungă în aer. Dar, povestește părintele Descalles aceasta nu era altceva decât reproducerea statuii Sfântului Mihail ce orna unul din turnurile bisericii.

Explicația fenomenelor observate nu este întotdeauna așa de simplă. Multe țin de inexplicabil și au fost catalogate ca atare de papalitate. În secolul al XVIII-lea, papa Benoit al XIV, a luat notă de multe astfel de relatări. Sceptic pentru a crede în minuni, dar îngrijorat de a le atribui autenticitate și a promova astfel de credințe, el și-a pus în gardă credincioșii în privința unor interpretări abuzive:

„Adeseori au loc pe nori fenomene de refracție..." scria el într-una din pastoralele sale.

Dar, adeseori norii nu reflectă nimic, nu ascund nimic și aceasta este cu atât mai stupefiant. Un regiment care se volatilizează îndărătul unui nor! Și totuși faptele sunt fapte. În dimineața zilei de 21 august 1915, nu departe de muntele Scimitar, în nordul Turciei, regimentul 5 din Norfolk a pornit în marș. Făcea parte din corpul expediționar englez însărcinat să forțeze strâmtoarea Dardanelelor. Cel de al 5-lea regiment nu cuprindea mai mult de aproximativ 400 de oameni, și el trebuia să facă joncțiunea cu un batalion de australieni proaspăt debarcat.

Englezii înaintau sub privirile soldaților neo-zelandezi staționați în vârful unei coline apropiate. Căldura era toridă. Cerul era perfect albastru de la un capăt la altul al orizontului, mai puțin deasupra cotei 60.

Neo-zelandezii remarcaseră existența unei pături curioase de ceață opacă ce șezuse imobilă în tot timpul dimineții. Densitatea ei era de așa natură, încât reflecta lumina soarelui. Ea măsura aproximativ 250 m lungime pe 50 m grosime. Deasupra acestei pături se găseau șase la opt nori enormi, și tot atât de imobili pe parcursul întregii dimineți.

De pe colina vecină, neo-zelandezul Reichart vorbea cu un tovarăș al său despre acest fenomen meteorologic. În ciuda unui vânt slab, norii și stratul de ceață nu se deplasase un metru și nu se răspândise în aer. Era un fapt curios! Englezii, în rânduri câte opt, se apropiau.

— Vom vedea, spuse Reichart unuia dintre camarazii săi, dacă vor îndrăzni să pătrundă în el.

— De ce să nu îndrăznească? Doar nu sunt gaze asfixiante.

De la înălțimea punctului lor de observație, 22 de neo-zelandezi priveau la manevra regimentului 5 din Norfolk. Fără nici cea mai mică ezitare, englezii au pătruns în stratul de ceață. Ei au dispărut în întregime. Câteva minute mai târziu trebuiau să reapară la cealaltă extremitate a ceții, dar nimeni nu s-a arătat după câteva minute. Și timpul continua să se scurgă...

Se poate ușor imagina reacția neo-zelandezilor care pândeau apariția englezilor și nu puteau să-și creadă ochilor. Să faci un gol în această ceață groasă era o eventualitate pe care au refuzat s-o accepte toți. Dar, atunci ce s-a petrecut cu regimentul 5?

Brusc, inexplicabilul s-a produs. Pătura de ceață, păstrându-și perfect contururile bine definite, s-a ridicat încet către cer. Cota 60 a devenit vizibilă. Nici un om! Nimic! În împrejurimi, de asemenea,

nimic. Patru sute de englezi se volatilizaseră în totalitate, ca și cum n-ar fi existat! Pe pământul pustiu nu se zărea lucind nici o armă.

Ceața s-a amestecat cu norii care pluteau deasupra cotei 60 și s-au îndepărtat apoi pe cer către nord.

Nimeni niciodată aparținând regimentului 5 Norfolk nu a mai revenit. Nu a existat nici un supraviețuitor dintre acești patru sute de oameni care au escaladat o colină în Turcia în 1915. După independența Turciei, englezii au întreprins cercetări amănunțite și îndelungate, dar ele nu au condus la nici un rezultat. Arhivele armatei turce nu menționează existența nici unui prizonier la data de 21 august 1915.

Când politicul confisca simbolismul esoteric

Svastica și Nazismul

Cuvântul „svastica" provine din limba sanscrită și semnifică „crucea frântă". Își are originea în India antică, unde era considerat ca un simbol complex religios, de aici răspândindu-se pe o arie geografică largă, în final ajungând aproximativ pe întreg pământul, fiind întâlnit chiar și în America de Sud, mai înainte de descoperirea acesteia. Sporadic, în primul mileniu al erei noastre, simbolul apare și în America precolumbiană.

Diverse cruci încârligate, lineare, se întâlnesc pe stela de la Muntele Alban din Mexic și pot fi regăsite sub formă de rune, litere latine, cifre zise arabe etc., care, după cronicarul incaș Phelipe Guaman de Ayala, ar fi ornat tunica și centura împăratului din Cuzco, a cărui semnificație rămâne încă inexplicabilă.

Prezența în America de Sud a unor simboluri preluate în Europa din Orient de către cathari, nu se poate explica decât prin aducerea lor de navele Ordinului Templierilor (vezi Paul Ștefănescu: *Enigme neelucidate ale istoriei*, Ed. Vestala și Saeculum I.O., București, 1997).

Svastica a fost numită și „crucea încârligată" întrucât pare a fi compusă din patru litere „gamma", adunate la un loc. Simbol religios, născut în negura timpului, frecvent întâlnit în India, se prezintă sub forma unei cruci frânte, părând să semnifice, după unii autori, roata timpului „Kalacakra", cât și „crucea solară" sau „orizontul circular" cu cele patru puncte cardinale.

Alți autori avansează ipoteza că s-ar fi format inspirându-se din semnul inițiatic având caracter mondial, denumit „Crucea lui Solomon" sau „Floarea Cruciferă". Simbol hinduist, unanim acceptat, el reprezintă binefacerea și bunăstarea, fiind purtată în India

antică ca talisman, cunoscându-se faptul că toți cei deveniți Buddha purtau svastica atârnată de gât.

Conform tradiției esoterice, svastika reprezintă în mod cert unul dintre cele mai neobișnuite simboluri inițiatice, fiind, probabil, o „schemă" a științei „sacerdotale". Dacă o privim, ea pare a se învârti de la stânga spre dreapta, fiecare dintre brațele ei emițând o „flacără" ce se dirijează în sens invers mișcării imprimate brațelor. Această mișcare identică cu cea solară, era privită de adepți ca fiind de bun augur și aducând noroc celui care o purta, în vreme ce dimpotrivă mișcarea având un sens contrar efectuată de sanswastika era considerată a fi de rău augur.

În India – patria ei de origine – era interpretată, de asemenea, ca un simbol arhaic solar sau bisolar, ce reprezintă roata indiană cu 12 spițe, sau diviziunile zodiacului. Buddismul preia acest simbol, prin care va desemna „roata legii" sau „dharma".

Cercetările arheologice efectuate în India, o pun în evidență pentru prima dată în sec. III î. e. n. pe un monument budist descoperit la Amaravati.

Simbolul în sine este totuși mai arhaic, fiind, după toate probabilitățile, originar din Sumer (3. 500 î. e. n.), dar este datat cu probe incontestabile în Elam (3. 000 î. e. n.), Egipt și în întreg bazinul mediteranean. În Europa va pătrunde provenind din insula Creta (2. 000 î. e. n.) iar în vechea Grecie a fost folosit mai cu seamă ca semn ornamental, în special în preajma secolului VIII î.e.n., unde îl găsim pe diverse produse din ceramică. În mod inexplicabil, simbolul svasticei îl vom regăsi mult mai târziu în runele scandinave, fiind gravat, de pildă, pe săbiile norvegiene și pe vârfuri de lănci gotice. În orice caz, ea a fost asimilată cu repreziciune de popoarele germanice și nordice.

În Asia, svastika se răspândește în China și, în sec. VII î. e. n., o vom întâlni sub forma unei cruci frânte, înscrisă într-un cerc. Oficial, aici era socotită ca simbol solar.

În concluzie, se poate spune că semnificația de bază a svasticii a avut pretutindeni o origine simbolistică astrologică, inclusiv la budiști, care, în mod curios, se știe că nu recunosc astrologia. „La majoritatea popoarelor unde a fost venerată, a simbolizat cursa circulară pe care soarele o efectuează în jurul încrucișării celor patru puncte cardinale, cu alte cuvinte este legată de una dintre cele mai vechi forme ale ideii ciclului astronomic" (R. Berthelot, *L'Astrologie et la pensee de l'Asie*, V, *Revue de Metapsyique et de Morale*, Paris, an 41, nr. 4, 1934, p. 513).

În catedrala din Köln (ce datează din secolul al XIII-lea, alături

de alte simboluri cu caracter esoteric, se poate distinge și astăzi cel de mai jos:

Or, se știe că această catedrală, ca și multe altele (peste o sută la număr) au fost imaginate și construite de francmasoni (Cristian Jacq: *Francmasoneria*, Ed. Venus-Schei, București, 1994, p. 104).

Svastika, facem mențiunea că, asemeni tuturor crucilor din ocultism, evoca Quaternarul iar în *Kabbala* „Tetragramaton" sau „Numele sacru" este reprezentat de patru litere: Yod, Ne, Vau și He. Mai regăsim svastika în *Igne Natura Renovatur Integra* (I.N.R.I.) a Rosi-Crucienilor (și gr. 18 al franc-masonilor) ca și în *Roata hermetistilor*.

Această cruce încârligată reprezintă „Realizarea", punctul superior al Inițierii, în opoziție cu izbăvirea creștină asupra Calvarului. Svastika a fost adoptată de teozofii doamnei Blavatsky și colonelului Olcott, care nu au întârziat s-o însușească, înscriind-o pe emblema Societății Teosofice. După toate probabilitățile, creatorii Societății Teosofice l-au asimilat din hinduism.

Sub titlul *Svastika, originea și semnificațiile sale*, Thomas Carr a publicat în *The National Trestle Board* un studiu, din care prezentăm următorul extras: „Scriind acest articol privitor la svastika, nu am putea cita decât autoritățile în materie pe care le-am consultat, dar ca să le enumăr pe toate mi-ar fi trebuit mai multe volume. M-am rezumat la informațiile cele mai importante." Primul scriitor care a tratat despre svastika a fost Louis Müller: el a considerat că aceasta semnifică „mișcarea circulară" și a asociat-o Soarelui, atribuind-o rasei ariene.

Dacă se acordă svasticii o origine astronomică, trebuie mai curând să se accepte că ea reprezintă mișcarea Primului mobil, adică deplasarea aparentă a boltei cerești în jurul Pământului, deci în fond mișcarea diurnă a globului în jurul lui însuși.

H. Colley March, un alt cercetător, precizează la rândul său că acest simbol semnifică „Rotația în jurul unei axe". El îl consideră

ca indicând rotația axială a stelelor Ursei Mari în jurul Polului. De asemenea, mai califică svastika ca fiind un semn arian, fiind din acest punct de vedere de acord cu Louis Müller.

Un alt simbolist, William Simpson, într-un raport privitor la o expediție efectuată în Palestina (1895), considera svastika drept „mișcarea solară" sau într-un sens mai amplu mișcarea cerească a stelelor.

Colonelul C. R. Conder în *L'Elevation de l'Homme* (Înălțarea omului, 1908) emite primul părerea că svastika ar fi de origine turaniană și datează din Epoca bronzului.

John Yarker, creatorul lui „Arcane School" (1909, vezi Societatea Teosofică), consideră că Steaua Polară și Ursa Mare au svastika drept simbol.

Conform unei teze emise de C. R. Conder, atât hieroglifele, cât și civilizația egipteană au o origine turaniană (Warner Gerson *Le Nazisme societe secrete*, Ed. J'ai lu, Paris, 1969). Legătura strânsă dintre acadieni și egipteni i se pare mai mult decât evidentă acestui autor.

Ghidul primelor două săli de la British Museum, întocmit de dr. Wallis Budge (1904), reflectă această ipoteză și semnalează faptul că mai multe fețe ale unor statui din British Museum sunt de tip mongoloid. C. R. Conder precizează: „Părerea mea este că proveniența artei de a construi cât și literele le datorăm rasei turaniene. Întreaga civilizație occidentală provine din Grecia și Roma. Grecia își datorează civilizația proto-arienilor sau Turanienilor care au trăit mai înainte în Asia Mică, Siria și Egipt. Consider civilizația lor – a grecilor – ca fiind de origine turaniană. Civilizația Romei – care nu are proveniență greacă – este etruscă, o altă rasă turaniană."

Thomas Carr, studiind distribuția geografică a svasticei, a tras următoarele concluzii:

1. Nu se găsește nici o urmă a acestui simbol în epoca de piatră, nici în paleolitic și nici în neolitic.

2. Semnul îl găsim în schimb larg răspândit în Epoca bronzului.

3. În preistorie a fost adoptat de chinezi, japonezi, acadieni și de unele dinastii egiptene ca și de constructorii unor edificii preistorice din valea fluviului Mississipi și de constructorii altor popoare precomlumbiene din continentul american: de primii aryasi din India, hitiți, troienii prehomerici, etrusci, cretani, ciprioți, micenieni și autohtonii din Grecia și Asia Mică.

4. De la începutul perioadei istorice, simbolul a fost desenat de chinezi, japonezi, laponi, finlandezi, indienii din America de Nord, hindușii din nordul Indiei, scandinavi și popoarele ce se înrudesc cu aceștia.

5. Aceste vechi rase sunt cunoscute ca adoratoare a stelelor și în aproape toate locurile unde se întâlnește svastika, s-a descoperit că popoarele respective adorau Steaua Polară.

6. În timpurile moderne, semnul a fost desenat de chinezi, japonezi, laponi, finlandezi, indienii din America de Nord, hindușii din nordul Indiei, scandinavii și popoarele germanice.

7. Singurele popoare la care s-a descoperit cazuri frecvente de svastici datând din timpuri preistorice și până în zilele noastre, sunt chinezii, japonezii, locuitori din India, indienii din America de Nord, laponii, finlandezii și popoarele din Scandinavia.

Iată ce concluzii a tras Thomas Carr:

— Svastica a apărut în epoca de bronz;

— A fost cunoscută și folosită de popoarele menționate mai sus;

— Toate aceste popoare erau de origine turaniană;

— Aceste popoare au adorat mai întâi stelele, în particular Steaua Polară și cele șapte stele aparținând Ursei Mari;

— Svastika a fost răspândită în întreaga lume de popoarele turaniene: ea a simbolizat inițial Steaua Polară sau Ursa Mare.

În ceea ce privește simbolismul svasticii, am mai putea avansa următoarele opinii:

— A constituit mai întâi simbolul rotației în jurul Axei terestre și reprezintă rotația celor șapte stele ale Ursei Mari în jurul Stelei Polare;

— În legătură cu această primă semnificație, ea a devenit simbolul focului și în mod cert a fost privită ca simbolul Soarelui;

— Svastika a devenit o emblemă religioasă benefică, fiind folosită în acest sens de primii buddiști, ca și de urmașii acestora.

Doi autori, în mod independent unul de celălalt (este vorba de Ferdinand Ossendowski: *Betes, hommes et dieux – Animale, oameni și zei* –, Editurra Plon, 1924 și Saint-Yves d'Alveydre: *La Mision de l'Inde – Misiune în India*) menționează: „Centrul de care este vorba este punctul fix cu care toate tradițiile oculte sunt de acord să-l considere ca Pol, întrucât în jurul lui se efectuează rotația lumii, reprezentată în general de către roată, la celți ca și la caldeeni și hinduși. Aceasta este adevărata semnificație a svasticii".

Acești autori mai precizează: „Acest semn nu este străin de hermetismul creștin. Am descoperit în vechea mănăstire a Carmelitelor din Ludun simboluri foarte curioase ce datează probabil din a doua jumătate a secolului al XV-lea, printre care svastika

ocupa un loc dintre cele mai importante". Semnul aparține, fără îndoială, breslei constructorilor de catedrale.

O serie de simboluri, printre care se numără și svastika, arată C. C. Jung, joacă rolul de arhetipuri, cu alte cuvinte prin simpla lor vedere trezesc oamenilor un impuls irezistibil provenind de la inconștientul colectiv acumulat în „arhivele" experienței milenare și pe care fiecare psihic îl poseda o dată cu nașterea sa.

Psihicul nostru, poate fi comparat cu un aisberg, care lasă doar a noua parte a sa vizibilă (partea rațională), iar restul aparține abisului Inconștientului.

În concluzie, psihicul nostru poate fi comparabil cu un aisberg. Mult mai raționabili decât latinii și slavii, germanii – spirite mai tumultoase – sunt deosebit de sensibili la influența simbolurilor. Așa după cum au demonstrat-o Gerard de Champeaux și Dom Sebastien Sterckde (în lucrarea *Le monde des symboles – Lumea simbolurilor* –, Editura O. S. B. Zodiaque, 1964), acești autori relevă: „Simbolul nu este logic... El este un impuls vital, o recunoaștere instinctivă. Este o experiență a subiectului în totalitatea sa, care dă naștere propriei sale drame prin jocul irezistibil și complex al nenumăratelor legături care îi țes viitorul, în același timp cu universul căruia îi aparține și de la care el va împrumuta materia tuturor viitoarelor sale recunoașteri".

Acești prestigioși simboliști precizează mai departe: „Un simbol nu poate fi înțeles și nici explicat. El se integrează în propriul său centru. El ne fascinează. Îl adorăm, oricare ar fi. Funcția esențială a simbolurilor este de a preciza revelația existențială a omului ce străbate o experiență cosmologică".

Fără a se distanța prea mult, Johan Schwaller de Lubicz, propune o soluție asemănătoare (vezi *Herr Back*, Ed. Flamarion, 1974): „Știința simbolurilor constituie o magie destinată a trezi impulsurile inimii superioare privitor la oricare problemă. Privirea urmărește direcția impusă de formă, la fel ca drumul ce urmează impulsul imprimat de ritmul său".

Francmasonii, care excelează prin simbolistică, mai ales în ceremonialul pe care îl practică, merg și mai departe: „Simbolul, afirmă aceștia, este infinit. Dar noi nu acceptăm decât ceea ce se află la îndemâna noastră. Pe măsură ce capacitatea noastră mentală sporește, simbolul ne îmbogățește tot mai mult".

„Un simbol trebuie să integreze și să nu fie înțeles prin rațiune. El nu trebuie să furnizeze elemente pentru reflecție, ci să facă parte din noi înșine. El trebuie să se afle în inima noastră mai mult decât în creierul nostru".

Se poate citi un număr imens de lucrări, cărți și articole, care să constituie o documentație considerabilă în privința simbolurilor, fără ca cineva să fie, totuși, impregnat de ele. Poți învăța, de pildă notele muzicale, fără a deveni un artist muzical. Această integrare supra-rațională a simbolului înseamnă deșteptarea (trezirea) inițiatică. O găsim explicată, de pildă, la René Guénon, care, deși acumulase o cantitate impresionantă de cunoștiințe oculte, abia în final a devenit inițiat schimbându-și credința și trecând la islamism. (A se vedea lucrarea noastră *Inițiere în ocultism*, Editura Miracol, București, 1999).

La origine, svastika a fost un semn polar. Ea evoca o mișcare circulară în jurul unei axe sau al unui punct fix. Există, deci, două explicații: mai întâi dacă ne raportăm la punctul stelar în jurul căruia firmamentul pare a se mișca. Referitor la acesta, Laplace a menționat: „Cerul pare să se rotească în jurul a două puncte fixe, denumite din această cauză polii lumii". Deci, există o analogie esențială între svastika, Steaua Polară și Precesia echinocțiilor. Cea de a doua, dimpotrivă dacă polul luat în considerație este lumea terestră, atunci el devine locul geometric din care pare să țâșnească axa de rotație a Pământului. Locul său este, prin urmare, continentul arctic sau tot atât de bine continentul antarctic.

S-a dorit să se stabilească o distincție subtilă, dacă nu o opoziție, între svastika și sansvastika, una învârtindu-se în sensul acelor unui ceasornic și cealaltă în direcție opusă. Considerăm că nu trebuie să se acorde o prea mare importanță acestora două, subliniind doar faptul că indiferent de direcție, svastika este întotdeauna evocatoare a unui dinamism, fapt care o deosebește de crucea obișnuită.

O serie de autori de naționalitate germană, cum ar fi List, Rohrbach, Wilser, Rosenberg și alți teoreticieni ai arianismului integral, au văzut în svastika semnul polar terestru, care semnifică rasa ariană.

După aceștia și alți pretinși oameni de știință naziști, în zorii actualei civilizații (cu zeci de mii de ani în urmă), continentul arctic ar fi fost un pământ fertil, având un climat temperat, posedând resurse inepuizabile. Aceasta ar sta la baza miticei Atlantida și a Paradisului terestru... Acest continent ar fi fost populat de o rasă de oameni omogeni, înalți de statură, blonzi, brahicefali, care atinseseră cel mai înalt grad de civilizație, având la bază sentimentul de onoare. Spre deosebire de aceștia, pe suprafața Pământului se mai aflau răspândite grupuri de oameni ce abia pășeau din starea de animalitate. Această rasă privilegiată era denumită ariană,

Aryas-ii însemnând de două ori născuți, cu alte cuvinte „treziți" sau „deșteptați".

Pământul era fertil și purta denumirea de „Thule". Se regăsește sensul inițiatic în balada regelui din Thule. Oceanul boreal „mare tenebrorum" separa regatul lui Thule de restul lumii și menținea în acest fel integritatea tradiției și puritatea sângelui.

Ca urmare, probabil, a unui cataclism neașteptat sau poate chiar a unei lente dar continue evoluții, axa terestră s-a inversat și, ca urmare, a intervenit și modificarea climei. Nu numai că Thule și-a pierdut fertilitatea solului, acoperindu-se cu o calotă de gheață, dar a devenit chiar nelocuibilă pentru locuitorii ei ca și pentru animalele ce constituiau în bună parte hrana arienilor.

Această ipoteză, aparent fantastică, împărtășită și de unii istorici români, este confirmată, cel puțin parțial, de unele descoperiri geologice. Studiul minuțios al stratigrafiei lacului Wurm sau Starnberger See din Bavaria, a permis să se discearnă o suită de cicluri alternative de glaciațiune, denumită Wurm I, II și III. Cel mai recent, Wurm III datează de acum 15. 000 de ani. El ar fi fost cauza ce i-a determinat pe arieni să-și abandoneze țara de baștină și să migreze spre alte ținuturi mai ospitaliere. Această migrație s-ar fi produs prin valuri succesive. Arienii și-au făcut mai întâi apariția în zona europeană a Scandinaviei și Balticii (actualmente Estonia, Letonia, Lituania și Finlanda). Ei s-au stabilit cu predilecție în această parte a Europei Centrale, care va deveni, cu vremea, Sfântul Imperiu German.

În ciuda exilului, arienii au păstrat în sufletele lor nostalgia pământului natal, Thule. Pentru a nu uita tradițiile strămoșilor lor, au marcat locurile pe unde au trecut, cu svastika. Astfel se explică acest semn ce marchează trecerile succesive ale arienilor pe bătrânul continent.

Alfred Rosenberg, nazist de prim rang, înființase „Societatea Nordică", care era de fapt paravanul „științific" al unei organizații de spionaj și diversiune, având ca scop realizarea unuia dintre visele sale confuze și grandomane: Imperiul Nordic, populat în exclusivitate de „arieni" și care urma să includă țările scandinave sub controlul și „îndrumarea" Germaniei naziste. Rosenberg era creierul care alimenta conducerea nazistă, inclusiv pe Hitler, cu conceptul de superioritate al rasei germane, inclusiv cu ideea de procrearea de copii în anumite stabilimente anume create.

Alfred Rosenberg nu a ezitat să afirme că acolo unde se găsesc inscripționate svastici, se afla în mari procente cranii brahicefalice.

În schimb, nu există nici o urmă de svastici în zonele semitice sau aparținând populației negroide.

Alfred Rosenberg nu se sfia, de asemenea, să emită ficțiuni pseudo-științifice pe care le insufla compatrioților săi, avizi de a se considera superiori celorlalți oameni: „Din centrul nordic al Creației au pornit în valuri dense, mulțimi de luptători, reînoindu-se în permanență și care, pe unde treceau, cucereau și organizau..." Acești arieni migratori erau deopotrivă ostași luptători ca și buni marinari: „Aceste valuri de oameni navigau pe ambarcațiuni în formă de lebădă sau de dragoni, ajungând până în Mediterana, chiar și în Africa. Pe uscat, au mers traversând Asia centrală până în China și au ajuns în America de Nord, străbătând-o până la sud. Astfel, pornind din Nord, s-a răspândit pe întreg pământul o rasă blondă, cu ochi albaștri, care a schimbat fața spirituală a lumii, dispărând la rândul ei în cele din urmă. Expediția atlanților spre Africa de Nord, migrația arienilor în India, a dorienilor, macedonienilor și latinilor – susținea cu tărie Rosenberg – demonstrează că suprafețe ale vechii lumi au fost colonizate de o rasă nordică, predestinată acestui nobil scop și mai ales privilegiată de destin".

Realizând un nou „Drang nach Osten", concepându-și fantezist „Lebensraum"-ul, cei mai puri dintre arieni nu făceau altceva decât să cedeze impulsurilor irezistibile ale eredității lor ancestrale. Pasajul pe care îl reproducem mai jos, ce ne oferă o idee despre caracterul lui Rosenberg și al colaboratorilor săi, se constituie într-un omagiu adus lui Zarathustra: „În prezent, în centrul și în nordul Europei, același suflet al rasei care trăia odinioară în Zarathustra se trezește cu o forță mitică și capătă una dintre cele mai înalte conștiințe despre sine. Sentiment nordic, disciplină nordică a rasei, astfel este prezent cuvântul de ordine în fața Orientului sirian, care, sub imaginea iudaismului s-a strecurat în Europa, încercând s-o corupă".

Pe măsură ce arienii se îndepărtau de leagănul de origine, riscau, – amestecându-se cu popoarele autohtone, – să-și altereze puritatea rasială. Astfel, regiuni ca Scandinavia și Baltica au fost, la scurt timp după primele emigrații ale arienilor, „vagina gentium" ale diverselor ramificații ariene. Pentru aceasta balticii au păstrat nu numai sângele, ci și caracteristicile anatomice cele mai pure, de la secol la secol, transmițând, fără nici o alterare, mesajul autentic al arianismului.

Wilser și mai apoi Rohrbach au stabilit că limba lituaniană prezintă o asemănare neobișnuită cu limba sanscrită, limba sacră a

arienilor din India, a brahmanilor. Or, faptul acesta ne conduce la o înțelegere corectă a buddismului, atunci când el este privit prin prisma purității sale originale, când este debarasat, curățat de un sentimentalism de beatitudine, de care l-au îndepărtat europenii și în mod cu totul special teozofii, adepți ai doamnei H. P. Blavatsky și Annie Besant.

Vom preciza în primul rând că, în sensul strict al cuvântului, buddismul nu este o religie și nici o credință propusă. Formele de cult care s-au impus în decursul secolelor sunt un fel de paraziți ce au crescut pe Arborele lui Boddi, adică al iluminării... concesiuni făcute sărăciei spirituale a maselor populare.

Buddismul, în esența sa, constituie o disciplină, o asceză, o metodă pentru a te debarasa de iluziile personalității. Budda – ca personaj istoric – nu e nici o încarnare, nici un conducător de popoare. Este un om. Dar nu un om oarecare, un om comun. Este Omul în plină accepție a cuvântului Trezit. Un Trezit (Deșteptat mai bine zis), în vreme ce majoritatea oamenilor sunt adormiți.

Această trezire el nu a primit-o datorită unui favor personal, ci a meritat-o în urma unor îndelungate și dureroase experiențe efectuate, dacă am putea spune cu ajutorul propriilor sale forțe. Mesajul său constă doar în a descrie propria-i experiență și a-i învăța pe toți aceia care se consideră demni să urmeze aceeași cale.

Subliniem faptul, pe care-l considerăm extrem de important: cel care a anunțat metoda trezirii a fost un om carnal, ce a trăit izolat în Himalaia, în apropiere de Nepalul actual, cu aproximativ șase secole mai înainte de Christos. El aparținea castei prinților, regilor și luptătorilor denumită Kshartryas și avea numele de prințul Siddhartha. Budda constituie un titlu, un supranume, care semnifică „Deșteptatul". A mai fost denumit uneori Cakya-Muni, adică ermitul cakyasilor, populație care constituia un trib de oameni de rasă albă.

Siddartha era de rasă albă, având sânge pur arian. Renunțarea voluntară la toate bunurile materiale lumești, nu i-a știrbit câtuși de puțin caracterul regesc și discipolii săi l-au comparat cu un „leu care răcnește". Să ne amintim că doctrina marțială a daimosilor și samurailor japonezi, strămoșii kamikazilor din cel de al doilea război mondial, este exprimată printr-un cod de onoare denumit „bushido", pe care cei care îl cunosc afirmă că reprezintă expresia cea mai pură a buddismului.

Pentru a pătrunde mai mult în doctrina lui Buddha, sau cum afirmă partizanii săi, în doctrina „Trezirii", să luăm ca ghid pe una

dintre personalitățile actuale cele mai originale: baronul italian Julius Evola, care, mai înainte de 1940, a înființat un grup esoteric orientat spre practicarea Magiei Înalte, denumit „grupul Ur". Evola, se menționează, că ar fi fost consilierul de taină al lui Mussolini în materie de ramanitate esoterică și de resurgență a imperiului conceput în mod ghibelin. El a fost director inițiatic, începând cu 1936, al unui „Comitet de Acțiune pentru Universalitatea Romei" (C. A. U. R.) care, după un congres mondial ținut, în 1938, la Erfurt, s-a aliat cu „Weltdienst-ul" nazist (Internaționala Brună, un serviciu mondial federalizat, dispersat în diverse mișcări naziste pe întreg pământul, ascultând toate de ordinele venite de la Berlin). Cea mai mare parte a operei lui Julius Evola nu a fost încredințată decât unor membri selecționați cu grijă din Grupul Ur. Dintre lucrările accesibile profanilor menționăm: *Il mito del Sangue* (*Mitul sângelui*, Milano, 1942) și *Doctrine de la race* (*Doctrina rasei*), despre a căror orientare ne dăm ușor seama după titlul.

Într-o lucrare capitală, Julius Evola a condensat toate opiniile arienilor rasiști în privința buddismului, denumită *Doctrina Svasticei*. Această lucrare a fost tradusă în limba franceză cu titlul: *La doctrine de l'Eveil* (*Essai sur l'asceze bouddique*) (în traducere *Doctrina trezirii: Eseu asupra ascezei buddiste*). Vom selecționa câteva dintre principalele idei care stau la baza sa.

Mai întâi despre semnificația exactă a ascezei. După ce autorul face un expozeu din care rezultă că în jurul acestui termen s-a creat în Occident o seamă de neînțelegeri, Evola demonstrează că, din punct de vedere etimologic, acesta semnifică pur și simplu disciplina sau antrenamentul cu precizarea că rădăcina sanscrită *tap* vrea să spună că este vorba de căldură, de ardoare și introduce (în cuvântul sanscrit) ideea unei concentrații arzătoare, a unei ardori, aproape de foc. Acestea fiind spuse, Julius Evola oferă la paginile 16 și 17 partea esențială a mesajului său... Doctrina trezirii este sensul efectiv a ceea ce denumim în general buddism. Termenul *buddism* derivă din semnificația pali (dialect sanscrit în care sunt scrise materialele buddhiste denumite *Cele Trei Coșuri*) nume dat fondatorului său, care este mai puțin un nume decât un titlu. Buddha, are rădăcina *Buddh*, care înseamnă *Deșteptat*. Este vorba, deci, de o denumire care se aplică cuiva care a parvenit la această realizare spirituală, analoagă prin asimilare cu a se deștepta și unei așteptări care a fost prezisă lumii indo-ariene de către prințul Siddhartha. Deci, buddismul în formele sale originale ne oferă următoarele caracteristici:

1. Cuprinde un sistem complet de asceză.

2. Este obiectiv și realist.
3. Are o origine pur ariană.
4. Aparține actualei umanități.

„...Asceza vizează punerea tuturor forțelor de care dispune ființa umană în slujba unui principiu central". Vom vedea că această asceză buddhistă a fost pusă în practică de către cadrele hitleriste, cadre care nu se confundau întotdeauna cu șefii oficiali ai Partidului.

Dar, mai înainte, să revenim asupra câtorva aluzii exprimate în doctrina „Trezirii". Termenul *arian* este destinat ansamblului de rase indo-europene datorită originii lor comune: patria originară a acestor rase a fost regiunea hiperboreală: de la extremul nord. Omul de știință Olaf Rudbek a susținut că Suedia, sub denumirea de Hiperboreea, ar fi fost Atlantida descrisă de Platon. În orice caz, este vorba în general de regiunile nordico-occidentale.

Dincolo de antica repartiție a castelor, buddismul a avansat o cu totul alta, mult mai categorică și esențială. De o parte se găsesc „fiii nobili" predestinați Trezirii și de cealaltă „oameni comuni", fără să se înțeleagă prin aceștia cei inaccesibili doctrinei nobililor.

Deci, pe de o parte, rasa conducătorilor și pe de alta, rasele inferioare. Iată originea teoriilor rasiale îmbrățișate de Goebbels, Himmler și Hitler. Conform acestei teorii, trăsăturile care caracterizează pe nobilul luptător teutonic sunt următoarele: „Încrederea absolută, fermă, necondiționată față de acela care încarnează Doctrina Trezirii: loialitate și energie virilă. Și, prin urmare, înrolarea în clanul seniorilor. Fiecare arian este propriul său senior. Dominându-te pe tine însuți, vei fi propriul tău senior".

Pentru a încheia această paranteză, pe care am considerat-o absolut necesară în vederea înțelegerii temei propuse, lăsăm fiecăruia libertatea să tragă concluziile pe care le consideră normale, și-l vom cita pe Martin Bormann, șeful Cancelariei naziste și totodată unul dintre cei mai apropiați colaboratori ai lui Hitler: „Practic nu există moarte: nu este o dispariție totală. Trebuie să credem în principiul că Trezirea continuă la infinit să trăiască în manifestările vitale ale omului. Fiecare piatră pe care a aruncat-o, fiecare gând pe care l-a avut, fiecare picătură de sudoare pe care a vărsat-o și, mai înainte de toate acestea, fiecare operă realizată, fiecare datorie împlinită lasă o urmă și în toate aceste manifestări ale vieții omului se continuă el însuși. Iată în ce sens trebuie să orientăm gândirea național-socialistă".

Urme ale svasticei descoperite în Transilvania

După cum menționam mai înainte, svastika a fost considerată ca un semn magic, urmele fiindu-i descoperite, atât în Europa, cât și în Asia și chiar în America de Sud. După unii autori, urma cea mai veche ar fi fost descoperită pe teritoriul țării noastre, în Transilvania și ar data de la sfârșitul epocii pietrei cioplite. În orice caz, semnul a fost răspândit în întreaga lume antică și chiar în Oceania. Ea a fost întâlnită pe monumentele din Troia, la hitiți, etrusci și chaldeeni. În Asia, era gravată la picioarele lui Buddha iar în India i-au rămas urmele pe rocile datând din epoci preistorice sau pe edificii din cea mai veche antichitate. Se regăsește tot atât de bine în China ca și în Japonia, în Siam ca și în Vietnam, în Indonezia, în Tibet... Dar, ceea ce este mai tulburător, îl constituie faptul că ea a existat la basci în Franța și Spania, la azteci în Mexic și la incași în Peru, figurând ca simbol de prim ordin pe numeroase vestigii.

Svastika, cuvânt masculin, provine din limba sanscrită și este formată în unghi drept de patru litere grecești „gamma", de unde îi provine și numele actual de „*cruce încârligată*". Să mai notăm că svastika, substantiv masculin în limba franceză, se traduce prin *svastika*, substantiv feminin în limba germană și că crucea încârligată, feminin în franceză, se traduce în germană prin „*Hakenkreuz*", substantiv masculin.

Există două cruci încârligate: svastika sinistrogyra și svastika destrogyra. Crucea încârligată este o cruce învârtitoare care se prezintă ca o combinație a unei cruci (simbolurile universalității spațiale) și a spiralei (simbolul creației), exprimând în final, fie rotația cerului nocturn, fie a soarelui diurn.

Svastika sinistrogiră este crucea încârligată care se rotește în sensul acelor ceasornicului, și ea semnifică mersul soarelui văzut de pe pământ. Denumirea ei provine de la cuvântul latin **sinistrorum**: a se roti de la dreapta spre stânga. În fizică și chimie, se mai spune levogir (proprietatea unor corpuri care deviază spre stânga planul de polarizare al luminii). În botanică, se spune sinistrovolubil pentru a caracteriza o plantă mișcătoare, ca fasolea, care crește pe arac de la dreapta la stânga. Svastika sinistrogyră, care, în sanscrită, semnifică „viață fericită", este roata solară,

simbolul focului benefic, forțele active, pozitive și restauratoare: radiația vieții, expansiunea, creația, evoluția progresivă și fertilitatea. Este Roata Soarelui de Aur, simbolul cavaleresc al cunoașterii. Simbol, înalt pozitiv, el corespunde în alfabetul ebraic, după cum am mai arătat, valorii numărului patru, care este litera *daleth* pe care cabaliștii o consideră ca simbolul luminii. Într-adevăr, pentru ei pătratul există în mișcarea cercului. Cvadratura cercului – nonseius geometric – este în simbolistică o operație fundamentală care transfigurează spațiul fix, prin roata mobilă a timpului, într-un fel de a patra dimensiune.

Svastika dextrogiră (sau svastika propriu-zisă) este crucea încârligată care se rotește în sens contrar acelor ceasornicului, în sensul rotației pământului. În chimie se cheamă dextrogir, în botanică dextrovolubil, precum caprifoiul, iar în chimie dextrogir (glucoza din această cauză se cheamă dextroză). Svastika dextrogiră este crucea încârligată hitleristă. Este Roata Soarelui Negru, sensul giratiei cerului nocturn, simbolul forțelor pasive, negative, distructive, al emblemei cavalerești pentru hegemonia politică. Simbol negativ, el se opune focului din cer, căruia omul nu-i poate provoca nici o schimbare. Este contrar focului reaprins pe pământ de om după voința sa, grație căruia el își poate impune puterea sa, și a creației sale și care poate conduce la cele mai înalte sublimări ca și la cele mai mari dezastre. Prevalarea negrului asupra albului se armonizează cu tema sacrificiului omului care acceptă noaptea temporară a morții. Valoarea numerică, pentru cabaliști, ar fi 6, adică kigamma. Unii ocultiști pun în legătură aceasta cu un pasaj din *Apocalipsa Sfântului Ioan*:... „ca acela care este inteligent și calculează numărul fiarei, căci este un număr omenesc, și numărul său este 666" (XIII-18). Ei explică faptul că fiara, adică Anticristul, are ca cifră 666: trei kigamma. Pe de altă parte, ocultiștii subliniază caracterul saturnian al svasticii dextrogire pentru a descoperi figura a patru gamma a căror rotație magică în jurul unei axe simbolizează „secerișul morții care taie spicele, dar din ale căror semințe va țâșni binele în sânul noii comunități germane, curățate de dușmanii rasei ariene, care vor fi azvârliți în adâncurile întunericului".

Mânăstirea din Lambach

În ce mod și pentru ce svastika dextrogiră a devenit simbolul hitlerismului, semnul îngrozitor al celui de al III-lea Reich?

Sunt mai multe ipoteze, care, pe căi diferite, conduc însă la

același final. Majoritatea istoricilor național socialismului, mai ales dacă sunt de origine germană, lasă inexplicabilă această întrebare sau, în cel mai bun caz, dacă îndrăznesc s-o abordeze cu repreziciune, pentru a nu spune în mod rușinos, afirmă simplu că este vorba de o „insignă antisemitică". Ultima descriere se datorează lui Joachim Fest, autorul unei voluminoase lucrări în două volume: *Hitler*, Editura Gallimard, Paris, 1968, autor care nu face excepție de la această explicație simplistă și disprețuitoare. Nu este vorba în nici un caz de ceva serios. Câțiva specialiști în probleme esoterice, ca de exemplu René Alleau, în excelența sa lucrare: *Hitler și societățile secrete* (După Ded. Grasset, 1969) merg ceva mai departe în intimitatea problemei, dar nu o elucidează decât parțial. El are însă marele merit de a nu fabula în maniera lui Louis Pauwels și Jacques Bergier (*Dimineața magicienilor*, Ed. Nemira, 1994, p. 209 și 262).

În ciuda tuturor acestora, există documente incontestabile și mărturii autentice, care ne permit elucidarea integrală a straniei legende, cel puțin în privința firului conducător. Astfel, conform unei prime ipoteze, totul a început atunci când tânărul Adolf Hitler – la o vârstă între șapte și zece ani – era copil de strană și membru al școlii de cântăreți bisericești al mânăstirii Lambach-sur-Traum (Austria de Sus). Evenimentul se petrecea prin anii 1896-1899. În această celebră mânăstire benedictină, de unde se răspândea spiritul disciplinei Sfântului Benoit, esoterica cruce încârligată fusese gravadă în toate colțurile în urmă cu treizeci de ani, aproximativ între 1868-1869, de către părintele stareț Theodorich Hagen.

Acest straniu călugăr benedictin fusese în tinerețe, printre altele, și secretarul cardinalului Schwarzenberg și notar episcopal la Praga, oraș esoteric prin definiție. Părintele Hagen avea temeinice studii de teologie, matematică, astronomie și era un ebraist recunoscut. Se pasiona de kabbala și trecea drept un priceput astrolog. A lăsat în urma sa un număr de scrieri, printre care se numără și un mare eseu de interpretare criptografică a *Bibliei*, mai ales a **Apocalipsei** *după Sf. Ioan* pornind de la lucrările lui Joachim de Flore.

Către 1856 sau 1857, părintele Hagen a plecat în Orientul Mijlociu, rămânând multă vreme la Ierusalim și apoi în insula Patmos, acolo unde Sf. Ioan a scris **Apocalipsa**. După aceea a mers în Persia, Arabia și Turcia, în Caucaz și a urcat de-a lungul fluviului Volga până la Kazan. După zece ani de peregrinări, în 1868, a revenit la mânăstirea din Lambach, unde, la scurt timp, a fost ales stareț. Hagen a chemat un grup de lucrători constructori, cărora le-a cerut să sculpteze în pietrele zidurilor, în lemnul mobilelor și să

graveze pe obiectele de cult, un semn pe care până atunci acești oameni nu-l mai întâlniseră: o cruce încârligată, crucea mișcătoare a luminii care nu încetează să se miște, vechiul semn al raselor venite din nord...

Niciodată părintele Hagen nu a explicat în scrierile sale faptul care l-a determinat să procedeze astfel într-o mânăstire catolică. În perioada anilor 1897-1898 tânărul Adolf Hitler cânta în corul mânăstirii și avea în fața ochilor săi spătarul fotoliului starețului ce poseda în partea superioară mitra, iar dedesubt gravat blazonul părintelui Hagen: un scut având în mijloc o cruce încârligată cu brațele curbate și încadrată de patru litere majuscule: T. H. A. L. (adică Theodorich Hagen, Abate de Lambach) și o dată 1869. Probabil, dacă nu sigur, această obsedantă cruce încârligată i-a marcat profund psihismul tânărului băiat care deja prezenta o înclinație spre ceremoniile grandioase și simbolism.

Ordinul Noului Templu

Datorită unei coincidențe stranii, omul care trebuia să creeze și să alimenteze viziunile cele mai fantastice, cele mai delirante ale lui Adolf Hitler, dar fără a-l întâlni vreodată, a venit la mânăstirea din Lambach la sfârșitul anului 1897. Era un tânăr călugăr de douăzeci de ani, nu benedictin, ci cistercian, înalt și slab, cu ochi de un albastru intens, cu părul blond tuns după canoanele bisericii. Se numea Adolf Joseph Lanz. Viața sa remarcabilă merită a fi relatată, cel puțin pe scurt.

Se născuse la Viena, la 19 iulie 1874. Tatăl său, Johan Lanz, era învățător într-un cartier al capitalei austriece. Bărbat foarte sever și foarte pios, își condusese încă din copilărie pe fiul său în fața impunătoarei biserici vieneze a Ordinului Teutonic, ordin pentru care învățătorul avea o venerație deosebită. Aceste exerciții de devoțiune constituiau o aspră educație germanică și totodată o instrucție naționalistă și rasistă. Foarte de tânăr, Adolf Joseph Lanz a intrat ca novice în mânăstirea cisterciană a Sfintei Cruci (Heiligenkreuz) din Wienerwald, aflată la câțiva kilometri de Mayerling. El credea că va găsi, în respectarea strictă a regulilor Sfinților Benoid și Bernard, asceza la care aspira.

Ce misiune primise călugărul Joseph Lanz de la părintele stareț al Sfintei Cruci venind la benedictinii de la Lambach la sfârșitul anului 1897? Nu se știe. Se cunoaște doar că va rămâne aici mai multe săptămâni, că va participa la toate serviciile religioase, că va

petrece mult timp consultând în biblioteca mânăstirii cărți și manuscrise și că va avea lungi convorbiri cu părintele Abbe și cu starețul.

Doi ani mai târziu, la sfârșitul anului 1899, Adolf Joseph Lanz a părăsit definitiv mânăstirea cisterciană a Sfintei Cruci. El a abandonat roba albă monhală pentru costume elegante confecționate de către cei mai buni croitori vienezi. Mijloacele sale financiare, fără a fi apreciabile, deveniseră peste noapte importante, fără nici o legătură cu originile sale modeste și a căror sursă rămânea necunoscută. Mai reținem faptul că pe lângă că și-a schimbat modul de a se îmbrăca și de viață, și-a schimbat și numele, numindu-se de acum înainte Georg Lanz von Liebenfels.

Câteva luni după revenirea la modul de viață laic, a fondat la Viena „Ordinul Noului Templu", ordin al cărui mare maestru, se subînțelege, era și care ordin se inspira, după cum îi indica și numele, din celebrul Ordin al Templierilor. Lanz pretindea că regăsise filiația templieră și fusese inițiat în marile secrete ale Ordinului, transmise ocult, după moartea pe rug a lui Jacques de Molay, de către „Superiori Necunoscuți". Rasist învederat și fanatic, Lanz a decretat că nu pot aparține la Ordinul Noului Templu decât „bărbați blonzi", având ochi albaștri care se angajau să nu se căsătorească decât cu femei blonde cu ochi albaștri, pentru a menține puritatea rasei. Noii templieri nu erau numeroși, dar au atras în rândurile lor o serie de fanatici care răspândeau noua credință. Într-o zi din anul 1907, marele maestru înconjurat de câteva zeci de noi templieri, a plantat solemn marele stindard negru, având crucea încârligată argintată, în vârful unui vechi castel din Werfenstein, clădit de Carol cel Mare, pe un pinten de piatră de pe malul Dunării în apropiere de frontiera cu Boemia.

Doi ani mai târziu, în 1909, Lanz și-a publicat lucrarea doctrinară fundamentală (reeditată în 1928 și 1930) denumită *Theozoologie sau Cunoașterea Simienilor din Sodoma și a Electronului Zeilor. Întroducere în filosofia cea mai veche și cea mai recentă și justificarea prinților și a nobilimii.*

Lucrarea se remarcă printr-o expunere rasisto-delirantă având pretenții științifico-filosofice. Lanz, prin cultura purității rasiale „înțelegea trezirea zeilor care existau dintotdeauna în creierele carnale ale oamenilor", zei care, potrivit opiniei sale, se aflau în stare de adormire, urmând că în viitorul apropiat să redea eroilor arieni organele divine „electro-magneto-radiologice" de odinioară care îi vor face înțelepți și atotputernici, aidoma ca odinioară, în timpul când zeii trăiau...

Tot în anul în care Lanz a publicat această lucrare „capitală", a mai înființat și un periodic având titlul *Ostara*, aceasta fiind numele unei zeițe germanice din luna Paștelui (Ostern în germană), divinitatea lumii primăverii sub semnul Berbecului, care anunță „vremurile noi". În caietul cu numărul 29 din toamna lui 1908, Lanz a precizat obiectivele pe care le urmărește revista sa: „*Ostara* este primul și unicul periodic consacrat studiului rasei eroice și virile care își propune să transforme în fapte învățăturile științei rasiste pentru a apăra rasa nobilă pe calea creșterii sistematice a purității sângelui și a virilității împotriva amenințării distrugerilor de către revoluționarii socialiști și afemeiați". Alături de articolele antisemite delirante, se găseau în această revistă studii serioase asupra scrierii runice, a legendelor nordice, asupra Genezei... Un spațiu larg era rezervat istoriei și studiului religiilor. În **Ostara** au apărut studii stranii care în zilele noastre ne pot apărea ca profetice în privința ideologiei național-socialiste (mai cu seamă cele ale lui Rosenberg) și în special a ideologiei S. S. Această revistă, care va atinge uneori un tiraj de 200. 000 de exemplare, nu va înceta să apară, mai mult sau mai puțin regulat, între anii 1905–1938 și chiar până în ajunul intrării nazistilor în Viena. Cu toate acestea, Lanz nu a fost nici o clipă neliniștit de prezența Gestapo-ului, dar scrierile sale i-au fost interzise. Lanz a supraviețuit celui de al doilea război mondial și a murit în 1954, la vârsta de optzeci de ani, lăsând în urma sa un mare număr de manuscrise greu lizibile, care nu au fost toate studiate până în prezent.

Printre discipolii lui Lanz, cel mai important a fost Guido von List (1848–1919), care, la rândul său, a fost un inițiat. Aceasta se constata atunci când citești curiosul său roman apărut în două volume *Carnutum*, ca și în *Povestea mandragorelor*, *Rezultatul Cercetărilor* și mai ales *Secretul Runelor*, a cărui copertă era ornamentată cu o cruce încârligată stilizată și în care el considera svastika drept simbolul purității sângelui germanic și „semnul recunoașterii esoterice dezvăluit de descifrarea epopeii runice *Edda*".

Or, se cunoaște, ca după șederea lui Hitler la Viena, tânărul Adolf Hitler citea mult. Ce citea el? S-a păstrat o mare discreție în această privință. „Am citit imens în acel timp, va scrie el în *Mein Kampf* și într-o manieră profundă. Mi-am construit în câțiva ani un ansamblu de cunoștințe care vor deveni temelia de granit a activității mele viitoare. Am mai adăugat, desigur, ulterior și unele amănunte. Dar nu am schimbat nimic". Mereu în *Mein Kampf* el

menționează că la Viena și-a cumpărat primele lucrări și primele reviste antisemite și naționaliste, dar nu vorbește nici de lucrările lui Guido von List nici de revista **Ostara** a lui Lanz. Un bătrân librar vienez, Rudolf Zimmermann l-a avut de cliet între anii 1908–1910 pe Adolf Hitler și relatează, în 1953, că viitorul Führer a citit multă literatură esoterică și rasistă. În plus, este dovedit în prezent că Hitler, în acea vreme – 1908–1910 – era deja marcat de crucea încârligată: există un proiect de copertă desenată de însuși Hitler la Viena, pentru o carte al cărui titlu trebuia să fie *Revoluția germanică* (*Die Germanische Revolution*) având autor pe Adolf Hitler. Acest proiect de copertă s-a păstrat până în zilele noastre. Deasupra titlului și a numelui autorului, se poate vedea un imens drapel desfăcut de culoare roșie, în centru având un cerc în care este inclusă o svastikă neagră (emblema celui de al III-lea Reich și a N. S. D. A. P.). Proiectul se aseamănă în mod straniu cu una dintre coperțile revistei **Ostara** a lui Lanz.

Societatea Thule

Istoricii și specialiștii în esoterism continuă disputa în jurul chestiunii dacă crucea încârligată a fost sau nu inventată de Hitler pe baza amintirilor din copilăria petrecută la Lambach. Hitler nu a inventat nimic, dar faptul este limpede: crucea încârligată nu a încetat să i se impună psihic lui Hitler, mai întâi la Lambach, apoi la Viena. La München, el va regăsi svastika, înainte și după primul război mondial.

După înfrângerea din 1918 și abdicarea Kaiserului, unii monarhiști și-au amintit că această Hakenkreuz figura ascunsă în roata cu cruce echilaterală, care exista în blazonul Hohenzollerni-lor, și că unele corpuri armate, care luptau în țările baltice, arborau pe căștile lor și pe brașarde svastika dextrogiră sau sinistrogiră. În sfârșit, antisemiții germani adoptaseră de multă vreme acest simbol pentru insigna de recunoaștere între ei. Monarhiștii ulcerați, luptători, antisemiții... toți se regăsesc la originea N. S. D. A. P.-ului.

Antisemiții vor fi aceia care îl vor influența cel mai mult pe Hitler la München încă de la începuturile sale în politică. Ei erau grupați în sânul unei societăți masonice secrete și rasiale „Thule-Gesellschaft".

S-au formulat nenumărate ipoteze fanteziste în privința acestei

societăți Thule. Organizația Thule își trage numele de la un oraș, care, conform legendei, s-ar fi situat în nordul Europei și ar fi fost populat de rasa ariană, oraș care, s-ar fi scufundat o dată cu Atlantida. Emblema organizației era svastika iar salutul consta în ridicarea mâinii drepte.

În Thule convergeau două tradiții esoterice care nu difereau între ele decât în ochii profanilor: un curent provenind de la Thula hiperboreană și alte având ca tradiție Asia Centrală. Aceste două curente aveau același simbol: **svastika**.

Thule nu era altceva decât manifestarea istorică a germanismului subteran, care a constituit și sursa Ordinului Teutonic. Germanismul a acționat în mod constant, adaptându-se cu abilitate la condițiile istorice și care nu se oculta decât sub influența circumstanțelor potrivnice, pentru a reapare atunci când condițiile reveneau propice.

În 1905, la Dresda, s-a manifestat cu discreție grupul **„Ordo Illuminatae Germanice"** avându-l ca imperator pe dr. Leopold Engel. În revista *Bauhutte* din Frankfurt pe Main, cu puțin timp mai înainte de 1914, se putea citi: La Steglitz există un „Ordin al Germanilor iluminați" care are ca emblemă crucea încârligată și care își asumă ca misiune să studieze tradițiile nordice. Într-o circulară adresată membrilor săi se menționa printre altele: „frații care sunt francmasoni sunt invitați să demisioneze imediat".

Arianismul germanic începe să se manifeste împotriva evreilor și francmasoneriei pe care o considera drept o conspirație universală de sorginte iudaică. Să remarcăm, totuși, că nazismul făcea și excepții, el aflându-se în permanență într-o strictă prudență rezervată în ceea ce privește o înaltă obedință masonică: „Stricta Observare Templieră".

În Germania, acest Ordin s-a aflat în adormire în perioada nazistă, deși s-a manifestat puternic în Suedia, unde a înființat în 1811 un „Ordin Cavaleresc" devenit Ordinul lui Carol al XIII-lea și care nu număra decât treisprezece membri, toți suedezi. Panglica era de culoare roșie și pe medalia de aur era gravat un triunghi echilateral. Marele maestru era regele ce deținea acest titlu pe viață.

În 1926, se instalează la Berlin și München o colonie hindusă și tibetană. Deîndată ce mișcarea începe să dispună de mari mijloace financiare, ea organizează numeroase expediții în Tibet, care se vor succeda practic fără întrerupere până în 1943. Organizațiile Thule și S. S.-ul au conlucrat cu colonia tibetană din Berlin. Se știe că

Hitler era în strânsă legătură cu un călugăr tibetan, care purta mănuși de culoare verde și afirma că dispune de cheile tunelului Arianei ce duce prin Himalaia spre interiorul Pământului.

În ziua de 25 aprilie 1945, când rușii au pătruns în Berlin, au descoperit într-o cazemată șase tibetani morți, dispuși în cerc, în centru aflându-se un bătrân tibetan ce purta în mâini mănuși de culoare verde. Era probabil vorba de o sinucidere colectivă rituală. Pe 2 mai 1945 s-au descoperit peste o mie de soldați tibetani morți, care luptaseră de partea germanilor.

Legenda lui Thule se afla sub pecetea unui simbolism nordic și polar, pe care național-socialismul l-a urmat într-o mare măsură. Acestei **„Thule-Gesellschaft"** au aparținut cei mai înalți demnitari naziști, cum ar fi, de exemplu: Adolf Hitler (acesta purta numele codificat de „fratele vizitator", în germană *Gast*), Rudolf Hess, Hans Bunge, Gottfried Feder, Karl Fiehler, Hans Frank, Heinrich Jost, Alfred Rosenberg (vezi Andre Brissaud: *Hitler et l'Ordre noir*, Ed. Academique Perrin, Paris, 1969; Rene Allen: *Hitler et les societes secretes*, Ed. Grasset, 1969).

Ce era exact grupul Thule? La începuturile sale, Thule a fost o societate ce urmărea cercetări etnografice. Sub conducerea profesorului Felix Niedner, ea a publicat, începând din 1912, o serie în douăzeci și patru de volume: *Altnordische Dichtung und Prosa* (*Proză și poezie nordică veche*). Primul război mondial i-a dispersat pe colaboratorii. Un mare număr chiar au dispărut. O dată pacea restabilită, grupul s-a reînchegat, dar a căpătat o orientare nouă sub influența lui Paul Rohrbach. Născut la Irgen, în Rusia baltică, în 1869, Paul Rohrbach a fost mai întâi profesor la liceul din Mittan (Curlanda), apoi la Universitatea din Dorpat (actualmente Tarfu, în Estonia). El a obținut naturalizarea germană și a predat la Universitatea din Berlin, Strasburg, după care a devenit comisar imperial în Africa Occidentală Germană. A călătorit mult în Turcia și în Persia. În timpul primul război mondial a condus „Agenția Centrală de Informații Străine", în fond o oficină de spionaj germană.

În 1920, a editat *Gândirea germană în lume*, care a cunoscut în țara sa cel mai mare tiraj al secolului XX (o sută douăzeci de mii de exemplare). Mai înainte publicase mai multe lucrări despre Asia și pangermanism. În 1916, Charles Andler scria: „Nu există în ultimii ani un alt scriitor cu mai multă audiență, decât Paul Rohrbach".

S-a preocupat, de asemenea, de problemele religioase și a scris studii privitoare la originile creștinismului și ale buddhismului. Încă

de la începutul național-socialismului i s-a raliat acestuia cu mult entuziasm. Pe când locuia la München, era unul dintre invitații obișnuiți ai Kaiserului și ai lui Herman Göring. Adolf Hitler l-a trimis în America de Sud, în India și în Asia Orientală. A murit mai înainte de căderea celui de al III-lea Reich. Paul Rohrbach l-a introdus pe dr. Karl Haushofer în grupul **Thule** și i-a încredințat după aceea conducerea Societății.

Ordinul Germanilor

În 1912, la Berlin, a fost înființată o societate secretă rasistă denumită „Ordinul Germanilor" (Germanenorden) sau „Alianța pentru Datoria Artei Originale Germane și pentru Cunoaștere", a cărui insignă era... svastika. Trei luni mai înainte de primul război mondial, în mai 1914, această lojă masonică berlineză - mult influențată de teoriile lui Theodor Fritsch (1852-1933) a convocat toate grupările antisemite germane pentru un congres ce s-a ținut la Thale, în Harz. Acolo, după afirmațiile baronului Rudolf von Sebottendorff, „militanții Societății Germanenorden" au format o alianță secretă, prima lojă antisemită, destinată a se opune în calitate de societate secretă conștientă pretinsei alianțe secrete evreiești.

În timpul războiului, Ordinul Germanilor a intrat în adormire. El nu și-a reluat activitatea decât la 25 decembrie 1917, data adunării generale în cursul căreia marele maestru a încredințat lui Sebottendorff sarcina de a conduce provincia bacareză a Ordinului și a finanța două publicații: *Nuvelele generale ale Ordinului* (destinate doar inițiaților) și *Runele* (pentru amicii Ordinului). Cu un alt frate, Walter Nauhaus, însărcinat cu activitățile tineretului, Sebottendorff a înființat la München **„Thule-Gesellschaft"** a cărui primă insignă a fost crucea încârligată traversată de două sulițe. Insigna definitivă va fi: o sabie, coroană de frunze de stejar pe un câmp strălucitor care are dispusă o svastikă cu ramurile curbate.

Loja lui **„Thule-Gesellschaft"** va fi inaugurată în august 1918 de către conducătorii berlinezi ai Ordinului Germanenorden. Trei luni mai târziu, loja din München, care număra inițial circa 250 de membri, dobândise deja doar în Bavaria peste 1500 de membri. În iunie 1919, Sebottendorff a trebuit să părăsească pe neașteptate Bavaria și a numit ca succesor al său pe avocatul Hans Dahn. La scurt timp lui Dahn i-a urmat Johannes Hering. De departe, totuși Sebottendorff a continuat să-și exercite o influență dominantă

asupra lui Thule și în special asupra unora dintre membrii acesteia, printre care se număra Rudolf Hess și Dietrich Eckart (1868-1923), acesta din urmă fiind supranumit „inventatorul lui Hitler".

Dar cine era Dietrich Eckart?

Jurnalist, romancier, traducător, poet, el a lăsat în urma sa o operă literară apreciabilă. Înainte de primul război mondial, în 1914, a colaborat la *Berliner Lokalanzieger* și i s-au jucat drame istorice puse în scenă la Hohenstaufen; a tradus Per Gynt și și-a dobândit o notorietate în calitate de critic muzical, fiind un adept fanatic al lui Richard Wagner.

Întors descurajat din război, ferm convins că armata germană fusese trădată, a creat, în 1919, la München o revistă naționalistă și antisemită: *Auf gut Deutsch*. A mai înființat, de asemenea, o „Alianță a Cetățenilor Germani" care avea să-l propulseze pe Alfred Rosenberg și pe... Adolf Hitler. Iată ce relatează Rosenberg în „Momoriile" sale: „După o scurtă remarcă ironică în privința domnișoarei von Schrenck (care-l recomandase pe Rosenberg lui Eckart), el m-a ascultat cu atenție. Fără nici o îndoială putea să mă folosească drept colaborator. Mi-a întins primul număr din revista sa și i-am înmânat câteva articole privind observațiile mele asupra Rusiei."

A doua zi, Eckart mi-a telefonat. Ceea ce îi dădusem i-a plăcut și mi-a cerut să vin fără întârziere. M-a primit foarte cordial... Rosenberg și Eckart au devenit prieteni intimi. Romancierul l-a introdus pe colaboratorul său în „Thule". „După un timp oarecare, continuă Rosenberg, am auzit vorbindu-se de un anume Adolf Hitler, care se raliase la D. A. P. și care ținea în cadrul acestuia discursuri demne de toată atenția. El i-a făcut, la rândul său, vizite lui Eckart și în cursul uneia din aceste vizite l-am cunoscut. Această relație mi-a determinat propriul meu destin și lui i-a oferit locul în destinul națiunii germane..."

De asemenea, la acea dată, a avut loc un eveniment capital, pe care Konrad Heiden l-a relevat cu prudență în câteva cuvinte: „Eckart a realizat formarea spirituală a lui Adolf Hitler". Altfel spus, el l-a introdus în grupul „Thule" și i-a comunicat arcanele.

Se prea poate ca până atunci, „Thule" să fi constituit o academie diletantă, dominată de un ușor snobism. Hitler a fost primul proletar admis în ea. Iată ce ne relatează Gorletz și Quint: „Thule se preocupa de patrimoniul spiritual al arienilor nordici, care erau purtătorii Lumii pentru Lumea întreagă. În această asociație, se putea observa alături de aristocrați precum contesa Heila von Westarp, prințul Gustav Franz von Thurn und Taxis, baronul

Wilhelm Seidlitz și soția sa, artiști, burghezi înstăriți și studenți, ca și un fost locotenent avitoar, Rudolf Hess, doctorii Gutberlett și Morell (ultimul devenit ulterior medicul personal al lui Hitler, privit de mulți ca fiind un șarlatan)."

Întâlnirile aveau loc într-un palat: „Hotelul celor patru anotimpuri" din München. Corpul franc „Oberland" constituia garda exterioară a acestui grup esoteric. În vreme ce „Thule" reunea forțele magice ale arianismului, revoluția se pregătea să izbucnească în Bavaria. Atentatele se țineau lanț. La 21 februarie 1919, Eisner, șeful guvernului bavarez, a fost asasinat în plină stradă de contele Anton Arco-Vallery. În Landtag, un spartakist a ucis doi deputați. Sub amenințarea comunistă, Hoffmann, succesorul lui Eisner, a părăsit Münchenul. La 7 aprilie 1919, Republica Sovietelor Bavareze a fost proclamată.

La 26 aprilie, gărzile roșii au percheziționat sediul lui „Thule Geselschaft". Ele au luat prizonieri pe prințul von Thurn und Taxis, pe contesa von Westarp și pe baronul von Seidlitz. La 30 aprilie 1919, toți trei au fost împușcați după o parodie de judecată din ordinul marinarului Erglhofen, comandantul Armatei Roșii din Bavaria.

Dar la 1-2 mai 1919, trupele regulate au eliberat Münchenul și au efectuat represalii nemiloase. Astfel, „Thule" își redobândise martirii săi! Grupul a căpătat o orientare nouă. Tot ce aparținea de latură academică a fost abandonat și de acuma s-a consacrat exclusiv magiei ceremoniale.

La acea epocă, viitorii conducători ai celui de al III-lea Reich erau neo-păgâni. După Oswald Dutch, zeii germanici Thor, Odin, Wotan reînviau după dezastrul din noiembrie 1918. La rândul lor, triumfau asupra lui Christos. În Westfalia, afirmă acest istoric, orașe întregi reveneau la păgânism și crucile erau doborâte în cimitire. Căsătoriile se efectuau sub stejari seculari, în serbări ce culminau cu orgii și în vremea echinocțiilor se celebrau rituale magice în jurul unor mari ruguri aprinse.

Acest neo-păgânism era întreținut și exaltat de câțiva scriitori, care popularizau doctrina lui **Thule**. Cel mai citit dintre acești profeți, era Guido List, care, după 1908, scrisese numeroase lucrări în care erudiția se amesteca cu romantismul. Iată câteva dintre titlurile sale: *Secretul Runelor, Esoterismul Religiei germanilor, Trecerea de la wotanism la creștinism, Riturile Germano-Arienilor* etc.

În vârful muntelui Brockenberg - unde se derula Sabbatul în timpul Evului Mediu - aveau loc acum ritualuri erotico-orgiace, și

s-a pretins că în timpul unei astfel de ceremonii, Rudolf Hess a fost vrăjit și și-a pierdut rațiunea. Se cunoaște ce a urmat: fuga neașteptată în Anglia.

În 1919, fără a renunța la activitatea sa esoterică, Societatea Thule s-a orientat din ce în ce mai mult către domeniul politic. Hess și Eckart erau aceia ce acționau în acest sens: Wilhelm Gutberlet (1870-1940), medic și astrolog, și Karl Harrer (1890-1926) li s-au alăturat primilor doi. Alți „frați vizitatori" și-au adus la rândul lor contribuția: Anton Drexler (1884-1942), topitor de metale și Gottfried Feder (1883-1941) erau membri fondatori ai unui minuscul partid politic: **Partidul Muncitorilor Germani (D. A. P.)**.

La 21 septembrie 1919, D. A. P. a ținut o adunare la München, în braseria Sterneckerbrau. Feder a luat cuvântul. Drexler, Harrer și Gutberlet erau prezenți. Mai erau de față circa patruzeci de persoane. Un oarecare profesor Baumann a luat cuvântul pentru a preconiza separarea Bavariei de Germania și a se efectua o uniune între aceasta și Austria. Vecinul lui Gutberlet s-a ridicat brusc ca un diavol ce țâșnește dintr-o cutie. Era un bărbat tânăr, foarte slab, cu părul negru cu reflexe roșiatice, cu o mustață mică și obrajii subți. El l-a biciuit pe nefericitul Baumann într-un atac atât de virulent, încât profesorul a fost nevoit să plece în grabă din sală. Tânărul bărbat slab a fost puternic aplaudat. La sfârșitul reuniunii, Drexler l-a întrebat cum se numește. Răspunsul a venit imediat:

Adolf Hitler!

Urmarea se cunoaște.

Devenit membru al D. A. P.-ului, „fratele vizitator" al Societății Thule, Adolf Hitler, a devenit la scurt timp șeful D. A. P.-ului care s-a dezvoltat și în 1920 s-a transformat în **Partidul Național Socialist al Muncitorilor Germani (N. S. D. A. P.)**. Tot în 1920, drapelul noului partid a căpătat forma sa definitivă. Hitler va spune: „După numeroase tentative, am stabilit forma definitivă: un drapel roșu, cu un cerc alb, având în mijlocul acestuia o cruce încârligată neagră. După lungi tatonări, am găsit un raport existent între mărimea cercului alb, forma și grosimea crucii încârligate". Totul era conform coperții cărții desenate la Viena.

La 29 iulie 1921, Adolf Hitler a devenit stăpânul absolut al N. S. D. A. P. -ului aplicând pentru prima oară acestui partid ceea ce va deveni ulterior **Führerprinzip**, adică decizia suverană luată de singurul său șef responsabil. Principiul de altfel expus de Lanz în *Ostara* și de Sebottendorff în *Rune*.

Svastika își începea marșul infernal...

O Mata Hari al celui de la doilea război mondial?

Cel de-al doilea război mondial mai păstrează încă multe secrete, care constituie tot atâtea enigme ale istoriei. Dintre toate acestea, cu siguranță unul dintre cele mai senzaționale și surprinzătoare este povestea secretă a tinerei Jane Horney. Se pune întrebarea la aproape șaizeci de ani de la aceste întâmplări, dacă această spioană suedeză a fost agent dublu, triplu sau cvadriplu? Pentru cine lucra ea, oare, cu adevărat?

O serie de istorici, care nu țin să-și facă cunoscute numele, din motive bine motivate, și-au propus să dezlege misterul care o înconjoară pe celebra spioană Jane Horney. Puțin cunoscută de marele public și abia menționată în analele serviciilor secrete ce s-au înfruntat în timpul celui de al doilea război mondial, Jane Horney, continuă să dea bătaie de cap istoricilor.

Primele informații despre Jane, cercetătorii le-au obținut de la Johan Horney, fratele mai mic cu opt ani al eroinei, inginer la o întreprindere din Stockholm. Acesta relatează:

Jane era un adevărat băiețoi. La vârsta de 10 ani călărea deja, pe ascuns, armăsari pur-sânge. Se ruga de pescari să o ia cu ei și se descurca asemenea unui adevărat lup de mare. Într-o zi, copilă fiind, nu a ezitat să intre la circ în cușca leilor. La 15 ani, ea călătorea singură prin Europa și a învățat astfel limbile engleză, germană, franceză și daneză. La 17 ani s-a înscris în organizația paramilitară suedeză „Stelele albastre" care furniza armatei personal feminin auxiliar pentru a conduce camioane și a îngriji de cai. Avea un asemenea ascendent asupra celorlalți, încât cei din anturajul său o porecliseră „doamna Colonel".

Nu a întârziat să fie remarcată de serviciile secrete suedeze și Jane Horney a fost cooptată și trimisă, după o scurtă pregătire, în misiune la Berlin, în 1936. Avea doar 18 ani, era subțire în talie, înaltă (1,80 m), superbă, cu un păr lung și roșu ca flacăra. Făcea

ravagii printre tinerii ofițeri ai Wermacht-ului, până în ziua când s-a fixat asupra unui bărbat cu 20 de ani mai în vârstă decât ea, generalul Ernst Gilbert, care îi semăna ca fire și temperament, fiind un aventurier pasionat.

Destinul o va urmări de acum încolo, și în privința existenței celor doi. Combatant glorios în primul război mondial, rănit grav, primește tresa de general în 1918 devenind astfel unul dintre cei mai tineri generali ai armatei germane. Ca și mulți alții, este dezgustat de înfrângerea suferită de țara sa, de condițiile impuse de Tratatul de la Versailles, de faptul că țara a fost descompusă și hotărăște să se expatrieze în Uniunea Sovietică. Remarcat de generalul devenit în scurt timp mareșal, Simion Budionîi, Gilbert primește sarcina de a organiza și antrena cavaleria Armatei Roșii. Este vremea când îi va cunoaște personal pe Lenin și Djerjinski fondatorul CEKA. Pentru calitățile sale este promovat de țara de adopție la gradul de general al Armatei Roșii. Se împrietenește cu un tânăr șef de escadron pe nume Jukov de care îl va lega o strânsă amiciție. Jukov îl va învinge pe Hitler în fața Moscovei și în fruntea armatei sale va cuceri în 1945 Berlinul.

Să dăm firul înapoi. Înrolat în serviciile secrete sovietice, Gilbert revine în Berlin la începutul anului 1930 și, conform instrucțiunilor primite de la Centru, se amestecă în mediile naziste de stânga. Reușește să se salveze de masacrul trupelor SA conduse de Rhöm din „Noaptea cuțitelor lungi" în care atât Röhm cât și prietenul său Schleicher sunt asasinați de către SS la ordinele lui Hitler care-și vedea periclitată supremația. Este închis și urmează să fie judecat. Sentința era una singură: condamnarea la moarte. Apelează la un văr al său, contele de Schilembrug, care, cunoscându-l pe amiralul Canaris, șeful Abwehr-ului, îl salvează și-l înrolează în serviciul său. În scurt timp, se remarcă, devenind unul dintre principalii conducători ai Abwehr-ului. Suntem în anul 1936 și în această calitate o întâlnește pe Jane Horney, roșcata suedeză. Se pune întrebarea: Gilbert îi va încredința tinerei suedeze toate secretele vieții sale? Va reuși să afle aceasta că el este în solda rușilor? Sau poate și ea, lucra de la început pentru sovietici?

„Mi-am reîntâlnit sora în vara anului 1942, relatează Johan fratele ei. Se afla împreună cu Gilbert cu care trăia. Acesta era trimis de Abwehr în misiune de inspecție pe frontul rusesc. Jane era bulversată peste măsură de atrocitățile și masacrele comise de trupele de represalii ale armatei naziste. Ajunși la Sevastopol, tânăra femeie a fost uimită și impresionată de frumusețea ținuturilor rusești pe care le străbătea și care constrastau cu scenele de oroare pe care le văzuse."

Regimul nazist i-a apărut așa cum era, revoltând-o peste măsură. Este impresionată de soarta evreilor care erau mânați ca vitele spre lagărele de exterminare. Se hotărăște să acționeze. În 1943, pe o stradă din Berlin, vine în ajutorul unui evreu bătrân și bolnav pe care nimeni nu vroia, de frică, să-l îngrijească. Merge personal la spital și face un scandal monstru pentru ca acesta să fie internat. Gestapo-ul este sesizat și intervine prompt și o arestează. Urmează judecarea și după cum era de așteptat, este condamnată la închisoare. Urmele acestei detenții pot fi constatate și astăzi în registrele autorităților, în arhive.

Gilbert, general influent al Abwehr-ului, își pune în joc toate relațiile și, în cele din urmă, reușește s-o elibereze.

În plin război, uzând de relații încă neelucidate, Jane își continuă fără prea multă dificultate, naveta între Berlin și Stockholm, trecând prin Copenhaga, unde Gilbert instalase o antenă a Abwehrului pe acoperișul agenției de presă „Skandinavia Bildbüro". Profitând de experiența ei de „lup de mare" căpătată în adolescență, ea va trece de mai multe ori pasul Oresund, situat între coastele daneze și suedeze, în barcă, trăgând singură la vâsle și ajutând să treacă în Suedia, care adoptase ca și Elveția statutul de țări neutre, foarte mulți evrei refugiați din fundul Poloniei sau al Rusiei. Vorbește cu ei în limba polonă sau rusă și, o dată ajunși împreună în Suedia, le servește de interpretă în fața autorităților suedeze.

La solicitarea lui Gilbert, contactează ambasada sovietică din Stockholm și reușește să aibă legături strânse cu ambasadoarea sovietică, Alexandra Kollontai, singura femeie pe care Stalin o stima în mod deosebit, ridicându-se în picioare și se înclina în fața ei. Alexandra Kollontai a fost una dintre femeile ce au făcut parte din partidul bolșevic, veche prietenă a lui Lenin, al cărui nume a intrat în istorie. Fapt incredibil, dar o intimitate porfundă s-a închegat între șefa diplomației sovietice în Suedia și tânăra și frumoasa femeie.

Jane reușise prin propriile sale puteri de seducție să fie bine plasată pentru a fi capabilă să i se încredințeze, în septembrie 1944, o misiune capitală pentru soarta războiului. Mareșalul Jukov, care intenționa să năvălească cu toate armatele pe care le comanda asupra Berlinului, este încurcat de noile consemne venite din partea lui Stalin. Acesta cerea, cu orice preț, ocuparea Danemarcei de către Armata Roșie. Era un joc prin care dictatorul roșu de la Kremlin vroia să pună mâna pe strâmtoarea Oresund, permițând astfel flotei sovietice să aibă acces direct în Marea Nordului și în Oceanul Atlantic.

Jukov realizează faptul că el nu poate reuși. Dacă separă armata și trimite o parte din ea în Nord, riscă să compromită o victorie strălucită asupra Berlinului. Cum să-l determine să-și schimbe planurile pe Stalin recunoscut pentru inflexibilitatea lui? Cine din anturajul său ar fi îndrăznit la acea oră să-i vorbească? Jukov, gândindu-se bine, nu vedea decât un singur om în măsură să se impună dictatorului roșu: doamna Kollontai. Dar cum să discuți și să te întâlnești cu ea în mod discret, departe de ochiul vigilent al serviciilor secrete sovietice?

În acel moment, Budionîi, care îl seconda pe Jukov, i-a spus să apeleze la Gilbert care era un maestru în asemenea operațiuni.

Printr-un canal secret, numai de el știut, Gilbert este pus în temă. El nu poate să se ducă singur la Stockholm, dar are la dispoziție pe cel mai competent agent: Jane. Mesajul este transmis. Alexandra Kollontai merge de îndată la Kremlin și îi explică lui Stalin că ocuparea strâmtorii ar fi timp pierdut. Pentru a-și întări spusele, adaugă rituos: „Suedia va fi, după război, o țară de o neutralitate stabilă și va permite în mod categoric să treacă toate navele sovietice".

Stalin cedează la sfatul ambasadoarei, dar îi atrage atenția că „dumneata ești garanția acestui lucru".

Astfel, cu ajutorul ocult al Janei, Jukov cucerește Berlinul și înfige steagul roșu.

La prima vedere, se poate spune că Jane a lucrat pentru ruși? Nu este ușor de răspuns la această întrebare cum s-ar grăbi unii s-o facă. Trebuie să spunem că MI6 Serviciul secret britanic o considera pe Jane Horney ca fiind cel mai bun agent al său aflat la Copenhaga.

Pentru serviciile secrete britanice, Jane controlează, finanțează și înarmează rezistența daneză împotriva naziștilor. În loc să lupte împotriva ocupanților, cei din rezistența daneză, pe de o parte burghezii, iar pe de altă parte comuniștii, se ucid reciproc. Și unii și alții speră să pună mâna pe putere după război. Împotriva comuniștilor danezi, nemții le furnizează burghezilor arme și aur. În contrapartidă, aceștia din urmă se angajează să nu-i atace pe nemți și îi ajută chiar să fugă în momentul capitulării.

Jane Horney știa prea multe. La sfârșitul lui mai 1945, ea dezvălui englezilor ruta a două submarine germane care părăsiseră portul Kiel având la bord înalți demnitari nazisti. O fugă ocrotită de rezistența daneză. Cele două submarine sunt scufundate și unii dintre danezi o consideră pe Jane un martor stânjenitor și o piedică reală în calea planurilor lor. Ei hotărăsc eliminarea agentei.

Gilbert fusese ucis în octombrie 1944 pe o stradă din Copenhaga. La 18 iulie 1945 îi vine rândul și Janei. Doi ucigași profesioniști îi dau de urmă într-un hotel din Malmö, în sudul Suediei. Ei avertizează autoritățile suedeze de la Stockholm că trebuie să elimine o spioană a Gestapoului, care denunțase rezistenți danezi și evrei.

— Faceți ce doriți, le-au răspuns suedezii. Noi nu ne băgăm în treburile voastre. Dar vă interzicem să o executați pe teritoriul nostru sau în apele noastre teritoriale.

Cei doi pătrund în hotel, o imobilizează pe tânăra femeie și o transportă către o ambarcație lăsată pe plaja de la Larool. La un moment dat ea reușește să le scape, dar răpitorii o urmăresc și în timpul luptei o împușcă cu un revolver. Înfășurând-o cu un lanț greu care s-o ducă la fund, vor s-o scufunde în larg.

Aici se oprește prima parte a traiectoriei aventuroase a singuraticei Jane Horney.

Regizorul Stellan Ohlsson a proiectat pe ecranele telvizoarelor suedeze și din Danemarca, în 1985, filmul care descria viața faimoasei agente secrete. El se încheia cu episodul aruncării în mare a corpului nefericitei femei. Prezentat pe micile ecrane din ambele țări, filmul a provocat un viu scandal și proteste energice mai cu seamă la Copenhaga. Jane Horney era prezentată în acel film ca o Jeanne d'Arc, iar rezistența antihitleristă daneză era descrisă ca o grupare de afaceriști turbulenți. Situația era de-a dreptul extrem de delicată și avea serioase implicații de ordin politic.

Președintele Consiliului Național al Rezistenței din Danemarca, Frole Jacobsen, care era totodată patronul și mentorul tuturor conducătorilor poliției actuale, nu s-a sfiit să declare public:

— Noi am suprimat-o pe Jane Horney sub grava acuzație dovedită de trădare și mișelie, a spus el, anunțând că va acționa în justiție televiziunile suedeză și daneză pentru proiectarea filmului

Dar s-au găsit și voci care erau de cu totul altă părere.

— Rezistența din țara noastră nu avea nici un motiv patriotic să o lichideze, a replicat demn istoricul danez Hans-Cristian Bjerg.

În acest timp, restul membrilor familiei lui Jane face plângere împotriva rezistenței din Danemarca. Cine poate să arate de partea cui este adevărul. Zvonuri din ce în ce mai insistente se răspândesc ca fulgerul anunțând că Jane ar fi în viață!

Aceasta își are originea în ipoteza lansată încă din 1945 de sublocotenentul Ake Hasselrot, care fusese însărcinat cu prezentarea în care a fost executată crima, dat fiind că ea avusese loc totuși pe teritoriul suedez. Concluzia ofițerului era că danezii au confundat

victima și femeia pe care au ridicat-o noaptea de la hotel și apoi au ucis-o. Ea nu era Jane. Era o norvegiană care îi semăna, colaboratoare a germanilor și cu care agenții serviciilor secrete suedeze o înlocuiseră pe Jane.

Mult mai târziu, dându-și seama de greșeala pe care o făcuseră, cei din rezistența daneză au trimis alți doi asasini la Bromma lângă Stockholm, unde Jane se refugiase între timp, găsindu-și un domiciliu conspirativ. Dar când au ajuns asasinii, tânăra roșcată era deja plecată, de data aceasta se folosise de un avion pus special la dispoziția ei de către serviciile secrete britanice care erau la curent cu activitatea dusă de tânăra femeie. Astfel, ea ajunge în Norvegia și cu un vapor englez este dusă la Tanger.

Cu ajutorul vechilor legături din Abwehr – organizația ODESA – știute de la fostul ei protector, Gilbert, ea se duce în Argentina, călătorind la bordul unui submarin german. În 1967, are nesansa să fie recunoscută într-un bazar din Buenos Aires și, speriată de urmări, cere azil în URSS prin ambasada sovietică de la Stockhom unde era cunoscută. Cerera a fost supusă spre aprobare chiar lui Iuri Andropov, șeful de atunci al KGB-ului și de mareșalii Jukov și Budionîi.

La începutul anului 1970, a fost îndeplinită operațiunea de repatriere a femeii care avea acum 52 de ani. Fidelă trecutului ei, Jane Horney cere să fie dusă în patria adoptivă, cu submarinul. Ea însăși, ca și altă dată, va vâsli într-o barcă până în larg unde o aștepta un submersibil sovietic. I s-a pus la dispoziție la Leningrad o mică vilă și va avea acces oricând la o casă de vară la Sevastopol.

Scafandrii care au fost angajați să se scufunde la sfârșitul anilor '80 în largul plajei de la Laröd au descoperit la o adâncime de circa 26 de metri un schelet înfășurat în lanțuri. Era femeia executată în 1945 în locul Janei.

„Am cerut autorităților să aducă la suprafață corpul descoperit în mare, a declarat fratele lui Jane, Johan Horney. Era singura posibilitate de a avea inima ușoară și de a pune capăt misterului. Dar nu am primit nici un răspuns. Dacă era Jane s-ar fi putut identifica prin radiografia dentară. Asociația dentiștilor a anunțat însă că toate arhivele epocii ar fi fost distruse. Mai mult ca sigur – spune fratele Janei, undeva nu se dorește elucidarea acestei istorii. În orice caz, dacă Jane trăiește undeva în U. R. S. S., ea nu a mai contactat familia. Serviciile secrete își au regulile lor nescrise.

Misterul agentului A-54

S-a scurs mai bine de o jumătate de secol de la teribila încleștare ce a reprezentat-o cel de al doilea Război Mondial. Legat de acesta mai dăinuie încă și astăzi o serie de enigme, de întrebări, care își așteaptă răspuns. Una dintre aceasta este legată de existența agentului A-54 un pion al războiului inteligențelor.

În timpul celui de al doilea război mondial, au existat oameni care gândeau că cel mai mare serviciu pe care-l puteau face patriei lor - Germania - era să contribuie la doborârea cu un ceas mai devreme a clicii naziste de la putere, să pregătească înfrângerea Germaniei hitleriste pentru a asigura salvgardarea Germaniei și transformarea ei într-un stat democrat. Așa au judecat patrioții din grupul berlinez Saefkow-Jacob-Bästlein, din organizațiile create în Thuringia sub conducerea lui Magnus Posen și Theodor Neubauer, grupul care activa la Leipzig în frunte cu Georg Schumann, dar lipsiți de orientare politică. Contradicția dintre aparența de trădare și esența patriotică a rezistenței antihitleriste a determinat un sfârșietor proces de revizuire a unor prejudecăți adânc înrădăcinate. Militarii de carieră îndeosebi, educați de generații în mentalitatea prusacă a obedienței necondiționate față de autorități, vedeau ridicându-se în fața lor un obstacol, pentru ei aproape insurmontabil: rebeliunea împotriva Führerului. De acesta îi lega nu numai un jurământ de credință, ci și satisfacția de a vedea refăcută gigantica mașină de război germană, în ciuda prevederilor Tratatului de la Versailles.

Trecerea peste aceste bariere de ordin moral nu a fost deloc ușoară. Totuși, unii membri ai Înaltului Comandament al Forțelor Armate (O. K. W.) și al armatei terestre (O. K. H.), câțiva generali și un număr de ofițeri superiori au ajuns, în cele din urmă, la concluzia că fidelitatea față de un criminal constituie ea însăși o crimă și au hotărât să angajeze lupta împotriva lui Hitler. Începând cu anonimii ofițeri de stat-major care i-au furnizat cu regularitate datele cele mai confidențiale lui Rudolf Roessler, conducătorul

rețelei de informații Lucy din Elveția, și sfârșind cu purtătorul unui nume răsunător în aristocrația bavareză, colonelul Claus Schenk von Stauffenberg autorul atentatului din 20 iulie 1944, acești oameni au săvârșit fapte care, conform rigidului cod de onoare al castei lor, erau calificate drept „trădări". Au făcut-o, înțelegând că veritabilul și marele inamic al Germaniei era însuși dictatorul aflat la cârma țării. E adevărat însă că, pe măsură ce perspectiva naufragiului se contura din ce în ce mai pregnant pentru nava pe care se îmbarcaseră condusă fiind de Hitler, piratii intrați în panică se îmbulzeau în număr tot mai mare spre bărcile de salvare. Göring și Himmler, Bormann și Kaltenbrunner, Rosenberg și Streicher, Canaris și Schellenberg l-au trădat pe rând pe Hitler, cârmaciul lor de până atunci - în fapt sau intenție, cum o dovedesc documentele - intrând în legătură cu aliații occidentali și oferindu-și serviciile pentru a se ajunge la o încetare a focului.

Paul Thümmel - fotografie de tinerețe.

Aceasta a fost, în materie de comportare, regula valabilă pentru toți naziștii, indiferent de grad și funcția ocupată. O regulă care n-a cunoscut decât o singură excepție, demnă de a fi reținută de istorie: Paul Thümmel, eroul capitolului de față.

Descoperirea sa se datorează întâmplării. Dacă un istoric ceh nu ar fi cercetat, în 1962, dosarul procesului lui Karl Hermann Frank „protector" adjunct al Boemiei și Moraviei sub ocupația hitleristă; dacă în arhiva serviciului de informații cehoslovac, refugiată la Londra, după ocuparea țării de către trupele germane nu s-ar fi găsit documentele în care figura misteriosul indicativ A-54, ce-l desemna pe unul dintre principalii agenți ai serviciului; dacă istoricul nu ar fi remarcat coincidența dintre arestarea în 1942 a unui anume Paul Thümmel, menționată în dosarul Frank, și ieșirea din circulație a agentului A-54, înregistrată în fișele serviciului de informații cehoslovace; dacă ar fi lipsit oricare dintre verigile intermediare ale lanțului de deducții și corelări care au condus la

descoperirea identității dintre A-54 și Thümmel, acesta ar fi rămas pentru totdeauna un obscur spion al Abwehrului, asasinat asemenea multor altora de către Gestapo, în ultima baie de sânge (cu 12 zile doar) înainte de capitularea Germaniei.

Ca într-o străveche pictură, peste care s-a mai pictat alte portrete, abia după ce stratul gros de vopsea aplicat deasupra ei a fost înlăturat, portretul lui Paul Thümmel apare pe alocuri încețoșat, iar contururile sale se pierd în negura timpului. Se știe că a fost un vechi membru și deținător al insignei de aur a partidului nazist, Haupt-V-Mann (șef al unui centru de spionaj); i se cunosc toate pseudonimele și numele conspirative: Voral, Steinberg, Holm, Franța, René, Tooman...; i se știu trăsăturile feței, așa cum le reproduc fotografiile îngălbenite de vreme; s-a fixat pe peliculă imaginea casei din Neuhausen în care s-a născut; s-a stat de vorbă cu soția lui și cu alte câteva persoane pe care împrejurările le-au adus alături de el; se păstrează rapoarte, mesaje și note scrise de mâna lui... Se știu foarte multe, dar se ignoră esențialul: ce anume l-a determinat pe acest om să treacă, încă din 1936, în rândul celor care luptau împotriva nazismului?

Pofta de câștig? Greu de admis, întrucât a renunțat destul de repede să mai solicite vreo remunerare în schimbul informațiilor pe care le furniza cehilor. Resentimentele provocate de lichidarea lui Roehm și a celorlalți hitleriști din „vechea gardă"? Dezgustul față de metodele fasciste după ce le-a cunoscut mai îndeaproape, așa cum, de altfel, a și declarat Gestapoului cu prilejul interogatoriilor?

Ipoteze sunt multe, dar toate sunt simple speculații. Poate că cele mai multe șanse de autenticitate le are cea care ia în considerație pregătirea și dezlănțuirea celui de al doilea război mondial, care a atras după sine distrugeri considerabile și un număr enorm de victime omenești. Nu mai punem la socoteală morții din lagărele de exterminare nazistă și deportările. Acceptând inițial politica lui Hitler, Thümmel s-ar fi înspăimântat, în 1936, de dezastruoasele consecințe ale agresiunilor în care era pe cale să se lanseze Reichul și care aveau să culmineze, în mod inevitabil, cu o conflagrație de proporții mondiale. Este posibil. Foarte posibil. Certitudini nu ne poate oferi, din păcate, nimeni.

Agentul A-54 a apărut în ziua de luni 10 februarie 1936. Era o dimineață geroasă de iarnă, când, în biroul de informații al armatei cehoslovace, maiorul Bartik șeful Serviciului de contraspionaj al Biroului 2, a primit o scrisoare purtând ștampila orășelului ceh Most. Bartik se uită cu atenție la adresă. Era scrisă cu cerneală și

scrisul nu părea a fi schimbat în mod intenționat: „Către Ministerul Apărării Naționale, Nachrichten Abteilung, Praga". Într-unul din colțurile plicului, un timbru de o coroană de culoare roșie înfățișânsu-l pe Masaryk, ștampila poștei din localitatea Most, data de 8 februarie 1936.

— Hai să vedem despre ce-i vorba, spuse colonelul Frantisek Hajek, șeful serviciului de informații luând scrisoarea și așezându-se la masă. El scoase din plic o hârtie împăturită de două ori. Trei perechi de ochi se ațintiră asupra rândurilor scrise la mașină: „Către Ministerul Apărării Naționale. Praga". „Der Schreiber dieses Briefes..."

„Autorul acestei scrisori se oferă să lucreze pentru serviciul de informații cehoslovac. Nu cred că vă interesează motivele pentru care o fac. Pot să vă procur:

1. Toate chestionarele serviciului de spionaj german din anii 1935 și 1936, cuprinzând date referitoare la infanterie, artilerie, cavalerie, aviație (cu multe detalii), date privind situația de la căile ferate, jandarmerie, grăniceri și poliție, precum și întreaga organizare a armatei germane.

2. Schema noii forme de organizare a serviciului de informații german, având legături cu jandarmeria, grănicerii, Gestapoul și serviciile siguranței SD și constituind o singură rețea a Reichswehrului, unica organizație care se va ocupa de spionaj și contraspionaj și de obținerea unor informații cu caracter economic.

3. Noua formulă de organizare a serviciului de spionaj german care acționează chiar pe teritoriul Cehoslovaciei.

4. Toate agențiile germane, inclusiv cele ale Gestapoului și Abwehrului, numele funcționarilor respectivi, numele lor conspirative, adresele și numerele lor de telefon.

5. Numele, numele conspirative și adresele noilor conducători ai Abwehrului și ai serviciului de spionaj care acționează împotriva Cehoslovaciei.

6. Noua metodă de transmitere a știrilor din Cehoslovacia (după acest sistem, în viitor va fi mai greu de prins un agent german).

7. Organizarea în caz de război: modalitatea de difuzare a informațiilor, oamenii aleși în acest scop și mijloacele necesare. Dacă ați ști despre ce este vorba, ați oferi, fără îndoială, o sumă enormă.

Dispun de toate aceste date și de multe altele. Am nevoie de un aparat fotografic, pe care, din motive de siguranță, îl voi cumpăra din Germania.

Pun următoarele condiții:

a) Să nu încercați vreodată să aflați numele meu.

b) Să nu ne întâlnim niciodată pe teritoriul Cehoslovaciei.

c) Dacă, pe baza informațiilor mele, va fi necesar să luați unele măsuri, să se procedeze mai inteligent decât o fac tribunalele militare, pentru ca cei din Germania să nu se sesizeze imediat.

d) Pretind suma de 15.000 de mărci în bani germani (nu bancnote noi). Din această sumă, 4000 de mărci să-mi parvină în trei săptămâni pentru acoperirea unor cheltuieli imediate.

Răspunsul îl aștept la post-restant, de fiecare dată în alt oraș din Saxonia sau Bavaria. Depinde de răspunsul dumneavoastră dacă voi pune la dispoziția dumneavoastră acest material, sau îl voi oferi serviciului de informații francez. Ca prim răspuns aștept suma solicitată drept aconto, pentru a-mi cumpăra aparatul fotografic și pentru alte câteva cheltuieli necesare. Oferta mea este serioasă și nu aveți de ce să vă temeți că veți arunca banii în vânt.

Vă rog să expediați primul răspund la adresa de mai jos, cel târziu până la 14 februarie. Timpul este cam scurt, dar mă aflu tocmai în Saxonia, undeva aproape de graniță.

Al dumneavoastră, F. M.

F. M. 137, post restant. Annaberg (Erzgebirge). Scrisoare să fie pusă la poștă pe teritoriul Germaniei".

Numele autorului propunerii a rămas necunoscut. Agentul A-54 a schimbat timp de 6 ani nume și adrese. În același timp, a existat la Praga un om cu o funcție importantă în Abwehr, pe care serviciile cehe îl cunoșteau și-l apreciau ca pe un primejdios inamic. Abia la 20 de ani după război, între cele două personaje a fost pus semnul identității.

Propunerea necunoscutului a fost primită, căci era prea tentantă ca să nu merite riscul de a se pierde 15 000 de mărci. Cehoslovacia se afla de doi ani în război secret cu Hitler, care își pregătea loviturile pe îndelete. Sprijinul lui era partidul minorității germane din Munții Sudeți, care urma să organizeze acțiunile de sabotaj în Cehoslovacia, să provoace și să exploateze conflictele dintre naționalitățile conlocuitoare, să obțină informații despre sistemul de apărare militar cehoslovac.

Propunerea a fost, așadar, acceptată. În aprilie 1936, în orășelul cehoslovac de graniță Vejprty, a avut loc prima întâlnire a unor ofițeri cu A-54.

Au fost luate toate măsurile de precauție, căci ofițerii cehi aveau o tristă experiență: cu puțin timp înainte, unul dintre ei fusese răpit

Agentul A-54, alias Paul Thümmel, fotografii pentru serviciile secrete.

de naziști. Întâlnirea de la Vejprty s-a desfășurat însă fără incidente. Un tânăr de vreo 30 de ani, de statură mijlocie, cu înfățișare foarte comună, a apărut din întuneric și a luat loc în mașina ofițerilor. Li s-a prezentat acestora drept funcționar la secția radio-foto a Abwehrului, afirmând că avea nevoie de bani pentru a-și putea plăti datoriile și a se căsători. Primele informații date de el arătau că Cehoslovacia va fi atacată, urmând să fie invadate după aceea, alte state europene. Apoi, A-54 și-a pus în gardă interlocutorii, arătând că Abwehrul (serviciul de spionaj al armatei germane) dispune de planuri care provin din partea unui agent al său, probabil cineva cu o funcție importantă la Praga.

Verificate, toate informațiile primite de la A-54 s-au dovedit a fi exacte. Autenticitatea detaliilor lăsa să se deducă faptul că autorul are acces la dosarele secrete ale Abwehrului.

La întâlnirea din Chomutov, A-54 a predat documente foarte importante, însoțite de lămuriri amănunțite despre noua structură organizatorică a serviciului de spionaj german. Noua formă de organizare consta, de fapt, în crearea unor rețele scurte, destinate să acționeze în zonele de frontieră (Netz 1), cât și a unor rețele de profunzime pentru interiorul țării (Netz 2).

Rețelele de frontieră sau scurte cum li se mai spunea, cuprindeau zonele de frontieră din Munții Sumava, Munții Metalici și fâșia de nord-est a republicii. Tot aici erau incluse și districtele de graniță locuite de minoritatea germană.

În aceste rețele de frontieră acționau agenți recrutați ca spioni pentru a culege informații în zonele de fortificații. Treceau, de regulă frontiera clandestin de partea cealaltă și luau contact cu

filialele de spionaj amplasate de-a lungul graniței cehoslovaco-germane.

Într-o asemenea rețea acționa și o grupă specială de rezidenți sau „cutii poștale". Era formată din indivizi care personal nu făceau investigații cu caracter de spionaj, unica lor grijă fiind să nu bată la ochi, să nu atragă atenția organelor cehe de securitate. Serviciul de spionaj german acorda o deosebită atenție recrutării lor. Agenții erau membri nedeclarați ai N.S.D.A.P.-ului, fiind pregătiți pentru misiunile lor în cadrul unor cursuri de spionaj în Germania, unde veneau de obicei în timpul concediului sau sub pretextul vizitării rudelor.

La acești rezidenți se strângeau informațiile agenților care din diverse motive, nu le puteau preda personal filialelor de spionaj din Germania.

Atribuțiile lor urmau să ia sfârșit o dată cu ocuparea zonei noastre de frontieră de către germani. În directivele elaborate în vederea ocupării Cehoslovaciei se prevedea repartizarea acestor agenți pe lângă unitățile de siguranță ale Gestapoului și alte asemenea unități, în calitate de cunoscători ai condițiilor locale din regiunile de frontieră.

Rețelele de spionaj amplasate în interiorul țării, în partea centrală și de răsărit, fuseseră create avându-se în vedere extinderea conflictului, ele urmând să-și desfășoare activitatea mai ales în timpul războiului. După ocuparea Cehoslovaciei, aceste rețele aveau să-și schimbe destinația și să devină centre de spionaj îndreptate împotriva Poloniei, României și U. R. S. S.

Membrii acestor rețele erau recrutați dintre cei mai de încredere membri ai partidului lui Henlein și făceau parte în secret, ca și rezidenții, din N.S.D.A.P. În fiecare an participau la cursurile speciale din Germania destinate inițierii în radio-telegrafie, scrierea cifrată, folosirea cernelurilor simpatice, exersarea în vederea efectuării acțiunilor de sabotaj etc. Treptat au fost înzestrați cu aparate de radio-emisie. Activitatea lor de spionaj urma să înceapă la un semnal dinainte stabilit, care avea să fie transmis prin postul de radio german sau prin revista *Prager Tageblatt*.

Semnând mai întâi F. M. apoi R. V. apoi Voral, noul agent german a anunțat, în 1938, serviciul de contra-informații din Praga că primise sarcina să pună la punct o rețea de culegerea informațiilor de pe teritoriul cehoslovac. Rețeaua a fost pusă la punct de serviciul de contra-informații ceh, a funcționat fiind îndrumată de către acesta și în cele din urmă, după ce s-a considerat că și-a îndeplinit scopul, a fost deconspirată cu acordul lui A-54. Tot în urma

Paul Thümmel într-un grup de naziști.

colaborării cu acest agent, a fost anihilată activitatea ce viza ample acțiuni de sabotaj și terorism efectuate de agenți secreți naziști infiltrați în Cehoslovacia. Scopul urmărit de producerea acestor tulburări era de a convinge opinia publică mondială de faptul că Cehoslovacia nu-și putea menține independența și că problema germanilor din Sudeți impunea găsirea unei soluții urgente.

Dar toate acțiunile dușmănoase puse la cale de serviciile serete naziste nu și-au atins scopul și reacția promptă a armatei și poporului ceh a surprins nu numai cercurile conducătoare germane dar și întreaga Europă. Puținii inițiați știau că explicația trebuia căutată într-un seif din Praga unde se păstrau documente strict-secrete.

În primăvara anului 1937, plutea în aer mirosul prafului de pușcă. Pe atunci, orice știre care anunța apariția unor tipuri de arme, de avioane, de nave sau în care se vorbea despre manevre militare, note diplomatice, despre vizite ale oamenilor de stat și ale politicienilor, despre incidente din zonele de frontieră și despre fluctuațiile de la bursă avea un iz cu totul aparte. Cu atât mai atras era cititorul de articolele despre acțiuni de spionaj sau despre spioni, socotite știri de mâna întâi de pe frontul războiului ce se apropia.

Știrile transmise de A-54 nu priveau numai Cehoslovacia, căci rețelele lui Canaris împânziseră întreaga Europă în tentaculele lor și acționau neconteni zi și noapte. În Franța, Anglia, Uniunea sovietică se primeau de la A-54 nume și adrese ale unor spioni ce acționau camuflați sub cele mai surprinzătoare aparențe. Au urmat informații despre noile arme germane, printre care rachete, gaze

toxice de un tip nou pe bază de fosfor, și un exploziv deosebit de puternic, folosit și în zilele noastre (plastic).

Abandonată de aliații ei, Franța și Marea Britanie, în octombrie 1938, Cehoslovacia a pierdut, în urma acordurilor de la München, circa 2500 km pătrați din teritoriul său, în care fuseseră construite cu multă trudă și cheltuieli, o serie de fortificații destinate să apere frontierele. Guvernul de la Praga, în ciuda repetatelor avertismente venite din partea serviciilor secrete, se încăpățâna să creadă că pretențiile hitleriste privind Cehoslovacia se vor opri aici, iar guvernele puterilor occidentale se legănau în iluzia că aici va înceta expansiunea Germaniei naziste. Dar, la gara Tunov din Praga, luând micul dejun la aceeași masă, voiajorul comercial Paul Hans Steinberg și un tânăr ceh, pe nume Fryk, își transmiteau unul altuia, printre micile nimicuri rostite îndeobște la o cafea, știrea că, la 15 martie 1939, Boemia și Moravia vor fi invadate, iar Slovacia va fi proclamată „independentă".

Fryk transmise de îndată informațiile primite superiorului său, colonelul Moravec. Acesta, sesizând importanța datelor primite și mai ales importanța pentru siguranța statului, fără să piardă timp, s-a dus la Consiliul de Miniștri chiar în acea zi. Guvernul se afla adunat în ședință de lucru. Ministrul Afacerilor Externe, Svalkovsky, admirator al fasciștilor, ieși în anticameră și în picioare, se întreținu cu colonelul Moravec. Cu un aer de superioritate califică informația drept falsă și alarmistă. Un coleg al său prinzând din vânt știrea, a telefonat imediat la ambasada cehoslovacă de la Berlin, cerând detalii. I s-a răspuns că acolo totul e calm și că personalitățile germane își mențin o poziție foarte curtenitoare și amabilă față de reprezentanții Cehoslovaciei.

Toată noaptea de 13 spre 14 martie, ofițerii de la serviciul de informații au ars documente în curtea Marelui Stat-Major. Mormane întregi de hârtii se mistuiau în flăcări și în alte localități, ca Brno, Budejovice și Bratislava. Numai materialele mai prețioase, printre care și cel referitor la principalul atu în acest joc, A-54, erau împachetate cu grijă și pregătite pentru a fi transportate în Anglia.

În imperiul britanic, frânele guvernului mai erau ținute de Chamberlain, unul dintrei cei ce acceptaseră acordul de la München, dar tot acolo, în posturi importante, se aflau oameni care vedeau situația internațională în culorile ei reale și nu-și făceau iluzii în legătură cu Germania hitleristă. Printre aceștia se număra și maiorul Harold Gibbson, reprezentantul Intelligence Service-ului la Praga. Gibby sau Johny era agentul de legătură nr. 1 al ofițerilor cehi de

la informații cu Anglia. A promis că va asigura un avion care, în după amiaza zilei de 14 martie, cu câteva ore înainte de invazia hoardelor naziste în Praga, să aterizeze pe aeroportul Praga-Ruzyne. Era un „Douglas" al societății olandeze de aviația K. L. M. El a luat la bord 11 oameni și la orele 17,15 a pornit motoarele.

În aceste condiții au părăsit patria „cei 11 de la informații". La sosirea la Londra ofițerilor cehi li s-a făcut o primire la care nici nu se așteptau și cum nici nu țineau să li se facă. Ei, care trebuiau să rămână în Anglia absolut incognito, au fost asaltați pe aeroport de o mulțime de ziariști și fotoreporteri, fiindcă se răspândise vestea că cu acest avion emigrează în Anglia guvernul cehoslovac sau inginerii de la Uzinele Skoda. Și astfel, presa britanică a anunțat sosirea celor 11 persoane „enigmatice", însoțind articolele lor și de fotografii. Ajunși în capitala britanică, cei unsprezece ofițeri cehi de la serviciul de contra-informații aveau sarcina să continue lupta împotriva lui Hitler.

Serviciul secret ceh, încă înainte de derularea acestor evenimente, dispusese instalarea în diferite localități din Europa, puncte de legătură cu A-54. Cel de la Belgrad, de pildă, purta denumirea conspirativă de „Maria", cel de la Zurich - „Kazi" iar cel din Haga - „Libuse".

La Haga, agentul secret ceh Alois Frank a primit de la A-54 în august 1939, următorul raport:

„În cazul unui conflict cu Polonia, nu se anticipează o intervenție activă a Franței și a Angliei. Sprijinul acordat Poloniei se va limita la trimiteri de material de război și la ajutor financiar... Dacă Franța va intra în război, contrar așteptărilor, ea nu va fi atacată de Germania... Se caută fotografiile ofițerilor de la contraspionajul ceh. Până acum n-au fost găsite. Documentele privind arestările ofițerilor cehi din Praga trec prin mâinile mele. Voi avea posibilitatea - nu întotdeauna, dar adesea - să-i previn".

Nu trecuse nici o jumătate de an de la ciuntirea Cehoslovaciei, era începutul lunii august... Maiorul Frank se înapoie grăbit din Polonia, unde salvase din mâinile naziștilor depozite bancare cehoslovace. Se înapoie pentru a se întâlni cu „Voral".

În atmosferă plutea din nou ceva.

Rețeaua de spionaj ce înconjura aproape întreaga Europă și ale cărei fire ajungeau nu numai în „protectorat", ci și în Germania, era deosebit de sensibilă. Acele barometrului serviciului de informații oscilau, iar acum se înclinau spre semnul FURTUNA. Indicau apoi direcția, linia tradițională a politicii prusace - Drang nach

Osten – spre răsărit. După ocuparea Cehoslovaciei, spre răsărit era Polonia.

Maiorului Frank nu-i vine să creadă că Hitler ar reuși să obțină un al doilea acord asemănător cu cel de la München, de astă dată vizând Polonia, chiar dacă rețeaua de spionaj semnala aspirațiile germanilor, iar unele cercuri împăciuitoriste din Apus se arătau deja dispuse să înceapă negocierile. Dar, la 15 martie, Hitler a dat cărțile pe față; mai putea permite acum poporul din Anglia sau cel din Franța să fie jertfit un alt stat? Va fi război? Când și cum va începe? Ce poziție vor lua marile puteri? Și cât va mai dura? Toate aceste întrebări și le puneau oamenii cu îngrijorare; ele puteau fi auzite în trenuri, în restaurante, pe stradă, în lagărele emigranților, în cazărmi – într-un cuvânt, pretutindeni în țările Europei.

Nimeni nu cunoștea răspunsul nici măcar la prima întrebare.

Nimeni, în afară de câteva persoane.

Două luni mai târziu, Alois Frank s-a întâlnit din nou cu A-54, stabilind ca, după întoarcerea în Germania, acesta să trimită o carte poștală cu un text convențional, cuprinzând numele Hilda (Olanda), Bubi (Belgia), Emil (Anglia) sau Franz (Franța), pentru a avertiza asupra unui atac împotriva țării respective...

Cam tot în această perioadă, Voral a furnizat și primele informații tehnice în legătură cu arma secretă V-1. În scrisorile trimise de A-54, printre rândurile de tipul: „Scumpă tanti, ți-am mai scris cum am întâlnit-o pe această fată..." erau inserate cu cerneală simpatică altele: „Pregătirea pentru atacul împotriva Angliei continuă... Când invadarea Belgiei și Olandei va fi hotărâtă, voi da informația printr-un anunț la ziarul *Narodni Politika*". Și, într-adevăr, la 17 martie 1940, la rubrica de anunțuri a ziarului, se putea citi: „Frantisek, totul e în regulă, te ține minte și te caută Perticka". Cei câțiva inițiați au aflat astfel de dezlănțuirea ofensivei germane în vest.

Tot în 1940, Voral informa pe colaboratorii săi cehi despre activitatea Abwehrului din România, subliniind că „amiralul Canaris vrea să organizeze aici o rețea de luptă împotriva influenței Uniunii Sovietice și a Marii Britanii... Centrala Abwehrului la București are 3 grupe. Un agent foarte abil al Abwehrului este Edith von Coler..."

O lună mai târziu, corespondența cu Olanda s-a întrerupt; țara era de acuma ocupată de naziști.

Suntem în vara anului 1940... Țările din Europa se găseau aproape toate ocupate de armata germană. Care va fi pasul următor? Spre vest? spre est? Anglia sau Uniunea Sovietică? Londra a adresat

un mesaj în acele zile luptătorilor antifasciști în care menționa: „În acest moment, principala chestiune politică și militară este eventuala debarcare germană în Anglia. Toate informațiile referitoare la ea trebuie să fie considerate ca extrem de importante și de urgente..."

În acele momente, Anglia a dispus ocuparea Islandei, luând-o înaintea naziștilor. Faptul prezenta o importanță strategică considerabilă întrucât se știe că și Germania se pregătea s-o invadeze. A-54 a informat pe colaboratorii săi că exista un apel al serviciilor de propagandă conduse de Goebels către: „poporul frate al Islandei, legat de cel german prin același sânge și printr-o cultură identică". După război, unii funcționari naziști au arătat că Hitler a fost extrem de afectat când a aflat că englezii mai iuți, ocupaseră insula.

La începutul lunii septembrie 1940, A-54 avea să transmită: „Atacul împotriva Angliei va avea loc pe data de 15 septembrie". Mesajul i-a fost înmânat personal lui Churchill.

Referitor la cele petrecute atunci, generalul Bartik notează: „După ce am primit informațiile precise și amănunțite ale agentului A-54, englezii au organizat un masiv atac aerian împotriva tuturor posturilor și coastelor belgiene, olandeze și franceze... Aviația britanică a distrus toate porturile susceptibile de a fi locuri de aglomerare ale unităților de debarcare..."

Istoria ne arată faptul că Hitler și-a schimbat hotărârea, amânând *sine die* debarcarea în Anglia. Este greu de spus în ce măsură nu au contribuit la aceasta și informațiile transmise de agentul A-54. Și astfel, planul codificat „Seelöwe" (Leul de mare), de debarcare în Anglia, a fost înlocuit cu planul „Barbarossa" (Barbă roșie) – atacul împotriva Uniunii Sovietice care se va dovedi în cele din urmă fatal lui Hitler și Germaniei naziste. A-54 a transmis și detaliile acestui nou plan, precum și data probabilă a declanșării lui.

Între timp, serviciile de contrainformații germane sesizaseră existența unor scurgeri. Căpitanul Moravec, conducătorul grupului de luptători antinaziști și care păstra legătura cu A-54, era căutat de Gestapo. Dar căpitanul, datorită dibăciei și profesionalismului, a reușit să scape de fiecare dată.

Încet și lucrând metodic, cu răbdare și în mod sistematic, Gesapoul a strâns lațul. Un agent din grupul lui Moravec este prins, arestat și torturat cu cruzime. În cele din urmă, nemaiputând rezista chinurilor atroce, a dezvăluit legătura grupului cu o persoană extrem de bine informată, situată probabil undeva la statul major al Wehrmachtului.

În martie 1942, A-54, care își semna informațiile cu pseudo-

nimul René, a transmis știri despre evenimentele de pe frontul sovietic, despre relațiile dintre Germania și Japonia și despre activitatea partizanilor din Franța. În același timp, el anunța Londra că se simte în pericol și cerea să se studieze posibilitatea răpirii lui. Era însă prea târziu.

În cursul descinderii efectuate în noaptea de 3 spre 4.X.1941 la locul unde se afla postul de radio emisie al serviciului de informații anglo-cehoslovac din Praga[1] au fost descoperite printre altele, telegrame prin care se transmiteau informații importante ale agentului René către șeful serviciului de informații ceh de la Londra, colonelul Moravec. Rapoartele agentului René aveau un caracter politic și chiar militar. Centrul Abwehrului din Praga și secția de contraspionaj au declart că informațiile erau în majoritatea lor secrete. Din interogatoriile luate persoanelor din conducerea serviciului de informații anglo-ceh și sovietic arestate la Praga în octombrie și noiembrie 1941 rezulta că René lucra de cel puțin de pe la jumătatea anului 1940 pentru șeful grupului de spionaj anglo-ceh din Praga, fostul căpitan de stat-major Vaclav Moravec. „După informațiile noastre - suna textul raportului secret - René lucra încă dinaintea înființării protectoratului pentru ultimul șef al Apărării Naționale cehoslovace, colonelul Moravec, care a fugit la 14.III.1939 la Londra. Se poate presupune că „René" este un înalt funcționar sau ofițer german".

După analizarea radiogramelor confiscate și ținându-se seama de rezultatele investigațiilor, extrem de dificile din cauza implicațiilor politice statale, cazul „René" a fost discutat la 18.X.1941 cu centrul Abwehrului din Praga în scopul de a lămuri, în primul rând, cine ar fi putut să cunoască datele cu caracter militar, atât de importante pe care le cuprindeau telegramele amintite, expediate la Londra. Centrul Abwehrului din Praga a ajuns la concluzia că numai Thümmel, agentul din Praga cunoștea asemenea date, însă numai parțial. Centrul Abwehrului din Praga și expertul invitat al secției de contraspionaj afirmă însă că Thümmel nu are acces la asemenea secrete de stat cum ar fi acțiunea „Islanda", amănunte despre călătoria domnului amiral Canaris în Turcia, denumirea organizației germane de spionaj din Turcia și altele. Or, aceste secrete de stat erau cuprinse în radiogramele expediate la Londra. În înțelegere cu centrul Abwehrului din Praga, Paul Thümmel, născut la 15.I.1902 la Neuhausen, în Munții Metalici, domicialit în

1. E vorba de postul SPARTA 1, amplasat în locuința inspectorului financiar Karel Prokop din Praga, Jinonice.

Praga-Brevnov, str. Mark Marci, 8, a fost arestat la 19.X.1941, fiind suspectat de înaltă trădare.

A folosit numele conspirative: „Holm", „dr. Steinberg", „Baer", Franța, „Voral", „A", „X" și „René".

Thümmel s-a născut în Germania, a învățat meseria de brutar și e purtătorul insignei de onoare a N.S.D.A.P.-ului, având numărul carnetului de membru 61574. În serviciul de informații lucra din 1928. La început a fost un colaborator onest al serviciului de informații al N.S.D.A.P.-ului, respectiv al S.A.-ului, iar din 1933 lucra pentru spionajul militar. În 1934, Thümmel a devenit agentul principal al centrului Abwehrului din Dresden. După ocuparea Cehoslovaciei, în 1939, a fost transferat la Centrul Abwehrului din Praga.

Nu s-a putut dovedi vinovăția lui Thümmel pe baza materialului prezentat, deoarece el nega energic orice fel de activitate de înaltă trădare. De fapt, centrul Abwehrului din Praga continua să excludă posibilitatea ca Thümmel să fi cunoscut secretele de stat care au fost transmise în radiotelegramele destinate Londrei. Thümmel a recunoscut numai că de mulți ani inducea cu bună știință în eroare centrele Abwehrului din Dresden și din Praga, precum și secția de contraspionaj, indicând drept sursă a unor importante date cu caracter militar obținute din Republica Cehoslovacă pe un oarecare informator „Bertl", deși acest „Bertl" nu exista. El motiva acțiunea lui declarând că nu voia să-și divulge sursele „ofițerilor incapabili ai Abwehrului". În afară de aceasta arăta că, din cele spuse de comandantul de atunci al centrului Abwehrului din Dresden, serviciul de contrainformații se declara foarte mulțumit de informațiile pe care le furniza el din Republica Cehoslovacă. Pentru aceste merite, la propunerea Centrului Abwehrului din Dresden, îi fusese conferită „Crucea militară de război clasa a II-a pentru merite deosebite".

Întrucât Thümmel nu intenționa să facă mărturisiri, iar din cauza dificultăților pricinuite de boala sa de inimă era inapt pentru detențiune - deși centrul poliției din Praga susținea că identitatea lui Thümmel este aceeași cu a lui „René" - la 25.XI.1941 a fost eliberat, firește, cu intenția de a se urmări foarte atent legăturile lui cu șeful grupei de spionaj anglo-cehe din Praga, Moravek. În afară de aceasta, poliția a reușit, prin investigații mai largi, să procure și alte materiale care să dovedească vinovăția lui. În urma unei munci de pregătire considerabile, ea a reușit să atragă, în calitate de colaborator, pe cel ce fusese ultimul conducător al grupului de investigații al Biroului 2 din fostul Minister al Apărării Naționale,

colonelul Moravec[1], și să-l determine să-i trădeze pe foștii ofițeri de la informații, care îi cunoșteau personal pe agenți. Prin interogarea acestor ofițeri s-a dovedit că Thümmel era în legătură cu serviciul ceh de informații din 1943 (în realitate din februarie 1936), iar mai târziu în legătură personală și cu colonelul Moravec cu care trata încă de la începutul anului 1939. Printr-o verificare la fața locului și o cercetare amănunțită a problemei de care se ocupa centrul poliției din Wilhelmshaven și care se referea la cazul „Siman" (Stevins-Best) s-a stabilit în plus că importantul agent al serviciului de informații cehoslovac, căruia i s-au înmânat sume de bani, își făcuse apariția la Haga tocmai în timpul în care în Olanda se afla și Thümmel, pare-se că în interesul contraspionajului german.

Din aceste motive, la 22.II.1942 Thümmel a fost din nou arestat. În ziua de 24.II.1942 a recunoscut în parte că, între anii 1933 și 1934 avusese legături cu serviciul de informații ceh fără știrea organului său militar superior, și că menținuse aceste legături până la arestarea sa, în februarie 1942. În noaptea de 26 spre 27 II, Thümmel a recunoscut că e una și aceeași persoană cu trădătorul de patrie „René". Ulterior a recunoscut că cel puțin din 1938 avea legătură personală permanentă cu șeful Biroului 2 din M. A. N., colonelul Moravec, ultima oară se văzuse cu el în februarie 1939, înainte ca acesta să fugă la Londra. Printre altele, a recunoscut că în interesul contraspionajului german făcuse câteva fotografii de o importanță deosebită în țările pe atunci neutre (patru călătorii la Haga în 1939 și o călătorie la Belgrad în 1940), aceasta numai și numai la dorința colonelului Moravec de la Londra, cu scopul de a discuta cu reprezentanții lui.

Thümmel a recunoscut că șeful serviciului de informații anglo-ceh, fostul căpitan de stat-major ceh Vaclav Moravek, în vara anului 1940, la cererea colonelului Moravec, a reînnodat legătura întreruptă prin ocuparea teritoriului ceh (discuțiile ocazionale de la Haga și Belgrad fiind socotite ca nesatisfăcătoare). Ca urmare, serviciul central al siguranței Reichului (R. S. H. A.) și secția Abwehrului au pus la cale o tentativă de capturare a lui Moravek cu ajutorul lui Thümmel, fiind luate toate măsurile de siguranță. În acest scop, Thümmel a fost pus în libertate în mod provizoriu la 2.III.1942. Încercarea însă nu a reușit. Aceasta – după părerea celor de aici – pentru că Thümmel nu avusese niciodată intenția serioasă de a contribui la capturarea lui Moravek. De aceea, după ce întâlnirea din 20.III.1942 pe care Thümmel o fixase cu Moravek a

1. Este vorba de persoane diferite.

eșuat și din cauză că în împrejurările acelea ciudate Moravek nu a apărut de loc, Thümmel a fost arestat din nou în seara aceleiași zile. În urma unor măsuri foarte energice luate de secția a III-a, al căror scop era cu totul altul, în ziua de 21.III.1942, Moravek a fost încolțit. Iar când și-a dat seama că nu mai e nici o scăpare, după ce a tras vreo 50 de focuri în agenții germani, s-a împușcat.

Vila în care a locuit până la arestarea sa, Agentul A54.

Thümmel susține că n-a transmis niciodată serviciului de informații cehoslovac date importante cu caracter utilitar, în special nici un secret de stat. Susține că folosea numai câte un document la care avea acces în funcția sa de agent principal al Abwehrului din Dresden și mai târziu al celui din Praga și pe care-l transmitea ca pe un „material" fără importanță „ce putea fi pasat". Arată că, de fapt, era silit să recurgă la alcătuirea unui „material de pasat", deoarece materialul furnizat de secția Abwehrului era de importanță minoră și cu ajutorul lui nu ar fi fost posibilă nici stabilirea unei legături, cu atât mai puțin menținerea ei. Susține că niciodată nu și-a permis să-și trădeze patria, nici în mod intenționat, nici din nebăgare de seamă. Urmărea, zicea el, un singur țel: „să demaște" pe cont propriu secția de spionaj a fostului M. A. N., pentru ca apoi, după „demascarea" ei, cu ajutorul centrului Abwehrului din Praga și cu participarea poliției secrete, să pregătească arestarea ofițerilor cehi din conducerea serviciului de informații și a principalilor lor agenți, eventual și a membrilor organizației ilegale din Boemia și Moravia. Prin aceasta ar fi vrut să-și dovedească propria destoinicie.

Această afirmație, făcută cu scopul de a se apăra, e cu totul neverosimilă. Cu atât mai mult, cu cât ea venea după ce recunoscuse că primise din partea serviciului de informații ceh cel puțin 40.000 de mărci germane. Din conținutul materialului radiotelegrafiat și din depozițiile colaboratorilor lui Moravek arestați rezultă că „René" preda sistematic serviciului de informații ceh date cu caracter militar

dintre cele mai importante, care în parte pot fi apreciate ca secrete de stat.

Thümmel, de exemplu, a divulgat:

1. Persoanele care lucrează pentru serviciul de contraspionaj militar german sau pentru serviciul siguranței (SD).

2. Denumirea organizației militare germane de spionaj din Turcia.

3. Numele conspirativ al unui agent deosebit de important care lucra pentru ofițerul reprezentant al Abwehrului în Turcia.

4. Date exacte despre călătoria domnului amiral Canaris în Turcia.

5. Date referitoare la gazele de luptă.

6. Modul de organizare a grupelor Wehrmachtului și metodele lor de lucru în Balcani.

7. Numele conspirativ, locuințele conspirative, sediul ofițerului german reprezentant al Abwehrului la Sofia.

8. Date referitoare la discuțiile purtate la întâlnirile factorilor de conducere ai Abwehrului din Berlin.

9. Acțiunea „Isolda".

10. Numele și metodele de lucru, precum și rezultatele interogatoriilor luate de poliție parașutiștilor sovietici lansați pe teritoriul Boemiei și Moraviei.

11. Interogatoriile pe care le-a luat poliția spionilor arestați.

12. Conținutul rapoartelor definitive ale poliției în legătură cu acțiunile mai mari de trădare de patrie.

13. Conținutul și schema organizatorică a raportului centrului poliției din Praga în legătură cu organizația de spionaj a secretarului general al Consulatului Sovietic din Praga, Mohov. Acest raport a fost folosit de guvernul german la declararea războiului împotriva Rusiei. Raportul poliției fusese înmânat drept „o chestiune secretă a Reichului" centrului Abwehrului din Praga, iar acesta i l-a predat lui Thümmel *fără a i se cere confirmarea*. Thümmel fără nici o aprobare a întocmit o copie.

14. Schița exactă, întocmită de un tehnician, a tuturor fortificațiilor și cazematelor cehe etc. cunoscute de germani. Schița fusese predată de Thümmel în 1938 colonelului Moravec.

O întrebare care își așteaptă un răspuns! Cine a fost Paul Thümmel?

Până în 1936, un nazist, un om de încredere al Abwehrului. După aceea, chestiunea se complică. În februarie 1936, vinde

cehilor secrete militare germane, pretinzând că are nevoie de bani și nu uită să specifice acest lucru la sfârșitul fiecărei comunicări. După ocuparea Cehoslovaciei, nu numai că nu solicită să fie plătit pe măsură ce furnizează informații, dar nu pretinde nici un fel de recompensă ulterioară. Legăturile lui cu mișcarea de rezistență, ajutorul dat lui Moravec nu reprezintă nici un fel de obligație pentru el. Se poate trage de aici vreo concluzie?

Cei câțiva oameni care l-au cunoscut personal nu i-au descifrat taina. La Praga, soții Böswart, în vila cărora a locuit, îl știau drept un om politicos și amabil, care-și iubea soția, era pasionat de fotbal și schi.

Văduva lui, Elsa, declară și ea că nu știa nimic despre activitatea soțului. Își aduce aminte că a fost arestat în trei rânduri. Când avusese loc a treia arestare, cea fatală, a soțului ei, se pomenise și ea la Gestapo. Au reținut-o la Pankrac până când Gestapoul și-a dat seama că nu știa nimic despre activitatea soțului ei și că nu poate folosi cu nimic la anchetă.

„Arestarea lui Paul mă distrusese, spune femeia. Îmi spuneam că trebuie să fie o eroare. Nu mă mira că pleacă adesea pentru mai multe zile de acasă. Știam, de asemenea, că ocupă o funcție de răspundere în Abwehr și asemenea drumuri țineau de meseria lui".

Thümmel fusese, firește, prudent, nu vorbea niciodată despre serviciul lui și de multe ori soția lui nu știa unde era. Nu vorbea niciodată ca un nazist înfocat, iar în privința lui Himmler și Heydrich avea rezerve. Dar nu în așa măsură încât să bată la ochi. Niciodată nu-i trecuse prin minte, nici măcar în vis, că el ar fi putut să lucreze pentru serviciul de informații cehoslovac; nici după război nu-i trecuse aceasta prin gând.

Ce lovitură a fost atunci! Deodată totul s-a năruit ca un castel de nisip.

După arestarea lui Thümmel s-a mutat din Praga la Chemnitz, la niște rude și a început să lucreze în industria de război. Trăia ca o persoană suspectă, în care nu se putea avea încredere; era nevoită să se prezinte regulat la Gestapo. În 1944, venise la ea un funcționar superior din Gestapo, Abendschün, ca să-i sugereze să divorțeze de soțul ei. Trădase N. S. D. A. P. -ul, pe Hitler, Reichul, pe scurt, tot ce este scump poporului german. Avea la el și un bilet de la Paul. Îi scria să se gândească la ea și „să înainteze fără șovăială cererea de divorț". Îi cerea și o ruga stăruitor s-o facă.

În Praga, la procesul de divorț din august 1944, se întâlnise pentru ultima oară cu el.

„Până la moarte mă va urmări privirea lui. Într-o stare de plâns,

slăbit, pășea rar, dar în ochi avea o scânteie. Și se ținea drept, deși hainele străine atârnau pe el. M-a privit lung..."

Divorțul fusese o chestiune de câteva minute. După citirea sentinței, Abendschön o trase deoparte și-i spuse că în apropiere, în mașină, poate să se mai vadă cu Paul. Îi închise în mașină și se depărtă puțin.

„L-am întrebat pe Paul: «De fapt ce ai...» Mi-a strâns mâna. «Nu mă întreba nimic, ar fi prea îngrozitor pentru tine. Să ne amintim mai bine cum ne-am cunoscut, clipele frumoase pe care le-am trăit. Păcat că totul a durat atât de puțin». Și ca să mă liniștească mi-a spus să transmit salutări din partea lui surorii și părinților lui. Apoi mi-a spus deodată: «Așteaptă, mă voi întoarce!» Mi s-a pus un nod în gât... Am stat așa pe bancheta din spate a mașinii cam vreo oră. Apoi a venit Abendschön. Ultimul sărut, sărutul de adio. Nu mi-am mai stăpânit plânsul... Mașina se puse în mișcare... Și acesta a fost sfârșitul, da acesta a fost sfârșitul...

Paul avea o mare slăbiciune pentru fotbal, el însuși jucase în tinerețe, și în Praga se ducea la meciuri. Uneori mergeau la cafeneaua «Vltava», alteori la barul «Lucerna»". Își amintește că la ei acasă venea din când în când Havel, directorul barului „Lucerna". Știa că Paul are unele legături cu femei. El spunea că meseria lui implică acest lucru.

În concluzie, rămâne să se mai dea răspuns la o întrebare pe care și-o pune, cu siguranță, orice cititor: din ce motive și-a oferit Paul Thümmel serviciile încă din 1936 secției de informații a Marelui Stat Major al armatei cehoslovace? Nu lucra, oare, pentru amândouă părțile, pentru Germania nazistă și în același timp împotriva ei? Cum poate fi apreciată activitatea lui?

El era incontestabil, unul dintre cei mai buni agenți ai serviciului de informații în perioada anilor 1936–1942. În același timp se știe că fusese un nazist convins cu mult timp înainte ca hitleriștii să fi pus mâna pe putere în Germania.

Ca nazist cu merite deosebite și ca prieten devotat al lui Himmler, la puțin timp după luarea puterii în Germania, la 30 ianuarie 1933, i s-a încredințat o funcție „înaltă" în Abwehrul lui Canaris. Fusese repartizat la serviciul de informații al Reichswehrului de atunci tocmai datorită faptului că naziștii nu aveau prea multă încredere în Reischswehr și în membrii lui.

Nu încape îndoială că la început Thümmel, în calitatea sa de persoană de încredere sau de împuternicit al partidului nazist într-unul din serviciile-cheie ale Abwehrului din Dresden, își îndeplinise cu conștiinciozitate și cu zel îndatoririle. Este cunoscut,

de exemplu, faptul că în 1934 organziase câteva acțiuni provocatoare împotriva serviciului de informații cehoslovac, dintre care una culminase cu răpirea unuia din ofițerii cehi și ducerea lui în Germania. Dar tocmai această experiență, metodele și procedeele spionajului nazist l-au convins în suficientă măsură care era adevăratul chip al nazismului.

În localitatea lui natală, Neuhausen, în Saxonia, trăiesc și astăzi oameni care l-au cunoscut, adversari ai nazismului, care confirmă că Thümmel fusese la început un nazist zelos, iar mai târziu își manifestase dezamăgirea față de național-socialism, cu a cărui brutalitae și atitudine inumană nu era de acord. Poziția lui critică a fost concretizată prin fapte: când după anul 1933 familiile ai căror membri adversari ai nazismului fuseseră arestați și internați de hitleriști în lagărele de concentrare s-au adresat lui Thümmel pentru a le ajuta, el a intervenit prompt în favoarea lor, cerând cu insistență punerea lor în libertate. Acest fapt este confirmat de câțiva antifasciști germani cărora, după cum menționează ei textual, Paul Thümmel le-a salvat viața.

Amintim în treacăt un asemenea fapt interesant tipic:

„L-am cunoscut pe Paul Thümmel ca național-socialist – povestește unul din fondatorii Frontului Roșu din Neuhausen și adversar politic al lui Thümmel, Hartmann Kempe. Desfășuram activitate politică înainte de 1933 și pe atunci eram adversari. Dar

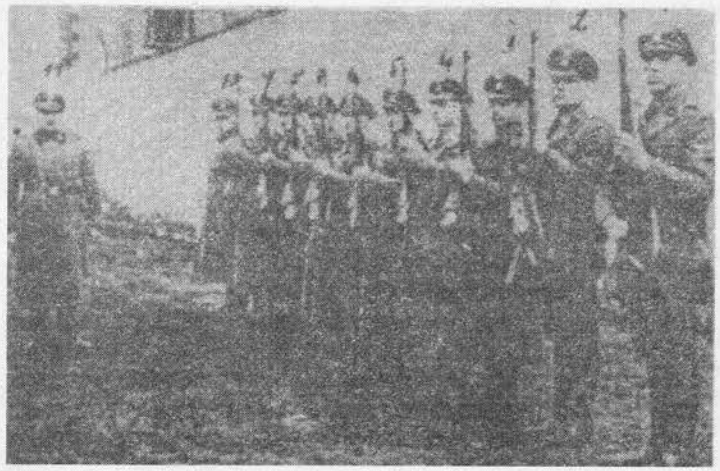

Plutonul care l-a executat pe Paul Thümmel,
la Terezin, în aprilie 1945.

îmi amintesc de următoarea întâmplare: când, mai târziu, fratele meu a fost închis pentru activitate antifascistă, tata m-a rugat să mă duc la Thümmel. Paul m-a ascultat și mi-a spus: „Mâine fratele tău va fi eliberat!" Și, într-adevăr, a doua zi, fratele meu a venit acasă... În 1945 eram membru al Comitetului de Acțiune Antifascist. Odată m-a oprit pe stradă mama lui Thümmel și mi-a spus că Paul a fost împușcat. Nu bănuiam ce pututse să intervină, dar noi, cei din Neuhausen, ne-am gândit mult la toate astea... Am văzut chiar eu scrisoarea adresată de Himmler bătrânei. În ea se spunea că Paul Thümmel va fi judecat pentru înaltă trădare..."

E adevărat că Paul Thümmel își oferise, în 1936, serviciile sale Cehoslovaciei pentru o anumită sumă de bani, pe atunci destul de mare. Mai târziu, însă, deși informațiile sale erau din ce în ce mai prețioase, nu mai cerea bani, decât cel mult pentru acoperirea cheltuielilor efective. Ipoteza că ar fi procedat astfel din interese materiale este infirmată de faptul că a colaborat cu serviciul de informații cehoslovac și după 15 martie 1939, când statul Cehoslovac dispăruse.

Rămâne de răspuns la întrebarea dacă Thümmel n-a lucrat totuși pentru „ambele tabere", dacă n-a jucat un rol dublu. Nu s-au găsit dovezi care să confirme acest lucru.

Se știe că nu ascundea ofițerilor cehoslovaci de la informații misiunile pe care le primea: de a efectua activitate de spionaj împotriva Republicii Cehoslovace și a aliaților ei. Atrăsese atenția nu o dată că trebuia să prezinte date cu caracter de spionaj privind Cehoslovacia, îi informa despre sarcinile ce i se încredințau și cerea să fie ajutat să întocmească astfel de informații. Mult timp prin intermediul agentului Thümmel, Biroul 2 a furnizat Abwehrului lui Canaris informații false și denaturate, de multe ori de importanță capitală. Și, după cum se putuse verifica, Paul Thümmel le plasa Abwehrului drept un material autentic. Hitleriștii i-au dat crezare, ba, în cele din urmă, l-au decorat cu un ordin nazist.

Există dovezi că Thümmel, care asista la cele mai secrete ședințe ale Gestapoului din Praga, atrăgea la timp atenția prietenilor săi cehi pe urmele cărora dintre ei era Gestapoul și cine urma să fie arestat. Datorită lui, o serie întreagă dintre participanții cu funcții de răspundere în mișcarea de rezistență au reușit să fugă la timp. Unii au plecat în străinătate, iar în 1945 s-au întors în patrie ca militari în armata cehoslovacă sosită din Apus, și din Răsărit. Lipseau numai căpitanul de stat-major Moravek și colaboratorii lui cei mai apropiați, pe care îi avertizase.

Și, dimpotrivă nu există dovezi că s-ar fi făcut vinovat de trădarea și arestarea vreunor participanți la mișcarea antihitleristă. Faptul că Holm-Thümmel a indus în eroare Abwehrul, că i-a plasat material fals, că a zădărnicit acțiunile inițiate de Gestapo împotriva mișcării de rezistență națională cehă și că i-a ajutat pe dușmanii Germaniei hitleriste a fost confirmat mai târziu întru totul în rapoartele sale pentru Berlin de șeful Gestapoului din Praga, Otto Geschke și chiar de Heydrich în nota informativă către Bormann și Himmler.

Însuși Thümmel a dat adesea argumente privind cauzele care-l îndemnaseră la o activitate antihitleristă. Colonelul Emil Strankmüller, care colaborase cu agentul din 1937, își amintește, în legătură cu întrevederea de la Haga de la sfârșitul anului 1939 următoarele: „În timpul discuției între patru ochi i-am pus de câteva ori întrebarea de ce lucra pentru serviciul nostru de informații... Îmi spuse că modul brutal și lipsit de scrupule cu care Hitler își pune în aplicare vastele sale planuri va determina, mai curând sau mai târziu, lumea întreagă să se constituie într-o coaliție antihitleristă. Rezultatul nu putea fi decât înfrângerea totală a Germaniei. Nu voia să fie surprins de evenimente... Pentru această eventualitate voia să se asigure din punct de vedere material. Își făcea socoteala ca după război să se stabilească definitiv în Elveția. Nu nega că este membru al N. S. D. A. P.-ului și susținea că abia mai târziu, după ce cunoscuse metodele nazismului, întregul regim al lui Hitler i-a provocat o aversiune..."

Mărturii asemănătoare au fost oferite și de colonelul Alois Frank. La întrebarea de ce lucrează împotriva Germaniei, Thümmel răspunsese: „Nu acționez împotriva Germaniei... Germania mi-e dragă și de aceea lupt împotriva dușmanilor ei, împotriva hitleriștilor..."

Oricât de subiective ar fi fost motivele lui Thümmel, cert este că în mod obiectiv activitatea lui a fost utilă luptei comune împotriva Germaniei hitleriste. Sunt întrebări la care nu se poate da totodeauna un răspuns exact. Justificarea întregului joc temerar al uneia din cele mai interesante personalități din istoria spionajului în cel de-al doilea război mondial este una dintre problemele parțial de nerezolvat.

Ultimul martor în viață este pastorul Miroslav Plechar, deținut la Terezin, într-o celulă vecină cu cea a „doctorului Petr Toman" – acesta este ultimul pseudonim al lui Thümmel. Acesta s-a purtat deosebit de frumos, împărțind cu el mâncarea. „Îl credeam olandez

și ne-am înțeles să ne întâlnim după război la Praga. El însă a fost împușcat".

În concluzie - nimic concludent. Să recapitulăm: să-l fi nemulțumit dizgrația temporară în care se aflau vechii naziști prin 1934? Să fi intuit sensul războiului? Să-l fi dezgustat metodele brutale de lucru ale hitlerismului? Nimic precis. Șapte saci, conținând materiale ale Gestapoului în legătură cu Thümmel, au luat, în 1945, drumul Elveției. Nici unul din ei nu a fost regăsit. Poate că acolo se afla și soluția enigmei.

Cele nouă morminte ale lui Hitler

Ura ce a dăinuit între Stalin și Hitler este un lucru de necontestat. Istoricii și psihologii au un subiect demn de abordat. Când balanța războiului s-a înclinat în favoarea sa, la începutul anului 1943, Stalin a dat ordinul de a-l găsi pe Hitler și de a-l aduce la Moscova. Se cunoaște faptul că ordinul de a-l găsi pe Hitler a fost dat unui serviciu special creat în 1943 la inițiativa personală a lui Stalin și care a fost denumit „SMERȘ", (Moarte spionilor). El reprezenta o simbioză specială a serviciilor secrete și a conducerii militare, funcționând concomitent și independent cu N. K. V. D. cu care colabora. În fruntea acestui organism a fost numit generalul Viktor Abakumov, care se bucura de încrederea deosebită a lui Stalin și Beria. De altfel, Abakumov a și devenit adjunct al comisarului poporului pentru apărare.

La începutul anului 1945 el a raportat comandantului suprem, Stalin, faptul că Hitler nu se mai află în viață. Mai mult decât atât, zvonurile privind fuga führerului se dovediseră a fi false. În locul raportului privind prinderea lui Hitler, Abakumov a depus pe masa de lucru a dictatorului din Kremlin raportul comisiei medico-legale privind descoperirea și identificarea cadavrului lui Adolf Hitler. Acest act a fost confirmat de raportul reprezentantului special al Moscovei care s-a deplasat tocmai în acest scop la Berlin[1]. Martorii au confirmat că, răsfoind materialele care i-au fost prezentate, Stalin

1. La 22 iunie 1941, în momentul în care U. R. S. S. a fost atacată de către Germania nazistă și aliații ei, Kremlinul dispunea de un organism în sarcina căruia cădea în principal desfășurarea activității informative/contrainformative politice pe plan intern și extern: N. K. G. B (Narodnîi Komissariat Gosudarstvennoi Bezopasnosti - Comisariatul Poporului pentru Securitatea Statului) desprins la 3 februarie 1941, din N. K. V. D. (Narodnîi Komissariat Vnetrennîh del - Comisariatul Poporului pentru Afacerile Interne/L. P. Beria) și pus sub controlul lui V. N. Merkulov. La 20 iulie 1941, N. K. G. B. a fost reintegrat N. K. B. D. -ului, pentru a reapărea în aprilie 1943, sub comanda aceluiași Merkulov, colaborator apropiat al lui Beria.

nu a spus nimic (fapt care pentru cei din anturajul său era un semn rău) și a scris cu creionul roșu pe marginea documentului doar două cuvinte „La arhivă".

Caruselul înmormântărilor

Hitler a avut grijă ca, încă din 1938, să indice cum să fie înmormântat: cadavrul urma să-i fie transportat într-un cadru solemn la München, unde să fie expus în Feldhernhalle ca adepții săi să-și poată lua bun rămas, iar după aceea să fie îngropat într-un cavou la Königsplatz. A avut și o altă idee: să-și găsească liniștea de veci în orașul său natal, Linz, în cavoul din clădirea partidului nazist.

Războiul a hotărât însă altfel. Imperiul de 1000 de ani care trebuia să se întindă asupra întregii Europe ocupată și stăpânită de naziști și chiar a lumii se rezuma, la sfârșitul lunii aprilie 1945 la o bucată jalnică de pământ aflată în vecinătatea lui Wilhelmstrasse, unde se afla buncărul subteran al Cancelariei Reichului. Acolo și-a găsit sfârșitul Hitler. Și, ca o ironie a soartei, cadavrul său a fost îngropat și dezgropat de cel puțin nouă ori.

Spre sfârșitul zilei de 30 aprilie 1945, după ce Hitler și Eva Braun s-au sinucis, corpurile lor au fost duse în grădina Cancelariei Reichului de ofițeri din serviciul de pază SS. Ei le-au așezat într-un șanț de circa un metru adâncime, le-au stropit, cu benzină și le-au dat foc în prezența lui Goebbels și Bormann. Grădina se afla în permanență sub tirul tunurilor și armelor automate sovietice, așa că incinerarea s-a realizat cu dificultate și în mod incomplet, fiind greu de supravegheat. Seara, târziu, rămășițele pământești ale celor doi au fost luate și depuse de garda personală SS într-o groapă unde fuseseră înmormântate anterior cadavrele câinilor favoriți ai führerului. Totul a fost acoperit cu un strat de pământ nu prea gros, în mare grabă.

În dimineața zilei de 4 mai 1945 soldatul Ivan Ciurakov, membru al unui grup de cercetare „SMERȘ" a descoperit în mod întâmplător, într-o groapă acoperită superficial cu pământ, cadavrele unui bărbat, al unei femei precum și a doi câini. Anunțat, șeful grupului de militari, locotenent colonelul Klimenko, a hotărât să raporteze superiorilor că a găsit corpul neînsuflețit al führerului. Atunci a auzit însă că în clădirea Cancelariei ar fi fost găsit cadavrul lui Hitler și că acesta era tocmai filmat de către operatorii sovietici.

Imediat, Klimenko a ordonat reîngroparea cadavrelor, lucru care s-a și făcut, în aceeași groapă.

În seara zilei de 4 mai Klimenko a aflat că faimosul cadavru filmat de operatorii sovietici nu-i aparținea, de fapt, lui Hitler. Ca atare, se impunea o nouă deshumare a celor două cadavre descoperite în grădină. Dar, în momentul în care Klimenko a intenționat să revină la mormântul cunoscut indicat de subordonatul său, nu a mai reușit. Cancelaria se afla în zona dintre armatele a treia și a cincea de asalt sovietice. Atunci a fost organizată o... răpire. În noaptea de 5 mai, câțiva soldați au dezgropat cadavrele, le-au învelit în pături și „ambalate" în lăzi de obuze le-au pus la dispoziția statului major al celei de a treia armate de asalt la Berlin-Buch. Inițial, ajunse aici, cadavrele nu au mai fost îngropate, ci au fost depuse într-o pivniță, unde, mai târziu, s-au adus blocuri de gheață pentru a le conserva. La Buch medicii legiști militari au efectuat autopsia și au întocmit actul de constatare medico-legală.

Primele constatări

Iată cum a decurs identificarea cadavrului lui Hitler și al Evei Braun[1]:

„În grădina Cancelariei Reichului, unul dintre ostașii aflați în subordinea locotenent-colonelului Klimenko, Ciurakov, observase o groapă făcută de o bombă, la stânga intrării în" buncărul Führerului, „dacă se sta cu fața către acesta. (...) Sărind în fundul gropii, nimerise peste cadavrele pe jumătate arse al unui bărbat și al unei femei, acoperite cu un strat relativ subțire de pământ. Așa au fost descoperite cadavrele lui Hitler și al Evei Braun. Ostașul își chemase tovarășii să-l ajute și, împreună, le scoaseră de acolo".

Numele celor găsiți se află înscrise în procesul-verbal întocmit în ziua următoare.

„Berlin, Armata de operații.

Proces Verbal

anul 1945, luna mai, ziua 5

Subsemnații: locotenent-major de gardă Panasov Aleksei Aleksandrovici și soldații Ciurakov Ivan Dimitrievici, Olenik Evghenie Stepanovici și Serouh Ilia Efremovici, am descoperit și scos două cadavre arse, unul femeiesc și cel de-al doilea bărbătesc, lângă adăpostul antiaerian personal al lui Hitler, în apropierea locului unde au fost găsite cadavrele lui Goebbels și al soției sale, din zona cancelariei Reichului, orașul Berlin.

1. E. Rjevskaia: *Miros de migdale amare*, Editura Meridian, 1979, p. 119.

Cadavrele sunt foarte arse şi nu pot fi identificate fără unele date suplimentare.

Cadavrele se aflau într-o gaură de bombă, la trei metri distanţă de intrarea în adăpostul lui Hitler, şi erau acoperite cu un strat de pământ".

După aceea se săpase din nou în groapă şi mai fuseseră descoperiţi şi doi câini morţi - unul ciobănesc şi un căţel.

Şi se mai întocmise un proces-verbal: „...subsemnaţii au descoperit şi scos la suprafaţă doi câini morţi".

Semnalmentele câinilor:

1. Câine ciobănesc german (căţea) cu părul cenuşiu-închis, de statură mare, cu o zgardă de gât, dintr-un lanţ cu zale mărunte. Nu s-au găsit răni şi sânge pe stârv.

2. Căţel de statură mică, cu părul negru, fără zgardă la gât; nu a fost rănit; osul de la jumătatea superioară a botului a fost spart; s-a găsit sânge în regiunea respectivă.

Stârvurile câinilor s-au găsit într-o groapă de bombă, la o distanţă de 1,5 m (un metru şi jumătate) unul de altul şi acoperite cu puţin pământ.

Există temeiuri să presupunem că omorârea câinilor s-a petrecut cu 5-6 zile în urmă, deoarece stârvurile nu răspândesc miros şi nu le cade părul.

În scopul de a se descoperi obiecte care să poată sluji drept confirmare pentru stabilirea proprietarului acestor câini, precum şi a cauzelor care au dus la pieirea lor, locul şi pământul de unde au fost scoase stârvurile câinilor au fost scormonite şi cercetate cu minuţiozitate şi s-a mai găsit:

1. Două fiole de medicamente, din sticlă de culoare închisă;

2. Pagini răzleţe arse, din cărţile tipărite cu mijloace tipografice, şi bucăţele mici de hârtie, pe care s-a scris cu mâna.

3. Un medalion metalic, de formă sferico-elipsoidală, prins de un lănţişor subţire, cu bile, lung de 18-20 cm; pe reversul medalionului era gravată inscripţia: „Lasă-mă pentru totdeauna lângă tine!"

4. Bani germani, şase sute de mărci, în bancnote de 100 mărci.

5. O matricolă metalică, de formă sferico-elipsoidală.

31. 907...

Semnau:

Căpitan Dereabin

Locotenent-major de gardă Panasov

Sergent Ţibocikin

Soldaţii: Alabudin, Kirilov, Korşak, Guleav"

Câinii fuseseră uşor de identificat. „Câinele personal al lui Hitler", de rasă ciobănească germană, era „înalt, cu urechi lungi", după cum stătea scris într-un proces-verbal.

Figurile arse ale bărbatului şi femeii erau de nerecunoscut. O cercetare efectuată cu multă minuţiozitate a stabilit că aceştia erau într-adevăr Hitler şi Eva Braun. Cadavrele lor mai purtau unele semnalmente.

Ancheta organelor sovietice a stabilit că ostaşii din serviciul de informaţii al locotenent-colonelului Klimenko au reţinut un SS-ist din garda personală a lui Hitler. Se numea Harry Mengershausen. Iată ce a declarat la interogatoriul său: „În ziua de 30 aprilie am fost de gardă la cancelaria Reichului şi patrulam pe coridorul unde se găseau situate bucătăria şi sufrageria verde. În afară de asta răspundeam şi de supravegherea grădinii, deoarece la o distanţă de optzeci de metri de sufrageria verde se afla adăpostul antiaerian al Führerului.

Pe când patrulam pe coridor şi m-am apropiat de bucătărie, m-am întâlnit cu un cunoscut de-al meu care se ducea într-acolo - Bauer - curierul Führerului. Mi-a spus că Hitler se împuşcase în buncărul său. M-am interesat unde era soţia Führerului. Bauer mi-a răspuns că şi ea zace moartă în buncăr, dar nu ştia dacă se otrăvise sau se împuşcase.

Cu Bauer am stat de vorbă doar câteva minute: se grăbea la bucătărie. Acolo se gătea pentru suita lui Hitler. Peste puţin timp s-a înapoiat în buncăr. Nu am crezut ştirea lui Bauer privitoare la moartea lui Hitler şi a soţiei sale şi am continuat să patrulez în sectorul meu.

N-a trecut mai mult de un ceas de la întâlnirea mea cu Bauer, când, ieşind pe terasă, care se afla la vreo 60-80 metri de buncăr, i-am văzut deodată pe adjunctul personal al Führerului, Sturmbahnführerul Günsche, şi pe valetul lui, Sturmbahnführerul Linge, cărând prin ieşirea de rezervă a buncărului cadavrul lui Hitler şi, depunându-l la vreo douăzeci de metri de uşă, pentru ca apoi să se întoarcă şi s-o aducă, după câteva minute, pe Eva Braun moartă, aşezând-o tot acolo. Mai la o parte, lângă cadavre, erau două canistre, de câte douăzeci de litri, cu benzină. Günsche şi Linge au început să toarne benzină peste cadavre şi să le dea foc".

Şeful lui Mengershausen a făcut următoarea depoziţie:

„Cadavrele lui Hitler şi al Evei Braun ardeau anevoia şi atunci am coborât să dau dispoziţii să se mai aducă benzină. Când am urcat iarăşi, cadavrele fuseseră acoperite deja cu puţin pământ. Santinela Mergenshausen mi-a declarat că nu se mai putea sta în post din cauza mirosului insuportabil şi că el, împreună cu un alt

SS-ist, din dispoziția lui Günsche, le-au răsturnat în groapa unde zăcea câinele otrăvit al lui Hitler".

În cadrul Spitalului ambulant de campanie nr. 496, la data de 8 mai, s-a efectuat autopsia celor două cadavre de către Anna Iakovlevna Maranț, șef anatomopatolog al Frontului Bielorus. Comisia avea ca șef pe locotonent-colonelul Faust Iosifovici Skaravski, iar ca membri pe șeful anatomopatolog al Armatei Roșii, locotenent-colonelul Kraievski și pe medicii Maranț, Bogiuslavski și Gulkevici.

Autoarea menționează că, desigur, ar fi fost mult mai important să relateze despre un indiciu depistat la examenul medico-legal: o deficiență fizică a lui Hitler, mai precis o anomalie care fusese consemnată atunci în procesul-verbal de autopsie. Într-adevăr, aceasta ar fi putut furniza material pentru explorarea și aprecierea complexelor lui Hitler. Însă n-a dorit să vorbesc amănunțit despre acest aspect, deoarece aparține unui domeniu de specialitate diferit - și anume fiziopatologiei. Până și acest unic indiciu servise ca probă, suficient de temeinică, pentru momentul identificării. Totuși, achiziția anatomică de bază, după cum au considerat experții, a fost dantura lui Hitler. În concluziile medicilor legiști se arată: „Principala achiziție anatomică, putând fi utilizată pentru identificarea persoanei în cauză, sunt maxilarele acestuia, având un mare număr de punți, dinți, coroane și plombe".

Autoarea descrie apoi felul în care a decurs acțiunea de depistare a medicilor curanți ai lui Hitler și ai Evei Braun. Primul găsit a fost Käte Häusermann, colaboratoarea profesorului Blaschke. În ziua de 10 mai, aceasta și-a început relatarea:

„În toamna anului 1944 am participat la extracția celui de al șaselea dinte din stânga al lui Hitler, de pe maxilarul superior. În acest scop am plecat, împreună cu profesorul Blaschke, la cartierul lui general din regiunea munților Rastenburgului. Pentru extracția acestui dinte, profesorul Blaschke pilise, cu ajutorul frezei, puntea de aur dintre dinții 4 și 5 din stânga maxilarului superior. În timpul acesta am ținut oglinda în gura lui Hitler și am supravegheat cu atenție, întreaga procedură".

Declarația doctoriței Häusermann a putut fi confruntată apoi cu procesul-verbal medical din 8 mai, unde era scris: „Puntea maxilarului superior din stânga, pornind de la rădăcina molarului mic (4), a fost pilită vertical", cu întreaga descriere amănunțită a danturii, care ocupă suficient de mult spațiu în procesul-verbal, precum și cu radiografiile găsite în adăpostul subteran al cancelariei Reichului, în caseta din cămăruța profesorului Blaschke. Și, mai

ales, cu însăși dantura, pe care Häusermann o examinase și o recunoscuse: «Aceasta-i dantura lui Hitler!»

Tehnicianul dentar Fritz Echtmann lucrase încă din 1938 în laboratorul particular al profesorului Blaschke, situat pe Kurfürstendamm, și executase lucrările protetice destinate lui Hitler și Evei Braun. A prezentat din memorie o descriere a danturii celor doi.

Fritz Echtmann, mijlociu de statură, cu chip palid, părea să aibă vreo treizeci și ceva de ani. Părul lins, de culoare închisă, arătând ca ud, îi cădea peste ochi, iar el îl dădea mereu la o parte cu mâna în timp ce examina dantura lui Hitler, aflată în fața lui pe o masă. A recunoscut-o. În privința danturii Evei Braun, a spus: „Construcția aceasta de punte dentară este o invenție personală a mea și nimănui altcuiva nu i-am confecționat o asemenea punte și n-am mai întâlnit niciodată o astfel de construcție pentru fixarea unei danturi. Aceasta s-a petrecut în toamna anului 1944. Prima punte mi-a fost respinsă de Braun, pentru că i se vedea aurul atunci când ea deschidea gura. I-am lucrat o a doua punte, înlăturând neajunsul. Am folosit o metodă originală..."

*

Ulterior s-a pus problema: ce să se facă cu cele două cadavre. De ce să nu fie distruse definitiv? Dar umbra lui Stalin se profila amenințătoare deasupra acestor rămășițe pământești. Telegramele au luat drumul Moscovei pe adresa lui Abakumov. Nu s-a primit însă nici un răspuns, așa cum nu s-a primit indicații speciale în legătură cu modul în care să se procedeze cu rămășițele pământești ale lui Josef, ale Magdei Goebbels și a copiilor lor, ale generalului Hans Krebs etc.

În așteptarea ordinelor s-a hotărât înhumarea lor provizorie, pentru moment chiar acolo, la Buch. Nu există nici un document care să confirme aceasta, dar a fost menționată mărturia personală a lui Vasili Gorbusin, locțiitorul comandantului secției „SMERȘ" din armata a treia de șoc. Deci, dacă este să dăm crezare acestei mărturii, atunci Hitler a fost îngropat la Buch pentru a treia oară. I-au fost luate doar maxilarele ca o foarte importantă probă materială. Ele au fost date în grija Elenei Rievskaia, interpret militar.

Războiul s-a terminat, dar trupele aliate au rămas în Germania, ocupând noi zone de dizlocare. Cea de a treia armată sovietică de asalt a generalului Kuznețov a părăsit Berlinul, secțiile statului major al acesteia, stabilindu-se la Eberswald și Winow. La Winow „SMERȘ" i-a adus pe cei mai importanți martori germani care au participat la procesul de identificare a cadavrului lui Hitler și al

Evei Braun. A fost necesar să fie aduse aici și cadavrele în cauză. Prin urmare, ele au fost deshumate și aduse la marginea orașului Winow, unde au fost înhumate din nou sub pază. Dar nu pentru mult timp.

La 18 mai, au sosit de la Moscova reprezentanții speciali ai Marelui Cartier General. La început au fost interogați din nou toți martorii care, în ultimele zile de viață ale führerului, s-au aflat în buncăr, precum și tehnicienii dentari care au identificat maxilarele lui Hitler și ale Evei Braun. Apoi trimisul special al Moscovei s-a dus în pădurice unde erau îngropate rămășițele. Acestea au fost dezgropate și s-a întocmit un act oficial al cărui conținut a fost transmis prin telefonul guvernamental la Moscova. Tot acolo au fost trimise și maxilarele celor doi. Ce mai rămăsese din cadavrele celor doi au fost din nou îngropate. Pentru a cincea oară, tot la Winow.

Cea de a șasea și a șaptea înhumare nu sunt, din păcate, confirmate documentar. Statul major al celei de a treia armate s-a mutat la începutul lui iulie 1945, la Ratenow, iar mai târziu la Stendhal. După unele mărturii ar fi avut loc o altă înhumare. De data aceasta la Ratenow, mai aproape de noul sediu al statului major. Este puțin probabil ca mormintele să fi rămas la Winow, la zeci de kilometri de noua zonă de dislocare a statului major. Poate că au fost înmormântate și la Steadhal, deci a șaptea oară.

Către toamnă, cea de a treia armată sovietică de șoc a ajuns în zona sa de dizlocare permanentă. Statul major a fost mutat la Magdenburg. Nu departe de casa în care a fost cazat comandantul secției „SMERȘ" a avut loc o nouă dezhumare și cea de a opta înhumare (separat Hitler și Eva Braun și Goebbels și gen. Krebs). Schema amplasării mormintelor, purtând inscripția „Strict secret", a fost întocmită de Vasili Gorbușin și trimisă la Moscova, unde se păstrează și în prezent.

Aceste amănunte au fost cunoscute de istoricul rus L. Bezâmenski în anii '60, dar nu i s-a permis accesul personal la documentele respective. I s-a dat în schimb versiunea oficială. Într-unul din documente, studiat în 1965, se arăta că cele două cadavre fuseseră definitiv distruse la 3 iunie 1945. Dar această afirmație este contrazisă de următorul fapt: în ajunul conferinței de presă a mareșalului Gheroghi Jukov, ținută la Berlin în ziua de 9 iunie 1945, acesta l-a întrebat pe Stalin ce să spună despre Hitler. Stalin, având în mână toate documentele, i-a ordonat să spună că Hitler n-a fost găsit. Chiar după mulți ani, discutând cu Rievskaia, Jukov era încă nemulțumit de faptul că Stalin nu i-a spus adevărul. De

ce? Bezâmenski este de părere că Stalin nu s-a putut împăca deloc cu ideea că Hitler nu se mai află în viață.

„Acum, spune Bezâmenski, înțeleg că odiseea rămășițelor pământești ale lui Hitler de după 30 aprilie 1945 avea la bază dorința inconștientă de a face pe placul lui Stalin. Se spera poate că într-o bună zi va exista posibilitatea să i se pună pe masă un nou raport care să demonstreze că datele lui Abakumov sunt false și că Hitler va fi găsit."

Pe la mijlocul anilor '70, un fost corespondent de război, Semion Krasilciuk, a aflat de la o cunoștință că răposatul ei soț a lăsat niște documente din timpul războiului. Krasilciuk a studiat dosarul și a rămas stupefiat. Era vorba despre date complet necunoscute referitoare la repetarea identificării lui Hitler! Indicații, rapoarte și chiar fotografii!

Iată primul dintre aceste documente uluitoare. El a fost întocmit la un an de la terminarea războiului, în mai 1946. De data aceasta, nu din indicația lui Abakumov. Între timp, „SMERȘ" fusese reorganizată, devenind Direcția a treia din Ministerul Securității Statului din URSS, iar Abakumov era deja ministru al securității. Noua anchetă a fost dată în grija altui departament, respectiv Ministerului de Interne, care nu se afla în relații prea bune cu MSS. Adjunctul ministrului de interne, Ivan Serov a aprobat, la 16 mai 1946, un document cu o denumire stranie: „Planul de acțiuni operative privind cercetarea împrejurărilor dispariției lui Hitler". Nu a morții, ci a dispariției, denumire prin care se vroia, probabil, să se facă pe plac lui Stalin.

Conform acestui scop general, comisia formată din trei persoane urma să se deplaseze la Berlin. Acolo ea avea să analizeze cu minuțiozitate buncărul și parcul Cancelariei în scopul depistării posibile a unor urme care ar putea să clarifice problema împrejurărilor „dispariției lui Hitler". Comisia mai trebuia să interogheze martorii și să efectueze o nouă autopsie a cadavrelor bărbatului și femeii găsiți în primele zile ale lui 1945 în parcul Cancelariei în vederea reconstituirii vârstei decedaților, a semnelor și cauzelor morții acestora. În acest scop se impunea evident o nouă deshumare a celor două cadavre incriminate.

Directiva a fost elaborată la 14 mai și a fost aprobată imediat, la 16 mai. Pe 18 mai 1946, comisia formată din colonelul Osipov, inspector cu însărcinări speciale în MAI, locotenent colonelul Clausen (Direcția Generală pentru problemele prizonierilor de război) și profesorul Semionovski de la serviciul de expertiză medico-legală al orașului Moscova și-a început activitatea. Totul

a fost luat de la capăt. S-a efectuat cu minuțiozitate investigația buncărului, a camerelor acestuia, și ceea ce la prima vedere este foarte ciudat, a fost făcută o descriere extrem de amănunțită a canapelei pe care s-au sinucis Adolf Hitler și Eva Braun. Descrierea canapelei cuprinde singură circa opt pagini! O atenție deosebită din partea comisiei au suscitat urmele de sânge de pe brațele ei, de pe tapițerie, chingi, cadru, picioare precum și de pe pereții camerei. În concluzia experților se menționa: în cameră au fost depistate dâre de sânge și stropi de sânge; „mortul" ședea în colțul din dreapta al divanului și era rănit cu o armă de foc la cap; el a fost apoi scos din buncăr prin ieșirea de rezervă.

Nu este greu de ghicit pentru ce KGB nu a pus la dispoziția presei un document cu asemenea concluzii, care le contraziceau pe cele oficiale. De asemenea, este ușor de înțeles de ce a fost ținut sub interdicție încă un document al comisiei Osipov-Clausen-Semionovski în care se vorbea despre descoperirea făcută în „groapa lui Ciurakov. Acolo au fost descoperite resturi de craniu". Documentul însoțit de fotografii menționează: „au fost găsite părți din oasele de la tâmple și bucăți de la osul din ceafă; pe pigmentul tâmplei stângi a fost descoperită o gaură de glonț care a străbătut osul; trebuie presupus că împușcătura a fost trasă de jos în sus, de la dreapta spre stânga, spre spate", dintr-o armă de calibru mediu, de la distanță foarte mică.

Pe baza concluziilor menționate, unii cercetători ruși, americani și germani susțin „o variantă combinată" privind moartea lui Hitler: împușcătura în tâmpla stângă și spargerea simultană în dinți a unei capsule cu cianură de potasiu. Alții, dimpotrivă, sunt de părere că Hitler, odată mort, a fost împușcat pentru siguranță. Aceasta este de pildă părerea Elenei Rievskaia. Acum, însă, totul vorbește în favoarea faptului că Hitler s-a sinucis prin împușcare.

Documentația comisiei Osipov-Clausen-Semionovski nu este completă. De exemplu, ea nu conține rezultatul examenului medical repetat. Într-un fel sau altul, pe parcursul celor petrecute trebuie consemnată exhumarea și prin urmare încă o îngropare a cadavrelor, de data aceasta cea de a noua (dintre care șase sunt datate și confirmate).

În august 1990, un veteran de război i-a relatat lui Valentin Falin, șef de secție la CC al PCUS, că la Magdenburg mai există încă enigmaticele morminte. Informația a venit la timp, dat fiind că zilele RDG erau numărate, iar retragerea trupelor sovietice o chestiune deja hotărâtă.

Mașinăria „ștergerii istoriei" s-a pus imediat în funcțiune,

deoarece nimeni nu dorea să lase urmele führerului la Magdenburg. Cazul a fost raportat lui Krucikov, șeful de atunci al KGB. Peste câteva săptămâni, în clădirea din Prata Veche a Kremlinului (sediul CC al PCUS) cineva a auzit un oftat de ușurare: „Totul este în regulă. S-a rezolvat. Nu avem de ce să fim neliniștiți".

Dacă Krucikov s-a ocupat personal de acest caz în 1990, șeful KGB n-ar fi putut acționa fără informarea și acordul lui Gorbaciov. Dar când un consilier l-a întrebat pe Gorbaciov, acesta s-a mirat: „Cadavrul lui Hitler? Aud pentru prima oară despre așa ceva!" El a adăugat că Krucikov nu i-a vorbit niciodată despre aceasta și nu i-a cerut permisiunea pentru o eventuală distrugere totală a rămășițelor lui pământești. Însă de pe timpul lui Iuri Andropov, mormintele de la Magdenburg au fost distruse. În acest sens există și un document oficial purtând ca dată anul 1970[1].

1. Vasile Oroian: Strict secret, nr. 156, 04, 1993, p. 2.

Sfârșitul lui Heinrich Himmler

Heinrich Himmler s-a născut la München în anul 1900. Pregătit să devină învățător, s-a convertit la doctrina național-socialistă, devenind un fidel și adept apropiat al lui Hitler. Numit șef al Gestapoului în 1934, și al poliției Reichului (1938), apoi ministru de Interne (1943), a condus represiunea împotriva adversarilor regimului nazist, fiind organizatorul programului de exterminare a milioane de evrei din Germania nazistă și țările ocupate de către aceasta.

Și-a adus o contribuție la crearea organizației SS, ce însemna Schutz-Staffel, și care constituia detașamentul de gardă personală a lui Hitler. Trebuie să spunem că în cadrul SS a luat ființă un serviciu special de siguranță al SS care a fost botezat Sicherheitsdienst (SD). Dacă mai târziu organizația SS a ajuns să reprezinte elita partidului nazist, SD a devenit elita SS-ului. Nu exista sferă a vieții publice în care să nu fi pătruns SD-ul. Hitler și Himmler au făcut ca treptat acest serviciu de informații, invizibil și conspirativ, datorită rezultatelor indispensabile ale activității sale, să ajungă să se situeze nu numai deasupra statului, ci chiar și deasupra partidului. El avea dreptul să interogheze și să cerceteze pe funcționarii administrației de Stat și ai partidului nazist, i se deschideau toate ușile și vedea tot. Era elita elitei. SD-ul cerceta și urmărea, în primul rând, orice fel de manifestare sau semn de opoziție, de nemulțumire și de rezistență.

O altă organizație nazistă era SA. Aceasta fusese creată de Röhm încă de la începutul luptei pentru putere a lui Hitler și fără această organizație Hitler n-ar fi ajuns niciodată la cârma Germaniei. Organizația SA număra în perioada ei de glorie circa două milioane și jumătate de membri, iar SS-ul doar trei sute de mii. SA-ul îl sprijinea pe Hitler, dar îl recunoștea drept conducător și i se supunea numai lui Röhm pe care îl urma orbește. Röhm intenționa un plan de contopire a SA-ului cu Reichswehrul (armata

germană) într-o armată bine organizată și instruită după tradițiile prusace, nutrind ambiția de a deveni conducătorul acestei puternice formații.

Hitler, simțindu-se concurat de Röhm, a încredințat SS-ului lichidarea conducătorilor SA și a altor oponenți virtuali ai săi. Adjunctul lui Himmler, Heydrich a fost acela care, împreună cu statul său major și în cel mai deplin secret a elaborat în amănunțime planul practic, întocmind și lista victimelor. Ca urmare a evenimentelor din 30 iunie, puterea SS-ului în cadrul mașinăriei naziste a sporit considerabil, ceea ce era echivalent cu o creștere tot atât de însemnată a puterii lui Himmler și Heydrich. Această împrejurare confirmă presupunerea că, atât Himmler cât și Heydrich n-au fost doar niște simpli executanți ai voinței lui Hitler, ci autori din umbră manevrându-l pe Hitler după bunul lor plac.

Să revenim la SS. Garda de elită personală a lui Hitler, îi era devotată acestuia până la capăt și se putea bizui pe ea. Este interesant faptul - pe care puțin îl cunosc - că Himmler a organizat SS-ul după principiul ordinului iezuit. Întreaga conducere a fost imitată după ierarhia bisericească și chiar titlul lui Himmler - Reichsführer SS - fusese ticluit prin analogie cu „generalul ordinului" iezuit. Evident sub aceeași influență, Himmler a învăluit poziția de conducător într-o atmosferă ocultă, atribuindu-i o putere spirituală specială și-i silea pe șefii mari ai SS-ului să facă un fel de exerciții rituale înainte de a lua o hotărâre mai importantă, scopul acestora fiind, după cum zicea el, obținerea unei concentrări absolute a spiritului. De altfel, el își manifesta destul de des înclinațiile mistice (de exemplu îi plăcea să spună că este o reîncarnare a împăratului Henric al II-lea), fapt pe care însă domnii de la SS, cinici și lucizi, îl priveau fiecare în felul lui. În organizația SS, führerprinzipiul a fost ridicat la rangul de lege. Se cerea o supunere oarbă, imediată, automată. Aceasta era virtutea supremă.

„Ordinul Negru", zis și Corpul Negru (Schwarze Korps), creat de Himmler în 1929[1] a jucat mai mult rolul manifest al unei Miliții. Nu e mai puțin adevărat că din rândurile sale au fost recrutați marii ordinatori ai „purificării rasiale" absolute, ai experiențelor genetice și antropologice, ai incendierilor și exterminărilor masive de la Oradour, sau Lidice, lagărele de exterminare de la Treblinka, Maidanek sau Auschwitz, jertfe ale căror motivări trebuiesc căutate în tipul de esoterism teutonic, urmaș al unor formații precum Thule sau Vril.

1. Mioara Cremene: *Dicționar inițiatic al Ordinelor Cavalerești*, Editura Universal Dalsi, București, 1998, p. 286.

„Nu pot fi deslușite planurile politice ale lui Hitler, decât cunoscând convingerea sa că Omul se află într-o relație magică cu Universul", scria Rauschnig, unul dintre cei ce l-au cunoscut cel mai bine.

Ordinul Negru reprezintă fața ascunsă a formației SS. La originea sa, SS-ul a fost conceput ca un corp de gardă paramilitar, apoi și militar (Waffen SS). La originea sa, ea nu era decât o echipă specială, organizată inițial de Goering în 1923 pentru protecția apropiată a Führerului: doar câțiva membri purtând o caschetă neagră, o brasardă cu margini sumbre, cruce încârligată și cap de mort. Ea s-a numit Stabswache (corp de gardă), iar mai târziu Stotruppe Adolf Hitler: deja la acea dată, cei recrutați depuneau un jurământ de credință.

Constituită la început mai ales din muncitori și mici meseriași, formația a trenat o vreme, fiind repede întrecută în funcția sa de ambițioasa SA (Sturmabteilung), dirijată, după cum am văzut, de Röhm și căreia îi va reveni protecția reuniunilor național-socialiste. Termenul de SS apare în 1925, atunci când Adolf Hitler va decide înființarea unor trupe restrânse de pază, mici grupe de câte zece membri, în frunte cu un șef. Adevăratul lor avânt va începe o dată cu venirea la conducerea sa a unui personaj al cărui rol real a rămas prea puțin cunoscut chiar în zilele noastre: desemnat pe atunci cu funcția de *gauleiter* (șef de district) și apoi de a *Reichsführer SS* (conducător general SS) Heinrich Himmler (numărul său matricol la reînființarea propriu-zisă a organizației, este 168). Dându-și imediat seama de folosul pe care îl poate trage din existența acestei organizații, pentru o punere în aplicare a ideilor național-socialiste, Himmler le regrupează, le organizează, le dă structura unitară a unui corp de elită și le schimbă fundamental sistemul de recrutare, inspirat de tradiția nobiliară a iuncherilor și a cavalerilor teutoni. În centrul noii formații SS, se va afla, începând din 1929, o organizație esoterică secretă, de tip neocavaleresc extremist de dreapta: „Ordinul Negru".

Heinrich Himmler a fost și va rămâne în istoria celui de al III-lea Reich un personaj misterios. Prezentat de către unii drept un simplu executant obtuz, dogmatic, un soi de robot, iar de către alții - precum contele suedez Bernadotte, șeful Crucii Roșii - drept inteligent și spiritual, „capabil cu o glumă să destindă atmosfera", supranumit de Hitler *der treue Heinrich* (Heinrich cel leal), pe de altă parte soț și tată afectuos, nu poate fi cunoscut în perspectiva a ceea ce în mod curent - dar eronat - francezii numesc: o rațiune carteziană. Și deși a ocupat funcții politice de mare importanță, sfârșind prin a fi numit, spre sfârșitul războiului, în 1945 „comandantul tuturor forțelor armate din interior", ponderea reală și influența sa adevărată asupra mișcărilor fasciste nu a fost niciodată pe deplin evaluate.

Ceea ce se știe este că el a ocupat una din demnitățile cele mai înalte în cadrul Organizației Thule, oarecum asemănător Marelui Prior din alte Ordine Cavalerești (Mare Maestru) - un grad intern întotdeauna ținut secret - în vreme ce Adolf Hitler, Marele Comandor pentru public, îi era ierarhic inferior în această structură. Și se mai știe că era un adept convins al ocultismului, al neopăgânismului, dușman înverșunat al culturii iudeo-creștine, și cititor pasionat al „profetului" Guido List, din lucrările căruia citățm pe cele mai elocvente: *Secretul runelor, Esoterismul religiei vechilor germani, Trecerea de la Wotanism la Creștinism* sau *Riturile Germano-Ariene.*

Participanților la reuniunile ce aveau loc li se explica în cadrul unor ceremonii pentru dominarea forțelor telurice și cerești, stăpânite odinioară de magi, o serie de noțiuni stranii.

De-a lungul unei săptămâni de concentrare absolută, se practicau exerciții de spiritualitate și seriozitate greu de conceput... În sala Marelui Consiliu al Ordinului Negru se afla un tron rezervat Führerului. O bibliotecă de douăsprezece mii de volume regrupa o întreagă literatură privind cultul rasei germanice. Alte Ordensburguri apăruseră la fel în Sonthofen în Bavaria, Vogelsgesang în Rhenania sau la Krösinsee în Pomerania. Aici, în cadrul unor antrenamente psihofizice, avea loc „înfruntarea cu fiarele": cu pieptul dezvelit, lipsit de orice armă de apărare, adeptul SS trebuia să se lupte vreme de douăsprezece minute cu o haită de câini dogi asmuțiți... Se practica, de asemenea, „testul tancului": un aliniament de blindate înainta șenilă lângă șenilă către viitorul cadru al Ordinului Negru, în timp ce acesta, în mâini cu o lopată, dispunea doar de optzeci de secunde pentru a-și săpa o tranșee și a nu fi strivit... Venea apoi „punerea la încercare cu grenada": în fața unor martori apărați de un parapet de beton, aspirantul trebuia să scoată cuiul unei grenade, să și-o așeze pe cască și, stând drepți, să aștepte explozia. Întârzierea era numai de patru secunde. Existau două alternative: detonația avea loc pe cască și neofitul, năucit câteva clipe, era primit apoi cu aclamații în Ordin; sau grenada se rostogolea la pământ, caz în care se puteau prezenta alte două posibilități: ori tânărul nu se mișca, era rănit grav la picioare și primea o pensie de invaliditate, ori se ferea iute, în care caz era eliminat[1].

1. R. Petitfrère citat de Pierre Mariel, *Les sociétés secrètes*, Ed. Pierre de Tartas, Paris, 1973.

În unele școli de înalte grade – continuă același autor – ale unor formații precum Sonderkommando, Einsatzgruppen și Leibstandarte, se folosea o probă atroce: cu mânecile suflecate și înarmat cu un bisturiu, candidatului i se cerea să prindă de ceafă cu mâna stângă o pisică vie, iar cu dreapta s–o enucleeze, fără s–o omoare sau să îi crape ochii. Pentru această operație, dispunea de trei pisici... Fără îndoială acest test ne pare aberant și incredibil.

„Se înțelege că toate aceste probe aveau valoarea unei inițieri sălbatice și barbare. În scurtă vreme, din doar câteva sute de membri la început, trupele SS au crescut vertiginos ajungând, câțiva ani mai târziu, în 1936, la mai bine de 200 000 de oameni... Cu un asemenea efectiv, unitățile s–au putut diversifica, cea mai cunoscută fiind formația «Cap de Mort» – SS Totenkopf Sturmbanne – ai cărei participanți s–au ocupat, printre altele, cu paza lagărelor de concentrare. Din aceleași rânduri au apărut *Kripo* – poliția criminală; *Ordnungspolizei* – poliția în uniformă; *Sicherheitsdienst* sau SD, o formidabilă rețea de spionaj intern și extern, inclusiv în rândul Partidului nazist; *Gestapo* (Geheimpolizei – poliția secretă), *Einsatzgruppen* unități speciale de exterminare în răsăritul Europei".

La începutul lunii martie 1945, în vreme ce frontul german se prăbușea, Himmler cumula funcțiile de Reichsführer SS, șef al poliției Reichului, Ministru de Interne, comandant șef al armatei rezerviștilor și comandant al grupului de armate Vistula. Fiind incapabil să exercite funcția de comandant militar, Himmler a trebuit să demisioneze din acest post la 20 martie 1945. Din acel moment încep demersurile lui pentru a încerca să se „degajeze", în măsura posibilului, de responsabilitățile personale. A acceptat să se supună influenței mediatorilor, Schellenberg, Kersten, contele Bernadotte. Ultimul dintre ei, acționa în numele Crucii Roșii Internaționale cu titlul de ambasador privat. Himmler nu era singurul care, în această perioadă critică pentru cel de al III–lea Reich, a încercat să încheie tratate de pace separată – evident secrete.

Să urmărim cursul evenimentelor. Himmler cobora scările care duceau spre buncărul aflat sub cancelaria Reichului. Trecea de–a lungul coridoarelor cu ziduri blindate destinate să–l apere pe Hitler în ultimul său bastion de apărare. Deasupra, pământul era zguduit de bombe. Începuse asaltul Berlinului. La 20 aprilie, Himmler a participat la aniversarea zilei de naștere a Führerului. A fost ultima dată când s–a întâlnit cu Hitler – omul pe care l–a slujit vreme de 15 ani.

În acest timp, Schellenberg a încercat în zadar să ia legătura cu Himmler. Din cauza deselor atacuri aeriene, el nu a ajuns la

Wustow decât la miezul nopții. Cedând insistențelor lui Schellenberg, Himmler a acceptat să plece la Hartzwalde, unde a ajuns la 21 aprilie în jurul orei trei dimineața. Aici trebuia să aibă loc întâlnirea dintre Reichsführer și Norbert Masur – reprezentantul Suediei la Congresul mondial al evreilor de la New York.

Cel care l–a întâmpinat la Hartzwalde a fost Kersten. Acesta l–a rugat respectuos pe Himmler să fie binevoitor, amical și generos cu Masur. Kersten afirma: „Era ultima lui șansă de a răscumpăra crimele Germaniei naziste și de a arăta omenirii, atâta timp cât mai este posibil, că politica de umanitate a luat locul regimului de cruzime și represiune".

Kersten știa că Himmler era sensibil la acest gen de argument. Reichsführerul i–a dat toate asigurările „că singura dorință pe care o are este să ajungă la un acord cu evreii".

Era pentru prima dată, de când a ajuns la putere, că Himmler se întâlnea cu un evreu, pe un teren de egalitate. L–a salutat foarte politicos pe Masur și i–a spus că este bucuros de întâlnire. S–au așezat la masă și Himmler a început să–i explice rațiunile pentru care naziștii au luat măsuri împotriva evreilor din Germania. I–a explicat acestuia că evreii erau considerați străini pe teritoriul german. „Politica de emigrare, pe care am avut intenția să o aplic și care ar fi adus avantaje reale evreilor, a fost sabotată de către guvernele altor state care au refuzat să–i primească" – a spus Himmler.

Masur venise să ducă la bun sfârșit o misiune care–i fusese încredințată și era obișnuit cu negocierile. La început, decis și calm, s–a mulțumit să conteste câteva dintre argumentele cele mai revoltătoare ale interlocutorului său, dar atunci când Himmler a declarat că lagărele de concentrare nu erau decât niște centre educative, unde deținuții erau tratați bine, Masur și–a pierdut răbdarea și i–a vorbit despre crimele comise împotriva prizonierilor.

„Sunt de acord că au existat și excese – a spus Himmler – dar vinovații au fost pedepsiți".

După aceea, Himmler s–a plâns de propaganda mincinoasă a aliaților în ceea ce privește lagărele de concentrare de la Bergen Belsen și Buchenwald.

„Atunci când am autorizat plecare a 2700 de evrei în Elveția, presa străină a profitat de acest lucru, lansând împotriva mea o campanie prin care mă acuza că am eliberat acești prizonieri pentru a–mi crea un alibi. Nu am nevoie de nici un alibi! Am făcut întotdeauna ceea ce mi s–a părut just și util pentru poporul meu. De mai bine de zece ani, nimeni nu a fost târât prin noroi, așa cum

am fost eu acuma. Nu am fost niciodată îngrijorat. Lumea poate să vorbească despre mine ce vrea, chiar și în Germania. Ziarele din străinătate au lansat împotriva mea o campanie care mă obligă să-mi schimb atitudinea față de lagărele de concentrare – nu mai am de gând să le cedez aliaților".

Auzind acestea, Masur a insistat ca toți evreii aflați în Germania să fie eliberați. În momentul în care s-a pus problema materializării acestui proiect, Himmler a ezitat și a refuzat să se compromită.

Împreună cu Schellenberg, Masur a trebuit să se retragă într-o altă cameră. Rămas singur cu Kersten, Himmler i-a promis acestuia că va elibera 1000 de prizonieri evrei din lagărul de la Ravensbruck, cu o singură condiție: să fie de origine poloneză. Himmler era terorizat de gândul că Hitler ar putea afla de aceste demersuri. La sfârșitul discuției, Himmler a încercat să justifice ceea ce a fost făcut în Germania și pe teritoriile ocupate de naziști: „criminalitatea a fost redusă, foametea nu a mai fost simțită, fiecare avea de lucru. Hitler a fost foarte ferm în privința pericolului comunist. Acest pericol ar fi dus Europa la haos. Americanii își vor da în curând seama de greșeala pe care au făcut-o".

Preocupat și indecis, Himmler a continuat discursul său punând accentul pe „sentimentele umanitare" pe care le-a manifestat dintotdeauna.

Ajutat de Schellenberg și Brand care participau la discuție – Kersten a încheiat prin a obține confirmarea promisiunii făcute de Himmler privitoare la eliberarea evreilor încă internați în lagăre.

Ieșind din clădire în jurul orei cinci, Himmler l-a întrebat pe Kersten: Aveți legături cu generalul Eisenhower sau cu aliații occidentali?

La răspunsul negativ al acestuia, Himmler l-a întrebat dacă consimte să-l întâlnească pe Eisenhower – ca ambasador al lui – și să-i propună semnarea unui armistițiu cu Germania pentru continuarea luptei pe un singur front împotriva Uniunii Sovietice.

„Sunt gata să las victoria aliaților occidentali – a spus el – cu o singură condiție: să-mi acorde răgazul necesar replierii trupelor împotriva bolșevicilor. Dacă îmi furnizează și materialul necesar, încă mai pot reuși".

Himmler nu putea însă renunța la vechea lui obsesie: aceea de a fi comandant suprem al armatei germane. Kersten i-a răspuns că va vorbi cu Bernadotte despre eventuale negocieri de pace.

Schellenberg era grăbit să-l conducă pe Reichsführer la Hohenlychen, unde îi aștepta contele Bernadotte care voia să-i vorbească înainte de a pleca în Suedia.

La Hohenlychen au ajuns în jurul orei șase. Au luat micul dejun cu Bernadotte, care părăsise Berlinul în ajun, cu dorința de a-l întâlni pe Himmler. Era dornic să plece cât mai repede din acest iad, dar, în același timp, voia să se convingă că Reichsführerul avea să elibereze prizonierii desemnați de Crucea Roșie, din lagărul de concentrare Newengamme. Himmler nu a cedat. Reichsführerul a declarat indignat că datorită „minciunilor" apărute în presa străină, privitoare la Bergen Belsen și Buchenwald, a ordonat ca lagărele să fie evacuate.

„Este revoltător – a spus el – că aceste lagăre, care, după părerea mea, puteau servi de exemplu, au suscitat atâtea comentarii infame. Nimic nu m-a tulburat niciodată ca această dare de seamă din presa aliată".

Bernadotte a remarcat cât de nervos și deprimat era Himmler. Nu dormise de câteva zile. „Aveai impresia că nu poate să stea într-un loc și pentru a-și calma neliniștea, mergea fără întrerupere în lungul și-n latul camerei".

Mâncând, totuși, cu apetit își lovea dinții cu unghia în timp ce vorbea, indiciu al unei mari nervozități – așa cum i-a confirmat Schellenberg lui Bernadotte. În ultimă instanță, a acceptat, totuși, ca femeile din lagărul de la Ravensbruck să fie încredințate Crucii Roșii, iar scandinavii să fie transferați în Danemarca unde vor rămâne sub supravegherea Gestapoului. Acest aranjament avea să fie materializat chiar a doua zi, de către danezi, la cererea contelui Bernadotte.

Epuizat, Himmler s-a retras, nu însă înainte de a-i spune lui Schellenberg: „Încercați să aflați dacă Bernadotte este dispus să transmită un mesaj lui Eisenhower".

Bernadotte a refuzat spunând: „Trebuia ca Reichsführerul să ia conducerea după prima noastră întâlnire".

Întors de la aeroport, unde l-a condus pe Bernadotte, Schellenberg era foarte trist. După câteva ore de somn, a fost convocat de Himmler. Reichsführerul era foarte abătut și spunea că se simte rău. Au plecat, totuși, la Wustow. Mașina își făcea cu greu loc printre coloanele de refugiați. De mai multe ori au fost atacați de avioane de vânătoare. Ajunși la Wustow au mâncat și au discutat până noaptea târziu. Himmler voia să fondeze un partid de Uniune Națională, debarasându-se de Hitler.

În acest timp, la 22 aprilie, Hitler a hotărât să rămână la Berlin. Armata Roșie se afla deja la periferiile orașului. Himmler s-a întors la Hohenlychen, unde se credea relativ în securitate. Era tot timpul obsedat de ideea încheierii unei păci separate. La 26 aprilie se duce

la Schwerin unde amiralul Doenitz și-a stabilit cartierul general. Pe 27, află că propunerile de pace separată au fost refuzate de aliați: presa internațională avizată de aceste negocieri secrete, a publicat știrea.

În jurul orei 9 seara, intrând în buncăr, Hitler a aflat de trădarea Reichsführerului.

Culoarea pielii i-a devenit purpurie – relatează un martor – trăsăturile feței au devenit de nerecunoscut. Deodată a început să țipe: „Să fie arestat acest trădător! Un trădător nu are dreptul să mă succedeze ca Führer!" Cuprins de mânie, s-a răzbunat pe singurul asociat al lui Himmler care, din întâmplare, era pe aproape. Este vorba de Fegelein, agentul de legătură al Reichsführerului, cumnatul Evei Braun.

Fegelein a încercat să fugă, dar a fost prins și împușcat în grădina Cancelariei, sub acuzația de complicitate.

Doenitz, comandat șef al armatelor nord și Himmler, comandant al SS-ului și al poliției, își împărțeau puterea la Ploen. Ei au decis, în urma unei întrevederi, să se pună la dispoziția succesorului desemnat de Hitler. Doenitz era convins că acesta va fi Himmler, iar Himmler nu avea nici un dubiu că el îl va succeda pe Führer.

Amiralul a primit un mesaj de la Bormann prin care acesta îl împuternicea să ia toate măsurile necesare împotriva trădătorilor. Doenitz ignora dizgrația în care se afla Himmler. Pe de altă parte, Greimm primise ordinul să-l aresteze pe Himmler dar nu putea face nimic fără aprobarea lui Doenitz, care, la 30 aprilie 1945, nu știa că Führerul s-a sinucis și că el este cel desemnat să-l înlocuiască.

Hitler era complet izolat în buncărul său. Confuzia care domnea în ultimele zile l-a împiedicat să se răzbune pe Goering și pe Himmler. În timp ce Goering era prizonier al SS-ului în Sud, Himmler se afla în Nord și nu știa că a fost demis din toate funcțiile.

Doenitz nu a aflat decât la 30 aprilie că a fost numit Führer al Germaniei – o țară pe cale de a se prăbuși. Mesajul era semnat de Bormann și era redactat în termeni ambigui, nemenționându-se sinuciderea lui Hitler.

„Führerul v-a desemnat ca succesor al său, în locul ex-mareșalului Goering. Veți primi în acest sens și o confirmare scrisă. Veți lua toate măsurile cerute de noua dumneavoastră numire".

Stupefiat, dar în același timp mândru, Doenitz i-a trimis un mesaj lui Hitler, despre a cărui moarte nu aflase.

„Dacă soarta mă obligă să guvernez Reichul, ca succesor al dumneavoastră, atunci aflați că voi continua această luptă până la sfârșit, un sfârșit demn de lupta eroică a poporului german".

Una dintre cele trei copii ale testamentului politic al lui Adolf Hitler i-a fost trimisă lui Doenitz. Copiile purtau semnătura lui Hitler, Bormann și Goebbels și erau datate 29 aprilie ora 4 dimineața. Doenitz nu a primit niciodată această copie.

Între timp, Bormann și Goebbels încercau să negocieze cu comandanții Armatei Roșii. Bormann i-a adresat lui Doenitz încă un mesaj la fel de evaziv ca și primul: „Testamentul trebuie pus în aplicare imediat".

Abia la 1 mai 1945, ora 15,30, Goebbels i-a comunicat amiralului vestea morții lui Hitler. Tot atunci i-a prezentat lista principalilor miniștri ce urmau să formeze noul guvern.

Himmler nu figura printre membrii noului guvern. De asemenea, Goebbels nu a considerat necesar să-l informeze pe noul Führer că a luat decizia să se sinucidă împreună cu soția și cei șase copii.

Doenitz nu i-a ascuns lui Himmler faptul că dezaprobă tentativele acestuia de a negocia cu aliații și ca atare l-a demis și el din toate funcțiile. Excluderea din noul guvern i-a produs ex-Reichsführerului un șoc teribil. Himmler a călătorit toată noaptea de 30 aprilie, îndreptându-se spre Kalkhorst, aproape de Travemunde. Abia la ora patru dimineața a ajuns aici. Drumurile erau blocate de trupe care se retrăgeau și de refugiați. Schelleberg a aflat de la Brandt de ultima întrevedere a șefului său cu amiralul Doenitz, căruia îi ceruse atribuirea funcției de ministru de stat.

La 1 mai 1945, radio Berlin anunța oficial moartea lui Hitler. Armatele germane staționate în Italia și conduse de Kesselring s-au predat fără condiții. La 2 mai, fără să-l consulte pe Himmler, Doenitz a început negocieri cu generalul Montgomery privind propria capitulare iar Kaufmann, Gaulaiter al orașului Hamburg, a deschis porțile orașului în fața trupelor britanice în ciuda ordinelor primite.

La 1 mai, în vreme ce se pregătea să-l însoțească pe Doenitz până la Flensburg, Himmler a primit o ofertă neașteptată de la Leon Degrelle – comandantul trupelor fasciste franco-belgiene din cadrul SS-ului. Degrelle și fasciștii supraviețuitori fugeau de pe frontul rusesc. Himmler a fost de acord să alăture escortei sale și oamenii lui Degrelle. S-au întâlnit la Maiente aproape de Kiel. Degrelle nu avea mare lucru să-i ofere șefului său. Unitățile belgiene s-au dispersat în Danemarca, iar altele s-au predat aliaților.

În drum spre Flensburg, s-au întâlnit cu Werner Best, șeful Gestapoului din Danemarca. Din cauza raidurilor aeriene n-au ajuns decât pe 3 mai la Flensburg. Schwein-Krosigk, numit ministru de

externe în locul lui Ribbentrop, a avut o întrevedere cu Himmler. Acesta l-a întrebat disperat: „Conte, ce trebuie să fac eu acuma?"

Ministrul nu avea nici cea mai mică idee. În momentul de față, Germania nu avea nevoie de un ministru de externe. Singurul lucru util ce trebuia făcut era evacuarea trupelor germane din Est. Totuși, Schwerin a încercat să-i răspundă lui Himmler.

„Aveți trei soluții. Prima să vă radeți mustața, să vă puneți o perucă și ochelari negri și să dispăreți. Cred că în aceste condiții nu veți fi descoperit, iar sfârșitul dumneavoastră va fi departe de a fi glorios. A doua soluție, și de aceea nu vă sugerez să faceți așa ceva, ar fi să vă zburați creierul, dar eu sunt creștin, dumneavoastră trebuie să decideți. A treia soluție este cea pe care vă sfătuiesc să o adoptați: mergeți la cartierul general al lui Montgomery și spuneți: Sunt Heinrich Himmler și-mi asum întreaga responsabilitate a actelor SS-ului! Cine poate prevedea ce se va întâmpla? Cel puțin aveți un sfârșit onorabil".

Himmler a decis să rămână aici atâta timp cât va fi posibil în calitate de consilier politic în cabinetul lui Doenitz. Nu admitea să renunțe la funcțiile avute. Avea încă o suită de 15 ofițeri și secretare. Nici el, nici Doenitz nu cunoșteau termenii exacți prin care Hitler l-a renegat. Mesagerul care trebuia să aducă testamentul nu a ajuns la destinație niciodată iar Bormann, conform zvonurilor, ar fi fost ucis în vreme ce încerca să fugă din buncăr, în noaptea de 30 aprilie.

Himmler nu avea de gând să se sinucidă. La 5 mai, și-a convocat consilierii și le-a expus o teză politică total incompatibilă cu situația existentă: își va instala propriul guvern SS la Schleswig-Holstein, de unde va încerca să încheie o pace separată cu puterile occidentale.

După aceea a distribuit rolurile pe care trebuiau să le joace oamnii din anturajul său în noul guvern nazist.

Urmând exemplul lui Hitler, Doenitz s-a hotărât să-l destituie oficial din toate funcțiile, așa cum dovedește această scrisoare:

„Domnule Ministru al Reichului, dat fiind situația actuală, am decis să mă lipsesc de ajutorul dumneavoastră. Din momentul de față sunteți destituit din toate funcțiile și responsabilitățile avute, adică din aceea de ministru de interne, membru al guvernului Reichului, comandant al armatei rezerviștilor și șef de poliție. Vă mulțumesc pentru serviciile aduse Reichului".

Doenitz, a dat ordin comandanților armatei germane să pună capăt oricărei rezistențe în fața aliaților.

Dar Himmler nu vroia să iasă din scena politică. În acest sens, l-a vizitat pe feldmareșalul Ernst Busch - comandant al forțelor

germane din Schewing și din Danemarca - cu speranța de-a și-l face aliat. Dar Busch nu se gândea decât la negocierea condițiilor propriei capitulări. Himmler s-a întors la Flensburg unde escorta sa era din ce în ce mai puțin numeroasă.

La 8 mai, Himmler și-a redus la patru numărul mașinilor și a făcut primul gest de renunțare, răzându-și mustața. Se gândea în ce loc să se retragă pentru a nu fi recunoscut. A fost sfătuit să se predea și să răspundă la acuzațiile care i se aduc lui și SS-ului.

La 10 mai a părăsit Flensburgul și, însoțit de puținii oameni care i-au mai rămas, s-a îndreptat spre Marna. Le-au trebuit zece zile pentru a ajunge aici. Și-au continuat drumul dormind în gări sau sub cerul liber. Au abandonat cele patru mașini și, fără să fie recunoscuți, au traversat estuarul fluviului Elba, în mijlocul unui grup de refugiați. Și-au continuat drumul pe jos, ajungând astfel la Bremerhaven, după ce au parcurs un traseu de 150 de kilometri.

Grupul era format din Himmler, Braudt, Ohlendorg, Karl Gebhardt, colonel SS Werner Grothmann și comandantul Macher. Și-au scos însemnele de armă, pretinzând că fac parte din poliția rutieră. Himmler avea un ochi acoperit cu o eșarfă neagră iar actele erau pe numele de Heinrich Hitzinger. Actele erau ale unui cetățean condamnat de către Tribunalul Poporului iar Himmler le păstrase sperând să-i folosească cândva.

La Bremerhaven și-au dat seama că nu vor putea trece de barajul autorităților militare. Căpitanul Tom Silvester comanda lagărul de refugiați 031 situat lângă Lunesburg. Un mare număr de soldați germani în încercarea lor de a ajunge acasă erau constant opriți de barajele instituite de britanici. Erau reținuți până li se verifica identitatea. Dacă păreau suspecți, erau trimiși pentru o anchetă suplimentară, într-un lagăr ca acela pe care-l comanda căpitanul Silvester.

La 23 mai ora 14, un convoi a dus în lagărul 031 un grup de suspecți opriți la un post de control de lângă Bremerhaven. Căpitanul Silvester a fost informat că trei dintre suspecți cer insistent să fie primiți de comandant. Silvester a dat ordin ca cei trei să fie aduși la el în birou și introduși unul câte unul. Iată ce relatează căpitanul:

Cel care a intrat primul în biroul meu era mic, urât și îmbrăcat sărăcăcios, dar a fost imediat urmat de alți doi oameni înalți având o alură marțială. Atitudinea lor mi-a părut suspectă și am dat ordin unui sergent să-i supravegheze permanent și să nu permită nimănui să comunice cu ei fără aprobarea mea. O dată ieșiți din biroul meu, omul cel mic și-a scos eșarfa neagră care-i acoperea ochiul stâng,

și-a pus o pereche de ochelari și mi-a spus calm: Sunt Heinrich Himmler. Lăsând prizonierul sub pază severă, căpitanul a plecat în căutarea ofițerului din serviciul de informații. Intrând în birou, cei doi ofițeri l-au rugat pe Himmler să-și pună semnătura pe o hârtie pentru a o compara cu cea aflată în dosarele lor. Crezând că i se cere un autograf cu titlul de amintire, Himmler a refuzat la început, dar s-a supus cu o singură condiție: hârtia să fie distrusă după examenul de comparare.

După stabilirea autenticității identității prizonierului, s-a trecut la percheziționarea acestuia. Căpitanul Silvester povestește:

„L-am percheziționat personal după care am predat efectele unui sergent care le-a verificat și el încă o dată, Himmler avea actele pe numele de Heinrich Hitzinger care era de meserie factor poștal. Într-un buzunar de la vestă am descoperit un mic tub de alamă, semănând cu un tub de cartuș, care conținea o fiolă de sticlă. Am înțeles ce era dar l-am rugat pe Himmler să-mi precizeze. Acesta mi-a răspuns că este un medicament care-i calmează durerile stomacale. Am mai găsit un astfel de tub fără fiolă și am tras concluzia că aceasta trebuie să se afle asupra lui disimulată într-un loc ascuns. Nu îl rugasem încă să deschidă gura. Am trimis să ni se aducă pâine, brânză și ceai. I-am oferit lui Himmler să mănânce în speranța că îl voi vedea scoțând ceva din gură. L-am observat foarte atent în timp ce mânca și nu am văzut nimic deosebit".

Cu excepția fiolei găsite în vestă, nu s-a mai găsit otravă asupra prizonierului. Colonelul Murphy s-a decis să-l transporte pe Himmler la cartierul general al Armatei a 2-a care se afla la 15 kilometri de lagăr.

Colonelul Murphy a redactat următorul raport:

„Eram sigur că Himmler a reușit să disimuleze otrava, singurele locuri posibile fiind gura și rectul". L-am rugat să se îmbrace și am dat telefon să-mi fe trimis un medic pentru interogarea «personalităților» de talie lui Himmler.

Himmler a fost transportat la Centrul de anchetare din Welznerstrasse și încredințat sergentului major Edwin Austin, care nu cunoștea identitatea prizonierului. Dar Austin l-a recunoscut imediat pe Himmler. Austin care nu a reușit să împiedice pe generalul Prnetzmenn să se sinucidă, spărgând între dinți o capsulă cu cianură, era ferm hotărât să nu îl lase pe Himmler să facă la fel.

Arătându-i patul i-a spus prizonierului în germană să se dezbrace. Himmler a spus că nu înțelege. L-a privit pe Austin și i-a spus:

«Nu știi cine sunt?»

«Știu - i-a răspuns Austin - dar asta nu vă împiedică să vă dezbrăcați».

Supus, Himmler a început să se dezbrace. Colonelul Murphy și căpitanul Wells, doctor, au venit să-l inspecteze pe prizonier. Au examinat toate locurile unde ar exista posibilitatea disimulării unei capsule cu otravă. După aceea, doctorul l-a rugat să deschidă gura și a observat imediat într-o cavitate situată în partea dreaptă a maxilarului inferior o ușoară protuberanță. Rugând să se apropie de lumină, doctorul i-a introdus două degete între maxilare, dar Himmler cu o mișcare violentă l-a mușcat de degete.

«A făcut-o» - a strigat doctorul.

Colonelul și sergentul s-au aruncat asupra prizonierului culcându-l la pământ, pentru a-l împiedica să înghită otrava. Doctorul l-a apucat de gât încercând să-l facă s-o scuipe.

Toate metodele au fost încercate timp de un sfert de oră, dar în ciuda vomitivelor și spălăturilor stomacale și a respirației artificaile, otrava și-a făcut efectul.

Două zile mai târziu, Himmler a fost îngropat lângă Luneburg. Sergentul major Austin, gropar de meserie, i-a săpat un mormânt într-un loc secret unde nu se afla nici o inscripție"[1].

1. Traducere de Vladimir Haiduc.

Dag Hammarskjöld: accident sau crimă?

Duminică, 17 septembrie 1961, pe cerul Katangăi. Avionul secretarului general al O. N. U. zboară în secret spre Ndola, spre Chombre. Omul care se războiește cu Națiunile Unite își așteaptă pe aerodrom principalul adversar. Avionul nu va ateriza, însă, niciodată la Ndola. Se prăbușește în pădure, fără de veste.

Care este cauza acestui accident: Toți se întreabă: crimă, sinucidere, greșeală de pilotaj? La mai bine de patruzeci de ani de la tragica întâmplare încercăm să descifrăm enigma care mai planează încă asupra acestui caz.

Martie 1953. În clădirea ONU funcționarii discutau despre personalitatea lui Dag Hammarskjöld proaspăt ales secretar general al ONU. Se știa că s-a născut în anul 1905 la Jönköping în Suedia. Pe filologi îi frapa traducerea numelui său de familie: „Ciocan sau spadă". Unele guri rele vorbeau despre lipsa atracției pentru tinerele femei și făceau aluzie la atenția lui prea mare pe care acesta o acorda bărbaților. Cât privește pe cei mai inițiați, amatori de istorie menționau că tatăl său a fost prim ministru conservator al Suediei, iar fiul, după remarcile incisive ale unora, și-a trădat clasa de care aparținea – aristocrația – și s-a pus în serviciul social-democraților.

Tatăl lui Hammarskjöld se bucura de reputația unui om nemilos, care s-a comportat ca un despot cu familia iar pe fiu l-a tratat cu asprime. Dar tot tatăl său a fost acela care l-a învățat să lupte împotriva dictatului și să-și formeze concepții independente. A fi neutru înseamnă a nu spune „da", ci „nu" ambelor părți – declara el în timpul primului război mondial, atunci când a fost înlăturat din funcția de prim ministru datorită amestecului englezilor nemulțumiți de interpretarea lui „neelastică" a neutralității Suediei.

Mama sa, dorindu-și mult o fetiță îl îmbrăca pe Dag în haine de fetiță și îl lua cu ea în vizită la prietene, dar tot ea a fost aceea care i-a insuflat dragostea față de tot ce este artă, exprimată mai târziu în fotografii reușite și bucăți literare nu lipsite de talent.

Foarte curând colegii săi din clădirea ONU au observat că preferințele lui Hammarskjöld se manifestă nu în pasiunile lui sexuale și atracția pentru un anume tip de femeie, ci în tendința de a aminti că adevărata culoare a steagului ONU nu este nici cea roșie, nici cea a steagului american, ci albastrul pur. Dar dacă există steag trebuie să existe și o corabie. Prin natura sa, înclinat spre manifestări poetice semnificative, Dag începe să compare ONU cu „Santa Maria", caravela lui Cristofor Columb, care rătăcea pe ocean în căutarea lumii noi.

Hammarskjöld se considera pe sine, în același timp „european", în sensul occidental al cuvântului, iar misiunea pe care o primise o transforma adesea într-o „cruciadă" pentru răspândirea „moștenirii europene". Dag, ca și generalul De Gaulle se străduia din răsputeri să iasă din zona de atracție politică a marilor puteri și să devină un conducător original al unui guvern mondial, un fel de președinte al Planetei, idee asemănătoare în unele privințe cu cea propovăduită de Nicolae Titulescu.

Carcterul orgolios și firea impetuoasă a lui Hammarskjöld erau foarte bine cunoscute la Casa Albă, unde oficialii americani delegați la ONU aduceau la cunoștință imediat orice mișcare făcută de secretarul general. Guvernanților de la Paris și Londra nu le-a fost pe plac când Secretarul General a venit în sprijinul președintelui egiptean Nasser și în final i-a făcut pe francezi și englezi să elibereze canalul de Suez, redându-l stăpânilor de drept. Hammarskjöld nu s-a opus atunci când influența americană în Orientul Mijlociu a prins contururi tot mai accentuate. În mod cert, Casa Albă nu era încântată de solidaritatea publică a Secretarului General ONU cu moratoriul sovietic din 1958 în privința experiențelor nucleare, dar Hammasrskjöld a sfârșit prin a trata cu simpatie poziția americană prin care punea aderarea S. U. A. la moratoriu în dependență de acordul URSS cu oprirea producției de armament atomic și mai ales de efectuarea periodică de inspecții la obiectivele atomice.

Pentru a-și atinge țelurile sale, Hammarskjöld făcea o adevărată acrobație între cele două tabere ce se înfruntau, numai ca să se mențină în funcție. Comportarea sa diplomatică a încetat în momentul în care, dând dovadă de prea multă inițiativă, americanii nemulțumiți i-au dat de înțeles că el nu este decât un simplu funcționar superior și nicidecum stăpânul ONU.

Excesul de energie al Secretarului General nu mai avea cum să se consume în acțiuni politice de anvergură și a început să fie înlocuit cu crize de melancolie și stări depresive, dat fiind că toate

inițiativele sale erau refuzate de marile puteri. În cadrul ONU starea de fapt nu s-a limitat doar la niște simple demersuri politice și intrigi de culise. Adversarii săi au trecut chiar la o serie de atacuri directe la persoană. La corul de acuzații venite cu regularitate din partea țărilor socialiste, în frunte cu Uniunea Sovietică și China, care-l considerau drept „lacheul NATO" s-au adăugat curând și o serie de speculații fanteziste și complet subiective dintr-o anumită parte a presei occidentale, inclusiv cele care se refereau mai mult sau mai puțin direct la înclinațiile sale sexuale care nu putuseră scăpa neobservate mai ales celor din preajma sa.

Atenția lui Dag Hammarskjöld s-a îndreptat încă de la venirea sa la frânele ONU către Africa, unde o serie de state începuseră lupta pentru independență și înlăturarea colonialismului. Tocmai tinerele state erau, după părerea lui Hammarskjöld, niște potențiali luptători eficienți pentru creșterea ONU în lume. „Marile puteri se pot apăra și fără ONU, de ONU au nevoie ceilalți membri ai organizației" a conchis Secretarul General la întoarcerea după un turneu întreprins printr-o serie de țări africane. Eforturile lui rar întâlnite pentru atingerea scopului propus și sănătatea de fier i-au permis să viziteze într-o lună 24 de țări, să cunoască sute de politicieni africani, care își făcuseră apariția pe arena națională și internațională.

Pentru a ne da seama de atenția pe care o acorda țărilor africane, trebuie să menționăm că dacă printre cei 51 de membri fondatori ai ONU se numărau doar 4 state africane, la sfârșitul anului 1960, de pildă, din ONU făceau parte deja 27 de țări ale Africii. Declarația privind decolonizarea, concepută și elaborată cu directă participare a Secretarului General ONU, recent reales în cel de al doilea mandat al său, urma să fie, după cum spunea el, pârghia lui Arhimede nu să răstoarne pământul, ci să răstoarne balanța de forțe în cadrul ONU. Sprijinindu-se și bazându-se pe majoritatea evidentă a voturilor din rândurile noilor participanți la lucrările Adunării Generala ONU, Hammarskjöld și-a propus să obțină, dacă nu anularea, în cel mai rău caz cel puțin dezactivarea dreptului de veto al membrilor permanenți ai Consiliului de Securitate, să ia în propriile mâini frâiele conducerii.

Procesul de decolonizare care a cuprins continentul african a avansat până în centrul acestuia, ajungând la Congo Belgian (în prezent Zair). Coloniștii belgieni se gândiseră să acorde coloniei pe care o stăpâneau independența la 1 iulie 1983, cu prilejul centenarului creării primului stat congolez de către regele belgian Leopold al II-lea. Denumit și Congo belgian, el a fost fondat de

regele Leopold al II-lea cu ajutorul exploratorului Stanley (John Rowlands sir Henry Morton 1841 – 1904). Conferința de la Berlin (1885) a recunoscut calitatea de stat independent guvernat cu titlu personal de regele Belgiei. Acesta și-a cedat dreptul prin tratat Belgiei (1908). Țara a devenit atunci colonia Congo Belgian. Când și-a obținut independența, în 1960, la 7 iulie devenea membru al ONU.

Dag Hammarskjöld (1905–1961), secretar general al ONU între 1953–1961.

Congo, în special provincia Katanga, bogată în minerale, era considerată drept cea „mai gustoasă bucățică" din Africa: aici se extrăgea uraniu (necesar fabricării armelor atomice), aur, cobalt, cupru, diamante și în general toate elementele ce compun circa jumătate din tabloul lui Mendeleev. Aici acționau marile corporații, în cadrul cărora predominau interesele de familie ale Rockefellerilor, Morganilor și Rotscildilor.

Corporațiile nu doreau în ruptul capului să predea cheile de la comoara unui fost mărunt funcționar de poștă, care era premierul congolez Lumumba. Iar printre noii oameni politici congolezi s-au găsit destui avizi de putere.

În acele momente, în clădirea de beton și sticlă a ONU din New York, reprezentantul Belgiei îi ura poporului congolez „propășire", iar ambasadorul SUA compara lupta acestui popor pentru emancipare și libertate, cu războiul american de independență. În 1960, au izbucnit grave tulburări: primul ministru Patrice Lumumba a fost destituit de către Președintele republicii Joseph Kasanubu, apoi asasinat în 1961. Moise Chombe a condus secesiunea de Katanga și înconjurat de o mână de mercenari albi bine înarmați și antrenați să lupte în condiții deosebite, s-a proclamat președinte. Lumumba și Kasanubu iau imediat avionul spre Elisabetville (Lumubashe), capitala provinciei Katanga, dar avionul nu a primit permisiunea de aterizare.

Secretarul general al ONU se afla în posesia unor informații detaliate privitoare la acțiunile trupelor rebele din Congo, despre operațiunile belgienilor, despre intențiile americanilor, mai ales în privința contramăsurilor ce intenționau să le întreprindă guvernul congolez.

Dovedindu-se un abil politician, Hammarskjöld a întreprins constituirea unui așa zis „club Congo", de fapt un grup restrâns de consilieri care avea ca scop „menținerea sub control" a conflictului din Congo. Reprezentantul „clubului Congo" a intervenit pe lângă premierul Lumumba cerându-i să trimită la ONU o telegramă prin care să solicite ajutor, sugerându-i cum s-o formuleze, astfel încât să pară un apel personal pe lângă Secretarul General ONU. Aceasta i-a permis lui Hammarskjöld posibilitatea să treacă prin Consiliul de Securitate o rezoluție referitoare la trimiterea în Congo a unor trupe și experți ONU în vederea asigurării securității și menținerii ordinii publice. Secretarul General al ONU și-a asumat conducerea secretă a acestei operațiuni de proporții nemaiîntâlnite, considerând că a sosit momentul să scoată Congo-ul din zona de influență a marilor puteri mondiale și să nu permită transformarea acestei țări în câmpul de luptă între Est și Vest.

Proiectul Secretarului General avea să întâmpine în mod cu totul neașteptat un obstacol surpriză: Lumumba și-a modificat peste noapte intențiile și a vrut să păstreze controlul în privința situației din țară. Sfidător, acesta a declart plin de emfază: „Congo sunt eu", acesta fiind răspunsul umilului fost poștaș la sfaturile lui Hammarskjöld care îi propunea stabilirea unui dialog între liderii congolezi ce urma să se poarte sub egida secretarului general al ONU, ale cărui trupe manifestau pasivitate față de rebeli și ai căror emisari, inclusiv Hammarskjöld se străduiau din răsputeri să-l calmeze pe Chombe. Strâns cu ușa, premierul congolez a cerut imperios ajutor vecinilor săi africani. În principiu, aceștia nu s-au opus ajutorului solicitat din partea vecinului lor, dar nu se puteau pune cu Belgia și mai ales cu detașamentele de mercenari albi, bine înarmați și antrenați, superiori din toate punctele de vedere africanilor.

Lumumba a plecat cu avionul în Canada, unde s-a întâlnit în secret cu ambasadorul URSS și a primit asigurări ferme din partea acestuia cu privire la largul consens al țării sale, inclusiv a unui ajutor ce consta din trimiterea din URSS în Congo a 29 de avioane, 100 de autocamioane grele și 200 de tehnicieni precum și posibila trimitere a unor „voluntari sovietici". „Ați pierdut încrederea noastră" îi comunica telegrafic premierul congolez Secretarului General ONU. La scurtă vreme însă, Lumumba își pierde sprijinul conaționalilor săi din țară și colonelul Mobutu organizează o lovitură de stat obligându-i să plece acasă pe specialiștii veniți din țările socialiste iar pe Lumumba să se refugieze la trupele ONU ca să-l protejeze.

În tot acest timp, Uniunea Sovietică urmărea cu atenție mersul

evenimentelor și, la sfârșitul lui 1960, a cerut cu fermitate încetarea operațiunilor întreprinse de ONU. Spre surprinderea sovieticilor, sesiunea extraodinară a Adunării Generale a ONU a votat în majoritate în favoarea continuării lor. În ciuda intrării în scenă a comunistului de tip nou Nikita Hrusciov, Moscova n-a realizat nici un progres însemnat. A urmat scandalul provocat de interceptarea și doborârea deasupra teritoriulu sovietic a avionului U2 aflat în misiune de spionaj. Întâlnirea la nivel înalt a eșuat și liderul sovietic și-a planificat un atac frontal împotriva S. U. A. și a aliaților acestora intenționând să utilizeze în acest scop tribuna ONU. Secretarul General al ONU a refuzat să trimită o invitație primului secretar al CC al PCUS, dar nu l-a putut împiedica pe acesta să vină la New York la Adunarea Generală ONU.

Patrice Lumumba (1925-1961).

Nikita Hrusciov a bătut în masă cu cizma și, criticând administrația S. U. A., a propus transferarea ONU la Viena, Geneva sau chiar Moscova, iar postul de secretar general să fie suprimat și înlocuit cu o troikă constituită din reprezentanții statelor occidentale, răsăritene și neutre. „Noi nu avem încredere în domnul Hammarskjöld" – a declarat el. Dar propunerea sovietică și amenințarea cu cizma în masă n-au găsit înțelegere în cadrul ONU. Iar secretarul general a refuzat să-și dea demisia „din motive personale".

Pus în această situație, Hrusciov și-a schimbat tactica și l-a invitat pe Secretarul General ONU la o recepție specială la reședința sa de lângă Moscova. Spre stupoarea celorlalți invitați prezenți, Hrusciov l-a întâmpinat cu o deosebită amabilitate, îmbrățișându-l cordial. Când Janos Kadar, aflat alături nu și-a mai putut reține uimirea, stăpânul Kremlinului i-a explicat zâmbind: „Muntenii din Caucaz au obiceiul de a împărți pâinea și sarea cu dușmanul, venit în vizită. Dar îndată ce acesta se află dincolo de pereții casei lor nimic nu-i împiedică să-i taie gâtul". Ca dovadă, începând de a doua zi, șeful ONU a fost lipsit de posibilitatea de a mai colabora

cu reprezentanții URSS, iar pentru operațiunile ONU din Congo, Moscova nu a mai contribuit cu bani.

La 28 noiembrie 1960, Lumumba a evadat din detenție dar a fost imediat descoperit și reținut de oamenii fideli ai lui Mobutu și Chombe. El și colegii săi au fost supuși unui lung șir de torturi, fiind în final executați.

Planurile lui Dag Hammarskjöld și-au dovedit, unul câte unul, inutilitatea. Marile puteri l-au sabotat pe față sau pe ascuns, astfel încât nu a funcționat nici sistemul de acordare a ajutorului administrativ, material și tehnic pentru Congo, iar criticile aduse se întețeau pe zi ce trece subminându-i autoritatea. Secretarul General era disperat și nu-și putea explica cauza eșecurilor sale, sperând că în cele din urmă eforturile personale vor rezolva situația din Congo. În ajunul deschiderii sesiunii de toamnă a Adunării Generale ONU din 1961, a întreprins o lungă călătorie în Țările Africane.

Scopul declarat al călătoriei îl constituia negocierile cu noul prim ministru Adula. Din păcate, în chiar ziua sosirii secretarului general, trupele ONU au început în Katanga operațiunea militară ce purta numele de cod „Mortar". Acestea acționau în conformitate cu rezoluția ONU, care recomanda expres o serie de măsuri în vederea restabilirii autorității guvernului legal pe întreg teritoriul statului congolez și împiedicarea proclamării „independenței Katangăi".

A urmat un lucru imprevizibil și anume scurgerea de informații referitoare la derularea operației „Mortar", fapt care a permis rebelilor să adopte o serie de măsuri preventive. Chombe a reușit să obțină azil politic în Rhodezia de Nord. Speranțele lui Dag Hammarskjöld s-au văzut curând spulberate și s-a ales numai cu condamnări și o serie de acuzații dintre cele mai grave: adepții lui Lumumba l-au criticat pentru nehotărâre, iar aliații lui Chombe pentru samavolnicie și ceilalți pentru masacrarea căștilor albastre. În acest timp, adjunctul ministrului de externe britanic, lordul Lansdown, venit în mod inopinat la Leopoldville (Kinshasa), avea misiunea încredințată de marile puteri occidentale europene să-i ceară secretarului general ONU să se întâlnească de îndată cu Chombe. Hammarskjöld, contrar voinței sale, i-a scris lui Chombe: „Consider că trebuie să încerc să mă întâlnesc cu dumneavoastră pentru realizarea unui acord referitor la rezolvarea problemelor existente". În cele din urmă, Chombe a fost de acord cu purtarea de negocieri care urmau să aibă loc în orașul Ndola din nordul Rhodeziei cu condiția ca ONU să înceteze introducerea de căști albastre în Katanga.

Conform protocolului, Hammarskjöld i-a cerut lui Lansdown, care se îndrepta de asemenea spre Ndola, să părăsească orașul înaintea sosirii secretarului general. Lansdown a acceptat cu rezerva, deloc politicoasă, că mai întâi trebuie să ia lunch-ul cu personalul consulatului britanic. Secretarul General ONU avea prevăzută în program plecarea la orele 10.00, dar lunch-ul lordului Lansdown s-a prelungit în mod inexplicabil și avionul acestuia a decolat abia la ora 17.04, iar cel al lui Hammarskjöld la 17.51.

Mobutu Sese Seko (1930-1997).

Duminică 17 septembrie 1961, la orele 15.30 (ora Leopodville-ului), comandantul de bord Per Hallonquist și echipajul său, alcătuit din pilotul secund Ditton, mecanicul-navigator Wilhelm-sson și comandantul de rezervă Aahreus iau loc la bordul avionului SE-BDY, un Douglas DC 6 B al companiei suedeze Transair.

Toți acești oameni sunt aviatori cu experiență. Comandantul de bord are 35 de ani, e bine odihnit și bine dispus; a fost format de armata aeriană suedeză, apoi de S. A. S.; are la activul lui 7841 de ore de zbor, dintre care 1266 pe avioane DC6. A efectuat 2669 de ore de zbor de noapte sau zbor fără vizibilitate. Posedă, de asemenea, un brevet de navigator și este unul din instructorii companiei. Colegii lui, mai tineri, cunosc și ei bine avioanele DC6 și au între 2500 și 7000 de ore de zbor. Nu sunt într-o formă atât de bună precum comandantul lor, căci au zburat peste zece ore din ultimele douăzeci și patru. Cu toate acestea, numai Litton a anunțat că are de gând să doarmă în prima parte a zborului.

Comandantul nu și-a depus planul de zbor și a anunțat că nu intenționează să stabilească legătura radio în tot timpul drumului. Nici un instructaj pentru membrii echipajului nu a avut loc înainte de plecare.

Pentru a nu încălca regulamentele aviației civile, Per Hallonquist a predat, totuși, controlorului circulației aeriene din Leopoldville un plan de plecare indicând ca destinație Luluaburg.

Înainte de a părăsi biroul operațional, comandantul a stat puțin

de vorbă, în limba suedeză, cu maiorul Ljungkvist de la Serviciul de operațiuni aeriene al forței armate a Națiunilor Unite – ONUC. „Am discutat despre drumul pe care urmau să-l urmeze, declară maiorul. A precizat că pleca la Ndola (Rhodesia) și că ultimul radiofar disponibil de-a lungul drumului era acela din Luluaburg." „«După aceea – mi-a spus el – n-am să mai am nici un ajutor radio pentru navigație; trebuie, deci, să merg la Luluaburg iar apoi nu știu dacă voi merge de-a lungul frontierei Angolei sau voi lua alt drum.». Asta-i tot ce mi-a spus; hotărâse să meargă la Luluaburg, iar după aceea nu mai știa ce va face. Mi-a spus: «Voi pregăti ultima parte a zborului chiar în cursul zborului, totul va depinde de condițiile speciale ale zborului». Comandantul Hallonquist trebuia să facă și oficiul de navigator. Aarheus mi-a spus și el că comandantul va fi propriul său navigator".

Hallonquist era un om flegmatic, plin de stăpânire de sine, probabil, în împrejurări dificile, deși n-a avut niciodată vreun accident de avion. Era poate chiar prea sigur pe el, căci a declarat, în ziua de 10 septembrie, tot maiorului Ljungkvist, că, după părerea lui, unele informații pe care turnurile de control le dau piloților – comunicarea altitudinii exacte a aeroportului, de pildă – sunt cu totul inutile.

Câteva minute după ora 15.30, Hammarskjöld și colaboratorii lui traversează pista și urcă pasarela avionului. Sunt în total unsprezece persoane, dintre care patru de naționalitate suedeză. Printre ei se află agenți ai serviciului de securitate a ONUC, comandați de sergentul Julien. Se pot observa doi ostași înarmați din rândurile „căștilor albastre".

Un radiotelefonist suedez se alătură echipajului, pentru eventualitatea când secretarul general al ONU ar avea să transmită mesaje urgente.

Motoarele sunt puse în mișcare la ora 15.51. Avionul se plasează la capătul pistei, se oprește, demarează și decolează de la punctul zero puțin înainte de ora 16.

Avionul SE-BDY a pornit în ultimul său zbor.

De fapt, avionul lui Hammarskjöld a părăsit Leopoldville cu șase ore întârziere față de ordinul de zbor nr. 673 eliberat în ajun de serviciul operațiunilor aeriene al ONUC.

Această întârziere are două cauze: verificarea mecanică a avionului SE-BDY și convorbirea Hammarskjöld-Lansdowune. Mecanicul Wilhelmsson predase un raport în care se arăta că au fost trase focuri de pușcă asupra avionului SE-BDY în timpul manevrei de decolare de la Elisabethville.

În dimineața zilei de 17, se efectuează, deci, o inspecție minuțioasă sub conducerea mecanicului-șef Triyggnason de la Transair. În cursul inspecției se constată că motorul nr. 2 (interior stânga) a fost atins de un glonte care a străpuns carenajul și a atins o țeavă de eșapament. Este înlocuită. La ora 11, mecanicul șef declară că a terminat operația și că avionul poate decola.

De fapt, avionul SE-BDY, care este avionul personal al comandantului ONUC, este foarte bine întreținut. Dar după ce au efectuat verificările, mecanicii se duc la masă și de la ora 11.15 avionul rămâne fără supraveghere. Alți mecanici de la Transair lucrează la un avion vecin și nu observă nimic anormal. Pe la ora 12 pleacă și ei la cantină. Înainte de a pleca, au grijă să scoată scările de la avionul Douglas și să încuie ușile principale. Rămân deschise numai ușile care permit accesul la compartimentul hidraulic și la sistemul de încălzire.

A doua cauză a întârzierii: convorbirea pe care Hammarskjöld a avut-o, în ziua de 17 septembrie, la ora 9.30 cu lordul Lansdowne, subsecretar parlamentar pentru afacerile externe al cabinetului britanic.

Se știe că Hammarskjöld voia să meargă la Ndola pentru a se întâlni cu Chombe, șeful guvernului Katanghez. În ziua de 21 februarie 1961, Consiliul de Securitate hotărâse evacuarea din Congo „a personalului militar și politic, precum și a mercenarilor" care sprijineau secesiunea Katangheză. Întrucât această rezoluție nu a putut fi aplicată decât într-o foarte mică măsură, secretarul general a fost nevoit să recurgă la forță. Izbucnise lupte la Elisabethville și în alte orașe din Katanga. „Domnul H" se străduia, deci, lăsând totul la o parte, să obțină o încetare a focului.

În ziua de 16 septembrie, la orele 12 noaptea, reprezentantul Națiunilor Unite la Elisabethville irlandezul Conor Cruise O'Brien, ulterior lector la Universitatea din Ghana, primise din partea consulului britanic, Dunnett, un mesaj în care se arăta că Chombe este dispus să se întâlnească cu dânsul la Bancroft, în Rhodesia. A doua zi, la ora 9.30, O'Brien l-a înștiințat pe domnul H. la Leopoldville și secretarul general al Națiunilor Unite a trimis imediat următoarea telegramă lui Chombe: „Vă propun o întâlnire directă. În felul acesta am putea căuta împreună un mijloc pașnic de rezolvare a conflictului actual, deschizând astfel calea unei soluționări a problemei Katangheze în cadrul Congou-lui".

Domnul H. i-a precizat însă lui Chombe că „întâlnirea propusă implică, desigur, unele ordine prealabile pentru o încetare efectivă și imediată a focului". A adăugat că, întrucât Bancroft nu are pistă

de aterizare pentru avioane mari, ar fi de dorit ca întâlnirea să aibă loc la Ndola.

Chombe răspunde în ziua de 17 dimineața, prin intermediul lui Dunnett și O'Brien, că este de acord „în ce privește principiul unei încetări imediate de focuri", dar că trupele Națiunilor Unite trebuie consemnate în cazărmi și că trebuie să înceteze orice noi trimiteri de întăriri. Hammarskjöld îl însărcinează atunci pe O'Brien să refuze aceste condiții prealabile, dar când acesta ia legătura cu consulul britanic află că Chombe a și plecat la Ndola.

Peste aproximativ patru ore, avionul în care se afla lordul Lansdown a aterizat la Ndola, o localitate situată în apropierea graniței cu Rhodezia de Nord și Katanga. După ce a verificat faptul că Chombe este pregătit pentru începerea negocierilor cu Secretarul General, conform programului urma să plece spre Salsburg (Harrare). Contrar planului, nu a plecat și a rămas în salonul oficial al aeroportului în compania celor care îl așteptau pe Hammarskjöld. A trecut o oră și 30 de minute când un DC–6 al companiei suedeze „Trans–air" a ajuns la Ndola parcurgând o distanță o dată și jumătate mai lung decât cea parcursă de avionul lui Lansdown. Din motive de securitate, piloții au efectuat un ocol, înconjurând Katanga în direcția est. DC–6 a făcut cunoscut turnului de control intenția sa de a ateriza, a zburat pe deasupra turnului, s–a îndreptat spre zonă pentru a ieși spre pista de aterizare și a dispărut în neant.

La 23.35, SE–BDY cheamă turnul din Ndola: „Vom fi pe verticala localității Ndola pe la 23.47". Martin transmite obișnuitul buletin meteorologic: vânt est–sud–est, vizibilitate 5/10 mile, ușoară ceață.

La ora 0.10, controlorul Martin primește un nou apel din partea avionului SE–BDY: „Zărim luminile voastre. Ne aflăm la verticala localității Ndola. Coborâm. Confirmați calarea altimetrului".

Turnul din Ndola răspunde: „Calarea altimetrului 1021 mb. Indicați sosirea la 6000 picioare (1800 m)". SE–BDY confirmă „1021". Acesta va fi ultimul său mesaj.

Ndola cheamă din nou. Nici un răspuns.

Controlorul continuă să cheme Se–BDY. În zadar. Căpitanul Deppe își pierde răbdarea. Cu aprobarea lui Martin, încearcă și el să cheme SE–BDY. Nimic.

La 0.35, Martin permite avionului 00–RIC să decoleze. Zbor liniștit. Lordul Lansdown aterizează la Salisbury la ora 1.46. Imediat după sosirea lui, ministrul îl întreabă pe înaltul–comisar adjunct, Scott:

— Aveți ceva vești de la avionul secretarului general?

Lordul Lansdowne povestește emoționat:

— Am fost consternat când am aflat că nu se primise nici o veste. Încă de pe atunci eram foarte îngrijorat. Nu–mi puteam închipui ce se întâmplase. Căpitanul era și el foarte neliniștit.

La scurt timp, avionul ministrului britanic a decolat în foarte mare grabă, iar cei veniți pe aeroport să–l întâmpine pe secretarul general al ONU au plecat fiecare la casa lui. Mai mult, în mod cu totul inexplicabil și întreg personalul aeroportului s–a dus la culcare. Însuși Chombe a plecat primul cu 15 minute înainte de ora stabilită pentru aterizarea avionului DC–6. Era limpede că pe nimeni nu interesa ce se întâmplă cu Hammarskjöld. Mult mai târziu avea să se stabilească faptul că avionul suedez se prăbușise la ora 00.10 pe panta unei coline, situată la aproximativ nouă mile de Ndola. Deși era noapte și condiții perfecte de vizibilitate, nimeni din cei de pe aerodrom sau de la bordul avionului lordului Lansdowne nu a remarcat în junglă lumina provocată de incendierea avionului prăbușit. Mai mult, prin apropierea locului în care a avut loc prăbușirea avionului se afla șoseaua ce ducea la Ndola. Era o distanță de circa 20 de minute de mers cu mașina.

Pe la ora 0.45, SE–BDY tot nu da nici un semn de viață. La 1.15 turnul din Ndola lansează două apeluri: unul – poliției orașului pentru a afla dacă a fost semnalat vreun accident sau vreo explozie în regiune; al doilea – controlului aerian din Salisbury, pentru a afla dacă SE–BDY a dat vreun semn de viață. Răspunsuri negative din ambele părți.

La 1,50, Martin înștiințează Salisburg că nu mai există nici un contact cu SE–BDY. Controlorul de la Salisburg–ul transmite la Johannesburg, pentru a se comunica la Leopoldville. Încă de la ora 1.42, comandantul Williams trimite la Salisbury un mesaj Incerfa (incertitudine) cu privire la SE–BDY.

La 3.30, doi polițiști se prezintă la aeroport și comunică agentului de pază că inspectorul van Wyk a observat pe la orele douăsprezece și jumătate noaptea o lumină puternică pe cer. Această lumină venea dinspre apus, direcție spre care se îndreptase un avion cu puțin timp înainte.

Polițiștii raportează superiorilor lor, care hotărăsc să trimită câteva patrule în Land Rover, în direcția indicată, dar ele se întorc fără nici un rezultat.

La 5.50 un alt controlor al circulației aeriene vine din Ndola. Turnul își reia operațiunile pe la ora 6.

La ora asta este sigur că SE–BDY nu mai are nici o picătură de carburant și că s–a oprit undeva, normal sau în urma unui accident.

Controlorul înștiințează Salisburg, care lansează semnalul Detresfa (avion în pericol). Încep cercetările. Poliția trimite patrule încă de la ora 7.45. Avioanele lui Royal Rhodesian Air Force își încep și ele cercetările la ora 10. Epava este descoperită la ora 15.10 de unul din aceste avioane. Polițiștii, informați și călăuziți de civili sosesc la locul catastrofei câteva clipe mai târziu.

Rămășițele avionului au fost descoperite chiar a doua zi. Celor de față nu le venea să creadă ochilor. Primii care au sosit la fața locului au fost polițiștii care au descoperit sfărâmăturile avionului semitopite de incendiu. Printre cele 14 cadavre carbonizate, parte dintre ele aveau gloanțe în corp. Corpul lui Hammarskjöld era neatins iar sergentul Harry Julian, garda sa personală, mai era încă în viață. Dus la spital s-a reușit să se discute cu el:

— Ultima voastră comunicare s-a primit când avionul se afla deasupra orașului Ndola.

— A explodat.

— Deasupra aeroportului?

— Da... Viteza era mare... Apoi a urmat prăbușirea... Am deschis hubloul de salvare și am sărit.

— Dar ceilalți? Ce s-a întâmplat cu ei?

— Au fost prinși în capcană.

Lui Julian i-au fost administrate perfuzii și calmante, dar n-a mai putut nici măcar deschide ochii. A murit fără să-și mai recapete cunoștința...

Călcându-se orice regulă, anchetarea cauzelor accidentului s-a efectuat de persoane implicate direct sau indirect în producerea sa. Dat fiind că radarele nu funcționaseră, iar comunicarea radio cu DE-6 n-a fost înregistrată pe bandă de magnetofon sau în jurnal, evenimentele petrecute la Ndola au fost relatate de o comisie locală în baza celor spuse de comandantul aeroportului și de către controlorul de zbor. Cei doi au afirmat că în zona respectivă de zbor nu s-au mai aflat alte avioane în acea vreme, că la decolarea din Leopoldville DC-6 nu le-a transmis intenția de a veni la Ndola și pe tot timpul zborului nu au transmis comunicări radio. Toate acestea excludeau atacuri aeriene din partea rebelilor katanghezi. Fapt suspect, dar comisia a conchis că nu există urme de sabotaj și mai mult ca sigur avionul s-a prăbușit ca urmare a unei erori de pilotaj sau a unor defecțiuni tehnice. De asemenea, comisia nu a găsit nici un fel de urme sau dovezi directe sau indirecte care să incrimineze o greșeală de pilotaj sau defecțiuni a avionului.

În privința morții lui Dag Hammarskjöld s-a tras concluzia că ar fi avut loc imediat după avarie, când forța izbirii de pământ l-a

ejectat afară prin fuselaj. Rhodezienii au apreciat că ceilalți pasageri au decedat ca urmare a intoxicării cu fumul provenit de la incendiu și a rănilor de la gloanțele ce explodaseră ca urmare a supraîncălzirii aparatului aprins.

Grupul de anchetă instituit de ONU și format din reprezentanți ai Suediei, Iugoslaviei, Sierrei Leon, Nepalului și Argentinei), care a sosit la fața locului după aproape o jumătate de an de la producerea accidentului, nu a contestat concluziile comisiei rhodeziene, ci a pronunțat un „verdict deschis": accidentul ar fi putut fi consecința unei greșeli de pilotaj, a unei defecțiuni, a unui sabotaj, sau a unui atac, dar probele în această privință lipsesc. Grupul de experți ONU nu a desfășurat nici o anchetă proprie, exceptând cercetările criminalistului elvețian Frey-Suezer care a exclus posibilitatea unui sabotaj sau a unui atac.

Ministrul de externe suedez a dat publicității documentele referitoare la acest caz. Rezultă cu pregnanță o serie de erori datorate celor două comisii. Astfel, afirmațiile privitoare la lipsa de competență a piloților nu se poate susține, căci cei doi piloți aveau la activ câte 7000 de ore de zbor fiecare, o treime din aceste ore de pilotaj fiind efectuate pe timp de noapte. Cât privește instrumentele de bord și mecanismele aparatului DC-6 se găseau într-o stare foarte bună de funcționare. De asemenea, nu se confirmă nici celelalte concluzii ale autorităților rhodeziene.

Experții suedezi Niels Riugerts și Ame Frukholm au redactat în luna februarie 1962 un memoriu secret destinat guvernului suedez în care se menționa că secretarul general al ONU n-ar fi murit în timpul avariei avionului și că dacă i s-ar fi acordat ajutor la timp, i s-ar fi putut salva viața. Autopsia cadavrelor a evidențiat faptul că incendiul a izbucnit nu după izbirea de pământ, ci pe când avionul se mai afla încă în zbor. Acest lucru este întărit și de faptul că cele două extinctoare aflate la bordul avionului și descoperite după dezastru erau goale, folosite pentru stingerea incendiului ce se produsese probabil la bord. Împrăștierea fotoliilor la locul accidentului demonstrează nu izbirea avionului de pământ, ci o explozie avută pe când avionul se mai afla în aer.

Reprezentantul companiei „Transair" în Congo, pe nume Bo Virving a reconstituit evenimentele premergătoare accidentului. Din materialul redactat de acesta a rezultat clar că discuțiile despre „tăcerea radio" a avionului DC-6 a fost o simplă născocire pentru că aeronava a comunicat dispecerului din Ndola coordonatele sale și intenția de a ateriza, când se afla încă deasupra lacului Tanganica. Mercenarii albi din Katanga interceptau convorbirile radio ale

avioanelor ONU și puteau foarte bine trimite de pe aerodromurile din Jadotville și Kipuși avioane de vânătoare de care dispuneau cu misiunea de a intercepta și doborî avionul DC-6. Nu se făcuse nici un secret din apropiatele convorbiri de la Ndola, ca atare și Chombe era perfect informat despre ceea ce se petrece.

E adevărat că comandantul Hallonquist nu avea încredere în utilitatea unor informații de confirmare. Experții sunt siguri că pilotul hotărâse să efectueze o coborâre și o aterizare cu ochiul liber. Dar, după viraj, aparatul coborând prea jos, el n-a mai putut vedea luminile aeroportului și tocmai în această „gaură neagră" s-au ivit în fața sa crestele copacilor.

Concluziile anchetatorilor nu au convins pe toată lumea. O'Brien s-a întrebat cui putea folosi această eventuală crimă. El exclude pe Chombe, care era prea fericit să-l vadă pe Hammarskjöld desolidarizându-se de subordonații lui și venindu-i în întâmpinare: „N-avea mai multe motive să-l omoare pe Hammarskjöld care se îndrepta spre Ndola, decât ar fi avut Hitler să-l omoare pe Chamberlain când se îndrepta spre München".

Dar O'Brien crede că în schimb mercenarii ar fi avut interes să-l elimine pe secretarul general al ONU ca să se poată menține în Katanga. Ofițerii din OAS, fasciștii lui Lasimone, erau și rămâneau fasciști. Aveau alte datorii de plătit „Domnului H.": Algeria, Suezul, Tunisia.

Nu încape îndoială că aveau agenți la Brazzaville și Leopoldville și că supravegheau aerodromul din Kolwezi. Aveau cu siguranță prieteni și la Ndola. Aveau experiența asasinatului politic și erau probabil convinși că uciderea lui Hammarskjöld va fi o „binefacere" pentru omenire. Un portughez a afirmat chiar, în iulie 1966, în *Diario de Mozambique*, că acela care a doborât avionul este un scoțian, un ofițer mercenar, dar această acuzație a fost dezmințită cu vigoare de alți mercenari: nu există nici un portughez printre ei, această mărturie este deci lipsită de valoare.

Vom exclude, de asemenea, ipoteza sinuciderii, formulată de un ziarist suedez. E drept că după moartea lui Hammarskjöld, unul din prietenii lui, Leif Belfrange, a găsit în apartamentul secretarului general al ONU din New York un carnet de însemnări de o profunzime de gândire care nu este egalată deât de sentimentul de neliniște al sfârșitului de care sunt pătrunse. Obsesia morții revine aproape la fiecare pagină. Vom cita doar câteva pasaje:

„Într-un viraj, la coborâre, își pierde controlul volanului. Când mașina fu proiectată peste taluz, îl străfulgeră un singur gând: așadar, misiunea mi-e împlinită - singuru-i gând, ostenit și fericit" (1945).

„Să fii credincios viitorului tău. Chiar atunci când nu mai înseamnă decât să te pregătești să mori cum trebuie" (1951).

„Lucrul cel mai greu e să mori cum trebuie" (1952).

„Înainte vreme, moartea figura întotdeauna la întruniri. Acum se află la aceeași masă cu mine: trebuie să-i fiu prieten" (1955).

„Trupul tău trebuie să se obișnuiască cu moartea lui" (1957).

Acest sentiment prevestitor a jucat, oare, vreun rol în neputința de care a dat dovadă secretarul general, de a pune capăt haosului congolez?

Conștiința înaltă a lui Hammasrskjöld ne interzice să bănuim măcar o clipă că ar fi putut antrena în bezna morții alte zece persoane.

În sfârșit, într-un discurs confidențial rostit în fața Camerei reprezentanților a Statelor Unite, la 12 septembrie 1962 domnul Donald Bruce, deputat din partea statului Indiana, a criticat politica americană în Congo. După ce a arătat că un comitet afro-scandinav a trimis 20.000 de lire mișcării naționaliste rhodeziene, a precizat că societatea Liberian American Swedish Minarab Cy (L.A.M.C.O.) constituită în Liberia cu capitaluri americane și suedeze, desfășoară o intensă activitate în Katanga. Această companie, care manifestă un deosebit interes pentru metalele neferoase pare să fi luat în calcul perioada tranzitorie când colonialiștii vor ceda locul naționaliștilor; aceștia din urmă, dovedindu-se incapabili să exploateze singuri resursele miniere din Katanga, ar primi oferte de servicii din partea lui L.A.M.C.O., care s-ar substitui astfel lui „Union minière du Haut-Katanga".

Printre conducătorii lui L.A.M.C.O. figurează domnii Linner Bob Hammarskjöld, fratele „domnului H." și Georges Ball.

Totuși, la cererea „domnului H.", domnul Sture Linner, directorul lui L.A.M.C.O. cu salariul anual de treizeci de mii de dolari a demisionat din acest post pentru a deveni șeful aplicațiunilor civile ale ONU în Congo.

Se știe că domnul Linner s-a străduit apoi să aplice cu o vigoare deosebită rezoluțiile Consiliului de Securitate.

Informațiile furnizate de domnul Bruce explică, fără îndoială, orientarea antikatangheză a anturajului lui Dag Hammarskjöld. Ele nu ne dau, însă, date precise privind reacția „Uniunii Miniere" față de acești periculoși adversari. Nu se poate acredita ideea unei greșeli de pilotaj pentru că comandantul Per Hallonquist a confundat Ndolo cu Ndula și n-a vrut să-și recunoască greșeala. Marile enigme istorice au, uneori, explicații foarte simple, prea simple chiar pentru

ca imaginația oamenilor de rând să le accepte. Moartea lui Dag Hammarskjöld va păstra întotdeauna o parte de mister...[1]

În urma primei examinări a epavei, aflată la 9,5 mile (13 km) de aeroport, se constată că „aparatul s-a lovit de copaci la o altitudine de 4375 de picioare (1307 m) deasupra nivelului mării, în timp ce urma o traiectorie descendentă, virând ușor către stânga și cu o viteză de intrare pe direcția de aterizare normală. Deschizătura făcută în copaci ne oferă o indicație foarte bună în ce privește direcția pe care o urma aparatul".

Accidentul a avut loc la ora 0.13. Trenul de aterizare era scos afară și zăvorât. Voleții erau deschiși la 30°. Deschizătura făcută în copaci era de 800 de picioare (240 m). Rezervele de benzină s-au scurs. A avut loc atunci o explozie urmată de un incendiu.

Mai multe corpuri au fost proiectate din avion în prima zonă necarbonizată. Patru pasageri mai purtau centurile lor de siguranță. Cei 16 pasageri (împreună cu echipajul) muriseră de pe urma rănilor, cu excepția sergentului Julien, care a fost găsit muribund, cu corpul ars pe 55% din suprafața lui. Avea să moară trei zile mai târziu de uremie. Autopsia a dovedit că cel puțin două victime au murit pe loc, chiar când s-a prăbușit avionul.

Au mai fost efectuată apoi alte trei anchete la locul catastrofei. Prima din ele, efectuate sub conducerea direcției aviației civile rhodeziene, la 19 septembrie, nu a permis să se determine cu precizie cauzele accidentului, dar a ridicat atâtea probleme – posibilitatea de sabotaj sau de atentat, greșeală sau vreo slăbiciune a piloților – încât guvernatorul general al Rhodeziei a hotărât să însărcineze o comisie juridică pentru o cercetare amănunțită. Raportul acestei comisii a fost predat guvernatorului în februarie 1962. Pe de altă parte, Organizația Națiunilor Unite a numit și ea o comisie de anchetă internațională, care s-a întrunit de douăsprezece ori, în special la New York, Leopoldville, Salisburg și Ndola, înainte de a-și încheia raportul, la 8 martie 1962.

Comisia Națiunilor Unite a depus concluzii destul de vagi, care nu exclud nici posibilitatea unui sabotaj, nici aceea a unui atac din văzduh sau de pe pământ, nici aceea a unei defecțiuni materiale sau a unei greșeli de pilotaj. A renunțat să claseze aceste cauze posibile în ordinea verosimilității.

Vom examina mai întâi raportul foarte precis al comisiei rhodeziene pentru că a fost elaborat pe locul catastrofei cu foarte numeroase dovezi amănunțite, cât și pentru faptul că autorii lui își

1. Jacques de Launay, *Magazin istoric*, 2, 1978, p. 12.

sprijină tezele pe părerile unor specialiști ai aviației civile, în marea majoritate britanici și suedezi.

Acești experți exclud posibilitatea unui sabotaj, în ciuda lipsei parțiale de supraveghere a aparatului pe aeroportul din Leopoldville: eventualii sabotori nu puteau ști ora aterizării și apoi nici o urmă de explozie a unei bombe nu a fost descoperită când s-au cercetat rămășițele avionului.

De asemenea, anchetatorii nu rețin posibilitatea unui atac de pe pământ sau din văzduh. Dacă avionul ar fi fost obiectul unui atac terestru, s-ar fi găsit urme de gloanțe sau de alte proiectile și radio-ul de bord ar fi transmis un mesaj. Or, așa ceva nu s-a întâmplat. În ipoteza unui atac aerian, ar trebui să se admită că intercepția ar fi avut loc noaptea, operație deosebit de dificilă, și că s-ar fi produs o explozie înainte ca avionul să se lovească de copaci, fapt pe care experții îl exclud cu desăvârșire. Aparatele katangheze disponibile pentru un asemenea atac se aflau atunci în Africa de Sud pentru revizie.

Examinarea pieselor aparatului a dovedit că și ipoteza unei defecțiuni mecanice trebuie exclusă. Tot așa, dacă vreo slăbiciune a unui pilot este posibilă, e puțin probabil să fi fost simultană la cei trei piloți. Nu a avut loc, de asemenea, un incendiu la bordul avionului.

Trebuie, deci, să ne întoarcem la greșeala de pilotaj, căci chiar dacă aparatul ar fi efectuat în mod desăvârșit manevra sa de aterizare se afla totuși cu 2000 de picioare (600 m) prea jos în momentul accidentului.

Anchetatorii au descoperit printre rămășițele epavei patru manuale cu hărți privind apropierea de aeroporturi. Trei dintre ele erau manualele lui U. S. Air Force, al patrulea era un manual Jespesen, folosit de obicei de piloții de la Transair. Manualele militare nu cuprindeau hărțile localității Ndola, dar harta aeroportului Ndola de lângă Leopoldville figura la un loc vizibil. Unul din manuale era deschis și îndoit la pagina Ndola. Se știe că acest aeroport se afla la o altitudine de 951 de picioare (285 m), în timp ce aeroportul de la Ndula este la 4187 de picioare (1256 m). E drept că pagina Ndula a manualului care a fost găsită poartă scris pe ea cu cerneală verde – peste textul tipărit: „Ndola, 2500 picioare", altitudine ce trebuia atinsă la capătul virajului de intrare pe direcția de aterizare. În ce privește manualul Jeppesen regăsit, nu conținea pagina Ndola. O fi smuls, oare, pilotul această hartă ca s-o prindă cu un ac de scaunul lui? În cazul acesta, foaia o fi ars în incendiul care a izbucnit după ce s-a produs accidentul.

E sigur că piloții și-au pus problema hărții și a celor două altitudini ale aeroporturilor din Ndula și Ndolo. Dar pilotul n-a avut nici o îndoială, căci nu a întrebat turnul de control din Ndolo.

Astăzi nu mai par ireproșabile nici constatările dr. Frey-Sulzer: din cele 32 tone „greutate vie" ale lui DC-6, în mâinile lui au ajuns 0,5 tone, adică 1,5%. Câteva grame de oțel rămase de la explozie (dacă în avion a fost plasată o bombă, care intra în funcțiune la reducerea înălțimii pentru aterizare) puteau foarte bine rămâne în afara punctului de vedere al elvețianului. Cu atât mai mult, cu cât resturile avionului, adunate de rhodezieni fără prea mare grijă, au fost probabil distruse intenționat când s-a considerat necesar. În orice caz, există dovezi că o parte din camioanele cu resturile avionului au dispărut pur și simplu în drum spre aeroport.

Dacă metodele de investigare criminalistică ale anilor '60 nu au fost în măsură să ofere un răspuns clar și categoric privind existența particulelor de explozibil pe resturile aeronavei, astăzi experții le-ar putea analiza de o mie de ori mai cu precizie. Dar toate rămășițele DC-6 au dispărut fără urmă, iar pământul de la locul catastrofei a fost arat și semănat cu diverse culturi de poliția rhodeziană, lucru ce naște numeroase întrebări.

Arhivele MAE suedez conțin numeroase declarații ale martorilor accidentului. Astfel, minerul negru Davidson Shimango a declarat că „am văzut două avioane... o puternică explozie albă și o bubuitură și mai puternică".

Ivonne Jubere, albă, casnică, relata: „Ședeam în fotoliu și citeam o carte, am auzit un avion cu reacție, apoi unul de transport cu motoare obișnuite. Curând am ațipit... M-a trezit o explozie, apoi am văzut o lumină mare".

Ipotezele referitoare la posibile greșeli ale piloților sau chiar la defecțiuni tehnice sunt în prezent tot mai puțin veridice. Cel mai probabil se pare a fi ipoteza atacării lui DC-6 de către un avion de vânătoare cu reacție.

O sursă sigură din rețeaua de informații a secretarului general comunica, în 1961, că Chombe pregătea un atentat la viața liderului ONU. Rebelii katanghezi dispuneau de informații preliminare privind ora sosirii lui Hammarskjöld la Ndola. Cu 15 minute înainte de sosirea avionului, Chombe a părăsit aerodromul. Probabil că fusese anunțat că interceptarea avusese loc. Nu mai avea rost să mai aștepte și plecarea inopinată l-a trădat. La bazele aeriene din Katanga existau avioane de luptă care puteau patrula în spațiul aerian de deasupra Ndolei putând ușor intercepta pe bolta cerească semnalizatoarele uriașului DC-6 și lansa câteva rachete aer-aer.

Operațiunea „Celesta"

Dorim să atragem atenția asupra a ceea ce americanii denumesc „cosmic secrets" („secrete cosmice"). Contrar aparențelor și la ceea ce ne-am aștepta, nu este, însă, vorba despre secrete privind cercetările din spațiul cosmic, viața pe alte planete, OZN-uri, extratereștri ori „întâlniri de gradul 3", ci de secrete de o importanță politică ori strategică atât de mare, încât deconspirarea lor ar putea atrage după sine consecințe în raporturile dintre state. Accesul la aceste secrete în Statele Unite constituie doar apanajul președintelui și al câtorva funcționari de rang maxim (directorii CIA, FBI, NSA, secretarii Apărării, cel de Stat sau secretarul Consiliului Securității Naționale). Un astfel de „secret cosmic" acoperă așa-zisul „accident aerian", a secretarului general al ONU Dag Hammarskjöld, care, vreme de patru decenii, a constituit un astfel de secret, fiind învăluit într-o mulțime de speculații și ipoteze, unele mai fanteziste decât altele. Și cu toate acestea – așa cum vom vedea – secretarul general al ONU nu a fost câtuși de puțin victima unui banal „accident aerian" nefericit, ci a unui complot bine organizat de câteva servicii secrete.

După cum am văzut, accidentul aviatic în urma căruia și-a pierdut viața secretarul general ONU, suedezul Dag Hammarskjöld, în septembrie 1961, a stârnit încă de la început grave suspiciuni în rândul marelui public. Documentele descoperite recent confirmă ipoteza că o bombă, plasată la bordul avionului secretarului general al ONU, s-a aflat la originea „accidentului". Asasinarea, codificată „Operațiunea Celesta", a fost efectuată de câțiva agenți secreți aparținând CIA și MI6. Scopul acțiunii acestora era de a prevenii ca bogățiile minerale din subsolul Congo-ului belgian să cadă în mâna unui regim comunist aservit URSS-ului. Printre altele, bogatele zăcăminte de uraniu din provincia congoleză Katanga, exploatate de compania belgiană „Union Miniere". Sovieticii susțineau, grație serviciilor secrete KGB, ascensiunea la cârma statului a reprezentantului lor, Patrice Lumumba, un personaj autohton format la universitățile moscovite, în vreme ce CIA și MI6 îl sprijineau deschis pe maiorul Joseph Desiree Mobutu, ofițer ce aparținea armatei belgiene din colonii. Asasinarea lui Lumumba, după care „răpirea" unui alt pretendent la putere, Moise Chombe, va da cale liberă partizanilor lui Mobutu să preia puterea în Congo (rebotezat Zair) pentru câteva decenii. Documentele secrete desco-

perite în 1988, de către un membru din cadrul lui „South African Truth Commision" (comisia sud-africană pentru adevăr), acuză direct CIA (în special pe Allen Dulles) și MI-6, în care se face referire la faptul că directorul CIA, Allen Dulles, „agreează . (..) deoarece Dag creează probleme și. (..) trebuie să fie schimbat". Conform raportului, Allen Dulles a promis „totala cooperare a agenților săi". Un alt document secret conține un ordin al unui căpitan din cadrul lui „South Africa's Institute for Maritime Research" (SAIMAR, Institutul african pentru cercetări maritime), o cunoscută instituție de „acoperire" pentru operațiunile secrete ale BOSS (Serviciul secret sud-african), derulate departe de granițele Africii de Sud, sub pretextul „cercetărilor oceanografice" în zonă. În document, căpitanul sud-african „oceanograf" ordonă: „Doresc ca schimbarea sa (a lui Hammarskjöld n. a.) să se facă mai eficient". Patrice Lumumba, primul președinte cu vederi manifestate pro-sovietice al fostei colonii Congo belgian, fusese asasinat înaintea datei de 17 septembrie 1961, când a avut loc „accidentul" aviatic în care și-a pierdut viața Dag Hammarskjöld. Înaintea asasinării, secretarul general al ONU, după cum am arătat, tocmai ordonase trupelor ONU din provincia Katanga să-l susțină pe pro-sovieticul Lumumba în disputa sa cu fracțiunea lui Mobutu, sprijinită de CIA și MI-6. Această decizie, care așează organizația ONU de partea „marionetei" sovietice Lumumba, a fost, se pare, factorul declanșator al „Operațiunii Celesta". În urma ei, CIA, MI-6 și BOSS-ul sud-african (sub o acoperire „oceanografică") au organizat și efectuat atentatul amplasând o bombă cu ceas la bordul avionului personal al lui Dag Hammarskjöld. *The Guardian* din 28 august 1998 - care publică documentele secrete sud-africane, ajunge la o concluzie similară. (Vladimir Aleze, *Ziua*, din 7 aprilie, 2001, *Dosare ultra-secrete*, p. II.)

Misterul morții lui Robert Keneddy. Noi perspective

Se spune despre America că este țara tuturor posibilităților. Tot ce este posibil! Dar este și țara care, în ultima sută de ani, excelează prin enigme istorice. Democrația nu este înțeleasă corect de toți oamenii și lacunele strecurate dau naștere unor călcări de legi de neimaginat. Asemenea enigme aparțin de domeniul trecutului și nimic nu mai poate fi reparat, în vreme ce altele se petrec în zilele noastre și asistăm neputincioși cum mass-media ne oferă versiuni ce convin anumitor cercuri interesate.

Una dintre problemele care a preocupat opinia publică americană în '68 și nu numai pe aceasta, a fost întrebarea: cine l-a împușcat pe Robert Kennedy, fratele fostului președinte al Statelor Unite John Kennedy, ucis și el în condiții tot atât de misterioase.

O mare parte dintre oameni, cu înclinații spre un anume gen de spiritualitate, spun că ar fi vorba de un blestem ce urmărește clanul Kennedy, în vreme ce alții, ce dispun de frânturi de informații, susțin că este vorba de un complot dirijat de oligarhia militar-financiară ce conduce din umbră.

Se cunoaște că la 4 iunie 1968, a fost asasinat la Los Angeles, în California, senatorul american Robert Kennedy.

Oficial, s-a anunțat la scurt timp că autorul oribilei crime a fost Sirhan Bishara Sirhan. Conform comunicatului, acesta ar fi acționat singur - nu ni se spun motivele pentru care a săvârșit crima - a fost imediat arestat la locul crimei, judecat în regim de urgență și condamnat la închisoare pe viață.

Afirmația făcută public de F. B. I. cum că Sirhan ar fi acționat de unul singur a fost la scurt timp infirmată de o serie de elemente ce au apărut în presă. Se conturează astfel tot mai mult faptul că Robert Kennedy a fost victima unui complot politic, ca și fratele său de altfel, președintele. Autorii prezumtivi: cercuri financiare care urmăreau să zădărnicească cu orice preț ascensiunea tânărului senator către fotoliul Casei Albe.

Istoricului dornic să se documenteze asupra cazului îi stau la dispoziție o serie de lucrări apărute după acest atentat, unele interesante, altele mai puțin, dar fiecare în felul său, au contribuit cu ceva nou la elucidarea enigmelor legate de acest atentat.

Dintre toate cărțile apărute m-am oprit asupra celei semnate de Thomas Noguchi, expert medic legist, care oferă o serie de date, pe care le vom prezenta în continuare și care infirmă versiunea oficială despre asasinarea lui Robert Kennedy.

Să urmărim împreună câteva extrase din cartea citată.

În ziua de 4 iunie 1968 în bucătăria hotelului „Ambasador" din Los Angeles era mare agitație. Erau prezenți în număr foarte mare o parte a personalului hotelului, dar și numeroși tineri sprijinitori ai lui Bob Kennedy în campania electorală pentru alegerile prezidențiale ce urmau să se țină în toamna viitoare. Printre cei prezenți, ceva firesc, se aflau și mulți curioși.

În sala de concerte a muzeului, unde viitorul candidat urma să se prezinte alături de cei mai fervenți susținători ai săi, s-a răspândit ca fulgerul vestea că senatorul va părăsi hotelul deși fusese pregătită o masă pentru invitați.

Auzind acest lucru, chelnerii și bucătarii, însoțiți de un grup de studenți, s-au năpustit spre o mică încăpere unde, lângă unul din pereți, se afla o masă plină de tăvi ce așteptau să fie folosite. Vizavi de masă se găsea un frigider ce dispunea de o instalație pentru producerea cuburilor de ghiață. Personalul hotelului și suita din campania electorală a lui Bob Kennedy se aflau în fața mesei pe două rânduri. Kennedy urma să treacă printre cele două rânduri.

— Vin! a strigat cineva.

Primul și-a făcut apariția proprietarul hotelului, pe nume Karl Jukker. Imediat era urmat de Robert Kennedy și de soția lui, Ethel. Senatorul saluta bine dispus în stânga și în dreapta mulțimea entuziasmată care fremăta la trecerea sa. Garda lui personală nu-și făcuse încă apariția. Proprietarul hotelului rămase uimit de hotărârea lui Kennedy de a părăsi hotelul pe scara de serviciu, lăsându-i în sala de concerte pe numeroșii săi admiratori și suporteri.

Bucătarul șef, aflat imediat în partea stângă a lui Kennedy, strigă:

— Veți câștiga, domnule Kennedy!

Bob auzindu-l nu se putu stăpâni să zâmbească și făcu doi pași către el pentru a-i strânge cu putere mâna.

În acel moment se auzi o împușcătură însoțită de străfulgerarea ce însoțește de obicei descărcarea unei arme.

Ce se petrecuse?

Să relatăm, mai întâi, ce au văzut cei aflați la fața locului. În clipa în care Kennedy a ridicat mâna dreaptă în direcția bucătarului șef pentru a i-o strânge pe a acestuia, cei prezenți au observat un tânăr care parcă s-ar fi aplecat în fața senatorului interpunându-se între acesta și bucătarul șef. Tânărul necunoscut ținea în mâna dreaptă un pistol pe care l-a descărcat în pieptul lui Kennedy.

„Kennedy se dădu la o parte în direcția frigiderului, acoperindu-și, într-un gest reflex, fața cu mâinile", avea să-și amintească mai târziu B. Yarcow, redactor la *Los Angeles Times*. Declarația lui coincide cu ale celorlalți martori oculari. Cei din față, din apropierea senatorului, l-au văzut pe tânărul care ulterior se va stabili că se numea Sirhan, trăgând din față, în Kennedy.

John Fitzgerald Kennedy (1917–1963), președinte al SUA între 1960–1963, asasinat pe data de 22 noiembrie 1963.

„La ora 22.30 eram acasă, povestește doctorul Noguchi. N-am apucat să ațipesc bine, când am auzit sunând telefonul. Până a nu apuca să duc receptorul la ureche am auzit glasul unui colaborator de-al meu: «Doctore Noguchi, s-a comis un atentat împotriva lui Bob Kennedy».

Am aprins repede instinctiv televizorul și imediat pe ecranul lui au apărut imagini de la locul atentatului: oameni cuprinși de panică care strigau înnebuniți și o parte din fața senatorului întins pe pardoseala bucătăriei hotelului. Când am auzit că Robert Kennedy este rănit la cap am avut o presimțire funestă. A fost cel mai teribil șoc pe care l-am trăit vreodată.

Știrile transmise la TV precizau faptul că poliția nu era încă în măsură să reconstituie cu precizie faptul cum decursese evenimentul. Tânărul care trăsese în senator fusese arestat imediat. Poate că între timp complicii lui reușiseră să se facă nevăzuți. În timp ce urmăream imaginile de pe micul ecran, la un moment dat, a apărut chipul lui Sandy Serano, una dintre reprezentanții «Organizației

tineretului în sprijinul lui Kennedy». Cu glasul sugrumat de emoţie ea a relatat că în vreme ce senatorul vorbea, ea a părăsit încăperea pentru câteva clipe, ieşind pe terasa hotelului.

Deodată a apărut o fată îmbrăcată în veşminte albe. «A fost ucis!» a strigat ea isteric.

Atunci, relatează mai departe doctorul – mi-a trecut prin cap gândul că nu trebuie să se întâmple ce s-a petrecut la Dallas în urmă cu cinci ani, când a fost asasinat fratele lui Bob Kennedy, John F. Kennedy, preşedintele în exerciţiu al S. U. A., şi când, corpul lui neînsufleţit a fost „condus" pe un drum... anume.

La orele două din noapte m-am hotărât că, în cazul în care lucrurile vor evolua spre un sfârşit tragic, să mă adresez unor specialişti din mai multe state ale S. U. A. Voi cere, de asemenea, ca autopsia să fie făcută în prezenţa mai multor reprezentanţi ai unor institute de medicină legală din întreaga ţară.

Pe atunci nu aveam cum să ştiu că concluzia autopsiei efectuate de mine va constitui temeiul pentru revizuirea cazului Sirhan, care recunoscuse că intrase în bucătărie cu arma în mână, dar că nu-şi aminteşte ce a făcut ulterior cu ea. Nimeni nu a putut nega că el a tras asupra senatorului, în afară de avocatul lui care susţinea că împuşcătura fatală nu a fost trasă din pistolul găsit asupra lui Sirhan.

La hotelul „Ambasador" unul dintre martorii oculari ai atentatului povestea că a văzut o fată îmbrăcată în alb, care fugise din apropierea locului unde fusese împuşcat Bob Kennedy. Împreună cu ea, fugea un bărbat cu tenul măsliniu, poate că acesta era complicele lui Sirhan B. Sirhan, care ulterior a reuşit să se ascundă.

În zori i-am telefonat lui Billy Eckert, fondatorul Centrului Internaţional de Informaţii pentru medicină legală, şi altor cunoscuţi specialişti în materie de medicină judiciară. Billy Eckert, după o introducere profesională, mi-a spus textual: «În mod cert vă vor solicita să expediaţi urgent cadavrul senatorului la Washington, dar ar fi o greşeală enormă din partea Dumneavoastră să acceptaţi să faceţi acest lucru! Evenimentul nefericit petrecut în urmă cu cinci ani la Dallas nu trebuie să se mai repete!»

În vreme ce vorbeam cu interlocutorul meu la telefon, mi-a venit în minte o idee neaşteptată: «În loc să-i lăsaţi pe cei de la Washington să efectueze autopsia cadavrului senatorului Kennedy, mai bine luaţi-l la spitalul dumneavoastră!»

«Bine, cum ar fi posibil să procedez pentru aceasta?»

«Foarte simplu: cere Institutului Militar de medicină legală să te ajute cu specialiştii lor la efectuarea autopsiei!»

Imediat am pus în practică această idee şi m-am adresat

căpitanului Smith, care conducea acest institut din Washington. Acesta mi-a răspuns prompt că în ipoteza decesului lui Kennedy, el va trimite urgent doi medici legişti militari la Los Angeles.

Eram în permanenţă obsedat de două indicii care fuseseră semnalate de unii dintre martorii oculari ai atentatului. Era vorba de tânăra femeie îmbrăcată în alb şi de bărbatul care o însoţea şi care împreună după producerea evenimentului dispăruseră în mare grabă de la locul faptei. Evident că aveau legătură cu cele petrecute, altfel nu ar fi dispărut în mare grabă. Ceilalţi curioşi rămăseseră pe loc pentru a urmări derularea evenimentelor şi numai cineva care se simţea vinovat părăsise locul producerii atentatului. Mai era un lucru care îmi da de gândit şi îmi întărea presupunerea că cei doi erau implicaţi în asasinat. Ce a vrut să spună tânăra în alb când a strigat: «A fost ucis!» A anunţat pe cineva aflat în mulţime la o oarecare distanţă? E limpede că ideea unui complot se pune tot mai evident şi în nici un caz ea nu trebuie exclusă.

Imediat l-am sunat pe doctorul Cyril Yeth din Allhena, statul Pensylvania, specializat în cercetarea asasinatelor politice, care, potrivit opiniei sale bazate pe o examinare a faptelor, ajunsese la concluzia fermă că asupra lui John F. Kennedy la Dallas trăsese un alt ucigaş profesionist, un foarte bun ochitor, şi nicidecum Lee Oswald. În anul 1978, la zece ani de la data efecturăii atentatului, Cyril Yeth a prezentat în faţa Congresului american concluziile sale fundamentate cu numeroase planuri şi schiţe efectuate după toate regulile criminalisticii, încercând din răsputeri să demonstreze faptul incontestabil că asupra preşedintelui J. F. Kennedy au fost trase patru focuri de armă. Dar Lee Oswald se ştie foarte bine că trăsese doar trei, lucru care demonstra că în comiterea atentatului mai era implicată şi o a doua persoană care se folosise de o armă absolut identică şi care trăsese glonţul ucigaş.

Din păcate pentru restabilirea adevărului, toate dovezile prezentate de Cyril Yeth au fost respinse de experţii oficiali ce anchetau cazul. Mult mai târziu, la sfârşitul dezbaterilor, el a adus în discuţie şi înregistrările acustice ale aparatelor radio purtate de poliţiştii ce asigurau paza locului în momentul comiterii asasinatului. Toţi cei aflaţi în sală au putut auzi distinct zgomotul produs de... patru focuri de armă. Era limpede şi pentru un profan că în afară de Lee Oswald se mai afla o persoană implicată în asasinat. Din păcate, versiunea oficială a fost cea pe care o cunoaştem."

„La scurt timp am primit un telefon – scrie în continuare doctorul Thomas Noguchi în cartea sa – de la spitalul «La samarineanul milostiv» care menţiona că «encefalograma senatoru-

lui Kennedy indică o linie dreaptă». Era semnalul evident că toate funcţiile creierului încetaseră şi viaţa îl părăsise...

În ziua de 6 iunie, la orele trei dimineaţa, mulţimea de oameni de toate vârstele care se adunase în chip spontan în faţa spitalului purta pancarte pe care se putea citi: «Ne rugăm pentru Bobby». Era vădit că oamenii luaseră act de faptul că senatorul Robert Kennedy încetase din viaţă.

Îmi aduc aminte de tulburarea care cuprinsese mulţimea aflată în faţa spitalului ce se întindea departe pe străzile adiacente, de feţele crispate ale tinerilor, de călugăriţele care plângeau îmbrăţişate în hohote ţinând fiecare în mână câte un trandafir alb. Cu paşi mari, am pătruns prin uşile batante în holul spitalului şi un membru al forţelor de securitate, care se afla postat în uşa secţiei de anatomie patologică, recunoscându-mă, m-a salutat dând uşor din cap. Cu mine erau doi asistenţi. Am pătruns împreună în sală. Acolo se găseau deja reprezentanţi şi din secţia mea, sosiţi mai devreme, observatori trimişi de Ministerul de Război şi doctorul Henry Cane, conducătorul grupului de medici neurochirurgi care îl operaseră pe Kennedy.

Pe masa de prosectură se afla corpul neînsufleţit al senatorului, acoperit cu un cearceaf alb. L-am dat la o parte în dreptul capului, am desfăcut pansamentul pe care îl avea la cap, după care, sub un impuls profesional le-am cerut chirurgilor să-mi dea părul pe care-l răseseră de pe cap, din preajma rănii mai înainte de intervenţia chirurgicală. Examinarea lui îmi va putea oferi dovezi importante din punct de vedere a studiului distanţei de la care s-a tras.

Din fericire, părul fusese păstrat şi un asistent din personalul spitalului îl strânsese cu grijă şi-l adunase într-un plic. L-am luat şi, ajuns la laborator, am început cercetările.

Dar mai întâi voi relata cele constatate din examinarea cadavrului senatorului. Asupra acestuia se trăseseră trei focuri de armă. Dacă în privinţa ordinei aveam bănuieli aproape certe, în privinţa faptului că era vorba de una sau mai multe arme, acum nu puteam şti. Expertiza judiciară urma să stabilească după examinarea proiectilelor descoperite în cadavru dacă proveneau sau nu din aceeaşi armă.

Prima lovitură demonstra că proiectilul pătrunsese în corp prin subsoară din partea dreaptă, probabil din spate. El a avut o traiectorie oblică şi a ieşit lângă umărul stâng. Probabil că se găsea înfipt undeva în încăperea în care avusese loc atentatul. Urma ca poliţiştii să-l recupereze ulterior.

A doua lovitură a fost tot subsoară cam la 2,5 cm de prima,

dar proiectilul a pătruns mult mai adânc, ieşind în cea de a şasea coastă. Am extras glontele ce rămăsese în corp, era de calibrul 22, deformat de impactul cu osul coastei, şi constituia primul corp delict pe baza căruia poliţia putea să stabilească arma din care fusese tras.

Mult mai dificil mi-a fost când am fost nevoit să stabilesc drumul proiectilului care i-a provocat moartea lui Kennedy. Acest proiectil, al treilea, a pătruns prin calota craniană în creier la 2,5 cm în partea stângă a urechii drepte, după care s-a fragmentat în bucăţi mici. Analiza fragmentelor găsite a condus la stabilirea calibrului armei cu care s-a tras, dar starea glontelui nu a permis să se identifice pe el urmele ghinturilor armei din care provenea şi, deci, să se stabilească dacă el a fost sau nu tras din arma găsită asupra lui Sirhan. Se impunea, deci, pentru a putea fi acuzat Sirhan B. Sirhan că a fost asasinul lui Robert Kennedy să se găsească alte dovezi convingătoare!"

Secondat de asistenţii săi, doctorul Thomas Noguchi a efectuat o autopsie extrem de amănunţită, având ferma convingere că era vorba de un complot şi că la mijloc acţionaseră cel puţin doi asasini şi nu unul singur după cum începuseră să acrediteze ideea autorităţile din motive necunoscute.

În cartea apărută mai târziu, scrisă de John Mckinley intitulată *Crima în America* va menţiona, referindu-se la doctorul Noguchi: „Graţie autopsiei efectuate cu multă atenţie de doctorul Noguchi au fost câştigate dovezi de o însemnătate excepţională, oricât ar părea de paradoxal".

„Smocul de păr pe care l-am recuperat din sala de operaţii graţie conştiinciozităţii unui cadru medical al spitalului, ne-a condus la ipoteza potrivit căreia cel care a tras focul fatal ce a curmat firul vieţii lui Robert Kennedy nu a fost Sirhan B. Sirhan!

O zi mai târziu m-a vizitat la birou un ofiţer criminalist aparţinând poliţiei din Los Angeles.

«Domnul doctor, la analiza de laborator s-a descoperit ceva deosebit în smocul de păr din capul senatorului.»

«Ce anume?»

«Urme de praf de puşcă, urme de plumb şi funingine.»

Informaţia expertizei judiciare era extraordinară şi răsturna toate prezumţiile oficiale. Încă în cursul dimineţii, fusesem informat de câţiva poliţişti ce participaseră la ancheta celor aflaţi în încăperea hotelului în momentul producerii atentatului, că, potrivit informaţiilor tuturor martorilor oculari ai crimei, Sirhan se găsea la cel puţin un metru depărtare de Kennedy în momentul când a început să tragă. Iar dacă în părul lui a fost găsită funingine, aceasta înseamnă

că gloanțele au fost trase de la o distanță de maximum 20 - 25 cm![1]

În timpul tragerii, din arma de foc, ies pe țeavă, în afară de gloanțe, pulbere metalică din proiectil (cămașa acestuia), și praf de pușcă ars și nears. Am studiat la raze infraroșii fotografiile aduse de ofițerul criminalist. Și alte cercetări ale orificiului rănii de la cap au demonstrat că glontele fatal a fost tras foarte de aproape. Am observat că particulele de praf de pușcă nearse, care au ajuns în urechea lui Kennedy, formaseră un cerc aparte. Se prea poate ca acolo să fi fost și urme de praf ars, dar care au dispărut în timpul procedurii preoperatorii. De asemenea nu am mai găsit urmele inelului de metalizare (guleraș sau inelul de ștergere) în jurul orificiului de intrare, urme distruse cu prilejul operației.

Urmele de praf de pușcă ars găsit în părul lui Kennedy m-au condus la concluzia că atunci când s-a declanșat lovitura care i-a fost fatală senatorului, țeava pistolului se afla la o distanță de doi până la șapte centimetri și jumătate. A fost necesară o analiză balistică pentru a putea stabili cu precizie distanța de la care se trăsese.

Prin cap îmi treceau fel de fel de planuri cum aș putea reconstitui tabloul circular al particulelor de praf de pușcă arse din jurul orificiului de intrare al glonțului.

Seara, târziu, cei de la laboratorul de criminalistică au fost surprinși într-o mare măsură de solicitarea mea de a-mi fi puse la dispoziție nu mai puțin de șapte urechi de porc! Le-am explicat ce intenționez să fac, apoi am cerut ca fiecare ureche să fie cusută de un sac care ar reprezenta un cap. Expertiza balistică a fost efectuată a doua zi. I-am cerut ofițerului de poliție să tragă pe rând, de la distanțe progresiv mai mari în fiecare „cap". Lucru pe care ofițerul l-a făcut de altfel cu foarte multă grijă. El a tras cele șapte gloanțe iar în „capul" în care se trăsese de la o distanță de 7,5 cm am constatat reproducerea exactă a cercului format de particulele nearse de praf de pușcă în urechea dreaptă a lui Kennedy. În afară de aceasta, orificiul prin care pătrunsese glontele avea absolut aceeași formă.

Acum eram perfect edificat în privința poziției pe care o avusese arma criminalului în momentul declanșării focului: era vorba de o distanță situată între 7 și 8 centimetri și cel puțin trei centimetri de la partea inferioară a urechii drepte a senatorului. Criminalul se aflase practic în imediata apropiere a victimei și trăsese în cap!

1. Vasile Măcelaru: *Balistica judiciară*, Editura Ministerului de Interne, 1972, p. 88.

Mi-am dat seama imediat că aceasta îl disculpa pe Sirhan de acuzația gravă de a-l fi ucis pe Bob Kennedy. De altfel, din psihologia martorilor[1] se cunoaște faptul că nu ne putem baza în exclusivitate pe declarațiile martorilor oculari - și în acest caz ei au fost foarte mulți iar dispozițiile lor au coincis aproape în totalitate - dar ele nici nu pot fi eliminate. *Nici unul dintre ei nu l-au văzut pe Sirhan trăgând asupra lui Kennedy*!"

Pe lângă rezultatele autopsiei, o serie de alte detalii au demonstrat că Sirhan nu a acționat singur.

Asupra lui Kennedy au fost trase patru gloanțe, dintre care trei direct în el iar al patrulea a rămas în îmbrăcăminte. Cinci dintre oamenii aflați în preajama lui Kennedy au fost răniți și ei de gloanțe. Din trupurile acestora gloanțele au fost extrase abia la spital. Urmele a trei gloanțe au fost identificate în podea.

În total, la locul crimei au fost descoperite și ridicate 19 gloanțe, în vreme ce Sirhan avea un încărcător pentru numai opt cartușe! Criminaliștii au adaptat ipoteza că la locul atentatului s-a aflat cel puțin încă o persoană care a tras în senator.

Care este realitatea?

Concluzia medicală a tribunalului a fost că asasinatul s-ar fi produs în felul următor: de îndată ce senatorul Kennedy a intrat în oficiu, el a fost împușcat în cap de la o distanță de șapte-opt centimetri. Kennedy a ridicat mâna dreaptă în sus într-un gest reflex de apărare și a încercat să se răsucească încet. În acest moment au fost trase și alte focuri. Unul dintre gloanțe a pătruns prin haina senatorului fără a-i cauza vreun rău. Alte două l-au nimerit la subsoară. Cu toate că veneau din direcții diferite, Kennedy a continuat să se răsucească în vreme ce se prăbușea pe podea. Unul dintre proiectile a trecut oblic peste umăr în vreme ce cel de al doilea a rămas blocat în ceafă.

Reconstituirea efectuată de poliție și F. B. I. a admis numai două versiuni posibile ale atentatului.

1°. Sirhan a fugit până aproape de Kennedy, după care a scos pistolul și a început să tragă, lucru care a scăpat neobservat de către cei de față, după care a făcut un salt înapoi, lucru care, de asemenea, a scăpat complet neobservat, în care timp a continuat să tragă de la o distanță de aproximativ un metru rănind persoanele din jur.

2°. Un alt personaj a tras de foarte aproape asupra lui Kennedy, după care a fugit, cel care a preluat tirul fiind Sirhan care în acest mod i-a acoperit retragerea și a fost arestat fiind acuzat că el ar fi fost autorul atentatului.

1. Paul Ștefănescu, *În slujba vieții și a adevărului*, Editura Medicală,

Ca medic legist cunosc din practică faptul că de cele mai multe ori martorii aflați în mulțime nu cunosc ce anume se petrece în jurul lor, privirile și întreaga lor atenție fiind concentrată asupra persoanei principale. Numai după ce pricep că în jurul lor are loc ceva neobișnuit, numai atunci își iau ochii de pe acesta. Cu alte cuvinte, martorii nici nu au văzut în realitate ce s-a petrecut în oficiul hotelului în noaptea respectivă.

Potrivit concluziei medico-legale adoptată de tribunal, senatorul Bob Kennedy a fost atins de trei gloanțe, toate având traiectorii diferite. Aceasta înseamnă că senatorul Kennedy s-a răsucit în jurul propriului ax, mișcare ce a necesitat un timp relativ scurt. Martorii aflați în încăpere au avut astfel timp să înceteze a-l mai privi pe Kennedy, pentru a-l vedea pe Sirhan, care își descărca pistolul trăgând cele opt cartușe din încărcător. Iar atunci când l-au văzut el se găsea la circa un metru distanță de Kennedy, fără a fi făcut gestul de a se retrage înapoi!

Al doilea moment important demn de relevat, îl constituie declarația făcută de K. Jukker, proprietarul hotelului, venit direct în întâmpinarea senatorului și a soției acestuia Ethel Kennedy. El se afla între Sirhan și senator. Jukker a fost primul care l-a prins pe Sirhan doborându-l peste masa cu mâncărurile pregătite pentru cina invitaților.

Atunci, ca și acum, Jukker a declarat: „Le-am spus funcționarilor mei că Sirhan nu s-a aflat atât de aproape de Kennedy încât să fi avut posibilitatea să tragă din imediata apropiere a acestuia".

Jukker mai emite ipoteza că versiunea conform căreia asupra senatorului ar mai fi tras și o altă persoană nu poate constitui motiv de recurs, dat fiind că încă din primele zile s-a hotărât de oficialități în mod indiscutabil că Sirhan este asasinul!

Dar cum Sirhan nu s-a aflat în imediata apropiere a senatorului, este foarte probabil ca focul ucigaș să fi fost tras dintr-un alt pistol aparținând unei persoane aflate lângă și în spatele lui Kennedy, situație în care Sirhan, orbit de ură împotriva lui Bob Kennedy să tragă în toate părțile rănind pe cei prezenți pentru a acoperi retragerea precipitată a asasinului.

În anul 1970, problema asasinării senatorului Bob Kennedy a fost din nou în atenția opiniei publice mondiale dar mai cu seamă americane. Prin intermediul avocatului său, Godfrey Isaac, Sirhan B. Sirhan a solicitat schimbarea sentinței. Motivul cererii l-a constituit probele anchetatorului tribunalului pe care Isaac a avut posibilitatea să le folosească. Anchetatorul nu a fost altcineva decât William Harpen, consilier criminalist al poliției din Passadena,

California, fost ofițer cercetaș al marinei militare. Iată ce scria el în concluzia raportului încheiat:

„Este neîndoielnic faptul că între depozițiile martorilor oculari și rezultatele autopsiei există diferențe mari. În nici un caz, ele nu pot da peste cap versiunea potrivit căreia pentru comiterea crimei a fost folosită numai arma lui Sirhan. Această diferență dispare de îndată ce vom presupune că în același timp cu gloanțele lui Sirhan, care a tras din poziția A, s-a tras, dintr-o altă armă, din poziția B. Este limpede ca bună ziua că Sirhan nu s-a putut afla în două locuri în același timp".

Sentința împotriva lui Sirhan a rămas în vigoare. Doctorul Thomas Noguchi conchide că asasinarea lui Robert Kennedy va intra în istoria medicinii legale ca un fenomen tipic de „psihoză a mulțimii", când nici măcar unul dintre martorii oculari n-a văzut ce anume se întâmplă.

„Atâta vreme – încheie doctorul Noguchi – cât nu vom ști cu exactitate ce s-a întâmplat în noaptea aceea, va trebui să acceptăm și versiunea conform căreia asupra senatorului a tras și un alt individ" (Nicolae Nicoară).

Blestemul principesei Charlotta

Nu intenționăm să răspândim obscurantismul și nici credința în unele fenomene paranormale. Obiectivul nostru este să vă prezentăm fapte și întâmplări așa cum au fost ele. Interpretarea vă revine.

Un trecut îndepărtat și misterios apasă de secole asupra casei Grimalde reprezentată de principii de Monaco. Un blestem care îi împiedică pe membrii familiei să fie fericiți în dragoste. Totul se trage de la principesa Charlotta Cattarina de Gramont, care a trăit în sec. XVII și a cărei existență libertină s-a transformat într-un grav blestem.

Ultima persoană membră a casei Grimaldi, marcată de un destin tragic, a fost prințesa Grace de Monaco. Viața acesteia, prin insolitul ei, a reținut atenția cercetătorilor interesați de întâmplări ieșite din comun.

La 13 septembrie 1982, fix la orele 10 dimineața, un Rover 3500 se sfărâma într-o râpă a principatului de Monaco. La scurt timp după accident, prințesa Grace de Monaco, care se aflase la volanul mașinii, intra în eternitate într-o rezervă a spitalului din Monaco[1].

La peste două decenii după dispariția sa tragică, amintirile continuă să fie vii, căci Grace Kelly, numele cunoscut de marele public al prințesei de Monaco, a fost nu numai una dintre cele mai celebre personalități ale secolului, ci și o femeie cu o viață particulară secretă.

Când Grace a văzut lumina zilei, la 12 noiembrie 1929, în Statele Unite, tatăl său, Jack, „regele cărămizilor", făcuse avere în domeniul construcțiilor, iar mama sa, Margaret Majer, era una dintre cele mai frumoase femei din Pensylvania. În casa lor somptuoasă, cu 15 încăperi, Grace a crescut liniștită, ignorând criza care străbătea țara. Pe atunci, singura ei grijă erau numeroasele ore de natație

1. Manuela Spătaru, *Strict Secret*, nr. 128, 1992 p. 4, *România Liberă*, 23, XI, 1996, p. 15.

pentru a-și forma un corp frumos și exercițiile de dicție pentru ameliorarea vocii. Studiile și le-a făcut la colegiul „Dames de l'Assomption", astfel încât, a devenit repede o tânără la care visau toți băieții din înalta societate din Philadelphia.

Charlotta Cattarina de Gramont.

Era doar o copilă de 14 ani când s-a îndrăgostit prima dată de Harper Davis, un coleg de clasă al fratelui ei. Davis însă avea să moară în scurt timp de scleroză în plăci, lăsând un gol imens în inima lui Grace.

Către sfârșitul studiilor, unchiul său, George Kelly, strălucit autor dramatic, o îndrumă către cariera teatrală, deschizându-i porțile cenaclurilor newyorkeze. În ziua când intră la „Academia Americană de Artă Dramatică", Grace își schimbă ținuta, devenind mai sigură pe ea, mai independentă, reușind să impună celor din jur stilul său: o frumusețe sobră, un machiaj discret și un surâs gingaș. Această frumusețe nu trece neobservată fotografilor și încetul cu încetul chipul său apare pe afișele din New York. Avea 20 de ani și deja se remarcase obținând chiar un rol într-un film al lui Henry Hathaway. Grace începe să intre în legendă, dar, deși foarte curtată, este extrem de rezervată în viața particulară.

Familia Kelly se arată la rândul său foarte preocupată de viața personală a fiicei lor, căutând să-i formeze un cerc de relații alese cu grijă. Prin intermediul unui prieten de familie, primesc vizita șahului Iranului, dar ieșirile nocturne ale cuplului (frumoasa Grace și monarhul oriental) dau bătaie de cap părinților. Când Grace primește din partea șahului trei bijuterii magnifice din colecția Van Cleef, mama sa se înfurie teribil și pretinde să le înpoieze, dar Grace se împotrivește, pretextând că „nu poate să refuze cadoul unui rege".

Între timp, succesul actriței Grace Kelly devine incontestabil. Joacă împreună cu Gary Cooper, fiind apreciată în lumea întreagă. În septembrie 1952, acceptă rolul lui Linda Norddly în filmul „Mogambo", în regia lui John Ford. Pentru Grace, a juca alături de Clark Gable, regele Hollywoodului, înseamnă realizarea uneia dintre cele mai frumoase visuri pe care le poate avea o tânără actriță.

Într-adevăr, după „Mogambo", revista magazin *Look* o declară „cea mai bună actriță a anului 1953".

De mult timp Alfred Hitchock își căuta „muza", dar norocul nu-i surâse. Vizionând „Mogambo", scenaristul a fost convins că în sfârșit găsise ce-i trebuia. Așa se face că Grace joacă în filmul lui Hitchock *Crima era aproape perfectă* și înregistrează un succes răsunător. Numai că, în timpul turnărilor, Grace se îndrăgostește nebunește de partenerul său Ray Milland, care avea cu douăzeci de ani mai mult decât ea. Ray divorțează de soția sa și cei doi vorbesc deja despre căsătorie, dar familia Kelly este cu totul împotrivă. După inevitabila ruptură cu Ray și confruntarea cu neînțelegerea totală dintre ea și familia ei, Grace se simte singură dar hotărăște să lupte pentru consacrarea sa, pe care o obține cu rolul lui Georgie Elgine din filmul *O provincială*, de Seaton. În timpul turnărilor, Bing Crosby nu scapă ocazia să o curteze, iar William Holden nu se lasă nici el mai prejos. Cu toate acestea, idilele se destramă și gazetele anunță un nou succes cinematografic. Publicul și cineaștii manifestă un anumit cult pentru ea. În 1954, câștigă Oscarul pentru „Cea mai bună actriță", Grace Kelly este consacrată. Urmează alte turnări, alături de Cary Grant, Bing Crosby și Frank Sinatra.

După o nouă și scurtă idilă cu Oleg Cassini, croitorul lui Jackie Kennedy, Grace simte nevoia unei stabilități afective...

Invitată să reprezinte America la Festivalul de la Cannes, ea va profita de șederea sa în Franța pentru a face o escapadă la Monaco. Întâlnirea sa cu prințul Rainier a fost povestită de multe ori, dar, ca în toate basmele, nici din această poveste n-au lipsit elementele fantastice... În realitate însă, totul a pornit de la ideea unei „lovituri" gazetărești pusă la cale de revista *Paris-Match*. Gaston Bonheur, care conducea pe atunci săptămânalul, i-a propus lui Pierre Galante, unul dintre cei mai buni reporteri ai săi, să pregătească o întâlnire între Grace Kelly și Rainier de Monaco. Frumosul prinț avea 32 de ani și toată lumea cunoștea legătura sa cu actrița Gisele Pascale, care nu putea avea copii.

Deși întâlnirea n-a fost deloc ușor de organizat, la 4 mai 1955, când Grace a sosit la Paris, totul era aranjat, numai ea nu știa nimic. Pierre Galante, care își cunoștea bine meseria, o acompaniază la Monaco și a doua zi e prezentată la palat...

Când Grace sosește la palat, află că prințul e plecat și, pentru a-i înșela puțin așteptările, echipa care o însoțea o conduce să viziteze palatul. Fotografii se îmbulzesc în jurul ei și unul din clișee o surprinde pe Grace Kelly privind îndelung palatul suveranului...

Dar așteptarea pare lungă și Grace se impacientează și dorește să plece. Se înțelege că Pierre Galante se înfurie, dar tocmai în momentul în care trebuia luată o hotărâre... sosește prințul! E frumos și seducător. Mai frumos decât și l-a imaginat Grace, Rainier o invită să viziteze parcul său zoologic particular. În aceeași seară, un prieten o întreabă pe Grace cum îl găsește pe prinț și ea răspunde fără ezitare: „fermecător, absolut fermecător".

Paris-Match nu publică fotografiile imediat și în jurnal se vorbește despre idila lui Grace cu Jean-Pierre Aumont.

În acest timp, însă, la Monaco, un preot lucrează din umbră la pecetluirea căsătoriei dintre Grace și prințul de Monaco... Părintele Tucker, originar din Philadelphia este, întâmplător, consilierul lui Rainier și un vechi prieten al familiei Kelly și este convins că Grace este soția ideală pentru prinț. Părintele Tucker supraveghează din culise nașterea unei idile și când Rainier îl anunță, către sfârșitul anului, că se pregătește pentru o călătorie în Statele Unite, confesorul prințului își face și el valizele.

La sfârșitul anului 1955, prințul sosește în Statele Unite însoțit de părintele Tucker, „negociatorul" său, și de doctorul Donat, însărcinat să se asigure asupra fecundității viitoarei soții.

În seara de Crăciun, Rainier este primit de familia Kelly și părinții lui Grace sunt seduși de către prinț. În ianuarie 1956, Jack Kelly anunță oficial logodna fiicei sale cu prințul Rainier III de Monaco. Cinici, comentatorii epocii pun întrebări referitoare la graba organizării mariajului și îl anunță ca pe o superproducție menită să pună pe linia de plutire venitul Principatului. La rândul lor, gurile rele din Holywood nu se dumiresc cum de „regina ecranului" a fost gata să abandoneze platourile și presupun că a vrut să demonstreze tatălui că după un Oscar este capabilă să capete și cel mai bun rol din viață ca simplă soție.

La apogeul carierii, Grace știe că imaginea de pe ecran nu se poate degrada și consimte să se „pensioneze" la 26 de ani, devenind prințesa Grace de Monaco.

La 4 aprilie 1956, Grace părăsește America la bordul vasului „Constitution" și, opt zile mai târziu, descinde la Monaco, unde este așteptată de mii de monegaști. Yachturile acostate în port trag sirenele, elicopterele se rotesc deasupra vaporului, iar Aristotel Onassis aruncă din avionul său particular o ploaie de garoafe roșii și albe, culorile principatului Monaco. Din yachtul său, Rainier o salută, apoi este lansată o punte între yacht și vas și, îndreptându-se unul către celălalt, Grace întinde mâna prințului. Izbucnesc cântece și focuri de artificii.

Timp de câteva zile, Grace se inițiază în regulile protocolului de la palat, repetând, de asemenea, ceremonia de căsătorie. La 18 aprilie, la ora 11, are loc oficierea căsătoriei civile, urmată a doua zi de cea religioasă. Slujba religioasă de la catedrala din Monaco durează trei ore. Rochia de mireasă atinge perfecțiunea și este confecționată din dantelă veche cu corsaj și trenă. După nuntă, rochia a fost achiziționată de un muzeu francez, pentru suma de 2500 de dolari. Jupa rochiei de mireasă a fost confecționată din mătase „gros de Loudres", una dintre cele mai rare stofe, și s-a respectat în întregime uzajul anglo-saxon. Rainier și-a desenat singur uniforma pentru ceremonie.

La ora 10 dimineața, mii de ziariști așteptau cu emoție să înceapă ceremonia pentru „căsătoria secolului". Din mulțimea invitaților se disting: regele Farouk al Egiptului, Aga Khan, Aristotel Onassis, Gloria Swanson, Ava Gardner, Jean Cocteau, Marcel Pagnol... și Francois Mitterand, pe atunci ministru de justiție, venind să-l reprezinte oficial pe președintele Republicii, René Coty.

Fără să piardă timpul, Grace se pune „pe treabă": în palatul său cu peste 200 de încăperi, ea domnește peste un batalion de servitori, secretari, valeți etc. Tânăra prințesă creează o expoziție internațională de artă florală, organizează concerte extraordinare, devine președinta Crucii Roșii din Monaco și a Asociației Mondiale a prietenilor copiilor. Dovedește multă eleganță și generozitate în noul său rol de doamnă de binefacere. Grace inaugurează spectacole mondene de gală și organizează serbări pentru prietenii săi: Elizabeth Taylor, Richard Burton, Sophia Loren, Frank Sinatra și își propune să creeze o familie unită. La 23 ianuarie 1957, se naște primul său copil, Caroline, apoi Albert, la 14 martie 1958 și la 1 februarie 1965 vine pe lume Stéphanie.

Devotată „celulei familiale" și pasiunii pentru arta florală, confecționează tablouri din frunze uscate pe care le expune la Paris în 1977 și publică apoi cartea „Mon live les fleurs". Devenită prizonieră a unei colivii aurite, prințesa Grace nu poate să înțeleagă de ce Principatul i-a refuzat privilegiul de a turna un film cu Hitchock și are sentimentul că trăiește un exil. Copiilor le vorbește în engleză, iar viața sa cu Rainier nu este la înălțimea pasiunilor pe care deja le cunoscuse. Edilii Principatului nu se jenează să-i dea de înțeles că pentru ei ea rămâne o străină. Dar cui putea ea oare să-i mărturisească că suferă din cauza acestei ingratitudini? Deprimată, prințesa notează în jurnalul său intim două vorbe care-i marchează existența: „salvare și înșelarea aparențelor"! „Aș dori – scrie ea – ca vreodată să se vorbească de mine nu ca despre o

prințesă sau ca despre un star de la Hollywood, ci mai curând ca despre o femeie care a încercat să aducă binele în preajma sa". Melancolia propunerii e la înălțimea solitudinii sale interioare.

În vara anului 1982, Grace reușise să aibă din nou o siluetă atrăgătoare, pierzând din kilogramele acumulate anterior, dar era palidă și acuza constant dureri de cap, ca și cum ar fi fost vorba de o prevestire a unei nenorociri...

Prințesele blestemate ale principatului de Monaco

Prințesa Ghislaine de Monaco își amintește de un blestem care de-a lungul anilor a lovit pe tinerele prințese de Monaco: „Șase prințese nu vor putea atinge vârsta de 50 de ani la palat. Eu eram a cincea și văduvă și am părăsit Principatul înaintea acestei vârste..." În legătură cu acest subiect, Grace avea totdeauna un aer misterios, răspunzând că: „numai Dumnezeu este singurul judecător".

Și, în acea dimineață de 13 septembrie 1982, Grace, la volanul mașinii, alături de fiica sa, Stéphanie, se înscrie pe un drum sinuos de munte, fără să frâneze, sfârșind în gol... Grav rănită, Grace este transportată la spital și intră în comă. La 14 septembrie, la ora 6 dimineața, electroencefalograma nu mai indică nimic. Copiii o îmbrățișează și părăsesc unul câte unul, camera de spital. La amiază, prăbușit, prințul Rainier autorizează debranșarea instalației de reanimare. La ora 22,35 este pronunțată moartea oficială a prințesei Grace de Monaco, scriindu-se astfel încă o pagină a unei legende ce dăinuie printre locuitorii din Monaco.

Șirul nefericirilor pare să-și fi reluat cursul o dată cu tragicul eveniment care a pus capăt frumoasei Grace. Trădarea prințesei Stephanie de către soțul ei, Daniel, cu o balerină belgiană, a relansat vechea legendă. Ce spune aceasta: de secole, asupra casei Grimaldi apasă „blestemul" principesei Carlotta, un blestem care îi împiedică pe membrii familiei să fie fericiți în dragoste, spun locuitorii principatului. Astfel, mama principelui Rainier a trebuit să se căsătorească cu un bărbat pe care nu-l iubea, prințul Pierre de Polignac. De altfel, căsătoria lor s-a sfârșit printr-un divorț. Sora principelui Rainier, Antonietta, a avut trei soți. De primii doi, avocatul Alexandre Nogues și Charles Rey a divorțat, iar cel de-al treilea, balerinul John Gilpin, a murit în urma unei crize cardiace la 40 de zile după căsătorie. Toată lumea cunoaște, după cum am arătat, nefericita soartă a principesei Grace. Cu toate că dragostea

pentru soţul ei părea indestructibilă, destinul – sau blestemul – a lovit şi căsătoria lor, care părea „eternă". Ea a murit, după cum am văzut într-un tragic accident de maşină, la 53 de ani, în anul căsătoriei de argint.

Să trecem în revistă nefericirile sentimentale ale copiilor prinţului Rainier, ca să nu mai evocăm pe cele ale strămoşilor săi. Toţi, Caroline, Albert şi Stephanie, au avut inimile îndurerate, au fost nefericiţi. Caroline, fiica cea mai mare, după ce a divorţat de primul soţ, Philippe Junot, a rămas văduvă, cel de al doilea soţ, Stefano Casiraghi murind în accident în timpul regatei. Ea pare cea mai lovită, după Grace, de blestemul cauzat de inima strămoaşei sale Carlotta. S-a tuns zero şi după ce a apărut cu capul ras, s-a zvonit că suferă de o boală gravă, fiind amintită chiar SIDA, dar apoi s-a explicat că gestul său s-a datorat unei crize de furie, după ce Caroline a văzut fotografiile cumnatului adulterin.

Albert, unicul urmaş pe linie bărbătească, se spune că manifestă atracţie pentru parteneri de acelaşi sex... În sfârşit, mezina, Stephanie, cu „istoria" recentă a infidelităţii soţului ei, fosta gardă de corp, Daniel Ducruet. După cum se spune la Monte Carlo, un destin teribil se repetă obsesiv, motivul trebuind a fi căutat în efectele malefice ale blestemului care apasă asupra casei Grimaldi de peste trei secole, „blestemul principesei Charlotta".

Cheia misterului se află în capela particulară a familiei, situată la Palazzo, în centrul Curţii de onoare. Acolo, în stânga altarului, unde principii îngenunche în fiecare duminecă pentru a asculta Messa, se află o urnă pe care scrie în italiană veche, folosită în principatul fondat de Grimaldi – nobili liguri, una dintre cele mai vechi familii din Europa – prin care se stipula că „Roca" (aşa cum este supranumit principatul de Monaco) va rămân autonom faţă de Franţa. Deci, pe urmă scrie: „Aici zace inima doamnei Carlotta Cattarina de Gramont, principesă de Monaco".

De ce inima Carlottei a ajuns un simbol nefast şi sinistru, reiese din povestea vieţii „Carlottei Cattarina", cum stă scris pe una din feţele urnei. Faima postumă datează în realitate chiar din timpul vieţii ei, o viaţa scandaloasă chiar şi pentru moravurile acelei epoci. Născută în 1639, într-o familie din înalta aristocraţie franceză, Carlotta moşteneşte de la tatăl său, mareşal de Franţa, titlul de ducesă de Gramont. Istoricii epocii o descriu ca pe o fată vioaie, cu o gură senzuală şi ochi negri, care părea „făcută pentru iubire". Ca toate fiicele din floarea aristocraţiei, Carlotta frecventează şi ea Curtea Regelui Soare, Ludovic al XIV-lea, aflat atunci în centrul vieţii mondene europene. Tocmai la această Curte, tânăra îl va

cunoaşte pe viitorul soţ, Luigi Grimaldi, duce de Vaillentinois, viitor suveran al Principatului de Monaco. Luigi avea doar 17 ani, cu trei mai puţin decât Carlotta, şi era un adolescent cult, manierat, cu un caracter puternic, deşi nu se dădea în vânt după distracţii mondene. Cu toate că în ochii zvăpăiatei Charlotta, Luigi părea poate puţin provincial, el era una dintre cele mai bune partide din Europa de la vremea aceea. Ca atare, familiile celor doi tineri au căzut de acord să le unească destinele, cu toate că inima Charlottei bătea pentru vărul ei, Antoine Nompar de Gaumont, duce de Lauzun, gentilom la Curtea Regelui Soare. Dar, după căsătorie, aşa cum spun documentele vremii, tânăra principesă a început să ducă o viaţă dublă, inacceptabilă chiar pentru morala epocii, mai atentă la aparenţă decât la substanţă. Când se afla la Monaco, Charlotta ducea o viaţă liniştită, dedicată operelor de binefacere. Dar, o dată ajunsă la Paris, se transforma într-o „libertină impertinentă", devenind curând una din femeile curtate de Rege. Toţi curtezanii Carlottei au rămas dezorientaţi când Luigi, moştenind tronul Principatului de la unchiul său Onorato II, şi-a luat soţia şi s-a mutat la Monaco. Desigur că şi tânăra soţie s-a simţit frustrată plecând din fastul Curţii Franţei pentru a locui în liniştitul Palat Grimaldi, situat lângă Mediterana, un loc lipsit de orice „viaţă socială". Aşadar, este lesne de înţeles cât s-a bucurat când a fost rechemată la Curte de către Rege, ca damă de companie pentru cumnata sa, Henrietta de Anglia, care se căsătorise cu fratele său, principele Phillipe d'Orleans. Şi, pentru a „recupera" timpul pierdut, principesa se lăsă pradă puternicii sale senzualităţi, ajungând să întreţină o legătură cu Madame, cum era titlul principesei d'Orleans. Un istoric scrie că, deşi era iubită de Madame, era în acelaşi timp şi amanta regelui şi a ducelui de Lauzun. Regele era la curent cu iubirea dintre cele două femei, fapt care nu l-a deranjat câtuşi de puţin, în schimb era furios pe duce, rivalul său în dragoste, drept pentru care a dispus arestarea şi închiderea lui la Bastilia, unde a petrecut şase luni în carceră. Între timp, suveranul s-a plictisit de principesă, lăsând-o curtezanilor care oftau în zadar. Numai că regina-mamă, Ana, nu a iertat-o, alungând-o de la Curte pe „scandaloasa" principesă. Exilul monegasc nu a durat mult. Principele d'Orleans, rămas văduv, se recăsătoreşte cu Elisabetha Carlotta Pfalz şi regele o recheamă încă o dată pe principesa de Monaco la Versailles, pentru a-i fi damă de companie noii sale cumnate. Ajunsă iar la Curte, tânăra încearcă toate trucurile pentru a o cuceri pe noua prinţesă d'Orleans. Dar, de această dată, cumnata regelui respinge „avansurile sale prohibite". Chiar prinţesa d'Orleans lasă în câteva scrisori

dovezi despre viața Carlottei. Ea îi scrie unei prietene, la 30 septembrie 1696, că principesa de Monaco fusese amanta Regelui, iar la 5 august 1717, mulți ani după dispariția principesei, Elisabeta d'Orleans scria că „iubea femeile și a încercat să mă seducă și era intrigată de ce nu mă interesau nici cuceririle bărbaților, nici cele ale femeilor". Scandaloasa viață a Carlottei ajunsese la sfârșit, în 1678, la 40 de ani ea fiind bolnavă de un cancer osos, trăind retrasă la Paris, departe de soț și de copii.

Din acest punct începe legenda. Ca mulți alți nobili din acea vreme, principesa dorește ca inima să-i fie separată de trup și îngropată în Principatul de Monaco. Voința i-a fost respectată de Luigi, care a dorit să demonstreze că și-a iertat păcătoasa soție. Dar locuitorii principatului s-au arătat nemulțumiți când inima suveranei lor infidele și adultere a fost adusă și îngropată în capela Palatului, considerând faptul „un sacrilegiu". Și, atunci când, un secol mai târziu, inima a fost transportată în capela privată a principilor de Monaco, locuitorii au prezis că vor urma vremuri grele din cauza acelei „inimi impure". Istoria familiei din ultimele decenii vine să confimre această credință populară.

Cuprins

Cuvânt înainte 5
Asasinarea lui Abraham Lincoln 6
Iubirea secretă a lui Richard Wagner 28
Rasputin – stăpânul femeilor 37
Enigma de la Tungusk. Descrieri ale unui fenomen neobișnuit 65
Iluzie sau realitate: fantome care se bat 79
Când politicul confisca simbolismul esoteric 87
O Mata Hari a celui de al doilea război mondial 112
Miterul Agentului A–54 118
Cele nouă morminte ale lui Hitler 141
Sfârșitul lui Heinrich Himmler 152
Dag Hammarskjold; accident sau crimă? 166
Misterul morții lui Robert Kennedy. Noi perspective 187
Blestemul principesei Carlotta 198

fed print sa
O societate Bucur Gas
Telefon: 335.93.18; 335.97.47
Fax: 337.33.77; E-mail: fed@promo.ro